

ღუარა სორდია

სადგომო სიბრძნისა და სადგომო
სიყვარულის ადეპტები ქართულ
პოეზიაში

თბილისი
2009

ნაშრომში გზამკვლევად ქცეულია ბიბლიური თვალსაზრისი მიწიური და ზეციური სიბრძნის, სულიერი და ინტელექტუალური გონების შესახებ.

საღვთო სიბრძნის მაგალითები დაძებნილია გალაკტიონ ტაბიძის, ანა კალანდაძის, ვაჟა ეგრისელის შემოქმედებიდან.

საღვთო სიყვარულის გამომხატველ ნიმუშად მიჩნეულია აკაკი წერეთლის „სულიკო“, ვაჟა-ფშაველას „სამეფო სიყვარულისა“, გალაკტიონ ტაბიძის, ანა კალანდაძის, ვაჟა ეგრისელის შედევრები.

საღვთო, ზეციური მუსიკის ასპექტით შესწავლილია გალაკტიონ ტაბიძის, ანა კალანდაძის, ვაჟა ეგრისელის შემოქმედება.

წიგნში გათვალისწინებულია სათანადო პარალელები, წყაროები ბიბლიის, ღვთისმეტყველების, სასულიერო ლირიკის, ქართული და უცხოური კლასიკური პოეზიის წიაღიდან.

გამოკვლევა განკუთვნილია დამხმარე სახელმძღვანელოდ ფილოლოგიის ფაკულტეტის მაგისტრანტებისა და დოქტორანტებისათვის, საერთოდ, ჩვენს მიერ შესწავლილი პრობლემებით დაინტერესებული მკითხველ-სპეციალისტებისათვის.

რედაქტორი: პროფესორი ციალა მესხია

რეცენზენტები: პროფესორი ეთერ ქაჯაია
პროფესორი ნაზი ხელაია

შინაარსი

თავი I.

ბიბლია ორგვარი სიბრძნის შესახებ ----- 4

თავი II.

სადვთო სიბრძნის ადეპტები თანამედროვე ქართულ პოეზიაში ----- 33

„მომავლის ღრმა სიბრძნით თვალანახელი“ გალაკტიონ ტაბიძე ----- 33

„მაღალი სიბრძნის სინათლე“ ანა კალანდაძის პოეზიაში ----- 43

სულის მკურნავი „სიბრძნის ღვინო“ ვაჟა ვერისელის ლირიკაში ----- 47

თავი III.

სადვთო სიყვარულის იდეა ქართულ პოეზიაში ---- 89

აკაკი წერეთლის „სულიკო“ ----- 89

ვაჟა ფშაველას „სამეფო სიყვარულისა“ ----- 98

გალაკტიონ ტაბიძის „ზექვეყნიური სიყვარული“ ---- 106

ანა კალანდაძის „ყოველთა დიდი ... სიყვარული“ -- 116

ვაჟა ვერისელის „სიყვარულის იმპერია“ ----- 122

თავი IV.

„ზექვეყნიერი, უკვდავი ხმები“ გალაკტიონ ტაბიძის შემოქმედებაში ----- 149

ანა კალანდაძის „შენაარსის მაცნე“ ----- 161

ვაჟა ვერისელის „ხმის ძღვეამოსილი იმპერია“-- 170

თავი I ბიბლია ორგვარი სიბრძნის შესახებ

ბიბლიაში უპირატესია სიბრძნის, ცოდნის ძიება, რწმენის პრიმატი, ჭეშმარიტების მიგნება.

სიბრძნის მომნიჭებლად კი მიჩნეულია ღმერთი: „ყოველი სიბრძნე უფლისაგან არის და მასთანაა საუკუნოდ (სიბრძნე ზირაქისა, თ. 1, 30).

ყოველთა უწინარეს წარმოიშვა სიბრძნე და გონების გამჭრიახობა“ (ისო ზირაქი, თ. I, 4), (1, 35).

უფალმა თავად შექმნა სიბრძნე, იხილა და აღრიცხა იგი, მოასხურა იგი თავის ყველა საქმეს“ (1, 9), (1, 35).

მხოლოდ ღვთისმოსავეებს მიემადლებათ იგი: „მყოფობს ყველა ხორციელში მისი ნიჭის მიხედვით, მიმადლის იგი მის მოყვარეებს“ (1, 35).

უპირატესად, უფლის შიში მიიჩნევა სიბრძნის სათავედ: „სიბრძნის სათავე უფლის შიშია და მორწმუნეებს საშოდანვე დაჰყვება თან“ (თ. I, 14), (1, 35).

„რადგან უფლის შიშია სიბრძნე და განსწავლულობა, მისდამი სასოება – რწმენა და სიმშვიდე“ (თ. I, 27) (1, 35).

ასევე გარჩეულია ბოროტის ცოდნა და სიკეთე, ჭეშმარიტი გონება: „ბოროტის ცოდნა არ არის სიბრძნე და არც გონიერებაა იქ, სადაც ცოდვილნი ბჭობენ“ (თ. 9, 22) (1, 47).

ისო ზირაქი ჭეშმარიტ სიბრძნეს პოულობს ღვთის აღთქმის წიგნში, რომელიც მოსემ შემკვიდრეებს უანდერძა: „ის ავსებს გონებით, როგორც ევფრატი და როგორც იორდანე, მკის დღეებში“ (ისო ზირაქი, 24, 25) (1, 51).

„ის ასხივებს მოძღვრებას, როგორც ნათელი“ (24, 27) (1, 51).

„კვლავ გამოვანათებ სწავლებას, როგორც განთიადს და გავაბრწყინებ მას“ (24, 32) (1, 51).

ისო ზირაქი მოგვიწოდებს: „მოამზადე სიტყვა და მაშინ მოვისმენენ, შეაუღლე ცოდნასთან და გაეცი პასუხი“ (33, 4) (1, 51).

„ნუ წარდგები უფლის წინაშე ხელცარიელი, რადგან ყოველივე ამას მცნება მოითხოვს“ (35, 4) (1, 59).

ბრძენი კაცი თავის ხალხს აღზრდის და მისი ცოდნის ნაყოფი სარწმუნოა (37, 23) (1, 60).

სიბრძნე, წინასმეტყველების ნიჭი უზენაესის რჯულის შესწავლის გარეშე არ არსებობს: „მხოლოდ ის, ვინც თავს შესწირავს უზენაეს რჯულის შესწავლას, გამოიძიებს წინაპართა სიბრძნეს და წინასწარმეტყველებაში გაიწაფება“ (39, 1) (1, 62).

გამოიკვლევს ანდაზების დაფარულ აზრს და იგავთა გამოცანებს გამოიცნობს (39, 3) (1, 62).

სიბრძნე უპირატესია ღვინოზე, მუსიკაზე: „ღვინო და მუსიკა ახარებს კაცის გულს, მაგრამ სიბრძნის სიყვარული ორივეს სჯობია“ (40, 20) (1, 63).

მან გამოიკვლია უფსკრულები და კაცთა გულები... საუკუნის ნიშანი (თ. 44, 20) (1, 63).

ის გარდასულისა და მომავლის მაუწყებელია და დაფარულთა კვალის გამომაცხადებელი (42, 19) (1, 65).

... ყოველივე უფალმა შექმნა და სიბრძნე ღვთისმოსავებს მისცა (44, 33) (1, 66).

..ჩემი სული შეეჭიდა სიბრძნეს და რჯულის საქმეშიც გავიწაფე“ (სიბრძნე ზირაქისა, 51, 19) (1, 72).

ბარუქ წინასწარმეტყველის მიხედვით, წყარო სიბრძნისა ღმერთია და მისგან განდგომილნი ჭეშმარიტი ცოდნის გზას ვერ გაიგნებენ, რადგან ურწმუნოთათვის მხოლოდ მიწიერი ცოდნაა მისაწვდომი: „შენ დატოვე წყარო სიბრძნისა“ (ბარუქი, 3, 12) (1, 190).

ახალგაზრდებმა იხილეს ნათელი, მაგრამ ცოდნის გზა ვერ ისწავლეს (3, 20) (1, 190).

ვერც აგარის შვილები, მიწიერი ცოდნის მაძიებლები, ვერც ვაჭრები, ვერ იგნებდნენ სიბრძნის გზას და ბილიკებს: „ვერც აგარის შვილებმა, რომელნიც მიწიერ ცოდნას ეძებდნენ, ვერც მერონისა და თემანის ვაჭრებმა, ვერც მთხრობელებმა და ვერც ცოდნის მძებნელებმა ვერ გაიგეს სიბრძნის გზა და ვერ გაიხსენეს მისი ბილიკები (3, 23) (1, 190).

...არავინაა შემმეცნებელი მისი გზისა და არც გულისხმისყოფელი მისი ბილიკისა (3, 31) (1, 190).

მხოლოდ დმერთი ...მან იპოვა ყველა გზა ცოდნისა და მისცა იგი იაკობს, თავის მორჩილს და ისრაელს, რომელიც შეიყვარა (3, 37) (1, 190).

შემდგომ ამისა, გამოჩნდა იგი დედამიწაზე და მიმოიქცეოდა ადამიანთა შორის (ბარუქი, 3, 38) (1, 190).

ეკლესიასტე გემოდვრავს: „ბრძენი კაცი გონებითა ჭკერტს, უგუნური კი ბნელში დავაღს“ (თ. 2,14) (2,8).

„ბრძენთა სიტყვები წვერწამახული სოლებია, ჩაჭედილი ღურსმნებია, იგავთა კრებული ერთი მწყემსისგან ჩაგონებული“ (ეკლესიასტე, 12, 11) (2,14).

სოლომონის იგავების მიხედვით, „უფლის შიში ცოდნის სათავეა“ (იგავნი სოლომონისა, I, 7) (1,617).

სიბრძნე ღვთის საბოძვარია: „...უფალი იძლევა სიბრძნეს და მის ბაგეთაგან არის ცოდნა და შეგნება“ (იგავნი სოლომონისა, თ. II, 13).

ბედნიერია ის კაცი, ვინც ჰპოვა სიბრძნე და ვინც გონიერება შეიძინა! რადგან მისი შეძენა სჯობს ვერცხლის შეძენას და მისი მოსავალი ხალას ოქროს.

იგი უკვდავების ხეა მისთვის, ვინც მას მოეკიდება, ნეტარნი არიან მისი მფლობელები (იგავნი სოლომონისა, თ. 2, 13,14) (1, 619).

სიბრძნე უკეთესია ძვირფას თვლებზე და ვერცერთი სანატრელი საგანი ვერ შეედრება მას.

მე, სიბრძნე, დავანებული ვარ შეგნებაში და ფიქრების ცოდნა მოვიპოვე (იგავნი სოლომონისა, თ. 8, 11,12) (1, 622).

მთავარი სიბრძნე სიბრძნის მოხვეჭაა, ყოველ მოსახვეჭელთაგან ცოდნა მოიხვეჭო (იგავნი თ. 4, 7) (1,619).

სიბრძნის შეძენის სტიმული უფლის შიში და სიწმინდეა: „უფლის შიში სიბრძნის სათავეა, სიწმინდეთა ცოდნა კი გონიერება“ (იგავნი, 9,10) (1,623).

ურწმუნონი ვერ ეზიარებიან სიბრძნეს: „ღვთისმგმობელი სიბრძნეს ეძებს, მაგრამ ამაოდ; გონიერს კი ცოდნა ეადვილება“ (იგავნი, 14,6)

გონიერება, უპირველესად, საკუთარი გზის შეცნობას ნიშნავს: „გონიერი კაცის სიბრძნე საკუთარი გზის შეცნობაშია, უმეცართა სიბრიყვე კი ცრუობაშია“ (იგავნი, 14,86) (1, 626).

მაგრამ კაცის ცოდნა, სიბრძნე ვერ შეედრება უფლისას: „არ არსებობს სიბრძნე, არ არსებობს ცოდნა, არ არსებობს რჩევა უფლის პირისპირ“ (იგანნი, თ. 21, 30) (1, 631).

„კაცთაგან რომელი შეიცნობს ღვთის განზრახვას? ან უფლის ნებას ვინ მისწვდება?“

რადგან უსუსურია მოკვდავთა ფიქრები და ჩვენი ზრახვები მერყევია.

რადგან განხრწნადი ხორცი ამძიმებს სულს და ეს მიწიერი კარავი ტვირთად აწევს ფიქრით სავსე გონებას“ (სიბრძნე სოლომონისა, 9, 13,14,15) (I, 25)

მზაკვარ, ცოდვილ სულში ვერ დაივანებს სიბრძნე (სიბრძნე სოლომონისა, თ. I, 4) (I, 19), ვერც შურიანი ეზიარება სიბრძნეს (სიბრძნე სოლომონისა, 6, 23) (2,23).

სიბრძნის შეცნობის სიხარულით სავსეა სოლომონ ბრძენის სტრიქონები:

„ყოველივე შევიცანი, დაფარულიც და განცხადებულებიც, რადგან სიბრძნემ განმასწავლა, ყოველთა შემოქმედმა“ (იქვე, თ. 7,21) (2,24).

ღვთის ძალის სუნთქვაა იგი და – ყოვლისმპყრობელის დიდების შეუბღალავი გადმოდგრა, ამიტომ წაბილწულთაგან ვერავინ მიეკარება მას (იქვე, თ. 7,25) (2,24).

იგია საუკუნო ნათლის ანარეკლი, უხინჯო სარკე ღვთის ქმედების და ხატი მისი სიკეთისა. (იქვე, თ. 7,26) (2, 24).

„ქწვევა უბიწო სულებს თაობიდან თაობაში და ღვთის მოყვარეებად და წინასწარმეტყველებად განამზადებს მათ.

რადგან ღმერთს არავინ უყვარს, გარდა იმისა, ვინც სიბრძნით ცხოვრობს (იქვე, თ. 7,28) (2, 24).

უკვდავებაა სიბრძნესთან წილნაყარობა“ (სიბრძნე სოლომონისა, თ. 8,18) (2,24).

სოლომონი ევედრებოდა ღმერთს: „მომმადლე სიბრძნე, შენს ტახტზე დაბრძანებული და თუ გამომრიცხავ შენს მსახურთაგან

რადგან ადამის ძეთა შორის თვით სრულქმნილიც კი არარად ითვლება, თუ შორსაა შენი სიბრძნისგან“ (სიბრძნე სოლომონისა, თ. 9, 4,6) (2, 25).

იაკობ მოციქული კითხულობდა: „ვინაა თქვენს შორის ბრძენი და გონიერი? კარგი საქციელით აჩვენოს თავისი საქმენი ბრძნულ მოთმინებაში“ (იაკობი 4, 13) (3, 298).

„მაგრამ თუ გულში მწარე შური და შუღლი გაქვთ, ნუ ტრახახობთ და ნუ ცრუობთ ჭეშმარიტების წინააღმდეგ“.

ეს არაა მადლით გარდმოვლენილი სიბრძნე, არამედ მიწიერი, მშენიერი, ეშმაკეული.

რადგან სადაც შური და შუღლია, იქ შფოთი და ყოველგვარი ბოროტმოქმედებაა.

ხოლო მადლიდან გარდმოვლენილი სიბრძნე პირველქმნილია, წმიდაა, მერე მშვიდობიანი, ღმობიერი, წესიერი, წყალობითა და კეთილი ნაყოფით სავსე, მიუკერძოებელი და უთვალთმაქცო“ (იაკობ მოციქულის წერილი, 4,13,14,15,16,17) (3,298).

ღვთის სიბრძნითა და შემეცნებით გაოცებული პავლე მოციქული აცხადებდა: „ო, ღვთის სიმდიდრეთა და სიბრძნის და შემეცნების სიღრმე! როგორი ჩაუწვდენელნი არიან მისი სამართალნი და მიუკვლეველნი მისი გზები“ (პავლე მოციქული, რომაელთა, 12,33) (3,347).

პავლე მოციქული განარჩევდა წუთისოფლის სიბრძნეს და ღვთის სიბრძნეს: „სად არის ბრძენი? სად არის მწიგნობარი? სად არის ამ წუთისოფლის მოკამათე? განა სისულელედ არ აქცია ღმერთმა ქვეყნიერების სიბრძნე?“ (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, 20) (3, 357).

„ეჭადაგებთ ქრისტეს – ღვთის ძალას და ღვთის სიბრძნეს“ (პავლე მოციქული, II კორინთელთა, 24) (3, 357).

პავლე მოციქულის წერილებში დაპირისპირებულია წუთისოფლის მთავართა წარმავალი სიბრძნე და ღვთის სიბრძნე, საიდუმლოებაში დაფარული: „...სიბრძნეს ვლავარაკობთ სულთერად მოწიფულთა შორის, არა წუთისოფლის სიბრძნეს, არც წუთისოფლის მთავართა, რომელნიც წარმავალნი არიან, არამედ ვლავარაკობთ ღვთის სიბრძნეს, საიდუმლოებაში დაფარულს, რომელიც წინასწარ განსაზღვრა ღმერთმა საუკუნის უწინარეს ჩვენი დიდებისათვის“ (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, 2, 6,7) (3, 358).

მაგრამ სულიწმინდისგან შთაგონებულ სულს შეუძლია განჭვრიტოს ღვთის სიღრმეები (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, 16) (3, 359).

ხოლო წუთისოფლის სიბრძნე უგუნურებაა ღვთის წინაშე: „თუ ვინმეს ამ წუთისოფელში თავისი თავი ბრძნად წარმოუდგენია, გაუგუნურდეს, რათა ბრძენი გახდეს“.

ვინაიდან ამ წუთისოფლის სიბრძნე უგუნურებაა ღვთის წინაშე, როგორც წერია: „მათ ცბიერებაში შეიპყრობს ბრძენებს“ (I კორინთელთა, 3, 18,19) (3, 360).

პავლე მოციქული ბრძანებს „სულიერ ნიჭზე“: „სხვადასხვაგვარია ნიჭი, მაგრამ სული ერთია“ (I კორინთელთა, 12, 4).

...თითოეულს ეძლევა სულის გამოვლინება სასიკეთოდ.

ვინაიდან ერთს სულის მიერ ეძლევა სიბრძნის სიტყვა, მეორეს – ცოდნის სიტყვა იმავე სულით (იქვე, 12, 7, 8).

„ზოგს რწმენა – იმავე სულით და ზოგს – განკურნებათა ნიჭი იმავე სულით.

ზოგს – სასწაულმოქმედება, ზოგს – წინასწარმეტყველება, ზოგს – სულების გარჩევა, ზოგს – სხვადასხვა ენები, ზოგს – ენების განმარტება.

ხოლო ყოველივე ამას აკეთებს ერთი და იგივე სული, რომელიც თითოეულს საკუთრივ უნაწილებს, როგორც ნებავს“ (I კორინთელთა, 12, 9, 10, 11) (3, 374).

პავლე მოციქული მოგვიწოდებს: „ემშურეთ დიდ ნიჭებს და გაჩვენებთ უფრო აღმატებულ გზას“ (I კორინთელთა, 13,31) (3, 375).

„ესწრაფეთ სიყვარულს და ემშურეთ სულიერ ნიჭებს, უფრო კი, რომ იწინასწარმეტყველოთ“ (I კორინთელთა, 14, 1) (3, 376).

„ძმანო! ნუ იქნებით ბავშვები გონებით. მხოლოდ ბოროტისათვის იყავით ბაღღები, გონებისათვის კი სრულწლოვანი“ (I კორინთელთა, 14, 20) (3, 344).

გონებრივი სრულყოფილება კი მიიღწევა „არა ხორციელი სიბრძნით, არამედ ღვთის მადლით“ (II კორინთელთა, 1, 12) (3, 389).

ღვთის შესაცნობად საჭიროა „სიბრძნისა და გამოცხადების სული“ (ეფესელთა, 2, 17) (3, 414).

ღვთის მორწმუნეს ღოცვით მიემადლება „ყოველნაირი სიბრძნე და სულიერი გონება“ (პავლე მოციქული, კოლასელთა, 1, 9) (3, 431).

ხოლო მიუღებელია „ფუჭი ამპარტავნობა... ხორციელი გონებით“ (კოლასელთა 2, 18) (3, 433).

პავლე მოციქულის მიხედვით, „ქრისტეს სიყვარული... ცოდნას აღემატება და ავსებს „სრული ღვთიური სისავსით“ (ეფესელთა 4, 19) (3, 417).

წმინდა მამა უსურვებს მოციქულებს: „უფლის სიტყვა უხვად დამკვიდრდეს თქვენში სრული სიბრძნით, ასწავლეთ და შთააგონეთ ერთმანეთი ფსალმუნით, სადიდებლით და სასულიერო საგალობლებით და უგალობეთ ღმერთს თქვენს გულებში მადლიერებით“ (პავლე მოციქული, კოლასელთა, 4, 16) (3, 435).

პავლე მოციქულის მიხედვით, „სული ჭვრეტს ყოველივეს, ღვთის სიღრმეებსაც“ (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, 2, 10).

ამისთვის კი საჭიროა „არა წუთისოფლის სული, არამედ სული ღვთისგან“ (I კორინთელთა, 2, 12).

„და ამას ვლაპარაკობ არა ადამიანთა სიბრძნით შესწავლილი სიტყვით, არამედ სულიწმიდისგან შესწავლილით. სულიერს სულიერით განვმარტავთ.“

აი, მშენიერი ადამიანი არ ღებულობს იმას, რაც ღვთის სულისგან არის, ვინაიდან უგუნურებად მიიხნევს და არც ძალუძს შეცნობა, რადგან სულიერად არის განსასჯელი.

ნუთუ არ იცით, რომ ღვთის ტაძარი ხართ და ღვთის სული ცოცხლობს თქვენში“ (I კორინთელთა, თ. 2, 13,14, თ. 3, 16) (3, 359)

წმინდა მამის იდეალია „სიწმიდისა და ჭეშმარიტების ხშიადი“ (I კორინთელთა, თ. 5, 8) (3, 363).

„სადეთო წერილებს... ძალუძთ შენი დაბრძანება“ (პავლე მოციქული, II წერილი ტიმოთეს მიმართ, თ. 3, 15) (3, 460).

„ხორციელი ფიქრები სიკვდილია, ხოლო სულიერი ფიქრები – სიცოცხლე და მშვიდობა.“

ხორციელი ფიქრები ღვთის მტრობაა, ვინაიდან არ ემორჩილება ღვთის რჯულს და არც შეუძლია.

ამიტომ, მათ, რომელნიც ხორციელად ცხოვრობენ, არ ძალუბთ აამონ ღმერთს“ (პავლე მოციქულის წერილი რომაელთა მიმართ, თ, 8, 6,7,8) (3, 339).

„...თქვენი რწმენა იყოს არა კაცთა სიბრძნით, არამედ ღვთის ძალით“ (პავლე მოციქულის პირველი წერილი კორინთელთა მიმართ, თ. 2, 5) (3, 358).

იოანე მოციქული განარჩევს წუთისოფლის მიეთ-მოეთს ღვთის სიბრძნისგან: „ისინი წუთისოფლისანი არიან, ამიტომაც წუთისოფლისას ღაპარაკობენ და წუთისოფელი ყურს უგდებს მათ“.

ჩვენ ღვთისგან ვართ; ვინც იცნობს ღმერთს, ის გვისმენს ჩვენ, ხოლო ვინც ღვთისგან არ არის, არ გვისმენს ჩვენ. ამით შევიცნობთ ჭეშმარიტების სულს და ცდომილების სულს.

„ვისაც არ უყვარს, მას არ შეუცვნია ღმერთი, ვინაიდან ღმერთი სიყვარულია“ (იოანე მოციქულის I წერილი თ. 4, 5,6,8) (3, 320)

პავლე მოციქული მიგვანიშნებს: „...ჩვენი მამები ყველანი ღრუბელქვეშ იყვნენ და ყველამ გაიარა ზღვაში“.

„და ყველანი ჭამდნენ ერთსა და იმავე სულიერ სასმელს, ვინაიდან სვამდნენ სულიერი კლდიდან, რომელიც თან დაჰყვებოდა მათ, ხოლო ის კლდე იყო ქრისტე“ (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, თ. 10, 23).

არა ხორციელი სიბრძნით, არამედ ღვთის მადლით (II კორინთელთა, თ. 1, 12).

ერთმანეთს უპირისპირდება ცოდნა და სიყვარული და უპირატესობა სიყვარულს ენიჭება, რადგან „ცოდნა აამპარტავნებს, სიყვარული კი აშენებს“ (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, თ. 8, 1) (3, 367)

ხორციელი და სულიერი ცხოვრება, ცოდვა თუ უცოდველობა, ღვთის შვილობა თუ ცოდვის მონობა?

პავლე მოციქული წერს რომაელებს: „თქვენ კი ცხოვრობთ არა ხორციელად, არამედ სულიერად, თუკი ღვთის სული ცხოვრობს თქვენში, ხოლო ვისაც ქრისტეს სული არ აქვს, ის მისი არ არის და თუ ქრისტე თქვენშია, სხეული მკვდარია ცოდვისთვის, ხოლო სული ცოცხალია სიმართლისთვის“.

თუ ხორციელად ცხოვრობთ, სიკვდილი არ ავცდებათ, ხოლო თუ სულით აკვდინებთ ხორციელ საქმეებს, იცოცხლებთ.

რადგან ისინი, ვინც ღვთის სულით წარიმართებიან, ღვთის შვილები არიან (რომაელთა, 8, 9, 10, 13, 14) (3, 340)

პავლე მოციქულის I წერილი (თ. 2, 2, 5) ინატრეთ სულიერი სუფთა რძე.

თქვენც აშენდით ცოცხალი ქვებით სულიერ სახლად.

თქვენ ყველანი ნათლის შვილები ხართ და ღღის შვილები. არც ღამისანი ვართ და არც ბნელისანი.

...რაკი ღღის შვილები ვართ, ვიფხიზლოთ და შევიმოსოთ რწმენისა და სიყვარულის აბჯრით და ხსნის იმედის მუზარადით“ (პავლე მოციქულის I წერილი თესალონიკელთა მიმართ, თ. 2, 5, 6) (3, 340).

„...აზრთა სხვაობაც უნდა იყოს თქვენში, რათა გამოჩნდნენ მოსაწონნი თქვენს შორის“ (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, 10, 19).

„ყველა კეთილი საბოძვარი და ყველა სრულყოფილი ნიჭი მაღლიდან მოდის, ნათელთა მამისგან, რომელთანაც არ არის ცვლილება და არც ჩრდილი ცვალებადობისა (იაკობ მოციქულის წერილი, I, 17).

როგორც სხეულია მკვდარი სულის გარეშე, ასევე რწმენაც მკვდარია საქმეთა გარეშე“ (იაკობ მოციქულის წერილი, 3, 26).

ხორცს სულის საწინააღმდეგო სურს, სულს კი ხორცის საწინააღმდეგო.

ხორცის საქმეები აშკარაა. ეს არის სიძვა, უწმინდურება და თავაშეებულობა, შური, რისხვა.

კერპთმსახურება, მისნობა, მტრობა, ჩხუბი, შური, რისხვა, შუღლი, უთანხმოებანი, მწვალებლობა.

სიძულვილი, მკვლელობა, ღოთობა, გაუმადლობა ...ამის ჩამდენნი ღვთის სასუფეველს ვერ დაიმკვიდრებენ.

ხოლო სულის ნაყოფია: სიყვარული, სიხარული, მშვიდობა, სულგრძელობა, სახიერება, სიკეთე, ერთგულება.

სიმშვიდე, თავშეკავება“ (პავლე მოციქული, გალატელთა, 6, 17, 18, 23) (3, 411).

„ხორციელი ფიქრები სიკვდილია, სულიერი – სიცოცხლე.

თუ ქრისტე თქვენშია, სხეული მკვდარია ცოდვისთვის, ხოლო სული ცოცხალია სიმართლისთვის“ (პავლე მოციქულის წერილი რომაელთა მიმართ, 2, 17, 18).

თქვენი სხეულები ტაძარია თქვენში სულიწმინდისა“ (I კორინთელთა მიმართ).

ღვთისმეტყველნი ევედრებიან ღმერთს, რათა მიჰმადლოს სიბრძნე.

წმინდა ევრემ ასური წერს: „...მადლითა და კეთილშობილთა თვისითა მაცხოვარმა უწიგზურნიცა განაბრძნო, ხოლო მეოხებითა მათითა ყოველნი მართალნი განანათლა. და აწ იგივე განაბრძნობს პირსა ჩემსა და ნათელჰყოფს სიტყვასა ჩემსა სამოდვროდა...“ (სიტყვა უფლის მოსვლისთვის, სოფლის აღსასრულისა და ანტიქრისტეს გამოჩინებისათვის) (4, 76).

წმინდა მამების იდეალია მხოლოდ სიბრძნე და სულის სიწმინდე.

იოანე ოქროპირი: „სიბრძნის მოყვარეს მთელი თავისი მოღვაწეობა სულში აქვს გადატანილი და გარეგნული არაფერი სჭირდება“ (5, 213).

წმინდა ისაკ ასური ქადაგებს ამსოფლიურ ვნებათა უარყოფას ზეციური ნათლის სახელით: „ვინც არარად შერაცხავს თავის თავს, იმას განაბრძნობს უფალი, ხოლო ვისაც თავი ბრძნად უჩანს, იგი ღვთაებრივი სიბრძნისგან განდგომილია“ (5, 232).

„ბნელში მსხდომნო, აღემართენით, დაე, ნათელი მოეფინოს თქვენს სახეებს. გადაიგდეთ ამსოფლიურ ვნებათა უღელი, რათა მიირქვათ ნათელი, მამისგან გამომავალი“.

წმინდა მამა გვირჩევეს: „ზეციური პურის“, „ცხოვრების წყაროს“ (ღმერთის) ძიებას.

...ნეტარ არს კაცი, ვისი საზრდოც არის პური, ზეციით გარდამოსული, ადამიანისთვის ცხოვრების მომნიჭებელი. ნეტარ არს, ვინც იხილა წყარო ცხოვრებისა, მამისგან გამოსავალი და მოსწყურდა იგი“ (5, 236).

ქრისტეს მარადიული ნათელი მხოლოდ მორწმუნე, წმინდა სულებში ივანებს:

„თუკი ყოველთვის საღმრთო აზრებით იქნები დაკავებული, მაშინ ჭეშმარიტად იხილავ შენს სულში ქრისტეს ნათელს, დაუღამებელს“ (5, 240).

ღმერთს ესათნოება არა ამპარტავანი, არამედ თავმდაბალი ადამიანი:

„სიმდაბლის გარეშე კაცი სრულყოფას ვერ მიადწევს და მისი თავისუფლების სიგელი სული წმინდის ბეჭდით არ იქნება დაბეჭდილი“ (5, 243).

შრომა, ღოცვა, საღვთო სიბრძნესთან ზიარება განწმენდს გულ-გონებას: „იკითხე ტროპარები და მათი კეთილხმოვნებით ნუ ტკბები, ეცადე კარგად ჩასწვდე აზრს.

იშრომე, ილოცე, რათა მოიპოვო თვალნი, კეთილად მხედველნი“ (5, 246).

წმინდა იოანე ოქროპირი სინანულით წერს: „ცოდვას, რომ ამოსმეტყველებას აყოლილებმა დაგვარგეთ ნიჭი მღვიძარებისა. (როგორ გავზარდოთ შვილები უფლის სწავლითა და მოძღვრებით“) (5, 114).

წმიდა ისაკ ასური გვიჩვენებს: „ვევადრე ღმერთს, რათა მოგანიჭოს მხურვალეობა და სურვილი სულისა წმინდისა... ამას დაჟუღების, მოღვაწეობის, წმინდა წიგნების კითხვის გარეშე ვერ მიიღებ და ნურც ეძიებ, რამეთუ, თუ არასწორად ეძიე, სულიერი საქმენი მალე ხორციელად გექცევა“ (წმ. ისაკ ასური, გონების დაცვისა და ჭეშმარიტი შინაგანი ხედვისათვის) (5, 246-247).

წმ. ეპისკოპოსი ეგნატე (ბრიანჩანოვი) განარჩევს ხორციელი თვალით ხილვას და სულიერი თვალით შეცნობას: ცხოველთა მსგავსად „ხორციელი თვალთა ყურება“ კი არა, არამედ „სულიერი თვალთა – გონებითა და გულით“ (ღოცვისა და ფსალმუნების შესახებ) (5, 392).

სახარება წმინდა გონებით იკითხება.

„ღმერთი მადლით განადმრთობს ადამიანთა იმ წმინდა მოდგმას, რომელთაც მისი სწამთ და რომელთაც მისებრ იცვალეს ფერი“ (5, 393).

„უფლის სასწაულები... ღვთაებრივი სიბრძნით სავსენი ჩანან“ (5, 412).

სასწაულები გულსა და გონებაზე ხორციელი გრძნობების გზით მოქმედია“ (5, 414).

წმ. ისაკ ასურის მიხედვით, სულიერი ხედვა მხოლოდ მორწმუნეთა, თავმდაბალთა ნიჭია: „ვისაც სიმდაბლე არ გააჩნია, ვერასოდეს მოიპოვებს სულიერ ხედვას“ (5, 89).

„ცხოველი სარწმუნოების მეშვეობით სულიერი თვალი ღმერთს ხედავს“ (5, 435).

„ჯვარი ქრისტესი ჯვარცმულ ქრისტეს მოწაფეს დედამიწას წარტაცებს, საკუთარ ჯვარზე გაკრული, შემშენებელი ამაღლებული სიბრძნისა, გონებითა და გულით ზეცად აღიტყორცნება და ჭვრეტს სულის საიდუმლოებებს უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესსა“ (5, 441).

„ცრუ და ჭეშმარიტი წინასწარმეტყველები მათივე საქმეების მიხედვით უნდა გამოიცნოთ. მართალი სული ეკლესიაში სული წმიდით ივსება და ქადაგებს“.

ცრუწინასწარმეტყველნი, ანგარებიანნი, ...ფარულ ადგილებს ირჩევენ, ორგულს ეტმასნებიან“ (6, 442).

მინციუს ფელიქსი (III ს.) წერს: „ვისაც არ ძალუძს შეიცნოს კაცობრივი, მითუმეტეს არ ხელეწიფება განსაჯოს ღვთაებრივი“ („ოქტავიუსი“) (6, 44).

წმ. ეფრემ ასურის მიხედვით, „ღვთაებრივი სიყვარული არის თავი ყოველთა სათნობათა და სიყვარულია მიზეზი ყოველთა კეთილთა, მარილია სათნობათა და სასრული სჯულისა“ (6, 137).

„სიყვარული მკვიდრობდა წინასწარმეტყველებაში, მან ჰყო დავით სადგურად სული წმიდისა, მანვე განამტკიცა იობი... სიყვარულმა გარდამოხადა ზეცითგან ჩვენთვის ძე ღმერთისა და ყოველი სიკეთეც სიყვარულით გაგვიცხადა. სიყვარულმა ...განაბრძნო მეთევზურნი, განამტკიცა მოწამენი, განაცხოველა უდაბნონი, ავაზათ სადგომნი საგალობლებით აღავსო...“ (6, 137)

...წმ. სვიმონ ახალი ღვთისმეტყველი საუბრობს საღვთო ტრფობის სასწაულებზე: კაცი... „საღვთო ტრფობით... კეთილცვალებით შეიცვლება... სულიერად... ნეტარია, ვინც შენ განსწავლე, ...ვინც შენ მიერ მიიღო საზრდო, – ქრისტე უკედავი, ქრისტე ღმერთი ჩვენი“ (სიყვარულის შესახებ) (6, 266).

...პოი, საღვთო სიყვარულო, ... შენ ხარ მოძღვარი წინასწარმეტყველთა, თანამსრბოლი მოციქულთა, ძალი მოწამეთა, შთაბერვა მამათა და მოძღვართა, სრულქმნილება ყველა წმინდანისა“ (6, 268).

მამალმერთის სულის, სიბრძნისა და სიტყვის სრულყოფილი ხატი იყო იესო ქრისტე: „უფალი ჩვენი იესო ქრისტე გამოგვეცხადა სულად ღმრთისა და სიბრძნედ ღმრთისა: სულად, რომლითაც ეგზომ ძალუმად მოქმედებდა; სიტყვად, რომლითაც ასწავებდა, სიბრძნედ, რომელიც ცხადყო თვისი მოსვლით“ (ტერტულიანე) (6, 385).

წმ. კასიანე საუბრობს „სიწმინდეს მიღწეული გონების“ შესახებ (6, 243).

სიმონ თესალონიკელი უპირატესობას ანიჭებს სულის საზრდოს – ღმერთის სიტყვას: „...ჩვენს სასრულ ბუნებას ესაჭიროება საკვები არა მარტო ხორცის, არამედ სულისთვის... ეს საზრდო ღმრთის სიტყვაა, სულს რომ ღვთაებრივ საიდუმლოთა შეცნობით კვებავს“ (6, 437-438).

წმ. კიპრიანე განმარტავს: „პური ცხოვრებისა ქრისტეა“ (6, 439).

„მე ვარ პური ცხოველი, რომელიც ზეციით გარდამოვიდა“ (იოანე 6, 51).

ნეტარი ავგუსტინე აზუსტებს: „სულიერი პური ღმერთის მცნებებია“ (6, 444).

წმ. მაქსიმე აღმსარებელი „სიკვიდილის მძლეველ ძალად“ სახავს საღვთო სიბრძნის პურს: მთავარია, „ცხოვრებისა და სიბრძნის პური, რომელმაც უნდა დაამარცხოს სიკვილი“ (6, 448).

„ღვთისმიერად მცხოვრები და ღმრთით, როგორც არსობის პურით გამოზრდილი, საღმრთო მოთმინებით აღივსება“ (6, 473).

„პური არსობისა“ აღნიშნავს მომავლის ანუ საუკუნო ცხოვრების პურს, ანუ იმ პურს, რომელსაც ჩვენი არსების შესანარჩუნებლად მივიღებთ“ (იოანე დამასკელი) (4, 310).

წმინდა გრიგოლ ნოსელი „მოსეს ცხოვრებაში“ საუბრობს „სათნოების სარბიელზე საღვთო სრბოლის შესახებ“ (7, 98, I), ასევე მათ შესახებ, ვინც „უწინამძღვრო გონების გამო ცხოვრების ზღვაში დაიკარგა და სარწმუნოების ძალით კვლავ შეძლებს „საღვთო ნების ნავსადგურისკენ“ გზის გაკვლევას“ (7, 99).

წმ. მამა გემოდვრავს: „ღმრთეება სწორედ იქ იმყოფება, სადაც ვერ წვდება შემეცნება... ღმერთი აღმატება ყოველგვარ

შემშეცნებელ აზროვნებასა და სახეს; ცნობადთაგან არაფერი ემსგავსება მას. ღმრთეების განჭვრეტის ჟამს უნდა უარყოთ ყველაფერი, რაც საწვედომია გონების მიერ, რადგან შეცნობადი აზრისმიერი ყოველად ზეადმატებულ ბუნებას ვერ ემსგავსება“ (ცხოვრება მოსესი, ანუ სათნოებისეული სრულქმნილების შესახებ) (7, 110-111).

ღვთისაგან განდობილის მაგალითია ებრაელი ხალხის წინამძღოლი მოსე: „სადეთო იღუმაღვანდობამ განაბრძნო წვედიადით გარემოცული მოსე. საიდუმლო სწავლათა შექმნით საკუთარ თავს წარემატა იგი“ (7, 113).

40 დღე-ღამე, როცა ღმერთს ემეტყველებოდა, მისი სხეული აღარ ითხოვდა საზრდოს“ (7, 114).

საგულისხმოა ბაღაამის მაგალითი: „მაგიაში გაწაფული ბაღაამი... სადეთო მობერვამ განადეთო, ამიტომაც მისმა ბაგემ ჭეშმარიტად იწინასწარმეტყველა სამომავლოდ აღსრულებადი, ...შეიგრძნო სადეთო ძალა... და სადეთო განზრახვის ქადაგად იქცა“ (7, 118).

მხოლოდ ეკლესიაა ადამიანის ჭეშმარიტი წინამძღვარი სულის განწმენდის გზაზე:

„ეკლესია – მასში შემსველელთ აღმოიყვანებს ამქვეყნიურ საქმეთა მორევიდან, სიმშვიდითა და ღვთის სიტყვით დააპურებს მათ და დაიცავს ყოველგვარი განსაცდელისგან“ (წმ. იოანე ოქროპირი, ქადაგება ეკლესიაში სიარულის შესახებ) (7, 124).

„როგორც დაუმუშავებელი მიწა უხეშდება და ბუჩქნარით იფარება, ასევე საღმრთო სწავლებას მოკლებულ სულშიც აღმოცენდება ეკლესია და მანკიერი სურვილები“ (7, 125).

„თუკი ჩვენ, ვინც ყოველდღიურად ვუსმენთ წინასწარმეტყველებს და მოციქულებს, ძლივს ვახერხებთ შურის, გესლის ამოგლეჯას გულიდან და საღმრთო წერილიდან განუწყვეტლივ ვუგალობთ ჩვენს ვნებებს, მძვინვარე მხედებს, რათა როგორმე დავაცხროთ ისინი, მაშინ განა შესაძლებელია ხსნის რაიმე იმედი ჰქონდეთ მათ, ვინც არასოდეს უსმენს ღვთაებრივ სიბრძნეს და ამგვარი მკურნალობით არ სარგებლობს? ...როგორც მტვერითა და ჭუჭყით იფარება კაცის სხეული, თუ იგი აბანოთი არ სარგებლობს, ასევე საშინელი

ცოდვის სიბინძურეში ეხვევა სულიც, თუკი უგულებელყოფს სულიერ სწავლებას.

სულიერი განბანა ხდება ეკლესიაში, სადაც სულიწმიდის სითბოთი არა მარტო განიწმინდება, არამედ ფერსაც იცვლის იგი“ (წმ. იოანე ოქროპირი) (7, 126).

წმ. სვიმეონ ახალი ღვთისმეტყველი გვასწავლის: „...სულიერი ღვინო, ზეციური ღვინით საზრდობა განწმენდს მისი სულიერი წყლულების სიბილწეს და მას სრულ სიჯანსაღეს მიანიჭებს“ („სინანულისა და ღოცვის შესახებ“).

წმინდა ეპისკოპოსი ეგნატე განმარტავს: „მართლმადიდებლობა სულიწმიდის სწავლებაა, ღვთითმონიჭებული ადამიანთა საცხოვნებლად“ (წმ. ეპისკოპოსი ეგნატე) (7, 252).

ღვთისმეტყველი გვირჩევს: „შენი უძღურების გამო ნუ დაიწყებ დოგმატების განსჯას: ეს ღრმა უფსკრულია, სახიფათო ზღვაა. მასში მრავალი გამოუცდელი და თვითდაჯერებული მოცურავე დაიღუპა. ღვთისმეტყველების ამ საოცარ ტალღებზე უშიშრად და უხვი სულიერი სარგებლის მოპოვების იმედით შეუძლიათ იცურონ მხოლოდ მათ, ვისი მასაზრდოებელი გონებაც სულიწმიდის მფარველობაშია. ნუ შეეკამათები ცრუ გონებიდან დაბადებულ ეჭვებსა და წინააღმდეგ აზრებს, ნურც მის განსჯას შეუდგები. რწმენის მახვილით მოკვეთე თავი ამ გველებს, როგორც კი თავისი ხერელიდან გამოსრიალდებიან! ეს იქნება სწორი და ჭეშმარიტი ქმედება. ასეთი ქმედება შეჭფერის მას, ვინც ერთხელ და სამუდამოდ შეუდგა ქრისტეს“ (წმინდა ეპისკოპოსი ეგნატე, წერილები ერის კაცთა მიმართ) (7, 263).

...ქრისტეს სწავლება ზებუნებრივია, რადგან ღვთაებრივია. ის ადამიანის გონებისთვის მხოლოდ და მხოლოდ რწმენის საშუალებითაა მისაწვდომი. უგუნური წამოწყებაა ზებუნებრივის ახსნა ადამიანური აზროვნებით (7, 263).

„ადამიანები ...თვალს სიბინძურისგან იცავენ, სულის თვალს – გონებას კი სულ არ უფრთხილდებიან და ყოველგვარი ნაგავით ავსებენ“.

„უფალმა უპირველესად გონების დაცვა გვობრძანა, რადგან იგია კაცის წინამძღოლი, თუკი გონება ჭეშმარიტი გზიდან გადაუხვევს, ადამიანის მთელი ცხოვრება შეცდომად გადაიქცევა.“

„ოდეს თუალი შენი გასამარტებულ იყოს, – ბრძანებს მაცხოვარი, – ყოველი გუამი შენი ნათელ იყოს: და უკუეთუ თუალი შენი ბოროტ იყოს, ყოველი გუამი შენი ბნელ იყოს. იხილე ნუ უკუე ნათელი იგი შენ შორის ბნელ იყოს“ (ლუკა 11, 34) (იქვე).

„მაღალი ღვაწლია – მეხსიერებით მუდმივად ღმერთთან დადგრომა! მაგრამ ეს სიმაღლე ძალზე სახიფათოა, რადგან მისკენ მიმავალი კიბე სიმაღლის მტკიცე ქვაზე არაა დაფუძნებული“ (წმიდა ეპისკოპოსი ეგნატე, წერილები ერის კაცთა მიმართ) (7, 268).

წმიდა მამები გვასწავლიან „გულის და გონების გამართვას და შემდეგ „გულის გამოსწორებას“, რაც გაცილებით ძნელია, ვიდრე გონებისა. ამ ბრძოლის სიმაფრეს მამები ასეთი სიტყვებით გამოხატავენ: „მიეცი სისხლი და მიიღე სული“. ეს ნიშნავს სისხლისა და ხორცის ყველა ცოდვისმიერი სურვილი უნდა ჩაგკლათ, უნდა მოვაკვდინოთ ყოველი მათმიერი მოძრაობა გულისა და გონებისა, ხორციც, გონებაც და გულიც სულის გამგებლობაში შევიყვანოთ“ (7, 269-270).

„...წმიდა მამები სულიწმიდის ჩაგონებით წერდნენ, მათ ამსოფლიური სიბრძნე უარყვეს სულიწმიდის სიბრძნის მოსაპოვებლად. ამათი მცდელობა, ვინც მოციქულის სწავლების, ეკლესიის სწავლების საწინააღმდეგოდ ამქვეყნიური სიბრძნით ცდილობს სულიწმიდის სიბრძნის მოპოვებას და „შეიპყრნის ბრძენნი სივერაგითა მათითა“ (I კორ., 3, 19).

„სულიერთა სულიერად შევატყუებთ“, ამბობს წმიდა პავლე მოციქული, „ხოლო მშვიინვიერი კაცი არა შეიწყნარებს სულსა ღმერთისასა, რამეთუ სიცოფე უნნ მას და ვერ შემძლებელ არნ ცნობად, რამეთუ სულიერად განიკითხვინ“ (I კორ., 2, 13, 14).

ეს სიტყვები ახალ თარგმანში ასე იკითხება: „რადგან სულიერზე სულიერად უნდა ვიმსჯელოთ“ (7, 271).

ჭეშმარიტი მოძღვარი, სიბრძნის მომნიჭებელი მხოლოდ ღმერთია გულისხმიერთათვის: „გონიერ ქმნილებებს ღმერთი მოძღვრავს, ხოლო ამ ქმნილებათა ვალია ამ მოძღვრების ყურადღება. და ყოველი ყურადღებელი უეჭველად შეიტყობს

ჭემმარიტებას, რადგან თავად ღმერთია ჭემმარიტება“ (წმ. თეოფანე დაყუდებული) (7, 280).

მღვდელ-მონაზონი სერაფიმ როუზი წერს: „მართლმადიდებლობა მცირე კუნძულადღა შემორჩა სრულიად განსხვავებული პრინციპებით მცხოვრებ მსოფლიოში“ (სამეუფო გზა) (7, 333).

„მსოფლიოში მრავლის უმრავლესი ადამიანი ცხოვრობს სინამდვილის პირისპირ ჭკრეტისა და მასთან შეგუების, ან საკუთარ შინაგან პრობლემებში ჩაღრმავების უნარდაკარგული“ (7, 335).

არსებობს „ორი მცდარი დამოკიდებულება სულიერი ცხოვრებისადმი

I. უამისამებრ სვლა, შეგუება ყველაფერ თანადროულთან. ეს სულის სიკვდილია“ (7, 338).

II. უკიდურესობა, ცრუ სულიერება.

ორივე უკიდურესობას უნდა ვერიდოთ: გამიწიერებასაც და გადაჭარბებულ სულიერებასაც (7, 340).

გამოსავალი იმაშია, რომ „საწუთროს ზემოქმედებას ქრისტიანული აღზრდის კეთილგონიერი პრინციპები დავუპირისპიროთ“ (7, 341).

საუკეთესო საერო კულტურა, მართებულად შეთვისებული, განწმენდს და აღაშენებს სულს, ხოლო აწინდელი პოპულარული კულტურა სწყლავს, ამახინჯებს და მართლმადიდებელ მოწოდებაზე ჯეროვან პასუხს უშლის სულს.

...ქვეყნად ყოველივე უმჯობესი ღმერთსა და მართლმადიდებლობაზე მიანიშნებს და ჩვენ კი ამით სარგებლობა გემართებს (7, 345).

ნეტარი ავგუსტინე ბრძანებს: „ვისაც თავისი უგნურება შეჰყვარებია, ის ვერ ამადლდება ჭემმარიტ სიბრძნემდე“ (ჭემმარიტი სარწმუნების შესახებ) (4, 39).

წმიდა მამა მოგვიწოდებს: „მოვიძიოთ საღმრთო წერილი – აი, ჭემმარიტად თავისუფალი და კეთილშობილი სკოლა, რომელშიც ჩვენ ჯანსაღ და ჯეროვად აღზრდა-განათლებას მივიღებთ“ (მასზედ, რომ საღვთო წერილის კვლევა-ძიება ცნობისწადილის განკურნვას ემსახურება) (4, 446).

ნეტარი ავგუსტინე სიახლის მაძიებელთა სწავლას განასხვავებს შემეცნებისაგან და ამბობს, რომ „ყოველგვარი სწავლის საბოლოო მიზანი ...შემეცნებაა“ (4, 47-48).

„ყველა იმ ადამიანის ხვედრი, ვინც ცუდად მოიხმარს გონების ძალას, ამ დიდ სიკეთეს, რაკი ჭეშმარიტების სანაცვლოდ ხილულს ეძიებს... ასეთი ადამიანის ხვედრი უკუნი წყვილადი იქნება, საუკუნოდ რომ მოიცავს მათ, რამეთუ დასაბამი ამ წყვილისა არის ხორციელი სიბრძნისმეტყველება და უძღურება სხეულებრივი გრძნობებისა“ (4, 49-50).

„...ვინც ჯეროვნად მოიხმარს ხუთ გრძნობას სხეულისა, რათა საღმრთო საქმენი თვითონაც სწამდეს და სხვათაც აუწყოს მათ შესახებ და ასე საზრდოობს ღმერთის სახიერებით, ანდა ვინც ჯეროვნად იყენებს თავისი ქმედების უნარს და ცოდნას, რათა მშვიდობა შესძინოს თავის ბუნებას და ამგვარად შეიმეცნოს ღმერთი, – ასეთი ადამიანი შევალს სისარულად უფლისა თვისისა“ (4, 51).

არა ხილულის, წარმავალის, არამედ ღვთის ძიება განაბრძნობს ადამიანს:

„...საუკუნოის შემეცნებისათვის საკმარისი სიმახვილე გონებისა ჯერ არ შეუძენია იმ ადამიანს, ვისაც მხოლოდ ხილულისა სწამს, ანუ წარმავალი საგნებისა. მაგრამ ასეთი სიმახვილე გონებისა იმას აქვს მომადლებული, ვინც ერთ ღმერთს განადიდებს – დამბადებელს და მომწესრიგებელს ყოველივე გრძნობებისა – ანუ იმ ადამიანს, ვინც რწმენით ერთგულია ღმერთისა და სიყვარულით ეძიებს მას“ (4, 52).

„...მთელის ძალისხმევით, როგორც კი შეგვიძლია იმას ვესწრაფვით, რასაც ღმერთი შეგვაგონებს თავისი სიბრძნის მიერ“ (4, 52).

“აი, სწორედ ამ ერთ ღმერთს, ამ ერთიან დასაბამს ყოველივე არსებულისა, სიბრძნეს, რომლის მიერაც სიბრძნით არის აღავსილი ყოველი გონიერი სულიც, როგორი ბრძენიც არ უნდა იყოს იგი, ამ ნიჭს, რომლითაც ნეტარია ყოველივე, რაც კი არის ნეტარი, აი, სწორედ ამ ერთ ჭეშმარიტ ღმერთს ვცემ მე თაყვანს“, გვიზიარებს თავის გამოცდილებას ნეტარი ავგუსტინე (7, 57).

ნეტარი მამა მოგვიწოდებს: „თაყვანს ვცემდეთ ერთიან ღმერთს, რომლის მიერაც შექმნილნი – ჩვენ ვცხოვრობთ,

ხოლო რომლის მიერაც განათლებულნი – ჩვენ სიბრძნით ვპვიებთ და რომლის სიყარულითა და ტკობითაც – ჩვენ ნეტარნი ვართ“ (4, 36).

წმიდა გრიგოლ ღვთისმეტყველის „ამაღლებულ სიბრძნისმეტყველებაში“ ყურადღებას იქცევს საუბარი ზეციურ სამშობლოზე, ზეციურ იერუსალიმზე, რომლის თანაზიარი მაშინ ხდება ადამიანი, როცა იგი ინარჩუნებს ღმრთის ხატს, ღვთის სულს... (4, 75).

დიდი ღვთისმეტყველი ურწმუნოთა სრა-სასახლეს, ოქრო-ვერცხლს უპირისპირებს „განწმენდილ მოძღვრებას“, „საღვთო სიტყვას“ და „უმართლოთა სწავლებას“, „სიცრუეს“ არ ეთანხმება, რადგან შეიმეცნა „სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა“ (4, 78-80).

წმ. ნილოს სინელი გვთავაზობს ეშმაკთან ბრძოლის იარაღს:

„ფსალმუნთგალობას ნუ დაცხრებიან ბაგენი შენნი: რამეთუ ღვთის სახელის ხმობა განასხავს დემონთ“ (...1064).

„გამუდმებით გახსოვდეს ღმერთი და გონება ზეცად შეგეკმნება“ (4, 106).

„...ღვთის სახლი გიყვარდეს, ხოლო თავი შენიც ჰქმენ სახლად ღმრთისად“ (4, 107). „...ყოველდღე ეზიარე საიდუმლო სერობას“ (4, 111).

„...ვერვინ შეიქნება ღირს ზეციურ და ჭეშმარიტ მეუფისგან სული წმიდის ზეციურ მადლის მიღებისა, თუ უწინარეს არ გაიწვრთნა წმიდა მცნებათა სწავლებით. და ამდენად ვერც თვით მადლის ზეციურ საჭურველს მიიღებს და ვერც გავა ბოროტ სულებთან ბრძოლაში“ (4, 112).

„რამდენადაც წარემატება კაცი სულიერ ღვაწლში, იმდენად აღვა სულის საიდუმლოთა სიმაღლეზე და სიბრძნის საიდუმლოებათა საგანძურში.

რაოდენ კაცი აღივსება მადლით, იმოდენაც წარემატება იგი ბოროტის ზრახვათა შეცნობაში უფლის შემწეობით“ (4, 112).

იესო ქრისტესთვის წმიდა წერილში ნათქვამია, რომ იგი „წარემატებოდა სიბრძნითა და ჰასაკითა და მადლითა წინაშე ღმრთისა და კაცთა“ (ლუკა, II, 52) (წმ. იოანე დამასკელი) (4, 243).

სადვთო სიყვარულის ჰიმნების შექმნა, სიბრძნის მწვერვალების დაღაშქერა მხოლოდ წმინდათა, სულიწმიდის მადლით ცხებულთა ხვედრია:

„სადმრთო სიყვარულის ჰიმნებს ჩასწვდებიან ნათელი გონებისა და ღრმა სულიერების მქონე პიროვნებები, სულიწმიდის მობერვით ამ მწვერვალების გონებით დამღაშქერენი, რომლებიც საოცრად სადად აზროვნებენ და ზეცად ატყორცნიენი ღვთაებრივის წიაღში განიშვებენ“

..სულიწმიდის სიღრმეებში წვდომის უნარი მხოლოდ მათ ხელეწიფებათ, რომლებიც გაცისკროვნდებიან უმწვერვალესი განუხრწნელი ღვთაებრივი ნათელის შუქით და სულის მიერ მოუხვეჭავთ სრულიად აღურევნელი გონება.

...წმიდა სვიმეონმა... მოციქულებრივი მადლი მიიღო, სულიწმიდის ღვთაებრივი ცეცხლით აღინთო (... 460): სიბრძნის მწვერვალებს შესწვდა, ვითარცა ჭეშმარიტად ბრძენი, სადმრთო კანონებისა და დოგმატების ზედმიწევნით მცოდნე ღვთისმეტყველი. ღრმა რწმენით გადმოვიდა კიდევ მასზედ სული სიბრძნისა.

...მას ჭეშმარიტად ასულდგმულეებდა სადმრთო ნათელი, ლამპარით უნათებდა გონებას და სახსებით ნათლად გამოთქვამდა და წერდა იმას, რასაც ნათელმხილველის მხერა ხედავდა, იგი უგალობდა ღვთაებრივს, ბუნებას ზეშთაბუნებრივს“ (წმ. ნიკიტა სტიფატე, წმ. სვიმეონ ღვთისმეტყველის სადმრთო სიყვარულის ჰიმნებისათვის) (4, 406-413).

„ადამიანის უკვდავი და მოაზროვნე სული ანგელოზურ ცხოვრებას ვერ შეძლებს, თუ ღვთაებრივი ძალის შეწევნით არ განიწმინდა საბოლოოდ“ (4, 413).

წმ. ეპისკოპოსი ეგნატე აღიარებს: „ჩვენ... ყველანი ცდუნებულნი ვართ და ჭეშმარიტებამ უნდა გაგვანათლოს, ხოლო ჭეშმარიტება არის უფალი ჩვენი იესო ქრისტე“ (იოანე, 8, 32) (4, 501).

„...ვიღვაწოთ სჯულიერად, როგორც გვასწავლის ღვთის სიტყვა, ყოველივე ვიტვირთოთ ჭეშმარიტებისათვის, განუშორებლად მისგან“ (მთავარეპისკოპოსი ამბერკი, რა არის მართლმადიდებლობა) (4, 452).

წმიდა ბასილ დიდი წერს: „უკეთუ ხედავ ზეცას და წესრიგს მისას, ეს უნდა იყოს შენთვის მეგზური რწმენისა, რადგანაც თვის შემოქმედზე მიუთითებს. უკეთუ წესრიგს დედამიწაზეც დაინახავ, მისი წყალობითაც გაგებრდება რწმენა ღმერთისა, რადგანაც ჩვენ არა ხორციელი თვალით, შემეცნების შედეგად ვირწმუნეთ ღმერთი, არამედ ძალით გონებისა – ხილულის მეშვეობით განგჭრიტეთ უხილავი... ხშირად უმცირეს საგნებშიც კი ჩანს სიბრძნე დამბადებლისა... იმაში, რაც არსებობს, არაფერია ქაოსური, განურჩეველი, ამოღ და შემთხვევითი“ (8, 107).

წმიდა სულის, ჭეშმარიტების მაძიებელი გონების მქონეთ ღმერთი იცავს თავისი ანგელოზების მეშვეობით. „თუკი ხელთა გაქვს საქმენი, ღირსი იმისა, რომ ანგელოზმა დაგიცვას და შენში ჭეშმარიტების ჭვრეტათა შედეგად გამდიდრებული გონება მკვიდრობს, მაშინ სათნოების საქმეთა სიმდიდრის შესაბამისად უფალი აუცილებლად მოგიჩენს მცველებსა და დარაჯებს და ანგელოზთა დაცვით ზღუდეს შემოგაველებს“ (8, 127).

„ბრძნისა თვალნი თავსა მისსა“ (ეკლესიასტე, 2, 14) ანუ შინაგანი კაცი ბრძენისა შორსმჭვრეტელია და წინდახედული.

„მცნებაი უფლისაი ბრწყინვალე არს, განმანათლებელი თუალთა“ (ფს. 18,8).

მორწმუნენი „ფალავანი მწიგნობრის“ – სულიწმიდის მადლით აღწევენ გაბრძნობას:

„ენაი ჩემი საწერელ მწიგნობრისა ფალავანისა. როგორც ღერწამია იარაღი, როცა მას გამოცდილი ხელი დასაწერის მოსახაზად ამოძრავებს, ასევე ენა მართლისა, ამოწებილი არა მეღანში, არამედ სულში ცხოველი ღმერთისა, რაჟამს მას სულიწმინდა ამოძრავებს, მორწმუნეთა გულებზე საუკუნო სიცოცხლის სიტყვებს გამოსახავს. ამრიგად, მწიგნობარია სულიწმინდა, რადგანაც ბრძენია და ყველას განმსწავლელი და სწრაფი მწიგნობარი. „...სული აზრებს ხომ ჩვენში არა ფიცართა შინა ქვისათა, არამედ ფიცართა შინა გულისათა ხორციელებისასა წერს (II კარ., 3,3). სული გულებში ხან ბევრსა წერს და ხან კიდევ ცოტას, შესაბამისად გულის სივრცესა და ხან მკაფიოდ და ხან გაურკვეველად, იმისდა მიხედვით, როგორ განვწმინდეთ იგი წინასწარ“ (8, 140).

„ბრძენთა სიტყვები წვერწამახული სოლებია“ (ეკლესიასტე, 12,11).

ღვთაებრივ საიდუმლოებათა ჭკერეტაში შემწე სულიწმინდაა:

„ყველას როდი აქვს განჭკვრეტის ღვთაებრივი საიდუმლონი, არამედ მხოლოდ მას, ვისაც შეუძლია ისეთ მწყობრ ორგანოდ იქცეს, რომ სულწმინდის ზემოქმედებით ნაცვლად ფსალტირისა სული მისი ამოძრავდეს“ (8, 158).

„წარვწყმიდო სიბრძნე ბრძენთა და გულისხმების – ყოფა გულისმიერთა დაეფარო“ (ესაია, 29, 14), ბრძანებს წინასწარმეტყველი.

ჭეშმარიტი შეცნობა მამა ღმერთის, ძე ღმერთის და სულიწმინდის აღიარებით იწყება:

„უმეცარი ეწოდება იმას, ვისაც არა აქვს შეცნობა... მამა ღმერთისა, აღიარება სიტყვისა, რომელიც დასაბამიდან ღმერთთან იყო და განათლება, რომელსაც სულიწმინდა იძლევა. ასეთი გონება კი მხოლოდ იმათ აქვთ, რომელთაც შეუძლიათ პავლესთან ერთად თქვან: „ხოლო ჩვენ გონებაი ქრისტესი გვაქუს“ (1 კორ. 2,16) (...176).

„წმიდა წერილში უგუნური უღმერთოს ეწოდება: თქვა უგუნურმან გულსა შინა თვისსა: არა არს ღმერთი“ (ფს. 113, 1).

ცოდვილი სული მკვდარია.

ადამიანის ცხოვრება მრავალი სიკვდილითაა აღსავსე... სულით, ცოდვებით, დაცემის გამო. ხოლო იქ, სადაც არც სხეულებრივი ცოდვაა და არც სულიერი (რადგან არც გონება ცდება და არც განწყობილება იცვლება და უმფოთველობას აზრების ვერავითარი მდგომარეობა ვერ არღვევს) იქაა ქვეყანა ჭეშმარიტად ცოცხალთა.

მოვისმინოთ ჭეშმარიტების სიტყვანი, რომელიც არა რწმუნებითა კაცობრივისა სიბრძნისა სიტყუათაითა, არამედ სწავლითა სულისაითა არიან თქმულნი (I კარი, 2, 4-13) და მიზნად არა მსმენელთაგან შექება, არამედ იმათი გადარჩენა აქვთ, ვინც მათ შეისწავლის“ (206).

როცა იქმნება ამსოფლიური სიბრძნის გარდამეტება, უეჭველია, მათ მიძიმე სასჯელს მოუტანს, რადგან ამოებათა ასე მახვილად მჭვრეტელნი ჭეშმარიტის გულისხმისყოფისთვის ნებით დაბრმავდნენ (8, 208).

ჩვენი სულების მომავალი არსებობაც მათი მდგომარეობის შესაფერისი უნდა იყოს“ (8, 209).

დასაბამი სიბრძნისა – შიში უფლისა (იგავ. 1,7), რადგანაც ღმრთისმოშიშება სრულყოფილების საყრდენი და საფუძველია“ (8, 210).

გონებას შენსას საზღვარი დაუდევო... (8, 214), მოგვიწოდებს წმ. მამა.

მამამ ჭეშმარიტი ნათლისა, დაე, გულები თქვენნი ჭეშმარიტი შეცნობით გაანათოს“ (8, 229).

ღმერთმა... თითქოს სანგარით შემოგვზღუდა, როცა ეკლესიაში პირველად მოციქულნი, მეორედ წინასწარმეტყველნი და მესამედ მოძღვარნი (I კარ, 12, 28) დაადგინა.

..სანგარი ამსოფლიურ საზრუნავთა განდევნით გვევლება, რომელნიც ჩვენს გულს ამხოვენ... ვინც ხორციელ სიყვარულს განაგდებს, სიმდიდრის წადილს... სასაცილოდ მიიჩნევს, ვითარცა სანგარშემოვლებული, შვეებით ამოისუნთქავს, მოისხნის რა ფუჭ ტვირთს მიწიერი სიბრძნისა“ (8, 261).

თუკი დღის მანძილზე მღვიძარე გონებით საკვირვებანი დღისა შეგისწავლია და ხილულთა მეშვეობით უხილავი განგიჭვრეტია, მოსულხარ განმზადებული მსმენელი და ღირსი იმისა, რომ ეს პატიოსანი და ნეტარი სანახაობა შენითაც შეავსო (266)... აქ შეიცნობ შენს თავს, ვითარცა მიწიერი ბუნების მქონეს, მაგრამ ქმნილებას ღმრთეებრივი ხელის, რომელსაც გონების აღმატებულობით თვით ზეცამდე ამადლება შეუძლია. თუ ამას შევიცნობთ, საკუთარ თავსაც შევიცნობთ და ღმერთსაც თავიანს ვცემთ დამბადებელს, დავემონებით უფალს, განვადიდებთ მამას, არ დავცხრებით თავიანისცემად ჩვენი აქაური და მომავალი ცხოვრების წინამძღოლისა (8, 267).

..თავი შენი ზეცისკენ არის აღმართული და შენი თვალებიც ზევით იყურებიან... გმართებს ზრუნვა, რათა ზეცისასა ეძიებდე, სადაცა იგი ქრისტე არს (კოლას. 3,1) და მიწისგან შობილზე გონებით ამადლება მოგეთხოვება. როგორი ხატიც მოგენიჭება, ცხოვრებაც იმგვარად წარმართე. იყავნ მოქალაქობაი შენი ცათა შინა“ (ფილ, 3,20), რადგან ჭეშმარიტი მამული შენი იერუსალიმია, ხოლო მოქალაქენი და თანამემამულენი – პირმშონი იგი, აღწერილნი ცათა შინა“ (ებრ., 12, 22-23).

თუკი მომავლის გრძნობა რამდენადმე პირუტყვებსაც აქვთ, ჩვენც არა მხოლოდ ამ ცხოვრებას უნდა მივეჯაჭვოთ, არამედ მომავალი საუკუნო ცხოვრებითვისაც ყოველმხრივ უნდა ვიდწვოთ (8, 311).

...ყოველგვარი ბოროტება უძღურებაა სულისა, ხოლო სათნობა – სიჯანსაღე (8, 311).

ყოველი შემოქმედის სიბრძნის კვალს ატარებს (8, 313).

წინასწარმეტყველი ამბობს: საკვირველ იქმნა ცნობაი შენი ჩემგან (ფს. 138,6), ე.ი. თავი ჩემი შევისწავლე და ამ გზით შევიცანი გარდამეტებულობა შენი, სიბრძნისაო (8,316).

წმ. იოანე დამასკელის მიხედვით: ღმერთს „როგორც ყოველი აზრისა და სიბრძნის, აგრეთვე მოაზროვნისა და ბრძნის მიზეზს, ეწოდება აზრი და მოაზროვნე, სიბრძნე და ბრძენი; მსგავსადვე ითქმის მასზე გონება და გონისმიერი“ (9, 338).

„ღმერთი ითქმის გონებად, აზრად, სულად, ძაღად... არის მამა... უფსკრული არსებისა, აზრისა, სიბრძნისა, ძაღისა, ის არის გონება, აზრის უფსკრული, სიტყვის მშობელი და სიტყვის მიერ გამომგლინებელი გამოცხადებითი სულისა (9, 338).

სულიწმინდა... მამის ძაღაა, მამისგან ძის მიერ გამომავალი, თუმცა არა შობითად. სულიწმინდაც ყოველთა შესაქმის სრულმოქმედია.

მამა არის ძისა და წმიდა სულის წყარო და მიზეზი (9, 338).

„ღვთაებამ „წინასწარცოდნით წინაგანსაზღვრა ყოველივე ის, რაც ჩვენზე არ არის დამოკიდებული – თითოეული თავისი შესაფერი ჟამისა და ადგილის მიხედვით“ (9, 340).

ყოველივე შექმნილია ღვთისაგან, მაგრამ არა ადგილით, არამედ ბუნებით. ჩვენთან დაკავშირებით გონიერება, სიბრძნე და განზრახვა, როგორც ნათვისობა, მომსვენელია და წამსვენელი, მაგრამ ღმერთი არის გარდუქმნელი და უცვლელი (9, 340).

ძე არის მამის განზრახვა, სიბრძნე და ძაღა (9, 340).

ხატი მამისა არის ძე და ძისა – სული, რომლის მიერ ადამიანში მკვიდრდება ქრისტე და აძლევს მას (ადამიანს) ხატისებრობას.

სულიწმინდა – ითქმის ღვთის სულად, ქრისტეს სულად, ქრისტეს გონებად, უფლის სულად, თვით უფლად, სულად ჭეშმარიტებისა და სიბრძნისა, რადგან ისიც ყოველივე ამის შემოქმედია“ (9, 341).

სული მოიაზრება მრავალგვარად: სულიწმინდა, სულებად ითქმის აგრეთვე სულიწმინდის ძალები, სული არის კეთილი ანგელოზიც. სულია ეშმაკიც. სულია სამშენიველიც. ზოგჯერ სულად ითქმის გონებაც. სულია ქარიც, სულია ჰაერიც (9, 341).

..თვით არის ყოველივეს კეთილის წილმბოძებელი საკუთარი ქმნილებებისადმი (9, 342).

ჭვრეტს ყოველივეს თავისი საღვთო ყოვლის ზედამხედველი და უნივთო მზერით – აწმყოსაც, წარსულსაც და მომავლსაც – მათ დადგომამდე; ყოველივე, რაც ნებავს, ძალუძს, ძალუძს არათუ ყოველივე, რაც ძალუძს, ნებავს, რადგან ძალუძს ქვეყნიერების მოსპობა, მაგრამ არ ნებავს (9, 342).

ანგელოზები არიან მეორადი გონისმიერი სინათლეები, რომლებსაც პირველადი და დაუსაბამო სინათლისაგან აქვთ განმანათლებლობა. არ საჭიროებენ ისინი ენას და ყურს, არამედ წარმოთქმითი სიტყვის გარეშე უნაწილებენ ურთიერთ საკუთარ აზრებს და განზრახვას (9, 344).

ანგელოზები, როგორც გონებანი, სადაც ებრძანებით, იქ მოქმედებენ გონივრულად (9, 344).

ზეადმატებულები ქვემდგომთათვის განმანათლებლობისა და ცოდნის წილ-მბოძებლები არიან (9, 345).

..ემსახურებიან საღვთო ნებას და საღვთო საიდუმლოებებს უცხადებენ ადამიანებს (9, 345).

..სიკეთე გონისეული სინათლეა. ბოროტება გონისეული სიბნელეა (9, 346).

სამოთხის ცოდნის ხე იყო ადამიანის მორჩილებისა და ურჩობის გამოსაცდელი, შესამოწმებელი და საწვრთნელი რამ. კეთილისა და ბოროტის ცოდნის ხე – ესაა მრავალსახოვანი მჭვრეტელობითი შემმეცნებლობა (9, 359).

ბუნებაც ამგვარია: საღვთო და ადამიანური (9, 387).

ცნობილია ქრისტეს ორბუნებოვნება...

ღმერთშია „სიბრძნისა და ცოდნის ყველა დაფარული საუნჯე“ (პავლე მოციქული, კოლასელთა 2,3).

ქრისტე „წარმატებოდა სიბრძნით, ასაკითა და მადლით“ (ლუკა 2,52).

„ვინც ამალღებული აზრით იკვლევს ქმნილებათა კანონებს, ვისაც შეუძლია... რამდენადმე ჩასწვდეს ღმერთის განგების (გონებითს) სიკეთეს, სწორედ მასში მკვიდრდება ხმაი უფლისა, ვინც ...არად აგდებს ყოველივეს, რაც ხორციელია და აღიარებს, რომ მათ არავითარი ღირებულება არა აქვთ უხილავთან შედარებით“ (9, 85).

„წმიდა მამა მოგვიწოდებს:

„დე ჩვენ სიკეთით ვიდვაწით და ხორციელი სიბრძნე, რომელიც მტერია ღმრთისა, დავამხოთ, რათა სულის მშვიდი და უშფოთველი მდგომარეობის გამო მშვიდობის ძენი გვეწოდოს“ (9, 92).

მიზანი უნდა იყოს: „გონების ჭვრეტამდე ამალღება“...

იოანე დამასკელი ასკენის: „ვინც სჯულს ხორციელად კი არ აღიქვამს, არამედ მის სულიერ შინაარსს შეიმეცნებს, ის ახალ გალობას იგალობებს“ (9, 106).

გზა სამეუფო – ეს გამოთქმა უძველესი დროიდანვე დამკვიდრდა ჭეშმარიტი ეკლესიური სწავლების აღმნიშვნელად.

სამეუფო გზაზე სვლა, ეკლესიური სწავლება უარყოფს ...დაპირისპირებას ცოდნასა და რწმენას შორის. მარტოოდენ ცოდნა, რწმენის გარეშე, ამპარტავნულია და უნაყოფო მაშინ, როცა, მეორე მხრივ, ცოდნისაგან დაცლილი რწმენით თვით-მიზნური თავმოწონება ხშირად ქცეულა ფანატიკური სიბრძნის სათავედ, ხოლო „ფანატიზმი“ (ლათინური სიტყვა) ბერძენ მამათა მიერ ავადმყოფურ სიგიჟედ ანუ „ეპილეფსიად“ იწოდება (საპირისპიროდ „სალი გონებისა“ და „მრთელი ცნობიერებისა“).

თვით საღვთო წერილიც კი, თუკი მას ცოდნისმიერად, „მეცნიერებით“ არ ვჭვრეტთ და მარტოოდენ მატერიალურ ნაწერს, სიტყვათა ნივთიერ მნიშვნელობას ანუ მხოლოდ მის ტექსტობრივ ბუკვალობას ვაქცევთ რწმენის საგნად, ფანატიზმის, სიშლეგის წყაროდ იქცევა.

წმ. მაქსიმე აღმსარებელი გვასწავლის: „ფანატიკურია რჯული, მიწიერად გაგებული.. და კიდევ საღი გონებისა (ბერძნ. „სოფრონი“) რჯული სულიერად გაგებული“ (10,3).

წმ. მამა განმარტავს: „მიწიერია რჯული – მარტოოდენ ნაწიერის მიხედვით გაგებული. სულიერი წვდომა კი, ეკლესიური სწავლებით, არის გონების მცოდნეობითად (ბერძნ. გნოსტიკოს) ამადლება“ (წმ. მაქსიმე: „მეცნიერებით აღმყვანებული გონებისა“, გელ. 14,7).

რწმენითად ნასაზრდოები ცოდნა „მრთელცნობიერების“ ანუ საღი გონების, საღი მჭვრეტელობის საფუძველია, განმაშორებელია ცოდნისმიერი ამპარტაენებისა და უმეცრუბითი ფანატიზმისა.

ამიტომ მოგვიწოდებს წმ. მამა: „ვედრებით უკუე ჩუენცა გონიერსა დავითს („გონიერი დავითი“ სიმბოლურად არის მაცხოვარი იესო ქრისტე), რაითა დასცეს ქნარსა სულიერისა ხედვისა და მეცნიერებისასა ნივთიერთა მიერ სულელქმნილსა ზედა გონებასა ჩუენსა და განხადოს ბოროტი სული“ (10,4).

ცოდნისა და რწმენის უკიდურესი გამიჯვნა, ერთი მხრივ, სრულიად უნაყოფო ამპარტაენობას იწვევს, მეორე მხრივ კი – თავდაჯერებულ, გაკერპებულ, ლიტონ რწმენას. პირველი უკიდურესობის სახე იყენენ გნოსტიკოსები, რომლებიც თანდაყოლილ მცოდნეობას იხმებდნენ და არაფრად რაცხდნენ ეკლესიურ მორწმუნებას, ხოლო მეორე უკიდურესობის შემზარავი გამოვლინება იყო ის, როცა ალექსანდრიის მორწმუნეთა ერთმა ჯგუფმა 415 წელს ასო-ასო დაგლიჯა ფილოსოფოსი ქალი ჰიპათია (იხ. სოკრატე სქოლასტიკოსი, საეკლესიო ისტორია, წიგნი VII, თავი XV, პგ. 67, 768-769).

ეკლესიური სწავლებით, ჭეშმარიტია რწმენა, რომელსაც ახასიათებს ზრდა და რომელიც ესწრაფვის ცოდნად ქცევის, ხოლო ჭეშმარიტია ცოდნა, რომელიც დაშენებულია ამგვარ რწმენაზე და სრულყოფს მას... ჭეშმარიტი ცოდნა არის არა რწმენისგან განსხვავებული რამ, არამედ იმავე რწმენის მცოდნეობითი სახე, მისი ზრდის მწვერვალი, ანუ იგივე რწმენა, ოღონდ სრულყოფილი (10, 4-5).

„საუკეთესოა ის ძიება, რასაც თან ახლავს რწმენა და რაც რწმენის საძირკველზე აშენებს ჭეშმარიტების დიდმშენიერ ცოდნას“ (კლიმენტი ალექსანდრიელი, სტრამატა, ავ. IX, 12).

ამგვარად, რწმენითია ცოდნა და მცოდნეობითია რწმენა“ (სტრამატა, II, 2).

ესაა ცოდნა, რომელზედაც წმ. გრიგოლ ნოსელი ამბობს: „ცოდნა სიყვარულია“ (10,15).

გზა სამეუფო უარყოფს შეუვალ დაპირისპირებას ფილოსოფიასა და თეოლოგიას შორის: ეკლესია არასოდეს უარყოფდა ანტიკურ ფილოსოფიურ სწავლებაში, ანტიკურ კულტურაში, გარეშე სწავლებაში ჭეშმარიტების მარცვალთა არსებობას. პირიქით, სპეციალურად ეძებდნენ „არაქრისტიანთა წიაღიდან ყოველ სასიკეთო მარცვალს და მას უწოდებენ „რჩეულ ფილოსოფიას“ და „ელინთათვის ბოძებულ საღვთო ძღვენად“ რაცხდნენ მას (სტრამატა, 1, 20,1) (10,5).

გელათის აკადემია იყო სულიერი იერუსალიმი, მეორე იერუსალიმი, სულიერი ათენი, სულიერი რომი, ახალი რომი...

გზა სამეუფო გულისხმობს... სულისა და ხორცის ჰარმონიულ თანამყოფობას.

წმ. ბასილი დიდის, წმ. გრიგოლ ნოსელის მიხედვით, სათნოებანი იპოვება შუა მდგომარეობაში (მოსეს ცხოვრება, 417-420).

ნეტარი კლიმენტი ალექსანდრიელი წერდა: „კარგია შუა მდგომარეობა ყველაფერში, რადგან უკიდურესობანი შემაცდენელია“ (კლიმენტი ალექსანდრიელი, პედაგოგი, II, 16,4).

უარსაყოფია როგორც ცოდნისმიერი ამპარტავნება, აგრეთვე რწმენისმიერი ფანატიზმი.

უცდომელ მოძღვრებას მართლმადიდებლობა ანუ ორთოდოქსია ეწოდა, ცდომილ სწავლებას „ერესი“ (ქართული თარგმანი „მწვალებლობა“) (10,7).

ეკლესიას არასოდეს უარუყვია მოცემულ სწავლებაში არსებული რაიმე კეთილი თესლი, ჭეშმარიტების გამონაშუქი. მართალია, არაეკლესიურ სწავლებებს ეკლესია კაცობრივი გონების ნაყოფად მიიხნევს, მაგრამ თავად კაცობრივი გონება, ღვთის სიტყვის, ძე ღმერთის ხატია“ (10,11).

ნეტარი კლიმენტი ალექსანდრიელი წერდა: „ხატი ღვთისა (იგულისხმება „მამა ღმერთისა“, ე.ჭ) არის საღვთო და სამეუფო სიტყვა... ხოლო ხატი ხატისა – კაცობრივი გონება“ (სტრ. 5, 94, 4-5).

„კაცობრივ გონებას ძალუძს აღმოაჩინოს, მოიპოვოს ჭეშმარიტების მარცვლები, რომლებიც არსობრივად ქრისტიანულია, მაგრამ გაბნეულია უკეთურებისა და ერესის

ღვარძლში და ჭეშმარიტ ქრისტიანთა ვალდებულებაა მათი უდანაკარგოდ მოძიება.

ამით აიხსნება, რომ წმ. იოანე დამასკელმა თავის სახელგანთქმულ შრომას სათაურით „მართლმადიდებლური სარწმუნოების უზუსტესი გამოცემა“ წინ წაუძღვარა. წარმართ ფილოსოფოსთა ურჩეულები განმარტებები და ანტიკურობაში არსებული ეს სიკეთე „ღვთისგან მონიჭებულად“ წარმოაჩინა (10,11).

ეკლესიის მოძღვარნი ხშირად მოუხმობდნენ და იმოწმებდნენ უმკაცრესად მხილებული ერეტიკოსების შრომებიდან ამა თუ იმ კეთილ სწავლებას (თუნდაც, მაგალითად, ტერტულიანესგან, ორიგენესგან, დიდიმე ალექსანდრიელისგან, ევაგრე პრინტიელისგან. ამგვარი კეთილი სწავლებანი ერეტიკოსთა შრომებში იმავე სულიწმინდისგან მომდინარედ შეიარაცხებოდა (10,12).

ეგრემ მცირე (XI ს-ის II ნახევარი) აცხადებს, რომ მწვალებელიც „მისვე და ერთისა სულისაგან მეტყუელებდეს, რადგან სულიწმიდა არათუ ქრისტიან მწვალებლებს, არამედ თვით „წარმართთა მკეერებეთაც კი გაუმჟღავნებს ზოგჯერ ჭეშმარიტებას“ (იხ. „ძველი საქართველო“, ტ. III, გვ. 81) (10,12).

XII ს. გელათის აკადემიაში თარგმნილი „კომენტირებული ბიბლია“ კომენტატორებში ერეტიკოსებსაც წარმოგვიდგენს (10,12).

ლიტერატურა:

1. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი I, თბ., 1990.
2. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II.
3. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, სტოკჰოლმი, 1992.
4. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი IV, თბ., 1992.
5. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი III, თბ., 1991.
6. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი II, თბ., 1991.
7. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი I, თბ., 1991.
8. წმიდა ბასილი დიდი, თხზულებანი, ფსალმუნთა განმარტებანი, ჰომილიები ექვსი დღისათვის, თბ., 2002.
9. წმიდა იოანე დამასკელი, მართლმადიდებლური სარწმუნოების ზედმიწევნითი გადმოცემა, თბ., 2000.
10. გზა სამეუფო, 1994, №1.

თავი II

სადღვთო სიბრძნის ადეპტები თანამედროვე ქართულ პოეზიაში

„მომავლის ღრმა სიბრძნით თვალანახელი“ გალაკტიონი

გალაკტიონ ტაბიძის პოეზია ხელდასხმულია საღვთო მადლით. მას გამოარჩევს „სხვა ცრემლი“, „ალიონის სიხარული“, „ღრმა სიბრძნით თვალანახელი“ პოეტი ეძებს „უხილაფ-ფარულს“, „რადაც არაქაურს“, „შორ ქვეყანას“. მის ლექსებს მსჭვალავს განუმეორებელი, ზეადმტაცი მუსიკალობა.

პოეტების მეფის ენიგმური ლირიკის საიდუმლოებათა გახსნის პრეტენზია ჯერჯერობით მკრეხელობაა, მაგრამ მისი ზოგი თავისებურება განსაკუთრებით იქცევა ყურადღებას.

ასეთად გვესახება ამ მხატვრული სამყაროს სიმბოლური, იგავური ხასიათი, რაც მხოლოდ დიდი ხელოვნებისათვის არის დამახასიათებელი.

გალაკტიონის შემოქმედების უპირველესი ემბლემა, უმთავრესი შესასვლელი კარი არის მეტაფორული აზროვნება.

სიმბოლური აზროვნების ისტორია უშორესი წარსულიდან იწყება. პოეტს წინ უსწრებდა უმდიდრესი ტრადიცია: ბიბლია, ანტიკური და ადრექრისტიანული ეპოქის მოაზროვნეები, აპოლოგეტების სიმბოლიზმი, ალევორიზმის (ფილონ ალექსანდრიელი) და ქრისტიანული სიმბოლიზმის წარმომადგენლები (კლიმენტი ალექსანდრიელი, ნეტარი ავგუსტინე, გრიგოლ ნოსელი), ეგვიპტური, ებრაული (წინასწარმეტყველთა) და პითაგორეული სიმბოლიზმი. მე-19 საუკუნის დასასრულსა და მე-20 საუკუნის დასაწყისში – ევროპული და რუსული სიმბოლიზმი. ყველა ამათვის საერთო ის იყო, რომ იზიდავდათ „ფარდის მიღმა განჭვრეტილი ჭეშმარიტება“, „შეფარვით“ ნათქვამი სიტყვა.

კლიმენტი ალექსანდრიელი, დიონისე არეოპაგელი სიმბოლიზმს მიიჩნევდნენ ზოგადფილოსოფიურ, რელიგიურ-გნოსეოლოგიურ კატეგორიად.

გალაკტიონის სიმბოლოების უმეტესობა დაკავშირებულია მსოფლმხედველობასთან. პოეტის უმთავრესი სათქმელი სახე-სიმბოლოთა საგანგებო გაშიფრვა-გაცნობიერების გარეშე ვერ მიიწვლამება.

ბიბლიის კომენტატორები მასში სხვადასხვა მნიშვნელობებს ეძებდნენ: ორიგენი – ორს, ნეტარი ავეუსტინე – ოთხს, ტერტულიანე – მეტს.

გალაკტიონისათვის უმთავრესია სახე-სიტყვათა მრავალმნიშვნელობის პრინციპი, იგავური, სიმბოლური მეტყველება.

უშორესი და უღრმესი ფესვები ასახრდოებს ამ პოეტის შემოქმედებას. მათგან ერთ-ერთი უმთავრესი ფენომენია ბიბლია, რომელთანაც ანათესავებს იგავებისადმი ინტერესი, არა მხოლოდ მიწიური, არამედ ზეციური სიბრძნის ძიება.

მთელი ძველი და ახალი აღთქმა საესეა იგავებით, რომლებიც გადატანით, დაფარულ აზრს, ანდაზას, ზნეობრივ-დამრიგებლურ დასკვნას შეიცავს.

„ქართულ სასულიერო მწერლობაში ალფეგორიის სინონიმად შემუშავდა „იგავი“. სიტყვა „იგავი“ ბიბლიის ლექსიკური მარაგიდან მოყოლებული, საერთოდ, ქართული სასულიერო მწერლობის ენის წიაღში სათანადო გამოვლინებას პოულობს“ (ტ. მოსია, „დავითიანის“ ლიტერატურული წყაროების და პოეტიკის საკითხები“, თბ., 1989წ., გვ. 148).

დავით წინასწარმეტყველი აცხადებდა: „ყურს მივუგდებ იგავს, ქნარზე ამოვხსნი ჩემს ამოცანას“ (ფს. 48/49,5).

„იგავებით გავხსნი პირს, ავამეტყველებ გამოცანებს დასაბამისა“ (ფს. 77/78,2).

ეზეკიელ წინასწარმეტყველი ასე იწყებს თავის ხილვათა განცხადებას: „იყო უფლის სიტყვა ჩემს მიმართ ნათქვამი: 1. აღამის ძვე: მიეცი გამოცანა და შეუთხზე იგავი ისრაელის ხალხს“ (ეზეკიელი, თ. 17, 1,2).

ოსიას წინასწარმეტყველებაში გამხელილია: „მე ველაპარაკებოდი წინასწარმეტყველთ და მე გავამრავლე ხილვები, წინასწარმეტყველთა პირით იგავურად ვლაპარაკებდი“ (ოსია, თ. 12,11).

გალაკტიონის პოეზიაში მრავალგზის გვხვდება ძველი და ახალი აღთქმის სიმბოლოები, ალფეგორიები, იგავები.

ბიბლიური წინასწარმეტყველები ეძებდნენ დაფარულ სიბრძნეს: „გამაგებინე სიბრძნე ფარული, უჩინონი და დაფარული სიბრძნის შენისანი გამიცხადენ მე, მასხურო მე უსუპითა და განვწმინდნე მე, განმბანო მე და უფროის თოვლისა განვსპეტაკნე“ (ფს. 50/51,8), ევედრებოდა უზენაესს დავით წინასწარმეტყველი.

ბიბლიაში სიბრძნის მომნიჭებლად უფალი ეგულებოდათ: „უფალი იძლევა სიბრძნეს და მის ბაგეთაგან არის ცოდნა და შეგნება“ (იგავნი სოლომონისა, თ. 2,6).

„ბედნიერია ის კაცი, ვინც ჰპოვა სიბრძნე და ვინც გონიერება შეიძინა“ (იქვე, თ. 2,13).

სიბრძნის უპირატესობის აღიარებაა სოლომონ ბრძენის მთელი ნააზრვეი: „სიბრძნის შექენა ოქროზე უკეთესია, ჭკუის მოხვეჭა ვერცხლზე უმჯობესი“ (იგავნი სოლომონისა, თ. 16,16).

სამყაროს საიდუმლოებათა შეცნობის სიხარულით არის საგსე სოლომონის სტრიქონები: „ყოველივე შევიცანი, დაფარულიც და განცხადებულიც, რადგან სიბრძნემ განმასწავლა, ყოველთა შემოქმედმა“ (სიბრძნე სოლომონისა, თ. 5, 2,1).

„ღვთის ძალის სუნთქვაა იგი“ (იქვე, თ. 5, 25).

„იგია საუკუნო ნათლის ანარეკლი, უხინჯო სახე ღვთაებისა და ხატი მისი სიკეთისა“ (იქვე, თ., 5, 26).

„ეწვევა უბიწო სულებს თაობიდან თაობაში და ღვთის მოყვარებად და წინასწარმეტყველებად განამზადებს მათ“ (იქვე, 5,27).

„რადგან ღმერთს არავინ უყვარს, გარდა იმისა, ვინც სიბრძნით ცხოვრობს“ (იქვე, თ. 5,28).

ხაზგასმულია, რომ მხოლოდ ღვთიურს, წმინდანს ხელეწიფება სიბრძნის მიღება: „ღვთისმგებელ სიბრძნეს ეძებს, მაგრამ ამოღ“ (იგავნი სოლომონისა, 14,6).

ბიბლიაში განარჩევენ ორგვარ სიბრძნეს: მიწიურს და ზეციურს.

შეზღუდულად მიიხნევა ყოველგვარი ადამიანური ცოდნა: „ბრიყვია ყოველი კაცი თავისი ცოდნით“ (იერემია 51, 17).

„ახალგაზრდებმა იხილეს ნათელი, მაგრამ ცოდნის გზა ვერ ისწავლეს“ (ბარუქი, თ. 3,20), რადგან „დატოვეს წყარო სიბრძნისა უფალი“ (იქვე, 3, 12).

„ვერც აგარის შვილებმა, რომლებიც მიწიერ ცოდნას ეძებდნენ, ვერც მერონისა და თემანის ვაჭრებმა, ვერც მოხრობელებმა და ვერც ცოდნის მძებნელებმა ვერ გაიგნეს სიბრძნის გზა და ვერ გაიხსენეს მისი ბილიკები“ (ბარუქი, 3, 12).

„არავინაა შემეცნებელი მისი გზისა და არც გულისხმის მოფული მისი ხილვისა“ (იქვე 3,31).

„მხოლოდ ღმერთი... მან იპოვა ყველა გზა ცოდნისა და მისცა იგი იაკობს და თავის მორჩილთა და ისრაელს, რომელიც შეიყვარა“ (იქვე, თ. 3,37).

ჭეშმარიტებასთან საერთო არაფერი აქვს მიწიერ ცოდნას, კერპის თაყვანს: „ცოდნისაგან გაბრუვდა ადამიანი, თავს ირცხვენს მდნობელი თავისი კერპით, რადგან სიცრუეა კერპი, სული არ უდგას“ (იერემია, 4,14).

პავლე მოციქული ეძებდა არა „ხორციელ სიბრძნეს“, არამედ „ღვთის მადლს“ (II წერილი კორინთელთა მიმართ, თ. 1,12).

ერთმანეთისაგან ასხვავებენ „მიწიერ, მშვენიერ, ეშმაკეულ სიბრძნეს“ და „მადლიდან გარდმოვლენილ სიბრძნეს“, რომელიც „წმინდაა, მშვიდობიანი, ღმობიერი, წესიერი, წყალობითა და კეთილი ნაყოფით სავსე, მიუკერძოებელი და უთვალთვალო“ (მოციქულთა საქმეები, თ. 4,17).

არსებობს „ჭეშმარიტების სული“ და „ცდომილების სული“ (იოანე მოციქულის I წერილი, თ. 3,6).

„არა წუთისოფლის სიბრძნე, არამედ ღვთის სიბრძნე, საიდუმლოებებში დაფარული“, აცხადებდა პავლე მოციქული (I კორინთელთა, თ. 2,6).

„სიბრძნის სიტყვა სულის მადლია“ (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, თ. 2,6).

პავლე მოციქული შეგვაგონებს: „თუ ვინმეს ამ წუთისოფელში თავისი თავი ბრძნად წარმოუდგენია, გაუგუნურდეს, რათა ბრძენი გახდეს“.

„ვინაიდან ამ წუთისოფლის სიბრძნე უგუნურებაა ღვთის წინაშე“ (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, თ. 3, 18,19).

„სად არის ბრძენი? სად არის მწიგნობარი? სად არის ამ წუთისოფლის მოკამათე? განა სისულელედ არ აქცია ღმერთმა ქვეყნიერების სიბრძნე?“ (I წერილი კორინთელთა მიმართ, თ. 1,20).

გალაკტიონის პოეზია გამორჩეულია სულიწმიდის მადლით, სიბრძნის სიტყვით, სიბრძნეს სწორედ ღმერთთან კავშირში ეძებს პოეტი: „რა სიღალეა თავისუფალი, სიბრძნის სახეა შრომის უფალი, ყოფნა მწყურია, მშობლიურია და მზიურია, ო, ეს უბანი“ („მშვიდობის წიგნი“).

ახალ სიმაღლეთა მიღწევა შესაძლებელია მხოლოდ ღმერთის წყალობით: „ნუ მოაშორებ სიცოცხლეს თვალებს, რომ დაეუფლო ახალ მწვერვალებს“.

სიცოცხლე, ცხოვრება, ყოფნა ღმერთია: „მე ვარ გზა, ჭეშმარიტება და სიცოცხლე“ (იოანე, 14, 6).

პოეტი უპირისპირებდა რა ცრუ სიბრძნესა და უკვდავ აზრს, უმწეო სინათლისა და მარადიული მზის ასოციაცია უჩნდებოდა: „იბრწყინე მარად, დიადო მზეო, იბრწყინე მარად, ვით ეს სანთელი ქრება უმწეო მზის შუქის კარად, ისე ცრუ სიბრძნე უკვდავ აზრის ბჭეს ვით ნისლი რამე იხსნება, ჰქრება, გაუმარჯოს მზეს, ძირს ბნელი ღამე“.

„ახალი სხივის“, „ახალი ღმერთის“ სიყვარული მომავლის ღრმა სიბრძნით უხელდა თვალს პოეტს: „...იქ, იმ კიბეზე მომავლის ღრმა სიბრძნით თვალანახელი, საიდანაც სჩქეფს სიმართლე და წინსვლისათვის ძახილი“ (უმშვენიერეს კიბეზე“).

„პირველი ოცნების“, მშვენიერებისა და სისპეტაკის სიყვარული ღრმა სიბრძნით ავსებდა გალაკტიონის ზეშთაგონებას: „ოდეს ვიგონებ იმ პირველი ოცნების სახელს და მოლოდინთა მშვენიერთა სპეტაკ სიახლეს, რაც მგზნებარებდა და მმატებდა სიბრძნეს სიბრძნეზე – აი მიზეზი გამარჯვების, აი, მიზეზი“ („1950“).

პოეტს არ სჩვეოდა „ამოდ შექმნილ ციურ სულთან მხურვალე ლოცვა და ქვეყნიურად შექმნილ კერპთან – მწარე შეცდომა“ („სანამ შორს იყავ“).

გალაკტიონის შემოქმედება უარყოფაა უსულგულო პოეზიის, დემონური ბეჭდით დაღდასმული ქვეყნიური ყალბი ენამჭევრობის, სატანური შეთქმულების წევრობის: „მუდამ გავემიჯნები, ღექსს რომ აშალაშინებს უსულგულო ნიშნები. თითქოს ხმისთვის მზიური გზა არაა შეჭიდვის, გარდა დემონიური საშინელი ბეჭედის, ნიშანი ქვეყნიური ყალბი ენამჭევრობის, დაღი სატანიური შეთქმულების წევრობის“ („ენა მშობლიური მიწის“).

გალაკტიონმა დაამკვიდრა არა მუხამბაზები, აღმოსავლური ბაიათები ან რომანსერიები, არამედ დარდის, სიკვდილის დამმარცხებელი საღვთო ჰანგები, სამოთხის ხმები, ცხოვრების ზღვაზე გადამყვანი ფრთებიანი სიმღერები: „გვედრები, გამაგონე ის სიმღერა, მე რომ მიყვარს, ლაჟვარდოვან ფრთების მქონე, შუა ზღვად რომ გადამიყვანს“ („ოდეს მიძიმე რამე დარდი“).

ზეციურ სიბრძნესთან წილნაყარს, საღვთო ჰანგები ესმოდა, ცის კარი და მიწის გული, ქვეყნის კარი და სიბრძნის კარი ესხნებოდა: „გაოცებით მწვემსი წყნარი ისმენს ციურ დაირასა, ვინა სთქვა, რომ ზეცის კარი სამუდამოდ დაირაზა? ...ვინა სთქვა, რომ ქვეყნის კარი სამუდამოდ დაირაზა? ვინა სთქვა, რომ სიბრძნის კარი სამუდამოდ დაირაზა?“

„ბედს იქით“, „სხვა ედემისკენ“, მწვერვალისკენ სვლის საწინდარი იყო გული და სინდისი, სიმართლის კანდელი – ღმერთი: „იმ მწვერვალისკენ მიყვავარ... მხოლოდ სიმართლის კანდელს“ („ფიჭვი ბიჭვინთის“).

გალაკტიონის შემოქმედების ორიენტირები გარკვეულია მისსავე „სერენადაში“: „რად მინდა იგი, ჩემო პირიმზე, ჩემის ჩანგით თუ ვერ დაგაღონებ? რად მინდა ქნარი, თუ იმის ხმაში სამოთხის ჰანგებს ვერ გაგაგონებ? გული სავსეა წყნარი სიმღერით, სულში ვარსკვლავი ბედის გაბრწყინდა. ვმღერი, ვით არვის არ უმღერია, წყურვილსაც მოვკლავ, მაგრამ რად მინდა?“.

ლექსის სამოთხე მარიამია, ბედის ვარსკვლავი – ქრისტე. ლექსში სევდაა იმის გამო, რომ ათეისტურ ეპოქას არ სჭირდება ეს სახეები.

„უუნავირო, უუზანგო მერანზე“ ამხედრებული პოეტი მხოლოდ საკუთარი „რწმენის მონა“ იყო („იდეა“), „რწმენის ტახტი“ ედგა, „საკუთარი შტამპით მოჭრილ ოქროს“ გვთავაზობდა.

„ბნელი და მღვრიე საგნის“ უარმყოფელი, „ცის და მიწის შეზავების“ საიდუმლოებებს ეზიარებოდა, „ყოფნისა და არყოფნის წიგნებს“ უთვალთვალებდა, „ციური რილით“ მოსავდა თავის განუმეორებელ ხილვებს.

მედროვეებზე, ბოროტთა ძალმომრეობაზე წერდა ესაია: „ასპიტის კვერცხებს ჩეკავენ და ობობას აბლაბუდას ქსოვენ. მშვიდობის გზები მათ არ უწყიათ“ (ესაია, 59,5).

წარმავალ იდეებს ასე ამათრახებდა გალაკტიონი: „შენს იდეებში ობობა ხლართავს ქსელს და მიკიოტს ჩაუბამს ბუდე“.

ესაია წინასწარმეტყველებდა მაცხოვრის მოვლინებას და „შორეული ქვეყნის“ მოახლოებას: „შენი თვალები იხილავენ მეფეს თავის მშვენიერებაში და დაინახავენ შორეულ ქვეყანას“ (ესაია წინასწარმეტყველი, 33,17).

გალაკტიონი იწვოდა „ხილვის ტაროსით“ და გვიმხელდა: „მე მესიზმრება რაღაც უცხო, შორი ქვეყანა“ ...მე მესიზმრება ანგელოზთა ციური ნანა“...

ბიბლიაში გვხვდება „სალადობო სიმღერა“ და „სიყვარულის სიმღერა“.

„აჰა, სალადობო სიმღერა ხარ მათთვის, ღამაზხმიანი და ტკბილად ნამღერი, ისმენენ შენს სიტყვებს, მაგრამ არავენია მათი შემსრულებელი“ (ეზეკიელი, 33,32).

უფლის სიმღერა იქცევს ყურადღებას დავით წინასწარმეტყველის ფსალმუნში: „ჩემი ძალა და სიმღერაა უფალი და ის იქნება ჩემი მშველელი“ (ფს. 117-118,14).

უფალს მიემართებოდა ესაია წინასწარმეტყველის სულის მთელი ძალისხმევა: „უფალია ჩემი სიმღერა“ (ესაია, 12,2).

„გუმღერებ ჩემს შეყვარებულს სიყვარულის სიმღერას მის ვენახზე“ (ესაია 5,7).

„აჰა, ღმერთია ჩემი ხსნა, ჩემი ძალა და სიმღერა“ (ესაია, 12,2).

სიყვარული ღმერთია: „ვისაც არ უყვარს, მას არ შეუცვნია ღმერთი, ვინაიდან ღმერთი სიყვარულია“ (იოანე მოციქულის I წერილი 4,8).

სიყვარულის სიმღერა ისმის გალაკტიონის პოეზიიდან, როგორც ერთადერთი ხსნა და იმედი: „გულში ჟღერს რა ხანია სიყვარულის სიმღერა, როგორც ერთადერთი ხსნა, ერთადერთი იმედი“ („ილიას მოტივი“).

გალაკტიონის ლექსებში საღმრთო სიყვარულის გამომხატველი ცნებებია: „სხვა სიყვარული, ზექვეყნიური სიყვარული, ტრფობა სრული, პირველი სიყვარული“. „მე სიყვარული მესიზმრებოდა“, გვიმხელს სიყვარულის თანამგზავრი პოეტი.

იოანე ღვთისმეტყველის გამოცხადებაში ქრისტემ ეფესელთა ეკლესიას მიმართა: „შენს საწინააღმდეგოდ ისა მაქვს, რომ მიატოვე შენი პირველი სიყვარული“ (იოანეს გამოცხადება, თ. 2,4).

„ძველი სიყვარულის“, უზენაესი გრძნობის დავიწყების ფაქტი დაფიქსირებულია გალაკტიონის ლექსში: „აქ ოდესმე მხიარული გზით უყვარდათ სიარული, აწ გზა მიტოვებულია, როგორც ძველი სიყვარული“.

პოეტის წუხილი უკავშირდება ტკბილი, შუქიანი ნათელის გაუჩინარებას, ანუ საღვთო სიყვარულის იგნორირებას: „არსად ჩანს ტკბილი ნათელი შუქმფრქვეველ სიყვარულისა“ („ღამე“), „სიყვარულის გამქრალა სხივი“ („აღვის ხეები მშვილდისარს ხრიან“).

გალაკტიონს აინტერესებდა „სამოთხის ჰანგები“, „გრძნობა, რომელიც დაკარგულია“, „გრძნობა... სიყვარულთა“, „გადაქცეული სხვისთვის ჭაობად“ („კოსმიური ორკესტრი“).

პოეტების მეფის შემოქმედებაში ისმის „ვაღაღება გრძნობათ დამხობის“ („ის“), ტრაგიზმის წყაროა მზის გარდაცვალება (მზე ღმერთის სიმბოლოა). მის ლექსებს განსაკუთრებული ტკივილით ავსებდა ის, რომ „სიყვარულის ხმა არსით ისმოდა“, რომ კომუნისტურ საზოგადოებას დაავიწყდა „სიყვარულის ნანა“, რაც სასოწარკვეთილ შეკითხვას იწვევს: „რად ჩაქრა სიმღერათ სიმღერა მჩქეფარე?“ („ტრიო-ლექტები“).

მაგრამ გ. ტაბიძის სულში გამოუდმებით ქდერდა ციური სიმფონია, „სიხარულის უვერტიურა“, რაც ლოცვასავით ამადლებული და დიადია.

მაშინ, როცა სახელმწიფოებრივ დონეზე ამოიძირკვა რწმენა, გალაკტიონი „სიმართლის ხეს“ რგავდა „მკვიდრ-ნათელი ფესვით“ („ო, ხეო სიმართლისაო“), „ზენიტის პალმებს“, „არსებობის ხეს“ გასცქეროდა, „მშვიდობის წიგნს“, „მშვიდობის გზას“ სახავდა ხსნის საშუალებად, თავის უგრცეს პოემას „აღვას და სუროს“ არქმევდა, „შორეულ მხარეებს“ ეთაყვანებოდა. „სიახლოვის სიშორის“ და „სიშორის სიახლოვის“ პარადოქსებით გვაოცებდა, გვიმტკიცებდა, რომ „ის ახლობელი იყო სულ შორი“ („ის დირიჟორი“).

გალაკტიონი თავისი ჩანგით იცავდა მზეს (რწმენას, ღმერთს), დილას, ალიონს (მარიამს): „რა მშვენიერი ალიონია, მას ჩემი ჩანგი იცავს აფთარებრ“ („გახსოვდეს მარად“).

„ალიონთა სიხარული“ (ალიონი მარიამი, სიხარული ქრისტე) უნერგავდა გამარჯვების უეჭველობის რწმენას („ო, ჩემო ჩანგო“).

„რატომ არავინ იყო, როცა მოვედი, როცა ვიძახდი და არავინ იყო პასუხის გამცემი“, კითხულობდა ესაია (ესაია, 50,2).

წინასწარმეტყველთა დარად, გალაკტიონიც აცხადებდა: „როდესაც მე მოველ, არავინ არ ჩანდა“ („მე მოვალ“).

დავიწყების ბურუსმა შთანთქა პოეტის თანამედროვეთა უმეტესობა, ხოლო გალაკტიონის სულიწმიდასთან წილნაყარი შემოქმედების სილიადე უფრო გამოაბრწყინა დრომ, ვინაიდან ქართველ გენიოსს არასოდეს არევია „წუთისოფლის დიდება“ და „დიდება მარადისი“.

წმინდა სულის ადამიანებს ნათლის სამოსი ასხვიოსნებთ: „რადგან რამდენად სული ჩემი უზადო ქმნილა, იმდენად უფრო მაცისკროვნებს ნათლის სამოსი“ – ნათქვამია „ღვთაებრივი კომედიაში“ („ღვთაებრივი კომედია“, თბ., 1941წ., გვ. 362).

გალაკტიონი არის „ზეგარდმონათლით მოსილი“, შუქშემოსილი, ელვით შემოსილი, როგორც წმინდანები.

იგი არის „მცოდნე გაზელის“ (გაზელა საღვთო სიბრძნის გამომხატველი ლექსებია), მგოსანი სასახლის (სასახლე საღმრთო სახელია).

„მეტი სინათლე“ – აღმოხდა გოეთეს.

„მეტი მზის სხივი, მეტი ნათელი“ ენატრებოდა გალაკტიონს: „უსრულო საზღვარს გადააცილე, შენი ამაყი სულისკვეთება, მეტი მზის სხივი შემოგვეხევა, მეტი ნათელი შემოგედება“, („ჩემო სიმღერავ, მაღლა, სულ მაღლა“).

თითქოს გალაკტიონზე გაცხადდა ბიბლიური ჭეშმარიტება: „...წყვიადი დაფარავს ქვეყანას და ბნელი – ხალხებს, შენზე კი უფალი ინათებს და მისი დიდება გამოგეცხადება“ (ესაია, 60,2).

ეზეკიელ წინასწარმეტყველივით, გალაკტიონსაც „ბროლის ცა“ (ღმერთის ცა) ეხსნებოდა, ევლინებოდა „ბროლის ზმანება“, ესმოდა „ბროლის რიტმი, მუსიკა“.

პოეტმა ზურგი აქცია ფუჭ მჭერმეტყველებას, მიხვდა, რომ ნაღმებზე აფეთქდებოდა ენამჭევრობა და ახალი სიტყვა ეძია ახალი სათქმელის გამოსახატავად და ეს მაშინ, როცა „ჯამბაზთა, ...გაერთა – ყაღბი შუშები მინანქრად“ სადღეობდა. პოეტი ღმერთთან ხიდის გადებას ცდილობდა და ათეისტური ეპოქის ქარს უპირისპირდებოდა („ქარის პირისპირ“).

უკვე „ჩამქრალი აღის ანთება“, „დაკარგული გრძნობის“ ძიება, „დამარხული იმედის“ გაცოცხლება გახდა მისი მიზანი.

ქრისტიანული ღმერთის მეგზური იყო მთელი ცხოვრება, მაგრამ ათეისტურ ეპოქაში დაუსჯელად არც ღმერთის სიყვარული შეიძლებოდა: „არ გაპატივა, შენს გულში ერთი გახმაურდება ზეცა და ღმერთი. როს დაგშორდები – ვარ მე ზედმეტი, საშინელება და ჯოჯოხეთი“ („არ გაპატივა“).

მოდოდა „ახალი ერესი“, ქარი, „შემოღამების ცელი“ ისაღვურებდა ირგვლივ, მაგრამ პოეტის ლოცვის ხმები ახშობდა სატანურს, უზენაესის „ლოდინის სიმღერას“ ადავლენდა და ისევ ვარდებით ივსებოდა აუზი („ლოცვისათვის“).

პოეტის მწუხარე, „სპეტაკი წიგნით“ ცოცხლდებოდა „იმედთა მდელო“, ისმოდა არა „დაცინვა, წყრომა და ირონია“, როგორც პრიმიტიული პროლეტარული პოეზიის წარმომადგენლებისგან, არამედ ლოცვა-ვედრება, „გალობა ახალი“.

გამოცხადების მიხედვით, მექნარეთა ხმის, ახალი საგალობლის შესწავლა მხოლოდ წაუბილწავთ, ღმერთისგან გამოსყიდულთ ხელეწიფებათ. გალაკტიონი იყო კრავის გამოსყიდული.

მაღალი სიბრძნის სინათლე ანა კალანდაძის პოეზიაში

ანა კალანდაძის დიდება დაფუძნებულია არა მხოლოდ სადღეისო, მიწის აქტუალური პრობლემებისადმი ინტერესზე, ხალხურობაზე, მუსიკალურობასა თუ ქართული ენისადმი შემოქმედებით მიდგომაზე, არამედ, უპირველესად, სიბრძნის ერთგულებაზე.

ბიბლიური წინასწარმეტყველები ეძებდნენ დაფარულ სიბრძნეს: „გამაგებინე სიბრძნე ფარული, უჩინონი და დაფარული სიბრძნის შენისანი გამიცხადენ მე, მასხურო მე უსუპითა და განვწმინდნე მე, განმბანო მე და უფროის თოვლისა განვსპეტაკნე“, (ევედრებოდა უფალს დავით წინასწარმეტყველი) ფს. 5, 51, 8,9) (1, 575).

ბიბლიაში სიბრძნის მომნიჭებლად უფალი ეგულებოდათ: „ღმერთია წინამძღვარი სიბრძნისა და ბრძენთა წამმართველი“ (სიბრძნე სოლომონისა 7,15) (2,23).

სამყაროს საიდუმლოებათა შეცნობის სიხარულით სავსეა სოლომონის სტრიქონები: „ყოველივე შევიცანი, დაფარულიც და განცხადებულიც, რადგან სიბრძნემ განმასწავლა, ყოველთა შემოქმედმა“ (სიბრძნე სოლომონისა, 7,21).

„ღვთის ძალის სუნთქვაა იგი“ (7,25).

„იგია საუკუნო ნათლის ანარეკლი, უხინჯო სახე ღვთაებისა და ხატი მისი სიკეთისა“ (7,26).

„აწვევა უბიწო სულებს თაობიდან თაობაში და ღვთის მოყვარებად და წინასწარმეტყველებად განამზადებს მათ“ (სიბრძნე სოლომონისა, 5,27).

„რადგან ღმერთს არავინ უყვარს, გარდა იმისა, ვინც სიბრძნით ცხოვრობს“ (5,28) (2,24).

სოლომონი ხაზს უსვამს, რომ მხოლოდ ღვთიურს, წმინდანს ხელეწიფება სიბრძნის მიღება: „ღვთისმგმობელი სიბრძნეს ეძებს, მაგრამ ამოდ“ (ივაენი სოლომონისა, 14,6).

ბიბლიაში განარჩევენ ორგვარ სიბრძნეს: „მიწიერს“ და „ზეციურს“.

შეზღუდულად მიიჩნევა ყოველგვარი ადამიანური ცოდნა: „ბრიყვია ყოველი კაცი თავისი ცოდნით“ (1, იერემია, 51, 17) (2,177).

„ახალგაზრდებმა იხილეს ნათელი... მაგრამ ცოდნის გზა ვერ ისწავლეს, რადგან დატოვეს წყარო სიბრძნისა უფალი“ (ბარუქ წინასწარმეტყველი 3,20).

„ვერც აგარის შვილებმა, რომლებიც მიწიერ ცოდნას ეძებდნენ, ვერც მერონის და თემანის ვაჭრებმა, ვერც მთხრობელებმა და ვერც ცოდნის მძებნებლებმა ვერ გაიგეს სიბრძნის გზა და ვერ გაიხსენეს მისი ბილიკები“ (ბარუქი, 3, 23).

„არინაა შემქმენებელი მისი გზისა და არც გულისხმის-მყოფელი მისი ხილვისა“ (ბარუქი, 3,31).

„მხოლოდ ღმერთი... მან იპოვა ყველა გზა ცოდნისა და მისცა იგი იაკობს და თავის მორჩილთა და ისრაელს, რომელიც შეიყვარა“ (ბარუქი, 3,37) (2, 190).

ჭეშმარიტებასთან საერთო არაფერი აქვს მიწიერ ცოდნას, კერპის თაყვანს: „ცოდნისგან გაბრუვდა ადამიანი, თავს ირცხვენს მდნობელი თავისი კერპით, რადგან სიცრუეა კერპი, სული არ უდვას“ (1, იერემია, 10,14) (2,135).

პავლე მოციქული ეძებდა არა ხორციელ სიბრძნეს, არამედ „ღვთის მადლს“ (II წერილი კორინთელთა მიმართ, თ. 1,12) (1,385).

„არა წუთისოფლის სიბრძნე“... არამედ „ღვთის სიბრძნე, საიდუმლოებაში დაფარული“, აცხადებდა პავლე მოციქული (1, კორინთელთა, 2,6,7) (1,358).

„სიბრძნის სიტყვა სულის მადლია“ (პავლე მოციქული, 1 კორინთელთა, თ. 2,6).

პავლე მოციქული შეგვაგონებს: „თუ ვინმეს ამ წუთისოფელში თავისი თავი ბრძნად წარმოუდგენია, გაუგუნურდეს, რათა ბრძენი გახდეს“ (1, კორინთელთა, თ. 3,18).

„ვინაიდან ამ წუთისოფლის სიბრძნე უგუნურებაა ღვთის წინაშე“ (პავლე მოციქული, 1 კორინთელთა, თ. 3,19) (1,360).

„სად არის ბრძენი? სარ არის მწიგნობარი? სარ არის ამ წუთისოფლის მოკამათე? განა სისულელედ არ აქცია ღმერთმა

ამ ქვეყნიერების სიბრძნე?“ (პავლე მოციქული, I წერილი კორინთელთა მიმართ, თ. 1,20) (1,357).

მხოლოდ საღვთო სიბრძნეზე ორიენტირებულთა ნააზრევი გადაურჩა დავიწყების უფსკრულში ჩაძირვას.

ათეისტურ მეოცე საუკუნეშიც იყვნენ საღვთო სიბრძნის მაძიებელნი, რომელთაგან უპირველესია გალაკტიონ ტაბიძე (მის შემოქმედებაში უპირველესი ადგილი უკავია საღვთო სიყვარულის იდეას) (3, 100-109).

გალაკტიონი არის „მომავლის ღრმა სიბრძნით თვალანახელი“ („უმშვენიერეს კიბეზე“) (4,471).

ხეციდან მოვლენილი სიბრძნით, სიწმინდით, სიმართლის მსახურებით ამადლებული ანა კალანდაძე მხოლოდ უზენაესის საკადრისი პანგებით იყო გამორჩეული: „ხეცისთვის მაღალსაშენი მხოლოდ ფიქრები საზეო“.

„წარუვადი და მარად ქარულის“ მსახურ პოეტს „სიხარულის პალატა“ მაღალ-მაღალი ბჭენი ეხსნება („მომიცავს იგი“).

ანა კალანდაძის პოეზიაში მიგნებულია „მაღალი სიბრძნის სინათლე“. პოეტი გიორგის, ექვთიმეს, ლაზარეს, ზოსიმეს სავანეში ეძებს სულიერების ბურჯებს, „მაღალი სიბრძნის“ საწყაოს: „ოშკის მძლე ტაძარო, ათასი წელია, დგახარ და დადადებ... კვლავ ანთებ ჩირადდანს, კვლავ მზემდე მადლდები, მრავალჭირნახულო! კვლავ შენი სარკმლებით მაღალი სიბრძნისა ინთება სინათლე“ („ოშკის მძლე ტაძარო“).

პოეტი მოგვიწოდებს, რათა სასულიერო ლიტერატურის წიაღში ვიპოვოთ მშვიდობის მარადიული ნათელი, ეჭვის დათრგუნვის ძალა: „მიხედეთ მათ მაღალ შარავანდს – მთაწმინდელთ, მოდრეკილთ, მერჩულთა“ („ესმოდათ აღსავლის კართან“).

„ღვთაებრივ კომედიაში“ ნეტარი სული ეკითხება დანტეს: „წადილი შენი?“ – „სიყვარული და სიბრძნის ნიჭი“ – ასეთია იტალიელი გენიოსის თხოვნა (5, 584).

სიყვარული და სიბრძნე განუშორებელია ანა კალანდაძის პოეზიაში: „იალადებით მობერილ ვარ სიყვარულისად“, ამბობს პოეტი, სიყვარული კი ღმერთია.

მხოლოდ მარადიულს, უხრწნელს, წარუვადს ადგას „მარადი სხივის“ (ღმერთის) ათინათი და არა მიწიერ პორფირ-

გვირგვინ-კვერთხებს: „შენს საკურთხეველს კდემით ემთხია, გარდამოვიდა სხივი მარადი, დააგლო პორფირ-გვირგვინ-კვერთხები და მას, წარუგაღს თაგზე დაადგა“ („შენს საკურთხეველს“).

უზენაესის წმინდა, „უსპეტაკეს სახლში“, „ნათლის სახლში“ მკვიდრდება ანა კალანდაძე, ზეციური „სასანთლე“ უყვრია და უფლის სიტყვის მაცნეს მოეღის: „მე უდიდესი სისარულისთვის შენი სიტყვისას მოველი მაცნეს“ („მოგებახლები კვლავ სახლსა წმინდას“).

ღირებულებათა გადაფასების, სიყალბის ჭეშმარიტებად გასაღების მცდელობა ყოველთვის იყო.

მაშინ, როცა „ჯამბაზთა,.... გაერთა ყალბი შუბები“ „მინანქრად საღდებოდა“, გალაკტიონი ღმერთთან ხიდის გადუბას ცდილობდა და ათეისტური ეპოქის ქარს, „ახალ ერესებს“ უპირისპირდებოდა („ქარის პირისპირ“) (4, 462).

ანა კალანდაძე მრავალგზის ყოფილა უღმერთო ეპოქის კატაკლიზმების, ჭეშმარიტების დაკნინებისა და სიცრუის მოწმე, რაც უზენაესის მცნებების დავიწყების შედეგი იყო: „როცა მებაღეს არვინ კითხულობს და გადიცვლება ოქრო მინაში, სხვისი სისხლით და სხვისი ცრემლებით, ჰა, ქორეა-ჭარი დგას შენს წინაშე“ („როცა მებაღეს არვინ კითხულობს“).

უფლის ხელდასხმული პოეტი უკეთურებას ამარცხებს, მისი მადლიანი სიტყვა ზეციურ სინათლეს ასხივებს: „გულს დამფენია მზეი ცხოველი, უკეთურებით კვალად ხსნისათვის, სინათლის ჩემის გაძლიერებად, მიწვივ, უკუნით უკუნისამდე“ („გულს დამფენია მზეი ცხოველი“).

ანა კალანდაძე აპოკალიფსის თეთრად შემოსილ წმინდანთა დარად გალობს ისეთი ამაღლებული, მომწესხველი ჰანგებით, რომლის გათავისება მხოლოდ ღმერთის ერთგულთ, რწმენისთვის მსხვერპლის გამღებთ მიჰმადლებიათ.

ლიტერატურა

1. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, 1992.
2. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II.
3. ლუარა სორდია, „გალაკტიონ ტაბიძის ფილოსოფიური ლირიკის საკითხები“, თბ., 1996.

4. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ., 1977.
5. დანტე, „ღთაებრივი კომედია“, თბ., 1941.

სულის მკურნავი „სიბრძნის ღვინო“ ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში

ქართულ სალიტერატურო კრიტიკასა და მეცნიერებაში სამართლიანად არის მითითებული, რომ ვაჟა ეგრისელი არის „პოეტი ნოვატორი, პოეტი გამოცანა“ (აკაკი თოფურია, ნოვატორული ძიების გზით) (1, 7), მეტაფორული ხელფონების დიდოსტატი (ტიტე მოსია, „იქმენ ნათელი“ ანუ პოეტური წარმოსახვის ფურორი) (2, 7).

ჩვეულებრივ, ნოვატორობას ყოველთვის იზმებს უკავშირებდნენ ხოლმე. თავის დროზე ასეთად მიიჩნეოდა რომანტიზმი, მოდერნიზმი (სიმბოლიზმი, იმპრესიონიზმი), ავანგარდიზმი, სოციალისტური რეალიზმი, დღეს კი – პოსტმოდერნიზმი. მაგრამ დიდი შემოქმედება ყოველთვის ამა თუ იმ მიმდინარეობის დოგმებიდან თავის დაღწევის შემდეგ იწყება ხოლმე.

მეოცე საუკუნეში, სოციალისტური რეალიზმის ბატონობისას ყოველთვის იგნორირებული იყო სული, სულიერება, მაღალი ზნეობა, ეროვნულობა, ცხოვრების ფილოსოფიური საზრისი და ჭეშმარიტი სიბრძნის ფუძეთა-ფუძე – ბიბლია, რელიგია, ღვთისმეტყველება.

გუფიქრობთ, საბჭოთა ხომალდის საპირისპიროდ სულის ნიმუშია ვაჟა ეგრისელის პოეტური სამყარო, რომელიც გამორჩეულია სულიერი ინდივიდუალობით, „მზის ბეჭდით“ (პოეტის ტერმინია!). ამ ახლებური სიტყვის პლანეტაში უზენაესის აზრდია დავანებული და ღმერთისაგან ბოძებული „სჯულის ფიცარი“ ბრწყინავს.

„კოლხური ფსალმუნების“ ფენომენის შესწავლა შეუძლებელია ძველი მეთოდებით, ამასთან დაკავშირებით უპირია ყველა ის კრიტიკიუმი, რაც დღემდე ნიჭიერების

საზომად მიიჩნეოდა და, რისი რეციდივებიც, დღემდე შემორჩენილი, დოგმატური პარტიულობის პრინციპის გაფუტიშებიდან, ავადსახსენებელი სოციალისტური რეალიზმის არსენალიდან მომდინარეობს.

ვაჟა ეგრისელის მოღვაწეობის დიდი პერიოდი ათეისტური იდეოლოგიის ბატონობას ემთხვევა, როცა არათუ აკრძალული იყო ღმერთის ხსენება, რელიგიურობა პოლიტიკური დანაშაულის, დაღატის ჭრილში განიხილებოდა, ქრისტიანობის ადგილი დაკავებული ჰქონდა მარქსიზმ-ლენინიზმს, გაფუტიშებული იყო ცალთვალა მატერიალიზმი, ნივთი, ამქვეყნიური მიწიერი კეთილდღეობა, ღმერთის თაყვანისცემა შეცვლილი იყო კერპთაყვანისმცემლობით, კომუნისტურ ხელისუფალთა კულტით, გონებადაბინდული ვაიპოეტები ხოტბას ასხამდნენ მოჩვენებით წარმატებებს, სამართლიანობის სახელით მოვლენილ ტირანებს, შემოქმედთა უპირატესობა მოკალათებული იყო გეზსამცდარ მარქსიზმ-ლენინიზმის ხომალდში.

ვაჟა ეგრისელს არასოდეს უკმევია გუნდრუკი მედროვე ხელისუფალთათვის, მისთვის ბოლომდე უცხო იყო სატანური ათეიზმი. უპირველესად, პოეტი დაუპირისპირდა სწორედ სულის, ზნეობის დამაკნინებელ მოძღვრებას და ეს „ამბოხება“ მოთვინიერებულთა, ლაგამამოდებულთა ფონზე (ხშირად თავის გადასარჩენად მოთვინიერებულის ნილაბი სჭირდებოდათ ჩვენს კლასიკოსებს) იმდენად შესამჩნევი იყო, რომ პოეტი ათეული წლების მანძილზე ამა ქვეყნის მიწიერ თავადთა და დაქირავებულ-მოსყიდული კრიტიკის გულგრილობის, უგულვებელყოფის ჯვარს ეცვა.

კოლხეთიდან მოსული ქრისტეს მხედრის ნოვატორობა, უპირველესად, იმაში გამოიხატა, რომ მან ბიბლიურ მოსესავით დაამსხვრია გაბატონებული კერპები, ბომონები, უარყო ეშმაკეულთა თაყვანისცემა და სულ სხვა სადინარი მისცა ქართულ სიტყვას: „სასრულს მეორე ათასწლეულის, მგოსნებს ეჭვები რომ გაუჩინოს, პარნასის მაღალ მთაზე შეკრებიდით, მოვიდა ერთი, ვიღაც უჩინო და დაამსხვრია ბომონი და მისი კერპები (3, 383).

„კოლხური ფსალმუნების“ ავტორი მოგვევლინა, როგორც „ქართული სიტყვის რჯულმდებელი და სტრიქონებში მზის მთესავი“ (3, 620).

მისი ლექსებიდან გაისმა ახალი, ჯერ მოუსმენელი ჰანგები, გავრცელდა ათეიზმით დაწვლულებული სულის მკურნავი სიკეთის, რწმენის ფლუიდები. ამ აიაზმის შემცველი სიტყვის ძალით გაოგნებული მკითხველი კარგა ხანს დუმდა.

ვაჟა ეგრისელის შემოქმედებაში მკვიდრდებოდა, ფრთებს ისხამდა ის თემები, ინტონაციები, სახეები, რასაც კრძალავდა სატანასთან წილნაყარი ხელისუფლება და განაქიქებდა დაქირავებული, სულდაბნელებული პროლეტარული კრიტიკა.

პოეტი ჯიუტად ერთგულებდა არა მთარულ, ზედაპირულ თემებს, მიწიერ მიეთ-მოეთს, არამედ ქრისტიანულ ღმერთს, ანგელოზებს, ეროვნულ სატკივრებს, მარადიული ჭეშმარიტებების მხატვრულად ხორცშესხმაში, ხალხისთვის ტაძრისკენ სავალი გზის გაკვლევაში ხარჯავდა სულის მთელ ძალისხმევას.

მას თითქოს ეპატარავებოდა დედამიწა, ვერ იგუებდა ეპოქის ქამანდებს და ხელმწიფის კვერთხს, მიწიერი ღიდების არაღნამგდები, კოსმიურში იჭრებოდა, მხოლოდ უზენაესის შთაგონებით გაცხადებული სათქმელი გადაჰქონდა ქაღალდზე.

ბიბლიურ მოსესავით რიდე-მანდილით შებურვილს, ურწმუნოების უდაბნოდან მშობელი ხალხის გაყვანა და უწმინდესი წყაროთი დარწყულება დაესახა მიზნად; წიგნთა წიგნის სიბრძნესთან ნაზიარებს, სიტყვის ხნულში ახალი თესლის ჩაგდება სურდა და მთავარი საძირკველი ჭეშმარიტებისა სწორედ წინასწარმეტყველთა ნააზრევში ეგულებოდა.

ისო ზირაქი გვასწავლის: „ყოველი სიბრძნე უფლისგან არის და მასთანაა საუკუნოდ (სიბრძნე ზირაქისა, თ. 1, 9) (4, 35).

მყოფობს ყველა ხორციელში მისი ნიჭის მიხედვით, მიმადლის იგი მის მოყვარეებს (იქვე, 1, 19) (4, 35).

სიბრძნის სათავე უფლის შიშია და მორწმუნეებს საშოდანვე დაჰყვება თან (იქვე, თ. 1, 14).

რადგან უფლის შიშია სიბრძნე და განსწავლულობა, მისდამი სასოება-რწმენა და სიმშვიდე (იქვე, 1, 27) (4, 35).

ისო ზირაქი გვირჩევს: „ყველა საღმრთო ამბის მოსმენა ისურვე და ბრძნული იგაგები არ გამოგეპაროს (იქვე, თ. 6, 35) (4, 38).

ბოროტის ცოდნა არ არის სიბრძნე და არც გონიერებაა იქ, სადაც ცოდვილნი ბჭობენ (იქვე, თ. 9, 22) (4, 44).

სიბრძნის შეძენაში წინამძღვარია ღვთის სიყვარული, რჯულის ცოდნა: „მხოლოდ ის, ვინც თავს შესწირავს უზენაესის რჯულის შესწავლას, გამოიძიებს წინაპართა სიბრძნეს და წინასწარმეტყველებაში გაიწაფება (სიბრძნე ზირაქისა, 39, 1) (4, 62).

გამოიკვლევს ანდაზების დაფარულ აზრსა და იგავთა გამოცანებს გამოიცნობს“ (იქვე, 39, 3) (4, 62).

ისო ზირაქი მოუწოდებს სულით რჩეულებს: „გამოეციოთ კეთილსურნელება საკმეველის ხესავით, აყვავდით, როგორც შროშანი, მოაფინეთ სურნელება და იგალობეთ საგალობელი, ყოველი საქმით უფალი აკურთხეთ“ (ისო ზირაქი, 39, 14) (4, 62).

„უფალმა სიბრძნე ღვთისმოსავეებს მისცა“ (ისო ზირაქი, 44, 33) (4, 66).

რჯულის განმტკიცებისათვის ზრუნვა, ღვთისმოსაობა, იგავებით გადმოცემული სიბრძნე, საღვთო საგალობლები, აი ის, რითაც გამორჩეულია ვაჟა ეგრისელის პოეზია.

მის შემოქმედებაზე ფიქრისას ისევ ბიბლიური სიბრძნე გვახსენდება: „ჩემი სული შეეჭიდა სიბრძნეს და რჯულის საქმეშიც გავიწაფე. უფალმა მომცა ჯილდოდ ენა და მით შევაქებ მას“ (ისო ზირაქი 51, 19, 22) (4, 72).

თითქოს ბიბლიური ბრძენის შეპასუებად ისმის ვაჟა ეგრისელის სტრიქონები: „ქართული სიტყვის რჯულმდებელი და სტრიქონებში მზის მთესავი“ (ქართული სიტყვის რჯულმდებელი) (1, 620).

„კოლხური ფსალმუნების“ ავტორი ასეთი მაღალი გადასახედიდან განჭვრეტს ჭეშმარიტი პოეტის მისიას: „შენი აზრი ეღვაა და მნათთა ოკეანეს ერთვის და ქარიშხლის სუნთქვაც ელის. შენი სიტყვა არის ღმერთი, გალობაა სულის მზრდელი“ (შენი აზრი ეღვაა და) (5, 829).

ჭეშმარიტი პოეზია ღვთის სულის გაცხადებაა მხატვრულ სიტყვაში ჯვარცმის ფასად და მისი მისია რელიგიის

ტოლფარდია: „ათასეული წლის იქით, გოლგოთის გზებით უვლია – უკვდავებს რომ ერთვის და... პოეზია სულია უფალი ქრისტე ღმერთის“ (ათასეული წლის იქით) (3, 845).

ვაჟა ეგრისელის „ციური არია, მარადისობის არია, ციური სიმღერები, ციურ აზრთა ნადავლი“ სწორედ ბიბლიურ წინასწარმეტყველთა და ახალი აღთქმის მოციქულთა სიბრძნეს ესმაურება.

საბჭოთა პერიოდში გარიყულნი, შერისხულნი და გაუცხოებულნი სწორედ ღვთისმოსავი პოეტები იყვნენ.

ტერენტი გრანელმა ასე უპასუხა ვლადიმერ მაიაკოვსკის, რომელსაც სურდა მისი ლექსების თარგმნა რუსულად: „ჩემს ლექსებში არ ჩანს წითელი აგიტაცია-პროპაგანდა... ცხოველური აღტყინება, ბიოლოგიური პათოსი; არც და ვერც იქნება... გამორიცხულია. ჩემს ლექსებში სულიწმინდის მადლია განფენილი. სტრიქონებში ღვთისმშობლისა და მაცხოვრის ხატებია ჩაწნული, მისტიური ხედვითაა გაცნობიერებული ღვთისმშობლის წილხვედრი, ქვეყნის წარსული და მომავალი, ღვთიური სულის განკაცებისა და ადამიანის უკვდავი სულის განდმრთობის საფეხურები... არამცთუ მთარგმნელი, არამედ წამკითხველიც (შემგრძნობი, გამგები) მისტი უნდა იყოს, უფრო მეტიც, განდობილი... ასე რომ... მარადისობას-პოეზიას არ ეჩქარება. პოეტებიც ნუ აეჩქარდებით. ოდესღაც, როცა ჩემს საფლავს დაადგება მზე შორეული რიცხვის და სულიერება აღორძინდება, „ვიცი, დრო მოვა ჩემი გაგების“ (ალექსანდრე სიგუა, მოგონება ტერენტი გრანელზე) (6, 412).

ვაჟა ეგრისელი იმთავითვე საუკუნის ჩრდილში დაკარგული ანუ პრიმიტიულ თანამედროვეთათვის შეუცნობელი და გაუგებარი პოეტი იყო და მას ტერენტი გრანელივით სჯეროდა დიდი ნათლის მოვანების, რაც დამსახურებულ ადგილს დაუშკვიდრებდა ქართულ პოეზიაში: „...და ჩემი სული, მზით შემოსილი, დედამიწაზე ვერ დაეგია. გაივლის ჟამი... დიდი ხნის მერე, ნათელი მოვა დღის ნაბოძები... და საუკუნის ჩრდილში დაკარგულს – ჩუმად მომძებნის“ (იმედი) (2, 891).

პოეტი ჯიუტად მიიწვედა პარნასისაკენ, თუმცა ათეისტური ეპოქა მხოლოდ გულისტკივილს განაცდევინებდა: „ურწმუნო ცის ქვეშ ბევრი ვეცადე, დარდის თოკებზე ვფენდი აზრის

ღიბებს და ფარჩებს. მე შენს მიუვალ ციხე-ციტადელს მაინც მივადგი სიყვარულის მაღალი კიბე“ (2, 754).

სოციალიზმის ზეობის უამს ლიტერატურას სულიერების, რწმენის სამსახური როლი ეკისრებოდა, ის ქვეყნის არყოფილი წარმატებების, ხუთწლედების მეხოტბე და ხელისუფლების პოლიტიკის პროპაგანდისტი იყო.

ვაჟა ეგრისელის ლექსებიდან კი ანათებდა აზრი, სული, სიბრძნე, ღვთისნიერება, რაც ცალთვალა გნომებს არ გაეგებოდათ.

მისი წიგნების სათაურები: „ამაღლება“; „ნათელხედვა“; „იქმენ ნათელი“; „კოლხური ფსალმუნები“ აფრთხობდა ორიენტირებდაკარგულ მკითხველს“.

ვინ იყვნენ პოეტის წინაპრები, რა წყაროებით საზრდოობდა მისი „სულის მზრდელი“ გალობა, რატომ გაუბრბოდა ეპოქის მავნე იდეოლოგიას, ძნელი გასაგები იყო პრიმიტივთათვის.

„კოლხური ფსალმუნების“ ავტორის იგავეები, საგალობლები, ტროპარი და კონდაკი და არა მოდური სონეტ-ტერცინა-ტრიოლეტები ღვთისაგან გაბრძნობილი პოეტის ერთადერთობას, შეუცნობლობას უსვამდა ხაზს.

სიბრძნე, ღვთიური ნიჭი მზესავით ბრწყინავს ვაჟა ეგრისელის ლექსებში.

ბიბლიამ საუკუნეებს იმიტომ გაუძლო, რომ იგი უცვალებელი სიბრძნის, მარადიული ჭეშმარიტებების საგანძურია, ღმერთის, სულიწმინდის შთაგონებით შექმნილი.

წმინდა წერილში სიბრძნეა წინა პლანზე და იგი ღმერთის მაღლად არის აღიარებული (იგავნი სოლომონისა, 2, 617, 618), იგავნი 2, 18 (7, 619), იგავნი, 8, 11 (7, 622), იგავნი, 9, 10 (7, 623. ეკლესიასტე, 8, 3) (4, 12).

სიბრძნე სოლომონისა, 7, 21, 25, 26, 27, 28 (7, 24-25).

სიბრძნე სოლომონისა 8, 17 (4, 24).

ღმერთის ძიებამ, უზენაესის გამოცხადებამ მიიყვანა ვაჟა ეგრისელი უმაღლეს სიბრძნემდე – ღმერთამდე: „სულ რომ თოვდა, სულ რომ წვიმდა, დღეს სამივე ჩემთან არის – მამა, ძე და სულიწმინდა (მამა, ძე და სულიწმინდა) (2, 499).

ბიბლიური ბრძენის მოთხოვნას სიწმინდის შესახებ პოეტი თავისი ცხოვრების წესით აკმაყოფილებს: „შენ ხარ ხელმწიფე და წყვილადში ნათელს ამეფებ, მიჰყვები დღეებს მზის

კარებიანს, თუმც ზოგ-ზოგები სიძულვილის ლაფში ჩაეფლნენ, შენ საუკუნის ჭუჭყი აღარ მიგკარებია“ (შენ ხარ ხელმწიფე) (2, 839).

ეს სიწმინდეა წარმატების უპირველესი გარანტია: „შენი სიცოცხლის სანაპიროზე არდაბერების ჰყვავის სოსნები, ზღვა და დეღვაა მარადისი შენი მხლებელი. თუმც წახდა უამი... მაგრამ მაინც პატიოსნება შენს სულში კვლავ დევს ხელუხლებელი“ (შენი სიცოცხლის სანაპიროზე).

ბარუქ წინასწარმეტყველი მტრისგან დამონებული ისრაელის უბედურების მიზეზს სიბრძნის წყაროს – ღმერთის დავიწყებაში ხედავდა: „შენ დასტოვე წყარო სიბრძნისა“ (3, 12) (4, 190).

ღმერთისაგან გაუცხოებულნი, ვერც ჭეშმარიტი ცოდნის გზას იგნებდნენ, რადგან ისინი მიწიერ ცოდნას ეძებდნენ: „ახალგაზრდებმა იხილეს ნათელი,... მაგრამ ცოდნის გზა ვერ ისწავლეს“ (3, 20) (4, 190).

იაკობ მოციქული განარჩევს „მიწიერ, მშვინივიერ, ეშმაკეულ სიბრძნეს და მაღლით გარდმოვლენილ, წმინდა, მშვიდობიან, ღმობიერ, წესიერ წყალობათა და კეთილი ნაყოფით საესე, მიუკერძოებელ და უთვალთმაქცო“ სიბრძნეს (იაკობ მოციქული, 4, 13, 14, 15, 16, 17) (7, 298).

პავლე მოციქული „ქვეყნიერების, წუთისოფლის სიბრძნეს“ წარმაგალს, სისულელეს, უგუნურობას უწოდებს (კორინთელთა, 20) (7, 357) და მას უპირისპირებს „ღვთის სიბრძნეს, საიდუმლოებაში დაფარულს, რომელიც წინასწარ განსაზღვრა ღმერთმა საუკუნეთა უწინარეს ჩვენი დიდებისათვის“ (I, კორინთელთა, 2, 6, 7) (7, 358).

სულიწმინდის ქნარად წოდებული მოციქული ასევე განასხვავებს „ხორციელ გონებას“ (კოლასელთა, 1, 9) (7, 431), „ხორციელ სიბრძნეს“ და „ღვდის მაღლს“ (II, კორინთელთა, 12) (7, 385).

სულიერი მამისთვის მიუღებელია „ფუჭი ამპარტავნობა ხორციელი გონებით“ (კოლასელთა, 2, 18) (7, 433).

მისი იდეალია სულიერი გონება, ზეციური სიბრძნე: „ვლოცულობთ თქვენთვის, რათა აღივსოთ მისი ნების შეცნობით, ყოველნაირი სიბრძნითა და სულიერი გონებით“ (კოლასელთა, 1, 9) (7, 431).

პაველე მოციქული ინტელექტუალურ გონებასთან შედარებით უპირატესობას ანიჭებს „სულიერ გონებას“.

უზენაესის შესაცნობად საჭიროა „სიბრძნისა და გამოცხადების სული“: „ველოცულობ,... რათა მოგცეთ ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს ღმერთმა, დიდების მამამ, სიბრძნისა და გამოცხადების სული მის შესაცნობად“ (პაველე მოციქული, ეფესელთა, 2, 17) (7, 414).

ნეტარ ავგუსტინე განასხვავებდა ზერეულ „სწავლას“ და „შემეცნებას“ (8, 47-48), კიცხავდა ხორციელ სიბრძნისმეტყველებას და მას უწოდებდა „სხეულებრივი გრძნობების უძღურებას“ (8, 4-50).

„საუკუნოის შემეცნებისათვის საკმარისი სიმახვილე გონებისა ჯერ არ შეუძენია იმ ადამიანს, ვისაც მხოლოდ ხილულისა სწამს, ანუ წარმავალი საგნებისა. მაგრამ ასეთი სიმახვილე გონებისა იმას აქვს მომადლებული, ვინც ერთ ღმერთს განადიდებს – დამბადებელს და მომწესრიგებელს“ (8, 52).

წმიდა ნილოს სინელი წერს: „დიდი ძალისხმევით მოსწევიტე თვალი ამქვეყნიურს, რამეთუ მისგან ამომავალი მავნე კვამლი აღამღვრევს სულს.

ყოველდღე ეზიარე საიდუმლო სერობას.

...ვერვინ შეიქმნება ღირს ზეციურ და ჭეშმარიტ მეუფისაგან სულიწმინდის ზეციური მადლის მიღებისა, თუ უწინარეს არ გაიწერთნა წმიდა მცნებათა სწავლებით. და ამდენად ვერც თვით მადლის ზეციურ საჭურველს მიიღებს და ვერც გავა ბოროტ სულებთან ბრძოლაში“ (8, 110-112).

ვაჟა ეგრისელის „შუბია“ მარადისობა (ღმერთი): მარადისობა ხელთ ავილო, ვითარცა შუბი“...

მისი იარაღია „მზე“ და „სიხარული“ – ღმერთი: „და დარჩენილი ჩემი დღეები მზეს და სიხარულს, ვით იარაღს კვლავ აისხამენ, როგორც მცხეთა და როგორც სარკინე, რადგანაც ვიცი, ბედი მრისხანე, ვით იაკობს, თვით უფალთან რომ შემარკინებს“.

პაველე მოციქული ამხელდა იმათ სერობებს, რომლებიც ერთად იკრიბებოდნენ, მაგრამ „უფლის სერს“ არ ჭამდნენ (I კორინთელთა, 11, 20) (7, 373).

„ვაჟა ეგრისელი მიჰყვება „გზას ხილულს და გზას უხილავს“.

საიდუმლო სერობის მოტივი უმთავრესია მის შემოქმედებაში:

„შენი ლექსი, ციციქნა ლექსი, დიდ ტილოებს მიტომ მეტობს, საიდუმლო სერობია მასში მეტი, ვითარც ფუნჯში ტინტორეტოს“ (შენი ლექსი).

წმ. ნიკიტა სტიფატე წერს წმ. სვიმონ ღვთისმეტყველზე: „სიბრძნის მწვერვალებს შესწვდა, დრმა რწმენით გარდამოვიდა კიდევ მასზე სული სიბრძნისა“.

...მას საღმრთო ნათელი ლამპარივით უნათებდა გონებას და სავსებით ნათლად გამოთქვამდა და წერდა იმასაც, რასაც ნათელმხილველის მზერა ხედავდა“ (9, 441).

ნათელმსმენი და ნათელმხილველია ვაჟა ეგრისელი: – „ნათელმსმენს და ნათელმხილველს ნატვრა როგორ აუსრულდა. ციდან ვიდაც უხმობს: მალე! მიწაზე მზე გადასულთა – გულის ყურს და სულის თვალებს“ (ნათელმსმენს და ნათელმხილველს) (5, 49).

წმინდათ, ღვთისმოყვარეთ „განაბრძნობს უფალი, ხოლო ვისაც თავი ბრძნად უჩანს, იგი ღვთაებრივი სიბრძნისაგან განდგომილია (წმ. ისაკა ასური) (10, 232).

„...თუკი ყოველთვის საღმრთო აზრებით იქნები დაკავებული, მაშინ ჭეშმარიტად იხილავ შენს სულში ქრისტეს ნათელს, დაუღამებელს“ (10, 240).

წმინდა მამა გემოდღვრავს: „სიმდაბლის გარეშე კაცი სრულყოფას ვერ მიაღწევს და მისი თავისუფლების სიგელი სულიწმინდის ბეჭდით არ იქნება დაბეჭდილი“ (10, 243).

ვაჟა ეგრისელის სიტყვას „ბეჭედი აზის მზის“.

მზე – საღმრთო სახელია.

სიმდაბლე და მორწმუნოება მიიჩნევა სულიერი ხედვის გაღვივების პირობად:

„ვისაც სიმდაბლე არ გააჩნია, ვერასოდეს მოიპოვებს სულიერ ხედვას, ხოლო სარწმუნოების მეშვეობით სულიერი თვალი ღმერთს ხედავს“ (10, 435).

თავმდაბლობით, მორწმუნოებით სულიერი ხედვა აქვს გახსნილი ვაჟა ეგრისელის პოეზიის ღირიკულ გმირს, ის არის „უფლის მონა და მიამიტი“ და ისო ზირაქივით ხედავს მზისთვალეობა უფალს: „...და ვითარცა ისუ ზირაქს, შენც გიხილავს მზისთვალეობა უფლის მზერა“ (11, 37).

„ღვთისმეტყველნი გვიცნობიერებენ, რომ არსებობს „ჯვარი თვისი და ჯვარი ქრისტესი“. ..., როგორი მძიმე ჯვარიც არ უნდა იტვირთოთ, იგი ფუჭია, ამაო, თუ მაცხოვრის შედგომის შემდეგ ქრისტეს ჯვრად არ გარდაისახა“ (10, 438).

„ჯვარი თვისი“ ქრისტეს ჯვრად გარდაისახება მათთვის, ვინც ქრისტეს გზას შეუდგა, რამეთუ ცხოვრების მიზნად ქრისტეს მცნებების აღსრულება დაუსახავს. ყოველადწმინდა მცნებების აღსრულება არის ჯვარი იმ ადამიანისა, რომელზედაც თავად უნდა გავიდეს, ჯვარს აცვას გადაღრძუებული და ხრწნადი ადამიანური ბუნება, ვნებებით და გულისთქმით“ (გალატელთა, 5, 24).

„ჯვარი მძიმეა, ვიდრე იგი არის „თვისი“, ქრისტეს ჯვრად გარდასახული კი უჩვეულოდ აღმსუბუქდება. თვით უფალიც ხომ ამბობს: „უღელი ჩემი ტარებულ არს და ტვირთი ჩემი სუბუქ არს (მათე, 11, 30) (8, 439).

„ჯვარი ქრისტესი ჯვარცმულ ქრისტეს მოწაფეს დედამიწას წარტაცებს, საკუთარ ჯვარზე გაკრული, შემმეცნებელი ამადლებული სიბრძნისა, გონებითა და გულით ზეცად აღიტყორცნება და ჭკერებს სულის საიდუმლოს უფლისა ჩვენსა ქრისტესსა“ (10, 441).

ჯვარცმის და ამადლების მოტივი მრავალგზის გაიჟღერებს ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში: „ლაზთა წინაპარ ორფეოსივით – ხელთა გაქვს მზის და მთვარის საკრავი, რომელთა ჰანგებს მარად უსმენდი. დღეები ჯვარზე მაინც გაკრავენ, მწამს – ქრისტესავით დაიღურსმები“ (ლაზთა წინაპარ ორფეოსივით) (5, 654, 2).

სხივშემოსილი (სხივი, შუქი, ძე ღმერთის სახელია) პოეტი თავისუფალია ჯვარცმის შიშისგან, რადგან იცის, რომ ამადლება, უფლის სავანეში ყოფნა მხოლოდ რწმენისთვის სისხლის გამღებთა ხვედრია: „ალბათ ჯვარზე გაგაკრავენ და მით უფრო გალადღები... შემოსილი სხივთა მარჯნით – ქრისტესავით ამადლდები და დაჯდები უფლის მარჯნივ“ (შემოსილი სხივთა მარჯნით) (11, 532).

ღვთისთვის იობის ტანჯვის გადასატანადაც მზად არის მისი პოეზიის ლირიკული გმირი: „ღვთისთვის, ვითა იობმა, უნდა მეტი ითმინო, უნდა მეტი იეღვო, რომ იხილო წყვილი-

ადში მზე ვით მითინათინობს, მთვარე ვით მიტარიელობს“ (11, 364).

მზე ღმერთის, მთვარე კი მარიამ ღვთისმშობლის სიმბოლური სახელია (12, 124).

წმიდა გრიგოლ ნოსელი წერს მოსეს შესახებ: „საღვთო იდუმალგანდობამ განაბრძნო წყვედიადით გარემოცული მოსე. საიდუმლო სწავლის შექენით საკუთარ თავს წარემატა იგი“ (13, 113).

მაგიაში გაწაფული ბალაამი სულიწმიდის მობერვით „საღვთო განზრახვის ქადაგად იქცა“ (13, 118).

ღმერთს ეწოდება აზრი და მოაზროვნე, სიბრძნე და ბრძენი, გონება და გონისეული, სიცოცხლე და ცეცხლი, ძალა და შემძლე“ (იოანე დამასკელი) (4, 337).

„სულიწმიდა... ითქმის სულად ჭეშმარიტებისა და სიბრძნისა“ (14, 341).

„ღმერთშია „სიბრძნის და ცოდნის ყველა დაფარული საუნჯე“ (პავლე მოციქული, კოლასელთა, 2, 3).

„კეთილი ისაა, რაც ღმერთს ნებაეს, რჯული კი არის ამის მსწავლეელი მეცნიერება, რათა მასში მყოფნი სინათლეში ვიყოთ“ (იოანე დამასკელი) (14, 454).

წმიდა ბასილი დიდი მოგვიწოდებს „დავამხოთ ღვთის მტერი ხორციელი სიბრძნე“ (15, 92), რადგან იგი „ფუჭი ტვირთია“ (15, 26).

ქართველი ჰიმნოგრაფი იოანე მტბევეარი ევედრება ღმერთს: „აღმავსე საღმრთოთა მეცნიერებითა“ (16, 190). ხოლო ბასილი არის, საღმრთოისა სოფლითა სიბრძნითა აღსავსე“ (16, 117), „სიბრძნის უფსკრულთა“ მავალი (16, 117, 70-75).

ვაჟა ეგრისელის პოეზიის ცენტრალური თემა არის ღმერთი, რწმენა, ღმერთისუარმყოფელი ეპოქის ტრაგედიების მხილება. პოეტი ღმერთის თანამგრძნობია, „უფლის მონა და მიამიტი“ და ამიტომ დგას მის შემოგარენში სულის საკვირველი გაზაფხული: „უფალი ჩემში განვასხეულე, ჩემი სიცოცხლის გაზაფხული დღეებს უკვირდა“ (უფალი ჩემში განვასხეულე) (1, 63).

სიწმინდით, ლოცვებით ეხსნება ცათა კარები, რათა იხილოს უხილავი, ჩაწვდეს ზეარსებულის არსს: „მწუხრში ზრიალით განიხვნება ცათა კარები, ლოცვების ბურუსს

მიმოფანტავს ზესთა კრებული. დარეკავს წამი – უხილავის მოსახილველი, განმიცხადდება მგოსანს არსი ზეარსებულის და ფრთე ნათლისა გადამივლის სახით ფრინველის“ (ილორი).

„კოლხური ფსალმუნების“ ავტორისთვის უპირველესი სიბრძნე არის ღმერთი. პოეტის ფიქრი „ციურ ქვაზე“ ილესება, ანუ მორწმუნე პოეტი საღვთო სიბრძნეს ეყრდნობა: „...და დგება ჟამი ციურ ქვაზე აზრების ღესვის... ფიქრების რძიდან მთვარესავით ამომყავს ღექსი“ (როს სოფლის თავზე) (5, 748).

უფლის შემწეობით „სიბრძნის ქვაზე“ ილესება და რწმენის ხნულში ითესება უზენაესთან წილნაყარი სიტყვა: „უფლის ნებით შემწევს ძალა სიბრძნის ქვაზე აზრის ღესვის... და თუნდ იყოს კლდე პიტალო, რწმენის ხნულში სიტყვის თესვის, მიტომ უნდა აიტანოთ ქედმაღლობა ჩემი ღექსის“ (მიტომ უნდა აიტანოთ) (1, 695).

„ციური ქვა“, „სიბრძნის ქვა“ არის ქრისტეს მეტაფორა.

ახალ აღთქმაში ქრისტე არის „ცოცხალი ქვა, ადამიანებმა რომ დაიწუნეს, ღვთისგან კი რჩეული და ძვირფასია“ (I პეტრე, 2, 3) (8, 304).

ქრისტე არის ღოდი, რომელმაც კერპი შემუსრა, ვეებერთელა მთად აქცია და მთელი დედამიწა დაფარა (დანიელ წინასწარმეტყველი, 2, 34) (4, 297).

ესაიას წინასწარმეტყველებაში ქრისტეს სიმბოლოდ ფიგურირებს ქვა, ქვა გამონაცადი, ძვირფასი ქვაკუთხედი, მყარი საძირკველი: „...ასე ამბობს უფალი ღმერთი: „აჰა, ქვა დავდევნი სიონზე საძირკველად, ქვა გამონაცადი, ძვირფასი ქვაკუთხედი, მყარი საძირკველი, მასზე დანდობილი არ აჩქარდება“ (ესაია, 28, 16) (4, 93).

საუკუნებრივი ღირებულება მხოლოდ ღვთიური ცეცხლით მოსულ სტრიქონებს შეიძლება ჰქონდეთ: „მარადჟამს ღვთიურ ცეცხლით მოსილი მბრწყინავი თვლებად და მინანქრებად, საუკუნეთა ნადავლს რომ წონის, აზრის გოდოლზე დანთებული სიტყვის კოცონი, შენი – სამშობლოს ფიქრთა მთაზე აღარ ჩაქრება“ (მარადჟამს ღვთიურ ცეცხლით მოსილი) (2, 830).

პოეზიის გზაზე ვაჟა ეგრისელი არის თანამგზავრი მზის, სიცოცხლის, სიყვარულის (საღვთო სახელებია), რათა უზენაესის თანხლებით გაიაროს სამყაროს ყველა კიდე: „მით

და სიცოცხლით და სიყვარულით და თოხისტარზე გამოკრული მცირე სამხარით, გზას მიუყვება ერთი პოეტი, ნახა მადრიბი... მიდის სამხრეთით... ელის მაშრიყი და ჩრდილოეთი“ (ერთი პოეტი) (2, 363).

სიტყვის უსასტიკეს ომში მისი უმთავრესი იარაღია მზე, სიხარული (სადეთო სახელებია) და როგორც ყველა ჭეშმარიტ შემოქმედს, ღმერთთან მებრძოლი ბიბლიური იაკობივით, უფალთან შერკინება უწერია: „ბრძოლა მომეღის უსასტიკესი და დარჩენილი ჩემი დღეები მზეს და სიხარულს, ვით იარაღს, კვლავ აისხამენ, – როგორც მცხეთა და როგორც სარკინე, რადგანაც ვიცი, ბედი მრისხანე, ვითარც იაკობს, თვით უფალთან რომ შემარკინებს“ (ბრძოლა მომეღის უსასტიკესი) (1, 293).

მართლაც, მისი საჯილდაო ქვა უფლისმიერი სიბრძნეა და ამ გაგებით პოეტის ხვედრი უფალთან მორკინე იაკობისას ჰგავს.

ვაჟა ეგრისელი არის მარადის ცისკენ მზირადი, ღვთისმოსავი, მისი სიტყვა სჯულის კანონივით, სადეთო წერილივით დიდი აზრის შემცველია, ყოველგვარ მრავალსიტყვაობას, ფუჭსიტყვაობას განრიდებულ: „მარადჯამს ცისკენ ჩანგშემართული, მეხთამტყორცნელი და ღვთისმოსავი, დამურვებელი ზღვის და მზის პანგის, სწორედ ისეთი შენ ხარ მეოსანი, აზრის მფლანგველი, სიტყვის კრიჟანგი“ (მარადჯამს ცისკენ ჩანგშემართული) (2, 563).

პოეტს ეძახის მზე, სინათლე, სიშორე, სადაც „ცის ყვავილები“ ეგულება: „...მოველემარე ღამეებიდან მესმის ძახილი მზის და სინათლის, რადგან სიშორის კენწეროებზე მარად ყვავიან ცის ყვავილები“ (ცის ყვავილები) (1, 543).

მზე, სინათლე, ყვავილი საღმრთო სახელებია.

მარადისობას – ღმერთს, მარადიულ სიბრძნეს ეძებს ზეციური ცეცხლით მოსილი: „...და მამაღმერთი ტოვებს ბაბილონს, ირგვლივ ღამეა. განა მზე არი. მარადისობა სადღაც ყვავილობს, მეც იქ ამოვალ ცეცხლით-ზენარით (ცაზე ეცემა ჩრდილი გოდოლის) (5, 242).

შორეული სივრცისა და დროისათვის არის გამიზნული პოეტის მიერ შეკრებილი და გათავისებული მარადიული სიბრძნე – „ციურ აზრთა ნაღველი“: „...სადღაც შორეთს

მიჰქრიან შენი ლექსის რაშები და თან მიაქვთ მსოფლიოს ციურ აზრთა ნადავლი“ (ზღვა ბობოქრობს მგოსანთა) (5, 948).

სიბრძნეს, სიტყვას, ღმერთს ეძებს ვაჟა ეგრისელი ბიბლიური წინასწარმეტყველებით: „ეძებს და ...მუდამ ჰპოვებს... მარადისობის შერთვის, ფიქრი – აწუხებს პოეტს. პოეზია, ვით ღმერთი, არის ანი და პოე“ (ეძებს და მუდამ ჰპოვებს) (2, 187).

მშობლიურ საქართველოში, მცხეთაში, სადაც ქრისტეს კვართია დამარხული, სადაც ბიბლიური ქალდეველების, დავით წინასწარმეტყველის შტამომავლები - ქართველები ცხოვრობენ, ბუნებრივია იესოს კვართის, დავით წინასწარმეტყველის შურდულისა და ქნარის მოღანდება: „...და ქართველის ცაზე კვლავ მეღანდება: „იესოს კვართი, შურდული და ქნარი დავითის“ (ქნარი დავითის) (1, 485).

ასევე, ბიბლიურ სიბრძნესთან წილნაყარს, უფლება აქვს განაცხადოს: „ხმას ვცნობ მათეს სახარების და დავითის საგალობლის“ (ხმას ვცნობ მათეს სახარების) (5, 818).

ვაჟა ეგრისელი მხოლოდ ფსალმუნების ავტორს ეჯიბრება ქართული სულის ბადის, „გალობათა ციხე-კოშკის აშენებაში: „ვითარცა დარეჯანის ძე, მეცა ვარ ქრისტეს ნათლული და, ღმერთო, ისიც მაღირსე, რომ ავაშენო ქართული ბადი დავითის ბადისებრ“ (ვითარცა დარეჯანის ძე).

ვაჟა ეგრისელი გვეცხადება, როგორც „კოლხეთიდან მოსული... ქრისტეს მხედარი“ (5, 861), რომელიც ახლებურ, კოლხურ ფსალმუნებს ქმნის: სხვაა კოლხური „ფსალმუნი“, სულ სხვა ჰანგი აქვს იადონს. ძნელ გზას ვერ გავიოლებ და სათქმელს ვეღარ მივანდობ: სონეტს, ტერცინას, ტრიოლეტს“ (სხვაა კოლხური ფსალმუნი) (5, 857).

არა სონეტები, ტერცინები და აღმოსავლური ტრიოლეტები, არამედ პოეტის იდეალია სასულიერო ჟანრები – „მთიებივით ტროპარი, ლოცვისფერი კონდაკი“: „ვითა ცეცხლი პრომეთემ, ღმერთს რომ ჩუმად მოპარე (შენ უფლება გქონდა კი?!!) მთიებივით ტროპარი, ლოცვისფერი კონდაკი“ (ტროპარი და კონდაკი) (5, 812).

„სიბრძნის ქვევრში დაწმენდილი სიტყვა და აზრი უზენაეს სიბრძნესთან წილნაყარი ზედაშეა, რაც პოეტური თავისუფლების საწინდარია: სიბრძნის ღაგვანში დაღუღდა სიტყვა და

აზრმა იმაჭრა, მით არ გიმტყუნა კალამმა, ცა – ქუდად აღარ მიგანდა და დედამიწა – ქალამნად“ (სიბრძნის ლაგვანში დადუღდა) (5, 752).

ვაჟა ეგრისელს სწამს და ეიმედება მხატვრულ-რელიგიური სიტყვის მკურნავი ძალის: „და შენ სიტყვით კურნავ სნებას, როგორც გალილეველი...“

პოეტი გამუდმებით დაეძებს „სიბრძნის ღვინოს“, მაგრამ არა მიწაზე, არამედ უზენაესის სავანეში: „მსურს, რომ სული განვიკურნო მთვარის ჩანგით, სიბრძნის ღვინით, როცა უფლის ცას შევუვლი, ღამის დარდში გახვეული მნათთა შორის ცოდნა ღვივის“ (ღამის დარდში გახვეული) (5, 100).

მთვარე მარიამ ღვთისმშობლის სიმბოლური სახელია (12, 124).

ღვინოს ქრისტეს სიმბოლოდ გააზრების მაგალითს ესაიას წინასწარმეტყველებაში ვპოულობთ: „გაუმართავს ცაბაოთ უფალი ყველა ხალხს ამ მთაზე ნადიმს მსუყე კერძებით, ნადიმს ძველი ღვინით, ძველი, დაწმენდილი ღვინით“ (ესაია, თ. 25, 6) (7, 91).

პოეტის ცოდნის წყარო ისევ და ისევ უზენაესია, როგორც ვხედავთ. რაც შეეხება სულის განკურნებას, ისიც უზენაესის მადლია: „მკურნალობა უზენაესისაგან არის და ნიჭიც მეუფისგან ეძლევა მას“ (სიბრძნე ზირაქისა, 38, 2) (4, 61).

ბრძენთა გონის ძიებას პოეტი მიჰყავს ჰერაკლესა და აქილევის აღმზრდელ კენტავრ ქირონთან, რომელიც იყო თესალიის მთებში მობინადრე ბრძენი, „ღვთიური მხეცი“, ტყის დემონი, ორმაგი ბუნების. უკრავდა ოქროს ქნარზე, იყო მკურნალი. ორფეოსს ასწავლიდა ქნარზე დაკვრას, იბრძოდა სიმართლისთვის. ეს სიკეთე ჩაუნერგა ათენამ“ (აკაკი გელოვანი) (17, 518).

ყველგან ფიქრებს, უსაზღრო და უნაპირო აზრს, ბრძენთა გონს ეძებს ვაჟა ეგრისელი და ამიტომ აინტერესებს კენტავრი ქირონი: „ღრუბლები კი ფიქრებია, მთვარე – ღამის აზრი არის, უსაზღვრო და უნაპირო. ვით ჰერაკლე, ბრძენთა გონს რომ მაზიაროს, კვლავ დავეძებ კენტავრ ქირონს“ (ქირონი) (5, 36).

სიბილას წიგნებსაც შემთხვევით არ ახსენებს „კოლხური ფსალმუნების“ ავტორი: „ვითარც სიბილას წიგნები, ჩემიც

ნაწერია მზის მეღნით და მთვარის კალმით, ფოთლებზე პალმის“.

სიბილა იყო ზემოთაგონებული წინასწარმეტყველი ქალი. სიბილების წიგნები – 14 წინასწარმეტყველის წიგნებია, ქრისტიანული და წარმართული ეპოქის, სხვადასხვა დროს შედგენილი. ესაა ქალაქთა და სახელმწიფოთა ბედის მაუწყებელი წიგნები. ქრისტიანობამ მიიღო ისინი, რადგან სიბილები ქრისტეს გამოცხადებასაც ქადაგებდნენ (17, 447-448). პოეტი მზის და სიბრძნის სავანით, სიბრძნის ზღვის ამოთავთავეებით ხარობს: „ორი ათასი წლის მერე, ამოდი, ამოთავთავედი – სიღურჯუდ იასამანის. მზისა და მთვარის სავანეც, ზღვაო, გულწრფელო ცათამდე“ (ორი ათასი წლის მერე).

ზღვა პოეტის ბრძენი სულია, რომელშიც მზე (დმერთი) და მთვარეა (ღვთისმშობელი) დამკვიდრებული. ეს სიბრძნე გამორჩეულია გულწრფელობით, სიწმინდით.

დმერთის მაღალ გზაზე სიარული ერთეულთა ნიჭია: „გზას ხილულს და გზას უხილავს, მაღლა, მაღლა მისდევ უხმო მებთა – ტეხად და ქუხილად“ (ისევ ამაღლება) (5, 909).

პოეტის სული „უხილავით“ (დმერთით) გატაცებული სიმაღლის მოყვარული სულია: „ისევ ველტვი უხილავს, არად მგდები ხილულის, რადგან ამას მავალებს სული, აღმა მავალი“ (ეკლესიის ზარები) (1, 645).

„უხილავის“ მოსახილველად, უსმენელის მოსასმენად ეპატიჟება მკითხველს „კოლხური ფსალმუნების“ ავტორი (2, 920).

„უკვდავ სხივთა ნათელი“ ესხურება ზეციდან (ქრიან საუკუნენი) (5, 452), ღვთისგან ხელდასხმული, რწმენით მაღლდება: „ამაღლდები! აღწევს ელვად მამა-უფლის ხმა, ძახილი. რწმენის მირონს ცა აკურებს“ (5, 715).

„ბელტთა ყაყანში“ ეძებენ სხვა ავტორები მოგების გზას, კოლხური ფსალმუნები კი მეცხრე ცაში, სილაჟვარდში დანავარდობენ: „ათასწლეულთა ზარაფხანებში მგოსნის ფიქრი რომ დააგირაონ, ბელტთა ყაყანში შარას იგნებენ... და ფრთებგაშლილი შენი წიგნები მეცხრე ცის იქით, სილაჟვარდში, უცხო ყივილით ჰკრავენ ირას“ (შენი წიგნები) (5, 696).

რწმენით ხდება „განთიადის“, „წმინდა ნათელის“ მიგნება: „აჰა, ამადღდნენ ჩემი ფიქრები განთიადამდე, სადაც რწმენა მარად ციმციმებს და თავს ეკლებს წმინდა ნათელს ფარვანასავით“ (ამადლება) (5, 127).

სულის სხეულზე ამადლებით არის შესაძლებელი ღვთის საუფლოში შეღწევა: „ამადღდი სულო! სხეულიდან ამოიწიე! (გებლაუჭება მიწიერი არამიწიერს) და ღვთის საუფლო, უსამანო ლაჟვარდს გახედე! ეს სულ ერთია სივრცეები გერთვის თუ ერთვი და ამით უფალს თუ შესცოდე, ამ „სითავხედეს“, მაღალია და... შეგინდობს ღმერთი“ (ამადლება) (5, 29).

არა ცოდვილთა ეკლიან გზაზე, მარადისობის წმინდა სავანეში მოგზაურობს წმინდა სული: „შენმა სიცოცხლემ აფრა აუშვა მარადისობის მგრგვინავ გზაზე სახეტილოდ“ (2, 147).

„უფალი ჩემში განვასხეულე“ – ასეა გამოხატული უფლის ხატად და სახედ შექმნილი ადამიანის მსგავსება სამყაროს უფალთან.

ღვთით და ღოცვებით გატაცებული სული წმინდა, მაღალი სულია: „ცათამდე ამადლებული კაცი ფიქრით და ოცნებით, დაბლა მიწაზე ვერ ივლის. მე ვცხოვრობ ღვთით და ღოცვებით, მეუდაბნოე ბერივით“ (ცათამდე ამადლებული) (2, 681).

ვაჟა ეგრისელის პოეზიის ლირიკული გმირი არის „მეუდაბნოე, ღვთის მოშიშ ბერივით მწირი და მარტვილი და კვირის ღოცვებით მონუსხული“ (მეუდაბნოე, ღვთისმოშიშ ბერივით) (5, 294).

მხოლოდ ღმერთშემოსილთა ხვედრია ცათა უფსკრულებში ჭვრეტა, კაცობრიობისთვის ახალი, მარადიული სათქმელის მიწოდება, ახალი ესთეტიკური სამყაროს შექმნა, ხოლო აქტუალური სიტყვის მიგნებას მთელი სიცოცხლე სჭირდება თავდაუზოგავი ძალისხმევა: „სამოსელი უფლის გამოსავს, ღამის უფსკრულებში მჭვრეტელს, უკვდავების მირონს აკმევ ფანტომებს, ახალ სივრცეს უჭრი სარკმელს, სიცოცხლე რომ მონადომე“ (სამოსელი უფლის გამოსავს) (2, 67).

ზესთასოფლის მკვიდრია ნათლითშემოსილი პოეტი, მიწიერი, მაგრამ მზესთან, მთვარესთან წილნაყარი, ცისკენ

მზირალი და საბოლოოდ სიმაღლეში, მნათობებთან დავა-
ნებუდი: „ნათლითშემოსილს, ვითარცა ქრისტეს, ეძახდა სულ
სხვა სოფელი, რადგან მიწიერს მზის და მთვარის სისხლი
ერია და... მიმწუხრისას ამადლდა ცისკენ – მნათობთა მტკვერ-
ში გაერია“ (ნათლითშემოსილს, ვითარცა ქრისტეს) (2, 686).

იგი, როგორც საღვთო სიბრძნის გამთავისებელი,
ღმერთებთან მოპაექრეა: „მოწყალებით გინათებს იქიდან –
წინაპრის სული თუ ღამე! გიხდება ღმერთებთან ღავა, ამ
ბობოქარი ჟამის – აღმადინებით მავალს“ (5, 654).

„რადაც მღვრიე, რადაც არაქაური“ აფორიაქებდა გალაკ-
ტიონს.

„არაქაური უბერავს ქარი“ (5, 414), ამბობს ვაჟა ეგრისელი
და შთავონების იღუმალ ქარებს უსმენს.

„გონიერი კაცის სიბრძნე საკუთარი გზის შეცნობაშია,
უმეცართა სიბრძნე კი ცრუობაშია“, გვასწავლის ბრძენი
(იგაენი სოლომონისა) (14, 6) (4, 626).

უფლის მადლით მოსილს, მზის გვირგვინოსანს, საქართ-
ველოს ცის მკვიდრს საკუთარი თავის შეცნობისაკენ მოუწო-
დებს იღუმალი ხმა: „უფლის მადლით მოსილი და მზის
გვირგვინოსანი საქართველოს გშეგნის ცა. ვიღაც კივის,
მგოსანო! „თავი შენი შეიცან!“ (თავი შენი შეიცან) (5, 495).

„იმ ერთმა გამოიარა ბნელი მზიანი ღამისა“ – ასე
ორიგინალურად გამოხატა პოეტმა საკუთარი ღვთისნიერობა,
რადგან მის მიერ განცდილი „მზიანი ღამე“ თვალშეუდგამი
ნათელია, ანუ ღმერთი.

საგნებისა და ასტრალების სამყაროს, ხილულისა და
უხილავის, შორეულის და ახლობელის სულით განჭვრეტას
ავალებს ხვედრი: „იღუმალ მხმობს სამყარო მღვრიე და
ასტრალური და ერთად ვჭვრეტ შორეულ ხილულსა და
უხილავს“ (მღვრიე და ასტრალური) (5, 522).

ღვთიური იღუმალება, მოკვდავთათვის შეუცნობელი, ქრის-
ტიანული სამებაა თავგანისცემის საგანი: „ღვთიურ იღუმა-
ლებით – შენი – მგოსნის სამიზნე კვლავაც არის მოცული.
შენში სუფვეს სამი მზე, სამივეზე ლოცულობ“ (სამი მზე) (5,
231).

წარმოუდგენელია ამაზე ახლოს მისვლა უზენაეს იდეალ-
თან.

უფლისგან ხელდასხმული, სამებისაგან განუყრელი, მიზნად ისახავს ადამიანის მეს, სიკვდილ-სიცოცხლის, ზესკნელ-შუასკნელ-ქვესკნელის საიდუმლოებათა წვდომას და ტკბილი წამებაა ეს მარადიული ძიება: „ცხოვრებაა – წამება, რადგან როგორც წამება, ერთურთს გადავეფსკვნით: მე, სიცოცხლე, სიკვდილი, ზესკნელ-შუასკნელ-ქვესკნელი“ (სამება) (5, 552).

ათასწლეულებისთვის არის გამიზნული მზესთან და მთვარესთან წილნაყარი, და ვარსკვლავებიანი ცისგან შთაგონებული სიტყვა: „მზისა და მთვარის როდინით ათასწლეულებს დანაყავს სიტყვა და... მუდამ ვშეფობდი: მთას – მუდამ მზირალს ამაყად, ცას – ვარსკვლავებით შეფოთლილს“ (მზისა და მთვარის როდინით) (5, 101).

საუკუნეების, წუთისოფლის საიდუმლოებების შეცნობა, უხენაესის კარიბჭემდე მისაღწევი სიტყვის მიგნებაა პოეტის უხენაესი მიზანი: „მას ძალა შესწევს ქადილის და ფიანდაზებად საუკუნეებს ფეხქვეშ დაიგებს. სიტყვის ქამანდით წუთისოფლის ქროლვას დაიჭერს, კიდევ ცოტა ხანს თუ დააცდის არსთა განმრიგე, ო, უხილავო, მოადგება ის შენ კარიბჭეს“ (ო, უხილავო) (1, 661).

დანტე ბრძანებდა: „ნააზრევმან ფილოსოფოსთა და ხმამან, ციდან ჩვენს მიწაზე ჩამოღწეულმან, მათ ამოტვიფრეს სიყვარული იგი ჩემს გულში“ (18, 183).

ვაჟა ეგრისელი გაბრძნობილია წმინდა წერილის მარადიული აზრებით, მსოფლიოს რჩეულ ღვთისმეტყველთა, ფილოსოფოსთა, სასულიერო პოეზიის ნათელმოსილ სახეთა, უცხოური და ქართული კლასიკური ლიტერატურის კორიფეების, ხალხური შემოქმედების მოგვთა სულიერი ნათელით.

მისი შემოქმედების უპირველესი წყარო არის ბიბლია: „და მოვეხმე ორ დიდ დავითს: ერთს, ვით მეფეს და მესიას და მეორეს მეფსალმუნეს“ (ორ დიდ დავითს) (...270გ).

სწორედ „ფსალმუნების“ ავტორს ეჯიბრება ქართველი პოეტი, რომ ააშენოს ქართული სიბრძნის ბაღი – დავით წინასწარმეტყველის „ფსალმუნების“ ტოლფარდად მოაზრებული „კოლხური ფსალმუნები“.

ბიბლიური, მარადიული სახეებია დავანებული ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში: „...ოქროში მცურავ შენს ყვავილნართან,

თითქოს უდაბნოს სუნთქვა ვიგრძენი და... მოყვავილე ჩემი სტრიქონი წარსულს მოვწვევიტე და მოგიძღვენი, ვითარცა ვარდი იერიქონის“ (ვითარცა ვარდი იერიქონის) (1, 459).

სხვაგან პოეტის ლექსები მოიაზრება, როგორც მამულის „იერიქონის საყვირი“: „...და ჩემი ლექსის ყველა სტრიქონი, მოშურნეთათვის ჩემი მამულის არის საყვირი იერიქონის“...

დავით წინასწარმეტყველთან ერთად, ვაჟა ეგრისელის იდეალია ბიბლიური სოლომონის ნააზრვეი და შემოქმედებითად ითავისებს ეკლესიასტეს სიბრძნეს: „ამქვეყნიურ წყვდიადში რადგან ელვად გამოჩნდი, ყოფნის ჟამი იტირე, არყოფნის კი იმღერე, სიცოცხლეც და სიკვდილიც ორივე შეიფერე“ (ამქვეყნიურ წყვდიადში) (5, 568).

ვაჟა ეგრისელის „ციური არის“ მასაზრდოებელია „კლდე“ (ქრისტე) და ღვთის „კიბე“ მარიამი: „მთიები სიშორეს გალობენ და ისმის ციური არია – როს უმზერ კლდესა და ღვთის კიბეს – ბარძიმობაზე შუქმფინარ მარიამს“ (მთიები სიშორეს გალობენ) (5, 274).

იმედის წყაროა მთა ქორიბის (მოსესთვის ღმერთის გამოცხადების ადგილი) მოსეს კვერთხი (მარიამის სიმბოლოა), კლდე (მარიამი), წყალი (ქრისტე): „...იმედად ჩანს მთა ქორიბის, მოსეს კვერთხი, კლდე და წყალი“ (კლდე და წყალი) (2, 270).

პოეტის იდეალია ჯადოსნური მუსიკოსი ორფეოსი, ღვთისმეტყველები – დიონისე არეოპაგელი, წმინდა გრიგოლ ნოსელი, რომლებიც სულთა მარადისობაში არწმუნებენ: „სულთა მარადისობას დრტვინავს ზესთა სამყარო და ცისფერი ქარები ჰგვანან მახვილს ალესილს – მთვარის შესამოსელით. ორფეოსის ხმა მესმის, ზარი არეოპაგელის და „პასუხი ექსუთა... წმინდა გრიგოლ ნოსელის“ (სულთა მარადისობას) (3, 894).

საგულისხმოდ ესახება ქრისტეშემოსილი გრიგოლ ნოსელის მოწოდება – ახალი კაცის – ქრისტეს მოძღვრების გათავისებაზე: „მსგავსად წმინდა გიორგის, ბევრი ათასწლეული ვაებას გაუძეულით, ხმაც გვესმოდა ნოსელის: „განიძარცვეთ მუნ ძველი, ახლით შეიმოსენით“...

წმინდა მამის ღვთიური ხმა მრავალგზის ჩაესმის: „ეს წუთებია ღვთიური: ხმა მესმა გრიგოლ ნოსელის“ (11, 329).

მრავალგზის გასათვალისწინებელია პეტრე იბერის (ფსევდო დიონისე არეოპაგელის) და იოანე ლაზის მოძღვრება: „დოქტორი იერარქის, რომელმაც მზე ქართული, უფრო მაღლა აზიდა, თავის მოძღვართან ებრძვის სიკვდილსა და სიბერეს (იოანე ლაზი და...) დიდი პეტრე იბერი“ (დოქტორი იერარქის) (11, 352).

„უფლის წყარო“ მოედინება ვაჟა ეგრისელის შემოქმედებიდან, როგორც ბრძენი დიონისე არეოპაგელის საღვთისმეტყველო ნააზრვეიდან, მოსესავით სასწაულმოქმედი კვერთხის მფლობელია: „მეცხრე ციდან ჩამოსული – სინათლის და მზის მთესავი, ვით ბრძანებდა ბრძენი დიენოს; კვერთხს დაჰკრავ და კლდეს გააპობ მოსესავით, უფლის წყარომ რომ იდინოს“ (მეცხრე ციდან ჩამოსული) (11, 494).

პოეტს არ ავიწყდება პატივის მიგება დიდი ღვთისმეტყველის – გრიგოლ ნაზიანზელისთვის: „შენც მზეში ჭვრეცტ სამებას, როგორც ნაზიანზელი“ (11, 14).

დიონისე არეოპაგელს საღვთო ეპითეტით – „საცნაური მზე“ (ქრისტეს სახელია) მოიხსენებს პოეტი: „ფერმერთალ ნისლად, ცისქვეშეთში რაც რომ ვაგე, ვუხმობ – „საცნაურად მზისა“ დიონისე არეოპაგელს“...

ამ ბრძენებთან მოიაზრებიან ლეგენდარული კოლხები აიეტი და ფარტაზი: „...ათასწლეულების მერეც – ვარსკვლავით ბრწყინავს აზრი: ბრძენი იოანე ლაზის, დიდი პეტრე იბერის და აიეტის და ფარტაზის“ (11, 789).

საწუთროს რაობის უცდომელი დახასიათების მაგალითებია იოანე დამასკელის და იოანე ოქროპირის ნააზრვეი: „ვითარცა თქმულა, ეს საწუთრო ცბიერია და ორპირი. ეს ჩვენ ბევრჯერ დავასკვენით, გამოვცადეთ და მოვპირეთ, მოთქვამს ორი იოანე: დამასკელი... ოქროპირი“ (ორი იოანე) (11, 348).

სიბრძნით დახუნძლული და სიყვარულით მოსილი „ყოფნის ხე“ (სიცოცხლის ხე) ქრისტეა, „ათორმეტი ნაყოფით“ ანუ 12 თანამეინახე მოციქულით: „მარადიულ შიშით და სიყვარულით მოსილი შრიალებს ხე – აქ ყოფნის, დახუნძლული სიბრძნით და ათორმეტთა ნაყოფით“ (მარადიულ შიშით და) (11, 340).

ვაჟა ეგრისელს სულიერი ერთობა აქვს ქართული სასულიერო პოეზიის რჩეულებთან – იოანე მინჩხთან და იოანე მტბევეართან: „სული ეღვათ ციური და უღმერთოდ ვერ

ძლებდნენ, დაბლა, დედამიწაზე მარად დაუტევარნი. ცაში „ყვავილს ეძებდნენ – იოანე მინჩხი და იოანე მტბევეარი“ (სული ედგათ ციური) (3, 848).

ცის ყვავილი ქრისტვა.

პოეტი ამბობს: „და მე სიბრძნეს ვესესხები ჰიმნოგრაფებს, ჰაგიოგრაფებს (ხანძთაში) (11, 325).

ასევე გაუხუნარია ათი საუკუნის წინანდელი ნააზრევი ხუთი ქართველი ჰიმნოგრაფის: იოანე შავთელის, იოანე მინჩხის, იოანე მტბევეარის, იოანე ზოსიმეს და იოანე ბოლნელის: „ათი საუკუნეა გალობა რომ მოისმის უფლისაგან მოვლენილ ხუთი იოანესი: შავთელ-მინჩხის-მტბევეარის, ზოსიმეს და ბოლნელის“ (ხუთი იოანე) (11, 351).

პოეტს საყურადღებოდ ესახება ის, რაც „უთქვამს ევრემ მაწყვერელს , ქრისტეფორე კვირიკელს“ (IX საუკუნე) (5, 273).

ღვთისკენ სწრაფვით იზიდავს „ჭილ-ეტრატის იადგარის“ სტრიქონები: „ციურ სიმყუდროვეში, როცა ის კითხულობდა – ჭილ-ეტრატის იადგარს – უცაბედად მაცხოვრის მაღალ ჭიშკარს მიაღვა“ (ჭილ-ეტრატის იადგარი) (5, 531).

„ოქროვან ხანად“ წარმოიდგინება დავით აღმაშენებლისა და მისი ბრძენი მოძღვრის – გიორგი ჭყონდიდელის ეპოქა, გრავალის მფლობელი დიდი მეფის „გალობანი სინანულისანი“ და იმ გარემოში დავანებული დიდი პოეტურ-ფილოსოფიური აზროვნება სახელდებულია, როგორც „სიბრძნის ჩხანა“(ჩხანა – მზიანი დღე – მეგრ.): „ამ მეოცე საუკუნეს... დიდი მეთერთმეტის – ოქროვანი ახსოვს ხანა, როცა ქართველთ გულს უთბობდა ჭყონდიდის და დავით მეფის სიბრძნის ჩხანა“ (ამ მეოცე საუკუნეს) (11, 654).

ქრისტიან ასკეტებთან პოეტს ის ამსგავსებს, რომ ისიც ლოცვით დაღლილი მეუდაბნოე ბერივით მზად არის სულისთვის ხორცი გაწიროს: „ლოცვით დაღლილი, ვითარც მეუდაბნოე ბერი, ღამეს წყვდიადში ათევ. ხორცი სულისთვის მიეც. ბნელი შეცვალებ ნათლით, ყოფნით, არყოფნა ძლიე“ (ლოცვით დაღლილი ვითარც) (5, 975).

პოეტი პოეზიის უდაბნოში აღკვეცილი ანაფორიანი მგალობელი ბერია უფლის ნებით და რწმენის მირონის მადლით მარადიულობაში მკვიდრდება: „ჩამაცვა გალობის ანაფორა და პოეზიის უდაბნოში უფალმა აღმკვეცა ბერად.

მირონით სავსე მაქვს მზის ამფორა, მას უამბო ვერ დაამსხვრევს, ვერა!“ (ჩამაცვა გალობის ანაფორა).

მთავარი ძალა და შემოქმედების იმპულსი ღვთის მადლია: „მადლს გწირავ, მაცხოვარივით, რომ ამამადლე შენს ცამდე – უფალო!“ (მადლს გწირავ) (3, 823).

ვაჟა ვერისელის პოეზიის ერთ-ერთი წყაროა ორი დიდი ფილოსოფოსი – ბერძენი პლატონი და ქართველი იოანე პეტრიწი, რომელთაც სანთელს უნთებს: „შენც, ვითარცა თეოლოგი, ზეციურის ნახვას ნატრობ, ლოცვას მიაქვს მეტი წილი... თუმცა სანთელს უნთებ პლატონს იოანე პეტრიწივით“ (შენ, ვითარცა თეოლოგი) (5, 214).

ორპირ დროშიც არ ხუნდება პატიოსნებასთან წილნაყარი სიბრძნე პლატონისა და პლუტონის: „...სიცრუემ და ორპირობამ სული წალეკა და თქმა მართლისა მზისებრ გაძვირდა, კაცობა პლუტობს. კრძალვით შევცქერი სიბრძნის ტაძრიდან პლატონს და პლუტონს“ (სიცრუემ და ორპირობამ) (5, 250).

ვარსკვლავეთშია ქართველი პოეტის შეხვედრის ადგილი დანტესთან და ვაჟასთან: „...აჰყვები ვარსკვლავების – ყვითელ ქვაფენილს, კარს მიაღებები სად ვაჟა და სადაც დანტეა“ (სადაც დანტეა) (5, 480).

ცის მოხილვის შემდეგ, დანტესავით ქვესკნელს ეახლება:

„ცა გაქვს მოვლილი და ახლა, ვით ალიგიერი, ქვესკნელს უსინჯავ ფერსა და გემოს“ (5, 602), ამბობს იტალიელ გენიოსთან სულიერი ნათესაობის შემცნობი.

„ჯოჯოხეთგამოვლილი“ ქართველი პოეტი მომხრედ, მონათესავედ თვლის რუსთაველს და დანტეს: „მე, ჯოჯოხეთგამოვლილი, ვუხმობ რუსთაველს და დანტეს – მტერი არა! მომხრე მინდა!“

უპირველეს წყაროდ, სტიმულად ესახება შოთა რუსთაველის გენია: „დიდი რუსთაველის სახე წინ მინთია, ვით ლამპარი“ (დიდი რუსთაველის სახე) (3, 143).

ვაჟა ვერისელი იგავურ-სიმბოლურ ჭრილში კითხულობს შოთა რუსთაველის პოემას, რადგან თვითონაც გათავისებული აქვს ამგვარი აზროვნება: „ხელს გიწვდიდა სააღერსოდ ქართული ცის ათინათი... ვეფხვის ტყავში გახვეული შოთას სიბრძნე“ (ხელს გიწვდიდა სააღერსოდ) (3, 228)

დიდ წინაპართან სულიერ ნათესაობას ასეთნაირად გამოხატავს ჩვენი თანამედროვე: „ჩემს წიგნებში გაწოლილი, სტრიქონები კი არა და, შოთას ვეფხვის ზოლებია“ (ავთანდილის ისრით ნატყორცნ) (3, 297).

გენიალური „ვეფხისტყაოსნის“ სტიმულით შეგულიანებული, მისი ავტორის კვალზე მავალი პოეტი აცხადებს: „ვეფხვის ზოლებზე დავწერო, რაც შოთას დარჩა უთქმელი“.

განსაკუთრებით ორი პოეტი აგრძნობინებს ქართული სულის სიდიადეს: „შენ ხარ შოთას ნაგრამი და დიდი ვაჟას ნატამალი“ (დიდი ვაჟას ნატამალი) (3, 939).

ორი დიდი ქართველი გენიოსია მისი გზამკვლევი: „შეცქერი მთას და მწვერვალებს, უქრობი ცეცხლი მედება შოთას ფარი და შიმშერი გზას მიკვლევს, მეიმედება, მაგრამ მე ვაჟა მიშველის“ (იმედი) (3, 548).

ვაჟა ეგრისელის დევიზია არა სხვათაგან გამჟღავნებული სიბრძნის გამეორება, არამედ იმის ძიება, რისი მიგნებაც სხვებმა ვერ მოასწრეს: „ვით დიდი მთები და მწვერვალები – პონტოს მწუხარე ზღვაში აბზინდა – ის, რაც დიდ ვაჟას დარჩა უთქმელი. შენი ლექსების ფარზე აზიდე სიამაყე და სიბრძნე რუსთველის“ (ვით დიდი მთები და მწვერვალები) (3, 46).

გამორჩეულია „კოლხური ფსალმუნების“ ავტორის მიმართება ვაჟა-ფშაველასადმი, რაც, უპირველესად, ერთგვარი პოეტური ინტერესებით აიხსნება: „მე პოეზიის არწივი კვლავ ფრთაგაშლილი წინ მიზის, და ნურვინ მნახოს შემკრთალი. თუმცა ფშაველის – დიდი მზის, სხივი ვარ, ისიც შემკრთალი“ (პოეზიის არწივი) (3, 902).

ეს აზრი მეორდება ლექსში „მე ვაჟას სისხლის წვეთი ვარ“ (3, 1015). „მე ვაჟას სისხლის წვეთი ვარ და... ნურვინ განმაცალკევოს“...

სხვაგან ვაჟასთან სულიერი სიახლოვე წარმოდგინდება ამგვარად: „...ძმა მგონი ხარ, ... წინაპარიც... და ასევე თანატოლი“ (მთაწმინდაზე წევხარ ახლა) (5, 650).

ამ პოეტთა მიმართება სერიოზული კვლევის საგანი უნდა გახდეს მომავალში.

ვაჟა ეგრისელს, როგორც ჭეშმარიტ პოეტს, უსათუოდ სჭირდებოდა სხვა დიდი წინამორბედების – ნიკოლოზ

ბარათაშვილის, გალაკტიონ ტაბიძის გზების განჭვრეტა: „იქ კვლავ მოისმის ჭიხვინის ხმა „ლურჯა ცხენების“, „ყორნის ჩხავილი“ და „მერანის“ ფლოქვის წკარუნ“ (სადღაც იდუმალ სიმყუდროვეში) (5, 845).

არაერთგზის ახსენებს ორ დიდ წინაპარ რომანტიკოსს – ქართველ ნიკოლოზ ბარათაშვილს და გერმანულ ნოვალისს: „...და ვით ბინადარს მომავლის, ცისკენ გეწევა ცისფერი, ვით ტატოსა და ნოვალისს“ (ცისფერი ყვავილები) (3, 846).

მომავლის პოეტი ოქროს ნავით მიექანება ზეცისკენ, როგორც გალაკტიონი და ნოვალისი: „ვარსკვლავთა ოქროს ჯაჭვებზე ჰკიდია მთვარის ოვალი და მიაქანებს ოქროს ნავს – მისკენ პოეტი მომავლის. ალბათ ცა ასე უხმობდა – გალაკტიონს და ნოვალისს“ (მომავლის პოეტი) (5, 552).

წინაპართა სახეები და ხმები გამუდმებით ახსენებენ თავს: „მთას რომ გაგხედავ, დამიდგება ვაჟა-ფშაველა, ცას თვალცრემლიანს – რუსთველი და გურამიშვილი. თოფის ქუხილზე – გაიელვებს შუბლი ილიას და „სამძღვარს“ იქით ტატოს „მერნის“ ჭიხვინი მესმის“ (3, 112).

მთების სიმაღლესა და სიდიადეში ჭერეტს რუსთაველს, დანტეს, გოეთეს (მთები) (5, 281).

ვაჟა ეგრისელი არის რჯულის, რწმენის მსახური პოეტი, ტრადიციების შემოქმედებითად გამთავისებელი, წმინდა სისხლის პოეზიის ერთგული: „ქართული სიტყვის რჯულმდებელი და სტრიქონებში მზის მთესავი, ცურტაველიდან, მერჩულიდან, მისხიდან-მისხით, ყველა შენია ქრისტესავით, რადგან შენი სიტყვა – პოეზიაა წმინდა სისხლის“ (ქართული სიტყვის რჯულმდებელს).

და ბოლოს, სრულიად ლოგიკურად, ქართული სიტყვის მწვერვალების გვერდზე მოინიშნავს ადგილს: „ტანთ ვეფხის ტყავის გაცვიათ ქურქი და გადმოჰყურებთ სხვა სიმაღლიდან, სივრცეებს წვდება მზერა ქართული. ქართული სიტყვის უკვდავ ტოტზე მეც ვარ ნამყენი. მიწი-მოწიეთ, მთებო, მხრები გოლიათური და თქვენთან ერთად მეც დამაყენეთ“ (მთები) (3, 479).

„ქართული სიტყვის ათასწლოვან ტოტებზე მჯდარი“ პოეტის სიტყვას (ვით მაფშალია) (3, 218). „თავზე ნამუსის ქუდი ახურავს, მამა-პაპათა აცვია ხამლი... და ჩემი სიტყვა...“

ამაყია და თავმომწონე, როგორც ცისკრისას ყივილი მამლის, ციხის გოდოლზე დანთებული როგორც კოცონი“ (ჩემი სიტყვა) (3, 702).

ამ სიბრძნით სავსე სიტყვის ორიგინალობაზე, გამორჩეულ ხელწერაზეა საუბარი ვაჟა ეგრისელის ლექსში „ქართული სიტყვის მარანში“ (3, 248): „ქართული სიტყვის მარანში მაჭართით დაუდუღართ ვავსებ – ჭურებს და ლაგვანებს. მსურს ჩემი ღვინო სხვას ჰგავდეს, მაგრამ ვერაფრით ვამგვანებ“ (3, 248).

„კოლხური ფსალმუნების“ ავტორს „მოწყალებით უნათებს... წინაპრის სული თუ ღამე“ (5, 654).

ამ წინაპრებიდან, ტრადიციებიდან უპირველესია კოლხეთი: „აქ, ფაზისის ნაპირებზე თქმულებებს და ოქროს ვერძებს კვლავ ვაძივებ“ (არა, მეოტიდის ზღვასთან) (3, 954).

საყურადღებოა განაცხადი: „მეც აიეტივით ფაზისის ემბაზში ვარ განბანილი“ (კირძები) (3, 913).

პოეტი ღვთის წყალობად მიიჩნევს, რომ ოქროს საწმისის დიდი სიბრძნის ტრადიციები მის შემოქმედებაში გავრცელდა საუკუნეების შემდეგ: „აიეტივით მზის შვილი ნაპირებიდან ფაზისის – კვლავ ოქროს ვერძებს მოდენი. შენს ბედს ბეჭედი აზის მზის და... ქვეშ ხელს აწერს ღოდინი“ (აიეტივით მზის შვილი) (3, 889).

მისთვის ახალი ოქროს საწმისია „იქმენ ნათელი“ (სიტყვა ღმერთია) (1, 227), „კოლხური ფსალმუნები“ (იხ. ამაზე ლუარა სორდია, „ოქროს საწმისის პარადიგმები ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში, ჟურნალი „კულტურათაშორისი კომუნიკაციები“, თბ. 2009, № 6-7).

ვაჟა ეგრისელის შემოქმედებაში გაიგივებულია ოქროს საწმისი და გრაალი. გრაალი გააზრებულია წიგნის იდენტურად და გრაალის იდეალის მხატვრული ხორცშესხმის მაგალითად მიჩნეულია მისი „კოლხური ფსალმუნები“ (იხ. ჩემი „ვაჟა ეგრისელის ტიტანური ხუთტომეულის“ „კოლხური ფსალმუნების“ სახელწოდების შესახებ“, ჟურნალი „კულტურათაშორისი კომუნიკაციები, თბ., 2009, №6-7), ასევე იხ. ჩემი „გრაალი – კაცობრიობის მარადიული იდეალი“, წიგნში „წერილები. აპოკალიფსური სახეები... გრაალის იდეალი...“, თბ., 2009, გვ. 141-150).

კოლხური თეთრიც თავისი პოეზიის სიმბოლოდ უქცევია პოეტს: „მამულო ჩემო! აჰა, ჩემი კოლხური თეთრი“...

ამ სიბრძნის, სიწმინდის, რჯულის მკვებავია წყლის ღვთაება იგრისი: „დიდი ხნიდან კოლხეთს სახლობს და ენგურის აკვანს არწევს, სამყოფია აქ მისი. უკვდავების წყალს მაწვდის წყლის ღვთაება – იგრისი“ (იგრისი) (2, 953).

პოეტი იხსენებს ჰელიოსის ძეს აქციუსს, როგორც სიბრძნის და სინათლის მთესველს, რომელმაც ეგვიპტეში ააგო ჰელიოცენტრი: „სიბრძნეს და სინათლეს თესავდნენ ეგვიპტეს და ანატოლიას და ნაშიერნი აქციის: ჩემს ენას არასდროს ჰყოლია არც მეზობელი, არც ნათესავი“ (11, 854).

პოეტს არ ავიწყდება ფაზისის აკადემიაში განსწავლულები: „...აწ უკვდავებს ჟამმა სდიოს – სიბრძნემიღებულებს ფაზისს: ეგგენიოსს, თემისტოსს“ (ეგგენიოსი და თემისტოსი) (11, 796).

სხვაგან აცხადებს: „კოლხთა სიბრძნეს ღაღადებენ ქუჯის ციხის ნანგრევები“ (11, 930).

„კოლხური ფსალმუნების“ ავტორი თავის სიბრძნეს და სიდიადეს „სულის მზრდელთ“ უმადლის: „მზიანი და მზით მოსილი, სულის მზრდელი უნდა მიქონ, რომ თავს ადგეს ათი მნათი“ (მზიანი და მზით მოსილი) (11, 350).

რჩეულ შვიდ პოეტთა და შვიდ ბრძენთა მისათვალი კოლხურ სულს აუკვდავებს გულის მალამოდ: „შორ წარსულიდან მოსული, კოლხის სული აქ ტრიალებს, მქასედ მძებნელი სიბრძნეთა და გულს ედება მალამოდ. კაცო! შენ მისათვალო შვიდ პოეტთა და შვიდ ბრძენთა“ (შორ წარსულიდან მოსული) (11, 905).

კოლხური სიტყვის ოკეანის პოტენციური შესაძლებლობები ვაჟა ეგრისელის შემოქმედებაში პოულობს გამოხატულებას: „კოლხური სიტყვის მძინვარ ოკეანეში ვჭვრეტ პირველყოფილ პოეზიის ცისფერ ფლორიდებს“ (ფლორიდები) (5, 562).

ისევ და ისევ ამ კოლხური სიბრძნის ძირისა და ფესვების ახალ დროში ახლებურად აყვავების შედეგად იქმნება მარადიულის ბეჭდით გამორჩეული სიტყვა: „გვერდითა გყავთ ძიძა პონტო და კოლხეთი ზღვის და ცოდნის უპირველეს აკვანს არწევს. ტალღები კი ჰგვანან კირბებს – წიგნებს, ტყავის ყდაზე ნაწერს“ (გვერდითა გყავთ) (3, 952).

წარსულზე საუბრისას არც მედია და მისი სამკურნალო ბალახი ასფოთოლა (მოლი) ავიწყდება: „აღარ გინდა ბედი განა?! საბერძნეთი კი არადა, ცისქვეშეთიც აათროთლა კოლხურ-კურა-ბედიანამ და მედეას ასფოთოლამ“. („კურა – მედიანა (ბერძნ.) – მკურნალობა. ასფოდოლ (ბერძნ.) ასფოთოლა (მოლი) – მედეას სამკურნალო ბალახი) (11, 195).

„მოლი“ გრძნულების საშუალებაა რუსთაველის „ვეფხისტყაოსანსა“ და გალაკტიონის „დომინოში“ (19, 140-156).

წარსულის გასივრძეება, „წარსულიდან ქართუს, ხეთების... სიმდერის თეთრი არაგვის“ ქუხილის მოსმენა (გადმონადენი ათასწლეულებს) (3, 258) საშუალებას აძლევს ხან ქვესკნელი მოიხილოს, ხან სივრცეებში ინავარდოს და ამის შედეგად, „მტკაველ-მტკაველ აქვს გაზომილი ქართული მიწის სიგანე და სიმაღლე ზეცის“ (ჩემს ფიქრებს სრბოლას ვერვინ დაუშლის) (3, 834).

იმერისა და ამერის ფესვებიდან ამოზრდილი პოეტი „გულნათელი“, „შეუნიღბავი“ და ღმერთის რჩეულია: „მარად გულნათელი და შეუნიღბავი, როგორც დავითისა და ჭყონდიდის, ჩემი გენიც იმერში და ამერშია. მე არასდროს მიძებნია ბედ-იღბალი, ბედმა მე თვითონ ამირჩია“ (მარად გულნათელი და შეუნიღბავი) (3, 944).

ამასთან, მრავალი უცხოელი წინამორბედიც ჰყავს, რომელთაც ასწავლეს აქილევსივით გამარჯვებით გამოსვლა ბრძოლის ველიდან: „მარადუამს იყო ჩემი მხლებელი, ვით რუსთაველი, პონტო-ევქსინის და ჰომეროსი-ღმერთი ელინთა. აი, ამიტომ აქილევსივით, ძლევამოსილი გამოვსულვარ ბრძოლის ველიდან“ (მარადუამს იყო ჩემი მხლებელი) (3, 45).

პოეტს იზიდავს „რომაელთა სიბრძნის ფრთიანი შორეული ქარები“ (3, 409), „ბერძენთა და რომაელთა სიბრძნე, ცოდნა და კულტურა“ (3, 705).

სიბრძნის წყაროა უფალი, პლატონი, „თალმუდი“, „ეფუთი“: „მჯერა უფლის და პლატონის, სიცოცხლეს სიბრძნით რომ მოსავენ, ასევე „თალმუდის“, „ეფუთის“, რომლებმაც ამქვეყნად მოსვლამდე ათასი ცოდნით რომ შეგვფუთნეს“ (მჯერა უფლის და პლატონის) (3, 407).

პლატონთან ერთად, ხიბლავს არისტოტელეს „ტოპიკა“, „ნიკომაქეს ეთიკა“ (IV ს. ძვ. წ.) არაბი სუფისტი ჰალაჯი (922)

– არაბი ფილოსოფოსი ავეროსი (XII ს.): „მზიანი ღამე წინ უძღვის და დიდ პლატონს მიტომ ვაქებ, არ ყოფილა სიბრძნის სული – ერთმანეთში ავეროს, ვით „ტოპიკას“, „ნიკომაქეს“, ალ-ჰალაფს და ავეროსის (11, 328).

საგულისხმოა „ორი ბრძენი გოლიათის“ – უიტმენის და თაგორის შემოქმედება (უიტმენი და თაგორი) (5, 603).

ამერიკელი ედგარ ალან პო არის ადრესატი ლექსისა „ქართული სიტყვის საღ კლდეზე“: „...შენ, ვითარც ედგარ ალან პომ, გსურს ლექსი სანთლად აანთო და პოეზია აღამპრო“ (5, 274).

გასათვალისწინებელია რონსარის, კაფკას გზები: „ო, ეს შენა ხარ, ათასწლეულთა უფრო შორიდან ფიქრად მოსული, ვითარც რონსარი, ვითარცა კაფკა და შენი კალმის ბასრ ორღესულით სხვა საუკუნის უღრანს მიკაფავ“ (ო, ეს შენა ხარ) (5, 862).

„საწუთროს სიბრძნე“, სიკვდილის სივერაგე დიდროსა და კანტის გარეშეც იცის (რა საჭიროა დიდრო და კანტი).

პოეტისთვის სამაგალითოა ლაო-ძის ეთიკური მოძღვრება: „წარსულიდან კი ყივის ლაო-ძი: „ოდეს მდაბლობენ, კაცნი დიადობენ“ (უამთა დარჯაში გამოვლილს) (11, 85).

დაუვიწყარია „სიბრძნე ბალავარისა“ და მისი მთარგმნელი: „სიბრძნე ბალავარისა! – ბევრ ჭირნახულ ქართველის სულს, მარად უნდა აწვიმდეს, რომ ის სანთელს უნთებდეს – დიდ ექვთიმე მთაწმინდელს“ (ექვთიმე მთაწმინდელი) (11, 346).

უფლის ხელდასხმულები იყვნენ დანტე, ვერდი, როსინი, ბოკაჩიო, რაფაელი (უფლის ანგელოზებმა) (11, 348).

ბიბლია ქრისტესავით წყლის ზედაპირზე სიარულს (ცოდვების დამარცხებას), სიბრძნის ზღვის გათავისებას ასწავლის: „ზღვის ზედაპირზე სიარულს ნუ დაიკვეხნის ნურავინ. ეს შენ ხარ... ჰერკულესით მითოსის მხრებზე შემდგარი, ბიბლიის ზღვაში მცურავი“ (წყლის ზედაპირზე სიარულს) (11, 84).

ბიბლიურ მოსესავით „რიდემ-მანდილით შებურვილი“ პოეტის იდეალია ორმოცი წელი უდაბნოში მოხეტიალე და აღთქმული ქვეყნისკენ – ქანანისკენ მიმსწრაფი ებრაელი ხალხის წინამძღოლი მოსე, ქართველმა პოეტმა ღვთის რჩეული ერით, ღმერთისგან გამოგზავნილი „ხეციური მანანით“ (ქრისტე ღმერთის სახელია) დაიოკა სულის წყურვილი: „ნავმა

ამა ცხოვრების, წუთისოფლის ხიზანი, ზღვაზე არ მანანავა და ორმოცი წელი კი უდაბნოში მატარა, მერე გამომიგზავნა მშიერს – ზეცის მანანა“ (წუთისოფლის ხიზანი) (11, 339).

როგორც მოსეს „სჯულის ფიცარი“, პოეტსაც ისევე უბოძა ღმერთმა „იქმენ ნათელი“ – სჯულის ფიცარი.

იგაგების მოყვარული პოეტი „თავთუხიან ყანას“ თესავს, ანუ ზეციურ პურს ახარებს: „ბრძენს უგდე ყური, უბნობს რომელიც, – ხეს უნაყოფოს კეტს არ ესვრიან. თავთუხიანი აქ ყანა პურის, შენებრ არავის დაუთესია“ (ბრძენს უგდე ყური) (11, 375).

სახარების მთესვარივით თესავს ვაჟა ეგრისელი საღვთო სიბრძნეს, უფლის ყანას, რათა მოსავალი უფლის წისქვილზე დაფქვას დიდი წინამორბედივით: „მოვა დრო და გაგაქვავებს, გაქცევს ლოდად და შავ ქვად. მანამდე, თუ გაქვს საფქვავი, ეცადე, უფლის წისქვილზე ვაჟასებურად დაფქვა“ (დრო) (11, 683).

ბიბლიური იგავით გვესაუბრება პოეტი მოსეს შესახებ, რომელმაც კლდეს კვერთხი დაჰკრა და იქიდან გადმონადენი წყლით დაუცხრო წყურვილი ებრაელებს.

კვერთხი მარიამის, კლდე და წყალი ქრისტეს სიმბოლოდ იქნა კომენტირებული. კლდიდან გადმონადენი წყლით მწყურვალთა დარწყულება ქრისტეს მოძღვრებასთან ზიარებაა.

იგივე მისია აქვს ქართველ პოეტს: „რადგან ბედი აღარ მწყალობს, ჩემო ხარგავ და აწყურო, უნდა საღ კლდეს დაგკრა კვერთხი, რომ აჩქეფდეს სიბრძნის წყარო და მწყურვალი დავარწყულო“ (ჩემო ხარგავ და აწყურო) (11, 338).

ლექსში „სიკვდილმა რომ მოირთვილოს“ (11, 339) ბეთლემის სიცოცხლის მტევანი და ყურძენი ქრისტეა, სიკვდილის დამმარცხებელი: „დაღლილმა და დაქანცულმა სიკვდილმა რომ მოირთვილოს, სიცოცხლე კვლავ ისხამს მტევანს. და ბეთლემის ქვაბში მიტომ ყურძნის აღარ არის ტევა“.

პოეტი „მთვარის ჩანგი“ (მთვარე მარიამის სიმბოლოა), „სიბრძნის ღვინით“ (ქრისტეს სიმბოლოა) აპირებს სულის განკურნებას.

საღმრთო სიტყვის პარალელურად, საეროც ცის ნაყოფია, ჭეშმარიტი პოეზია კი „ყოფნისა და არყოფნის“, საღმრთოსა და საერო პრობლემების მართალი პასუხი: „ვითა გრძელი

დღე-ღამე, უფალია ჰაერი. ციდან ცვივა ნაყოფი, ყოფნისა და არყოფნის, საღმრთოც და საეროც“ (11, 426).

სიბრძნის ნამცვერევს ეძებს პენჯაბში რერიხის სახით, მადრიდში – საღვადორ დალის მხატვრობაში: „აცვივა წარსულის მტვერი და შთავიწმინდების ალი, სამყაროს გარს უვლის ხშირად, პენჯაბში დაეძებს რერიხს, მადრიდში საღვადორ დალის „ცეცხლმოკიდებულ ქირაფს“ (აცვივა წარსულის მტვერი) (5, 252).

ქვეყნის ოთხივე კიდეს მოგზაურს, არც აღმოსავლეთის სიბრძნის წყარო ავიწყდება: „სხივგაბრწყინებულ აღმოსავლეთით, ვინც პოეზიის მთები აზიდა – მშურს ხაიამის, ჯამის, ფეშლევის, რადგანაც მოქუხს სიბრძნის წყარო მათი აზრიდან, წყარო, რომელიც აღარა და აღარ ელევით“ (სხივგაბრწყინებულ აღმოსავლეთით) (3, 278).

პოეტი ფიქრით დაეხეტება შუამდინარეთში ეფერატის ნაპირებზე და მარადიულ თემაზე სასაუბროდ ხვდება „გილგამეშიანის“ პერსონაჟებს – ენქიდუს და გილგამეშს: „ფიქრმა უცებ მომაშხეფა ტალღა ეფერატის და ძილგამერთალ და თვალბნელ ღამეში, ორი აჩრდილი წამოვიდა ჩუმი ფარფატით და სანთლის შუქზე ჩვენი მხერა გადაიხიდა: მე ვარ ენქიდუ! ის გილგამეში! მომესმა უცებ, ათასეულ წელთა იქიდან“ (მე ვარ ენქიდუ) (3, 739 I).

ეგვიპტური „მკვდართა წიგნი“ აგონდება კოლხური „კვირბების“ კითხვისას: „...აურჟოლებს ბაბილონს, რომსა და ეგვიპტეს – ვკითხულობ „მკვდართა წიგნს“ დაწერილს ღვთისენით“ („ღვთისენით-იეროგლიფებით დაწერილი ეგვიპტური „მკვდართა წიგნი“) (კოლხური „კვირბები“) (5, 917).

აფიქრებს ფარაონების პირამიდები, სფინქსი, რომი, ბაბილონი: „ფარაონების მღვრიე ციდან წვეთავს მირონი... პირამიდების ჩრდილში სძინავთ ათასწლეულებს. სფინქსის სიზმრებში ბორგავს რომი და ბაბილონი“ (დრო გადმოდგება მწუხრის სერიდან) (1, 255).

ვაჟა ეგრისელის შემოქმედებაში ინტერესი ვლინდება იოკების ფილოსოფიისადმი: „კარმის სარკის დაფაზე – სული თუ დაგიამა, რადუამ ან იამამ, მაშინ დრო შეაფასებს – შენს საქმეთა სიამეს და იქროლებს ნიავად“ (რადუამ ან იამამ) (5, 513).

„გონის სარკე“ „ცისფერ სავანეს“ და „სულის იასამანს“ ეძებს შორეთში: „გონის სარკე შორეთში, ეძებს ცისფერ სავანეს, ასე დაუსრულებრივ. სადაც ჩვენი სულების ჰყვავის იასამანი“ (ჰყვავის იასამანი) (5, 772).

ზესკნელისა და ქვესკნელის ერთდროული ჭვრეტის ნიჭია გამორჩეულობის საწინდარი: „ზესკნელსა და ქვესკნელს ატანს სული ჩემი – სარვა გატა. თუმც ჯერ არ აქვს ცაში ბინა. ვჭვრეტ: სიკვდილზე ამადლებულს, განშორების ფრთებით მფრინავს“ (სარვა გატა) (5, 471).

მეტაფიზიკის მიღმური სულის ჭვრეტაც „სულისმოყვარე უფალის“ (სიბრძნე სოლომონის (11, 21) (3, 27) მაღლია: „მარადისობის ჯვარზე გაკრული მიღმური სული მეტაფიზიკის, გასახარად და შენდა იმედად – ისე ახლოა, როგორც ქიზიყი, როგორც მარიხი და ანდრომედა“ (მარადისობის ჯვარზე გაკრული) (5, 678).

მარადისობაა (ღმერთის სახელია) მისი გზები: „შენმა სიცოცხლემ აფრა აუშვა მარადისობის მგრვეინავ გზებზე სახეტილოდ“...

„უკვდავ სხივთა ნათელი“ ესხურება ზეციდან (ქრიან საუკუნენი) (5, 45) „უკვდავი სხივი“ ქრისტეს სახელია.

ასტრალური მოგზაურობისას სულს მზისა და ცისარტყელის ფერები, სინათლის დიადემა ადგას: „როდესაც სულს ცისკენ მქროლავს, გულმა თვალი მიადვენა, მაშინ გაქრნენ ვარსკვლავები, ცის ბარტყები და სინათლის დიადემად – დამადგა მზე და ფერები ცისარტყელის“ (აუმ) (5, 470).

ჭვრეტა, ხილვა სულიწმინდის მაღლით გაბრძნობილთა ხვედრია და პოეტი სიკვდილს არყოფნიდან, ანუ სულით უჭვრეტს: „ვით დღე ღამიდან, სიკვდილიდან – სიცოცხლე მოდის სხვა სიღურჯეთი და მე, როგორც პოეტი (სისხლის ყველა უჯრედით) მკვდრადქმნილ ყოფნას ყოველთვის არყოფნიდან ეუჭვრეტდი“ (ბჰაგავატ გიტა) (5, 401).

გალაქტიონი სულის თვალთ ქაოსიდან სამყაროს შექმნას, პირველი სახეების გამოძერწვას ხედავდა (მშვიდობის წიგნი).

ვაჟა ეგრისელი თითქოს მარადიული სულია, ქაოსის, ზღვადქცეული სამყაროს მჭვრეტელი და ქვეყნის დასასრულის შიშით შეპყრობილი, ნოეს მაძიებელი: „გრიგალი ქვეყნის დასასრულისკენ მიაქანებდა მთვარის კიდობანს და

ვარსკვლავები შიშისგან თრთოდნენ. არ ჩანდა ნოე... და ქაოსიდან მე როცა მოვევლ, „მთელი სამყარო ზღვა იყო ოდენ“ (გრიგალი) (3, 763).

„კოლხური ფსალმუნების“ ავტორი ევედრება ღმერთს: „მომეცი ნება, შემოვალო შენი კარები და შემოგბელო კრძალვით და რიდით არა ლოცვები, არც აღსარება, არამედ სიტყვა და გულისთქმა მცირე თუ დიდი. მომეცი ნება, დაგიდაფნო სიმღერით შუბლი და დავდგე ტინად, დავდგე ქარაფად, მარადისობა ხელთ ავიღო, ვითარცა შუბი, მომეცი ნება... სანამ მაქცევ მტერად და არაფრად“ (ვედრება) (1, 41).

პოეტის სიტყვამ იხარა, დათავთავდა, მკითხველთა გულები დაიპყრო, რადგან იგი პირნათელი იღვა უზუნაესის წინაშე და „მარადისობა“ (ღმერთი) იყო მისი ამოსავალი, ანუ „შუბი“, როგორც თვითონ ამბობს.

იგი დარწმუნებული იყო თავისი სიმღერის უკვდავებაში, რადგან უფალი „კარნახობდა“ „ცხოვრების წიგნს“.

ვაჟა ეგრისელმა გადალახა რუბიკონი, გააღწია სცილას და ქარიბდას, ცაში მოგზაურობისას მესხს არ შეუშინდა, ქვესკნელიდან ცერბერების ყეფას, გოლიათ კიკლოპს გაეპარა, ეპოქის წარღვნაში გადაარჩინა თავისი სულის კიდობანი.

მეოცე საუკუნის საბჭოთა იმპერიის წარღვნისებური უბედურება იყო მარქსიზმი, ცალთვალა მატერიალიზმი, სატანისეული ბოლშევიზმი და მისი ბაცილებით ბევრი მოიშხამა. დროის შემოტეკვებს მხოლოდ ერთეულები გადაურჩნენ, ღვთისაგან ხელდასხმულები, სულიწმიდის მადლმოსილები, სულისათვის ხორცის გამღებნი.

ვაჟა ეგრისელის წიგნები დროის ქარიშხლებს გადარჩენილი კიდობანია, რომელმაც შემოგვინახა უზუნაესი სიბრძნე, „მსოფლიოს ციურ აზრთა ნადავლი“: „ბოლოს მეორე ათასწლეულის ლექსთა წარღვნაა და წყალდიდობა: არა ჩანს მთები არარატის და არც დარჩელის... და შენი წიგნი მოჰგავს კიდობანს, წარღვნას და მეორე მოსვლას – გადარჩენილს“ (წიგნი – „იქმენ ნათელი“) (5, 591).

ამასთან პოეტი, ვაჟა ეგრისელის დაკვირვებით, უთვალავ წარღვნათა ღამეების მთეველია, მარადუამს ფხიზელი თვალით და წმინდა სულით განმსჯელი მოვლენების: „მხოლოდ

ღმერთმა იცის პოეტს თუ რამდენი უთევია წარღვნის ღამე, როგორც ნოეს“ (მნათობების ყრია მტვერი) (5, 151).

ცხოვრების აზრის ძიებაა მთავარი სიბრძნე, ცნობადის ხიდან განკითხვის ხემდე არსებული გზის გაგება: „ღლეები უნდა აკინძო წიგნად, ჩადო ზონარად – ცხოვრების აზრი, რომელსაც ადრე წერდი და ხევიდი! საწუთროს მტვრიან და მოკლე გზაზე, ცნობადის ხიდან – განკითხვის ხემდე“ (ღლეები უნდა აკინძო წიგნად) (5, 695).

როგორც ვიცით, ბიბლია წინა პლანზე აყენებს არა ცოდნას, არამედ რწმენას, იმედს, სიყვარულს და გვასწავლის, რომ „ამათგან სიყვარულია უმეტესი“ (პავლე მოციქული, I კორინთელთა) (13, 1-13).

ცოდნა ცოდვას უკავშირდება, რადგან ადამმა და ევამ „ცნობადის ხის“ ნაყოფი სატანის – გველის რჩევით იგემეს, რისთვისაც უკვდავება დაკარგეს.

ახალ აღთქმაში გარჩეულია „ხორციელი გონება“, „ინტელექტუალური გონება“ და „სულიერი გონება“ (პავლე მოციქული).

ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში ღმერთს (ცის ხეს), რწმენას აედევნება ეჭვი ცნობადის ხის ნაყოფზე, რომელსაც სიკვდილი მოაქვს: „ვარსკვლავნი არა, ცნობადის ხეს ცვივა ნაყოფი, რომლებიც რწმენის კედლებს ბზარავენ და მიღმეთიდან გვესმის ძახილი, თუმცა წყვდიადში არ ჩანს არავინ“ (ვარსკვლავნი არა) (5, 644).

ცნობადის ხის ნაყოფის მიმღებს განკითხვის ხე უნდა ახსოვდეს, რათა ცოდნა ბოროტების სამსახურში არ ჩადგეს და უკეთურებად არ გარდაისახოს.

სიცოცხლის, უკვდავების საწინდარია არა ცნობადის ხის ნაყოფი, რომელმაც უკვდავება დააკარგვინა სამოთხის პირველ ადამიანებს – ადამს და ევას, არამედ სიცოცხლის ხე – ღმერთი: „...შენთვის წარსული აღარ არის და არც მყობადი პოეზიაში, რადგან იგემე – მწარე ნაყოფი ხისა ცნობადის,, (ცის კასრში ზიხარ) (5, 633).

პოეტი „რწმენის საჭით“ მიდის უზენაესისაკენ (მიწის ბელტების დგას ღრიანცელი (1, 95).

ხოლო ცნობადის ხე უსახელოს სახით იმზირება: „ისევ ისე ეძებს მიზეზს, შურით მთვრალი დღე მყობადის, უსახელოს

თვალთ მიმზერს, წარსულიდან ხე ცნობადის“ (სამოთხიდან გაძევების) (5, 705).

იოანე დამასკელი გვაუწყებს:

„ღმერთი აპირებდა, სამოთხე შეექმნა ადამიანისთვის. ედემი არის ჭეშმარიტად საღვთო მხარე და ღირსეული სავანე იმათთვის, ვინც ღვთის ხატისებრ დაიბადა. მის შუაგულში ღმერთმა დარგო ხე სიცოცხლისა და ხე ცოდნისა. ამასთან, ხე ცოდნისა იყო ადამიანის მორჩილებისა და ურწობის გამოსაცდელი, შესამოწმებელი და საწვრთნელი რამ. ამიტომ იწოდა იგი კეთილისა და ბოროტის შეცნობის ხედ ან კიდევ, იმიტომაც იწოდა ასე, რომ მისი გემოს გამსინჯველთ საკუთარი ბუნების შეცნობის ძალას აძლევდა, ძალას, რაც კარგია სრულყოფილთათვის, მაგრამ ცუდია არასრულყოფილთათვის, რომლებიც ჯერ კიდევ გრძნობას ეხარბებიან, ისევე როგორც ცუდია მაგარი საკვები მათათვის, რომლებიც კვალად რძეს საჭიროებენ.

მეორე მხრივ, სიცოცხლის ხე იყო ან სიცოცხლის მომნიჭებელი მოქმედების მქონე ხე, ანდა საკვები მხოლოდ მათთვის, რომლებიც ღირსნი არიან სიცოცხლისა და არ ექვემდებარებიან სიკვდილს“ (8, 359).

ეს ხე ღირსებისამებრ იწოდება ცხოვრების ხედ. იმავე ხეს ღმერთმა უწოდა აგრეთვე ყოველი ხე, რადგან თქვა: „ყოველი ხისგან, რაც არის სამოთხეში, ჭამით ჭამოთ“ (შეს. 2, 16). თვითვე არის ყოველივე, რომელშიც და რომლისა მიერაც არის ყოველივე“ (8, 359).

კეთილისა და ბოროტის ცოდნის ხე – ესაა მრავალსახოვანი მჭვრეტელობითი შემეცნებლობა. იგია საკუთარი ბუნების შემეცნებლობა... რაც... კარგია სრულყოფისათვის, მათთვის, რომლებიც საღვთო მჭვრეტელობაში ცხოვრობენ და არ უფრთხიან დაცემას... მეორე მხრივ კი კარგი არ არის მათთვის, რომლებიც ჯერ კიდევ ყრმები არიან, რადგან არ აქვთ მათ სიმტკიცე იმისა, რომ... მყარად იყვნენ დასაყდრებულნი... მშვენიერების სიახლოვეს, ამიტომ მათ, საკუთარი სხეულის საზრუნავი, როგორც წესი, თავისკენ მიიზიდავს და წარიტაცებს“ (8, 359).

ვფიქრობ, ორმაგია საღვთო სამოთხე.

ყოველი ხე შეიძლება გავიაზროთ, როგორც ყოველი ქმნილების გზით აღსრულებული შემეცნება საღვთო ძალისა.

მაგრამ ეს ცოდნა შემაცდენელი იყო ახლადშექმნილი ადამისთვის (8, 359).

ცოდვიანი სიბრძნე დიდი მარტობის, ცისა და ქვეყნის დაკარგვის მომასწავებელია: „როცა იგემა ცნობადის ხის ტკბილი ნაყოფი, წამს სიმარტოვეს გადაეყარა. ფეხდაფეხ სდევდა შიში არყოფნის, მიტომ დატოვა ცა და ქვეყანა“ (11, 536).

პოეტის მიზანია უპასუხოს მარადიულ კითხვას, რაც აღბეჭდილია ნერვალის ეპიტაფიაზე: „განვლე და რისთვის?“ (წინაგრძნობა) (5, 686).

„სიბრძნე და სულიერი გონება“ (პავლე მოციქული, კოლასელთა, თ. 1, 11) აძლევს პოეტს უნარს, მოიძიოს უკვდავებისაკენ სავალი გზა, რათა „ზეცის მოქალაქეობა“ მოიპოვოს.

ნეტარი ავგუსტინე ბრძანებს: „ვის შეუძლია გაგვარიდოს ათასგვარ ცლომილებისეულ სიკვდილს, თუ არა მარადიულ სიცოცხლეს, რომელმაც არ იცის, რა არის სიკვდილი. თუ არა სიბრძნეს, თავისი შუქით რომ ანათებს სულებს, რომელთაც სინათლე სჭირდება, თვითონ კი არ სჭირდება არავითარი ნათელი“ (20, 117).

ამ მარადიული სიბრძნის ერთგულებაა ვაჟა ეგრისელის პოეზიის გამჭოლი თემა, ღვთივსულიერი სიტყვა, რომელსაც ასე მოწიწებით ისმენს მისი მკითხველი.

„ჩემი ცხოვარნი ისმენენ ჩემს ხმას, თვით მეც რომ საღმრთო სიტყვაში მომისმენია და წმიდა მამათაგან მისწავლია. ამ საღმრთო სიტყვას უცვალეებლად ვასწავლიდი ყოველთვის ისე, რომ თანახაბ – არ ვექმნებოდი დროის გარემოებათ, და ყოველთვისაც ასე ვასწავლი, რამეთუ ამ სიტყვით ვიშევი ამქვეყნად და ამ სიტყვით განვალ ამა ქვეყნიდან“, წმიდა გრიგოლ ღვთისმეტყველის ეს სიტყვები გვახსენდება ვაჟა ეგრისელის პოეზიაზე ფიქრისას (9, 7, 9).

მეოცე საუკუნეში ბევრი „ცრუ სიბრძნეს“ ერთგულებდა, ერთეულნი – მარადიულს.

გალაკტიონ ტაბიძისთვის „სიბრძნის სახეა შრომის უფალი“ (მწვიდობის წიგნი).

„ახალი სხივის“, „ახალი ღმერთის“ სიყვარული მომავლის ღრმა სიბრძნით უხელდა თვალს პოეტს: „...იქ, იმ კიბეზე მომავლის ღრმა სიბრძნით თვალნახელი, საიდანაც ჩქევს

სიმართლე და წინსვლისათვის ძახილი“ („უმშვენიერეს კიბეზე“) (21, 471).

პოეტს „სიბრძნეს სიბრძნეზე ჰმატებდა“ და გამარჯვების სტიმულად ესახებოდა „პირველი ოცნების, სიცოცხლის (სადვთო სახელია), მშვენიერებისა და სისპეტაკის“ სიყვარული („1950“) (21, 741).

ანა კალანდაძის პოეზიაში მოიძიება „მაღალი სიბრძნის სინათლე“, რომლის მცველები არიან ჭეშმარიტი მსახურები ღვთისა და ჭეშმარიტებისა – გიორგი და ექვთიმე მთაწმინდელები, ლაზარე, იოანე-ზოსიმე (ოშკის მძლე ტაძარო) (22, 175).

ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში თავი მოიყარა „მსოფლიოს ციურ აზრთა ნადავლმა, რომლითაც უცდომლად განიჭვრიტება ადამიანის მე, სიცოცხლე, სიკვდილი, ზესკნელი, ქვესკნელი, შუასკნელი, პლანეტები, კოსმოსი, ხილული თუ უხილავი სამყაროები...“

ვაჟა ეგრისელის პოეზია საღვთო სიბრძნის საღაროა, მისი „ციურ აზრთა ნადავლი“, „დაზელები“ საღვთო სიბრძნეა, რაც სპარსული პოეზიიდან არის ცნობილი, სუფისტური სიყვარულის ანარეკლია და არაბეთის ქრისტიანი ბერების გავლენით აღმოცენდა (23, 104).

სუფისტების მოძღვარი იყო იბნ ელ არაბი (24, 17).

სუფისტურ სიყვარულს უმღეროდა ჯალალ-ედ-დინ რუმი (24, 17).

სადმართო სიყვარულის იდეას იზიარებდნენ და „საყვარელს“ – ქრისტეს ეთაყვანებოდნენ დავით გურამიშვილი, ვახტანგ VI, აკაკი წერეთელი.

ქრისტე აკაკი წერეთლისთვის იყო უმაღლესი სიყვარული, „საყვარელი“ და „სულიკო“ (სული-ღმერთი) ერთდროულად.

მეოცე საუკუნის ქართულ პოეზიაში გალაკტიონმა დაამკვიდრა საღვთო სიბრძნის გამომხატველი ლექსები, ცნობილი „გაზელების“ სახელწოდებით.

ამ ტრადიციის სათავეს იგი აღმოსავლურ ღირიკაში, ჯალალ-ედ-დინ რუმის, ნიზამის, ომარ ხაიამის, საადის შემოქმედებაში ხედავდა და წერდა, რომ ისინი „სავსე პეშვებით ისვრიან აელვარებულ მარგალიტებს გაზელებისას“ (25, 92-95).

გრაალის თასია (მარადიული სიბრძნეა), დაზელია, საღვთო ჭეშმარიტებებია ორთავ სოფლად მარადისობის გარანტი ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში: „ბრწყინავს თასი გრაალის და როგორ არ მიკვირდეს, როცა ვხედავ სულს და ხორცს ერთმანეთში აზელილს. მე, ვით მგოსანს მარადისს-სასუფევკელს მიმკვიდრებს ორთავ სოფლად დაზელი“ (11, 489).

ლექსში „ვაზალები“ (11, 32) კოლხეთში ვარსკვლავების თვლებად ყვავილობენ ნიზამის, ხაიამის, საადის, ჯალალ-ედინ-რუმის ტრადიციებით შთაგონებული საღვთო ლექსები: „...აქ კოლხური სადამოა ჩუმი, რომ ვარსკვლავთა თვალს ახელენ ვაზალები: ნიზამის და ხაიამის, საად, ჯალალ-ედინ-რუმის“.

ქართველი პოეტი შემთხვევით არ აკეთებს აქცენტს იმაზე, რომ კოლხეთში ახლებურად, ვარსკვლავთა თვლებად აელვარდა ძველი სპარსული ტრადიცია.

ვაჟა ეგრისელის პოეზია საღვთო თავთუხის ყანაა, მხატვრულ სიტყვაში გაცხადებული ზეციური მანანა, ზეცის ვაზის (ღმერთის) საგალობელი.

რეზიუმესავით ჟღერს საკუთარ წიგნზე – „ნათელხილვაზე“ გაკეთებული განაცხადი: „ცით ჩამოსული წყალობად, ჰოი, რა სილამაზეა – შიგ არსთა გულისმპყრობელი, ეს წიგნი არა, ვაზია რჩეულთა მოსართლობელი“ (წიგნი „ნათელხილვა“ (11, 94).

მაშ, ვაჟა ეგრისელის მიხედვით, წიგნი შეიძლება იყოს ოქროს საწმისი, გრაალი, ვაზი, ზღვა (სიბრძნის).

გალაკტიონი ამბობდა: „...პოემას უერცესს დაერქმევა ალვა და სურო, იქ შორეული მხარეები უნდა გამეფდეს“. ალვა და სურო საღმრთო სახელებია.

ვაჟა ეგრისელი თვითონვე გვაძლევს თავისი პოეზიის გასაღებს, როცა ამბობს: „მინც მიუვალ მთაზე პარნასის, ის ღვთის ტაძარი ვერ დავასრულე, პოეზია რომ ჰქვია სახელად“...

მართლაც, ღვთის ტაძარია, საღვთო, მარადიული ჭეშმარიტებებით გამორჩეულია უფლისგან ხელდასხმულთა მხატვრული სიტყვა.

როგორც „კოლხური ფსალმუნების“ ავტორის შემოქმედების წყაროებზე დაკვირვებამ დაგვარწმუნა, მისი პოეზიის მასაზრდოებელ-მასტიმულირებელი წყარო ძალზე უხვია: ბიბლია, ქრისტიანული ღვთისმეტყველება, წინასწარმეტყველ-

თა სიბრძნე, ფილოსოფია, ქართული და უცხოური კლასიკური პოეზია, მითოლოგია, აღმოსავლეთისა და დასავლეთის, ჩრდილოეთისა და სამხრეთის განედების ქვეყნებიდან მომდინარე სიბრძნის ნაკადულები...

ამასთან, ინტერესის საგანია როგორც რელიგიური, ისე საერო იდეალები. რომელიმე მათგანის იგნორირება უთუოდ შექმნიდა ეჭვს მისი სრულყოფილება-სრულფასოვნებისადმი.

ცნობილია, რომ წმინდა მამები – ნეტარი ავგუსტინე, ნეტარი იერონიმე, წმიდა ბასილი დიდი, წმიდა გრიგოლ ნოსელი, წმიდა იოანე ოქროპირი, წმიდა ევრემ ასური, წმიდა კლიმენტი ალექსანდრიელი, წმიდა იოანე დამასკელი საფუძვლიანად იცნობდნენ ანტიკურ ლიტერატურას, ფილოსოფიას, საბუნებისმეტყველო მეცნიერებას, გრამატიკას, საღვთო წერილს, მათემატიკას, ასტრონომიას...

კლიმენტი ალექსანდრიელს მაქსიმე აღმსარებელმა „ფილოსოფოსთა ფილოსოფოსი“ უწოდა. (26, 13).

ამერიკელი მართლმადიდებელი მღვდელ-მონოზანი სერაფიმე როუზი იყო ხელოვნების დოქტორი, ორიგინალში ჰქონდა ნასწავლი ჩინური და ინდური ფილოსოფია, იუდაიზმი, იცნობდა მეცნიერების მრავალი დარგის მიღწევებს. საგანგებოდ სრულყოფილად აითვისა ძველი სლავური და რუსული.

ნეტარი ერონიმე ბრძანებს წმინდა მამების შესახებ: „არც კი იცი კაცმა, რა უფრო გაგიკვირდეს მათი, საუფლო სიტყვის წვდომა, თუ საერო განსწავლულობა“ (ზურაბ ცხოვრებაძე, ღვთაებრივი და ამსოფლური სიბრძნის შესახებ (26, 13).

მაგრამ ისიც აღსანიშნავია, რომ წმიდა მამები „გარეშე ცოდნას“ სიფრთხილით ეკიდებოდნენ.

„ძალა, რომელიც წმიდა მამებს ჰქონდათ, მიწიერ სიბრძნეს არ ეფუძნებოდა. გარეშე სიბრძნე იყო მხოლოდ იარაღი ჭეშმარიტების უკეთ გადმოსაცემად, ან მის დასაცავად. ისინი იყენებდნენ ფილოსოფიურ ტერმინებს იმისათვის, რომ ადაშიანურ ენაზე გადმოეცათ ის ცოდნა, რაც მათ ზეციური ჭკრეტით მიიღეს.

წმიდა ბასილი დიდი აღნიშნავდა საერო ცოდნის საჭიროებას, მაგრამ ხაზს უსვამდა იმას, რომ ეს იყო მხოლოდ მოსამზადებელი ეტაპი, რომლის შემდეგ ქრისტიანის გონება ზეციური ცოდნისკენ უნდა ყოფილიყო მიმართული.

„ქრისტიანებს ჯერ ბუნებაში, მის ჰარმონიაში, მიწიერ საგნებსა და მოვლენებში უნდა დაენახათ ღვთაებრივი კანონზომიერება და შემდეგ ამქვეყნიურიდან აქმაღლებინათ თავიანთი გონება ზეციურისკენ, გადასულიყვნენ უშუალოდ ღვთისმეტყველების შესწავლაზე“ (26, 13).

„საღვთო მადლის მიღებით გონების განბრძნობა“ მამე-ბისთვის შემეცნების გზა იყო.

მაგრამ იყვნენ განსწავლულობის გარეშე, საღვთო მადლით გაბრძნობილნიც. სულთმოფენობის ტროპარი გვამცნობს: „კუთხეულ ხარ შენ, ქრისტე, ღმერთო ჩვენო, რომელმა ყოვლად ბრძნად მეთევზური გამოაჩინენ, მიაფინე რა მათზედა ყოვლადწმიდა სული შენი და მათ მიერ ყოველი სოფელი მოინადირე...“ (26, 14).

როგორც კლიმენტი ალექსანდრიელი ბრძანებს, „მაცხოვარი მისიანებს საღვთო, მისტიკური სიბრძნით ასწავლის ყველაფერს და არა კაცობრივად“ (26, 13).

ნეტარი ავგუსტინე თვლიდა, რომ ღვთისმეტყველების ამოცანა იყო „გონების თვალთ შეცნობა იმისა, რაც უკვე მივიღეთ რწმენით“ (26, 14).

მაგრამ ვერც რჯულის ცოდნა, ვერც წიგნიერება ვერ მიგვიყვანს ჭეშმარიტებამდე, თუ გვაკლია სიყვარული, როგორც ებრაელ მწიგნობრებს.

წმიდა იოანე ოქროპირი გვამცნობს: „ამა სოფლის სიბრძნის მეშვეობით ჩვენ ვერ ჩავწვდებით იმას, რაც ჩვენზე აღმატებულია. განა ცხადი არაა, როგორი სასარგებლოა სწავლების მიღება სულიწმიდისაგან? – ასეთი სწავლება ყველაზე მარტივი და ნათელია... „ხოლო ჩუენ გონებაი ქრისტესი გვაქუს“ (I კორ. 2.16) – ანუ სულიერი, ღვთაებრივი, რომელშიც არაფერია კაცობრივი... არა პლატონისა, არა პითაგორასი, არამედ თავისი ამცნო ქრისტემ ჩვენს გონებას“ (26, 15).

წმ. თეოფანე დაყუდებული გვამცნობს: „ნურავინ იფიქრებს, რომ რწმენის სფეროში არაა ფილოსოფია... სარწმუნოებრივ ჭეშმარიტებათა ერთობლიობა არის ყველაზე უფრო მოხდენილი, ამაღლებული, ნუგეშისმცემელი და განმსულიერებელი ფილოსოფია – ნამდვილი სისტემა, როგორსაც ვერ წარმოიდგენს ვერც ერთი სხვა ფილოსოფიური სისტემა... ესაა სიბრძნე საუკუნითგან დაფარული“ (26, 15).

ხოლო შთაგონების მომნიჭებელი „მამისგან გამოშვებული“ სულიწმინდა არის „ფალაგანი მწიგნობარი“ (ბასილი დიდი) (15, 146).

„კოლხური ფსალმუნების“ ავტორის სიბრძნის წყაროებზე დაკვირვება მის უკიდვანობაში გვარწმუნებს.

მისი წიგნები „ფიქრთა ოკეანა“... „ლექსების ზვირთებით“ (ნათელხილვა) (1, 379).

მისი სიბრძნის მასშტაბების მახასიათებლად მხოლოდ ოკეანე და ზღვა შეიძლება გამოდგეს: „ორი ათასი წლის მერე ამოდი, ამოთავთავი – სიღურჯედ იასამანის. მზისა და სიბრძნის სავანეც, ზღვაო, გულწრფელო ცათამდი“ (ორი ათასი წლის მერე) (5, 236).

და ყველაფერი, რაც მას სულის თვალთ გაუცნობიერებია, მიმართულია ერთი უმთავრესი მიზნისკენ – ქრისტიანული რწმენის, სულიერების, სიყვარულის, სამშობლოს ერთგულება-მსახურების გზაზე გაიყოლიოს თაობები და თავისი „სიყვარულით შემოღობილი“, „სიყვარულის წმინდა ძაფით“ დაგვირისტებული წიგნების საშუალებით ამცნოს მარადიული, გაუხუნარი ჭეშმარიტებები, რაზედაც მას რწმენის, ცოდნის ძალით უზენაესისგან ემცნო და რისი სიმართლედ უკვე გამოიცადა მიწაზე თუ ცაში...

„თავი შენი შეიცან“, „...განვლე და რისთვის?“ – მოგვძახის მისი პოეზიის ღირიკული გმირი...

გვახსენდება „კოლხური ფსალმუნის“ ავტორის თვითდაჯერებული, მაგრამ სავსებით საფუძვლიანი განაცხადი: „ძიღამტყდარი ღამეები, მზით, დღეების ხმლებს ფერავენ, აღბათ, ესეც ღმერთს ენება. წინ აღუდგეს აწ ვერავინ – შენს სიბრძნეს და ძლიერებას“ (11, 387).

და კიდევ: არც ეს რწმენაა ფუჭი: „ვერ წააქცევენ ქარები სასახლეს შენი გონების“ (5, 491).

ლიტერატურა

1. ვაჟა ეგრისელი, იქმენ ნათელი, თბ., 1993.
2. ვაჟა ეგრისელი, კოლხური ფსალმუნები ხუთ ტომად, ტ. 3, თბ., 2007.
3. ვაჟა ეგრისელი, კოლხური ფსალმუნები, ტ. 1, თბ., 2001.
4. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II.

5. ვაჟა ეგრისელი, კოლხური ფსალმუნები, ტ. 2, თბ., 2006.
6. ცისფერი სიშორე, თბ., ტერენტი გრანელის თარგმანები, მოგონებები.
შემდგენელი და გამომცემელი გაიოზ როგავა, თბ., 1998.
7. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, სტოკჰოლმი, 1992.
8. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი IV, თბ. 1992.
9. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი III, თბ., 1991.
10. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი II, თბ., 1991.
11. ვაჟა ეგრისელი, კოლხური ფსალმუნები, ტ. 4, თბ. 2008.
12. ტიტე მოსია, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1996.
13. სიტყვა მართლისა, სარწმუნოებისა, წიგნი I, თბ., 1990.
14. წმ. იოანე დამასკელი, მართლმადიდებლური სარწმუნოების ზედმიწევნითი გადმოცემა, ორი ძველი ქართული თარგმანი (წმ. ეფრემ მცირისა და არსენ იყალთოელის) გამოსაცემად მოამზადეს რომან მიმინოშვილმა და მათა რაფავამ. წინასიტყვაობა და შენიშვნები დაურთო მათა რაფავამ, თბ., 2000.
15. წმ. ბასილი დიდი, თხზულებანი. ფსალმუნთა განმარტებანი. პომილები ექვსი დღისათვის. ძველი ბერძნულიდან თარგმანი და წინასიტყვაობა გვანცა კობლატაძის. თბ., 2002.
16. პავლე ინგოროცვა, ძველ-ქართული სასულიერო პოეზია, წიგნი I, ტექსტები VIII-IX ს.
17. აკაკი გელოვანი, მითოლოგიური ლექსიკონი, თბ., 1983.
18. დანტე, ღვთაებრივი კომედია, თარგმანი კ. გამსახურდიასი, თბ., 1941.
19. ლუარა სორდია, გალაკტიონ ტაბიძის სახისმეტყველებისა და მსოფლმხედველობის საკითხები, თბ. 2009.
20. ნეტარი აგუსტინე, „აღსარებანი“, ლათინურიდან თარგმნა ბაჩანა ბრეგვაძემ, თბ., 1995.
21. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ., 1977.
22. ანა კალანდაძე, რჩეული, თბ. 1987.
23. ზვიად გამსახურდია, „ვეფხისტყაოსნის“ სახისმეტყველება, თბ., 1991.
24. აღმოსავლური პოეზია, თ. ჩხენკელის თარგმანი, თბ., 1981.
25. გალაკტიონ ტაბიძე, თხზულებანი 5 ტომად, ტ. 5, თბ., 1995.
26. ჟურნ. „კრილოსანი“, თბ., 2008, №5 (39).

თავი III. საღვთო სიყვარულის იდეა ქართულ პოეზიაში

აკაკი წერეთლის „სულიკო“

აკაკი წერეთლის ცხოვრება და პოეზია ღვთის, სიკეთის, სათნოების მიწვივი ძიება იყო. ადამიანის ღმერთთან დაახლოება, ზეციურის გაადამიანება ესახებოდა პოეტს არსებობის იდეალად. ამიტომაც უმთავრესია მის შემოქმედებაში „ღვთის ხატება-მსგავსების“, „კაცღმერთობის“ იდეა. ბიბლიის მიხედვით ხომ კაცი შექმნილია „სახედ და ხატად ღვთისა“.

აკაკი წერეთელი ერთდროულად იყო როგორც „ღვთის, ისე კაცის“, „ცისა და მიწის“, „ცის და ქვეყნის შუამავალი“, ქრისტესავით ორბუნებოვანი. პოეტის უპირველესი საზრუნავი იყო „ღვთისა და კაცის სამსახური“, „ქვეყნის ვალი და ზეცის მცნება“.

პოეტი ნატვრის თვალს მშობლიურ კერაში ეძებდა, „ცისა და ქვეყნის დედის“ – მარიამ ღვთისმშობლის წილხვედრ საქართველოს „ხატად“ სახავდა, ღვთის დედის გვირგვინს უბრალო პატიოსანი ქალის ცრემლით ამკობდა.

სწორედ ასეთი „ღვთაებრივი უბრალოებითაა“ (ე. კვიციანიშვილის ტერმინია) გამორჩეული აკაკის მრავალი შედევრი, მათ შორისაა „სულიკო“. თითქმის საუკუნეა ხიბლავს ეს ლექსი როგორც ქართველის, ისე არაქართველის სმენას შეუდარებელი მშვენიერებით, მუსიკალურობითა თუ ამოუწურავი ჩანაფიქრით.

ერთი შეხედვით, საოცრად ნაცნობ, გასაგებ ემპირიულ საგნებთან ერთად (ეკალი, ვარდი, ბუღბუღი) ლექსში იდუმალი ქვეტექსტის შემცველი გამოთქმებიცაა (საყვარელი, ცვარ-მარგალიტი ციური, სხივი, ნიავი გამოუთქმელი).

აღბათ, ამ ნაცნობის, გასაგებისა და გამოუცნობ-საიდუმლოს „შეზავებაშიცაა“ გაცხადებული პოეტის ღვთაებრიობა, რადგან მხოლოდ ღმერთია შეზავების უნარის მქონე: „მის მიერ არს ყოველი შეზავებაი“ (პეტრე იბერი).

საანალიზო ლექსი სათაურიდანვე მკითხველის სულის შემძვრელია.

რას ნიშნავს „სულიკო“?

ბიბლიაში სული ღმერთია: „ხოლო უფალი სულ არს“ (პავლე მოციქული, კორინთელთა მიმართ, 3, 4, 521, 17).

დიონისე არეოპაგელის მიხედვითაც, „სულიცა უფალ არს“, „ღმერთი სულია სახიერი“, „ღმერთი სულია ჭეშმარიტებისაი, რომელი მამისაგან გამოვალს“ („შრომები“, 1961 წ., 15,14).

„სული“, „სულო“ სატრფოს სინონიმია დავით გურამი-შვილის „დავითიანში“, ამასთან, „სატრფოს დასახვა სულად ქართული ხალხური პოეზიისათვისაც უცხო არ ყოფილა“.¹

ქართულ პოეზიაშიც „სული ღმერთია თვითონ, თვით ხელმწიფე და შემოქმედი“.²

აკაკი წერეთელი ეძებდა ღმერთს, უკვდავებას, უმაღლეს სულიერებას, გმობდა „ქვენა გრძნობებს“ და მიჰყვებოდა ბიბლიურ შეგონებას, რომლის მიხედვითაც ხორცი ცოდვის, უწმინდურების, შურის სათავეა; სული – პირიქით: „ხოლო ნაყოფი სულისა არს: სიყვარული, სიხარული, მშვიდობა, სულგრძელობა, სიტკბოება, სახიერება, სარწმუნოება, მყუდროება, მარხუა, მოთმინება“ (გალატელთა მიმართ, 5, 560, 22).

აკაკის პავლე მოციქულივით შეეძლო ეთქვა: „ჩვენ ღუთის და არა ამ სოფლის სული მიგვიღებებს“ (კორ. 2, 12).

აკაკი წერეთელი „სულს“ (ღმერთს) უფრო მოგვიახლოვებს და შეგვაგრძნობინებს სიტყვისათვის „იკო“ სუფიქსის დართვით და დაყვავების ნიუანსის მინიჭებით. ამასთან, მისი გათავისებისათვის ზედგამოჭრილია კუთვნილებითი ნაცვალსახელი „ჩემის“ დართვა – „ჩემო სულიკო“ (სხვათა შორის, სულიკო აღამიანის სახელიცაა ქართულში).

ლექსის პირველსავე სტროფში ამ „სულის“, „სულიკოს“ თავადაკლული ძიებაა და აქვე ირკვევა, რომ „სულიკო“ და „საყვარელი“ იდენტური ცნებებია: „საყვარლის საფლავს ვეძებდი, ვერ ვნახე... დაკარგულიყო!.. გულამოსკვნილი ვჩიოდი: „სადა ხარ, ჩემო სულიკო?!“

კრიტიკოს აკაკი ბაქრაძის დაკვირვებით, „სულიკოს“ ანალიზისას უნდა ამოვიღეთ „ვეფხისტყაოსნის“ ვახტანგ VI

¹ ტიტე მოსია, დავით გურამიშვილი და ქართული სიტყვიერი კულტურა, თბ., 1986, გვ. 251.

² „ქართული პოეზია“, ტ. 1, 1978, გვ. 89.

კომენტარებიდან, სადაც მითითებულია, რომ „საყვარელი ქრისტეს ჰქვია“.³

ეს გაგება სარწმუნოა და ემთხვევა ბიბლიისას – „ღმერთი სიყვარული არს“ (კათოლიკე ეპისტოლე იოანესი, 4, 439, 8).

აკაკი ასე ათავისებს ამ აზრს: „და სადაც სიყვარულია, იქ უეჭველად ღმერთია... და როგორც ღმერთი, სამშობლოც ერთია... ერთად-ერთია“ („რამ გამოიწვია „ვეფხისტყაოსანი“), სხვაგანაც „სიყვარული უკვდევნი ღვთის სახეა“ („თვალეზო“).

„სულიკოში“ ღვთის ძიება იწყება ვარდიდან: „ეკალში ვარდი შეენიშნე, ობლად რომ ამოსულიყო, გულისფანცქალით კეითხავდი: „შენ ხომ არა ხარ სულიკო?!“.

ციური ცვარით დანაშეული ვარდის თავის დახრა თანხმობის ნიშანია თითქოს.

შემდეგ ბუღბუღის სახეში გაცხადდება „სულიკო“. ჯერ თვით კითხვაა სულის სიმების ამატოკებელი, საოცრად მიგნებული „მივეხმატკბილეთი“ და „ჩიტუნათი“: „მივეხმატკბილე ჩიტუნას: „შენ ხომ არა ხარ სულიკო?!“

შთაბეჭდილებას აძლიერებს მომდევნო სტრიქონების „ჩაიკვნეს-ჩაიჭიკტიკა“. ვარდისაგან განუშორებელმა ბუღბუღმა „ჩაიკვნეს-ჩაიჭიკტიკა“, რითაც პოეტის ინტუიცია გაამართლა.

მერე ზეცაში გადადის ძიება. აქაც არაჩვეულებრივი მიგნებით არის შერჩეული ღვთაებრივი სიტყვები: „დაგვქათ-ქათებდა ვარსკვლავი სხივები გადმოსულიყო, მას შევეკითხე შეფრქვევით: „შენ ხომ არა ხარ სულიკო?!“

ვარსკვლავის სხივებიც და „ნიავიც“ ერთდროულად მახარობლობენ პოეტს: „დასტური მომცა ციმციმით, სხივები გადმომაყარა და იმ დროს ყურში ჩურჩულით ნიაგმაც ასე მახარა: „ეგ არის, რასაც ეძებდი, მორჩი და მოისვენეო, დღე დაიღამე აწ ტკბილად და ღამე გაითენეო! სამად გაშლილა ის ერთი: ვარსკვლავად, ბუღბუღ-ვარდადო, თქვენ ერთმანეთი რადგანაც ამქვეყნად შევიყვარდათო“. „მენიშნა!.. აღარ დავეძებ საყვარლის კუბო-სამარეს, აღარ შევწივი ქვეყანას, აღარ ვღვრი ცრემლებს მღუღარეს!“ – ამბობს პოეტი და ეს

³ აკაკი ბაქრაძე, სასულიერო პოეზიის სახე-სიმბოლოები, კრებული „პოეზია“, 1981, გვ. 80.

„მენიშნა“ მრავლისმთქმელია, რადგან, ლექსში ჩადებული ჩანაფიქრის მიხედვით, ვარდი, ბუღბუღი (მტრედი, გვრიტი) და ვარსკვლავი საღმრთო სახელებია (ქებათა-ქება სოლომონისა, II, 12, 14).

ამ „აღმოჩენაში“ პოეტს სიხარული და გამოუთქმელი სისავსე მოჰგვარა: „ბუღბუღს ყურს ვუგდებ, ვარდს ვენოსავ, ვარკვლავს შევექურებ ღხენითა და რასაცა ვგვრძნობ მე იმ დროს, ვერ გამომიტყვამს ენითა!“

ეს წუთი ცის გახსნის, იღუმალის გამოცხადებისა და უკვდავების განცდის ტოლფასია: „ისევ გამეხსნა სიცოცხლე, დღემდე რომ მწარედ კრულიყო, ეხლა კი ვიცი, სადა ხარ: სამგან გაქვს ბინა, სუელიკო!“...

ღვთის სამყოფელი სამარეში კი არა, სამყაროს საგნებშია.

აკაკი ბაქრაძის განცხადებით, „აკაკი წერეთელს „სულიკოში“ კლასიკური სიცხადით აქვს გადმოცემული ღმერთის ყველაფერში განფენილობის მონოთეისტური იდეა“.⁴

პოეტი რომ ნამდვილად ღმერთს ეძებდა და არა მოკვდავ სატრფოს, ამის დასტური ლექსის ფინალიცაა, სადაც „გამოუთქმელით“ ივსება ავტორი.

არეოპაგიტული მისტიციზმის მიხედვით, ღმერთი არის „ერთი... გამოუთქმელი“, „სიტყუაი გამოუთქმელი“, „მიუწვდომელი და გამოუთქმელი საღმრთო სიტყვა“.⁵

ქართულ სასულიერო მწერლობაშიც ქრისტე „უხილავი“ და „გამოუთქმელია“. ასეა „ვეფხისტყაოსანშიც“.⁶

აკაკის წერეთლისეულ ტრიადაში (ვარდი, ბუღბუღი, ვარსკვლავი) ვარდი ღვთაების სიმბოლოა, ბუღბუღი მუსიკალურობისა, ტკბილხმოვნების, ვარკვლავის პირდაპირი ადრესატი ქრისტეა და იგი სიწმინდედ, ამაღლებულად, უკვდავებად აღიქმება.

იოანეს გამოცხადებაში ქრისტე ამბობს: „მე ვარ ძირი და ნათესავი დავითისა და ვარსკვლავი ბრწყინვალე განთიადისა“ (22,16).

⁴ აკაკი ბაქრაძე, დასახელებული სტატია კრებულ „პოეზიიდან“, გვ. 80.

⁵ პეტრე იბერი, შრომები, 1961, გვ. 69, 21.

⁶ ვ. ნოზაძე, „ვეფხისტყაოსნის ღმრთისმეტყველება“, პარიზი, 1963, გვ. 120.

სახარებაში აღმოსავლეთით ამობრწყინებული ვარსკვლავი იყო მოგვებისათვის მაცხოვრის შობის მაცნე, ეს ვარსკვლავი უწევდა მათ მეგზურობას ბეთლემში, სადაც ჩამოვიდნენ ყრმა იესოს თაყვანისცემად: „რამეთუ ვიხილეთ ვარსკვლავი მისი აღმოსავალით და მოვედით თაყუანისცემად მისსა“ (მათე, 2,29).

აი, ეს „სჯულის ცნობის“, „უცნაურ სხივოსნობის ვარსკვლავი“ აქცენტირებული აკაკის ლექსში „შობა“:

„ცისკრის ვარსკვლავი“ „...უფლის თვალია“ „მუშებში“.

„ნუთუ ვეღარ შეგინიშნავს, ის ვარსკვლავი როგორ ბრწყინავს? შენი არის, ბედს გექადის, გაიღვიძე, ნუღარ გძინავს“ („ძველ სამეფოს“), ასე აფხიზლებს აკაკი თანამემამულეთ იღუმალ ვარსკვლავზე მინიშნებით.

არც ის არის შემთხვევითი, რომ „მთაწმინდა... შეჰყურებს ცისკრის ვარსკვლავსა“ („განთიადი“).

„სულიკოს“ სხივსაც დიდი აზრობრივი დატვირთვა აქვს. „დასტური მომცა ციმციმით, სხივები გადმომაყარა“...

სხივი, შუქი მამაღმერთის, ზოგჯერ კი ქრისტეს სახელია: „მამა არის შუქი, თუმცა შუქი უმთავრესად ძის პრედიკატი იყო, რადგან ძეში ღვთაება პირველად ხდება ნათელი, ცხადი, გასაგები“.⁷

აკაკის „მწუხრშიც“ ცის და ქვეყნის შუამავალი – ეს ღვთაების სხივია: „ცის და ქვეყნის შუამავლად სხივი იყო მთიებისა და იმათში პირველობა შუქურ ვარსკვლავს მიეთვისა“.

ციურ სამყაროსთან იღუმალი „კავშირი“ საერთოდ ორგანულია პოეტისათვის: „ვარსკვლავიც სხივებ-პარპალით მადლიდან მედასტურება და ეს ციური სიმართლე მხოლოდ კაცს არ ეყურება“ („მგოსანი“).

„სულიკოში“ არც „ცვარ-მარგალიტი ციური“ ფიგურირებს შემთხვევით.

ვარდში „სიყვარულის“ ძიება ღვთის ყველაფერში არსებობის გამოხატულებაა. ღვთისმეტყველების მიხედვით, ღმერთი ყველაფერშია განფენილი: „ღმერთი ყოველსა თანა არს, ხოლო ყოველი არა მის თანა არს“.⁸

⁷ ლ. ფოიერბახი, „ქრისტიანობის არსება“, 1956, გვ. 109

⁸ პეტრე იბერი, „შრომები“, თბ., 1961წ., 25, 61.

ციური „ცვარი“, ვარდში ღვთის არსებობაზე რომ მიგვა-
ნიშნა, ქრისტეს სიმბოლური სახელია.

„ცვარი ქრისტეს სიმბოლოა, ცვარი ლოგოსია ანუ ღმრთის
სიტყვა“.⁹

ქართულ ჰიმნოგრაფიაშიც „ცუარი ცხოვრებისა“, „ცუარი
მშვიდობისა“ (მიქაელ მოდრეკილი) არის ქრისტე“.

„ტრადიციის გავლენით, დ. გურამიშვილის პოეზიაში ცვარი
ქრისტეს სახელად მოიაზრება: „ცვარო ზეგარდმო
წვეთილო“.¹⁰

ვარსკვლავის სიმბოლო აკაკი წერეთელს ბიბლიიდან,
ჰიმნოგრაფიიდან, ღვთისმეტყველებიდან შეეძლო გაეთავისე-
ბინა.

აკაკის ლექსებში ვარდი და ბულბული აბსოლუტურად
დაშორებულია ტრაფარეტული ვარდბულბულიანობისაგან და
სიმბოლოა პოეზიის, მუსიკალობის, მშვენიერების („პანორამა“,
„მოსუცი და ახალგაზრდა“, „ფუტკარი“). პოეტი ემიჯნება
„უაზრო სტვენას“, ვარდბულბულიანობას და აშკარად დგება
ღრმააზროვანი პოეზიის მხარეზე“ („რამოდენიმე სიტყვა
„ჩანგურის“ შესახებ“).

აკაკის იდეალია „მოყვრისთვის თავდადებული ბულბული,
ტკბილად მსტვენარი“ („პოეტის პროგრამა“), ანუ ტკბილხმო-
ვანი და, ამავე დროს, უტილიტარული პოეზია.

ბუნებრივია, აკაკი, რომელიც თვით იყო „საქართველოს
ბულბული“, ბულბულის სიმბოლოს მიმართავდა ამ ცნების
საუკეთესო გაგებით.

„სულიკოში“ არის კიდევ ერთი ღრმააზროვანი სიმბოლო
„ნიავის“ სახით: დასტური მომცა ციმციმით, სხივები გად-
მომაყარა და იმ დროს ყურში ჩურჩულით ნიავემაც ასე მახარა:
„ეგ არის, რასაც ეძებდი, მორჩი და მოისვენეო! დღე დაიღამე
აწ ტკბილად და ღამე გაითენეო!“

ეს მახარობელი „ნიავი“, ჩვენის აზრით, სულიწმიდაა.

⁹ ა. ბაქრაძე, სასულიერო პოეზიის სახეები, კრებული „პოეზია“, 1981, გვ. 61.

¹⁰ ტ. მოსია, „დავით გურამიშვილის სიმბოლიკისა და პოეტის
საკითხები“, თსუ, 1989, გვ. 192.

„ნიავის მობერვა „საუფლო სულის, სულიწმიდის ასოციაციას ქმნის „თამარიანში“: „უცნი ავითა, უც ნიავითა საუფლო სული ჟამის ჟამისად“.

დიონისე არეოპაგელის „შრომებში“ ლაპარაკია „საიდუმლოდ მობერვაზე“ (1961წ., 109,10).¹¹

იოანეს სახარებაში კი გვხვდება სულიწმიდის ქროლვა: „სულს ვიდრეცა უნებნ, ქრინ, და ხმაი მისი გესმის, არამედ არა იცი, ვინაი მოვალს და ვიდრე ვალს. ესრეთ არს ყოველი შობილი სულისაგან“.¹²

ჰიმნოგრაფიაში კი ყურადღებას იქცევს „სადმართო ნიავის“ მობერვა.¹³

„სულიწმიდის მოქმედებას, მისი მისიის აღსრულებას ღვთისმეტყველებაში „მობერვით“ გამოხატავენ“.¹⁴

ქარი, გრიგალი კი სულის სიმბოლოც არის.

აკაკი წერეთლის „ნათლისღებაში“ სულიწმიდა მტრედის სახით გვხვდება.

„მგოსანში“ კი „ნიავი“ – სულიწმიდა შთააგონებს პოეტს ხალხის სამსახურს: „ნიავი მეჩურჩულება: რაცა ხარ, ნუ დამალავო, ეკალი იყავ წყლულისთვის ზოგჯერ... და ზოგჯერ მაღამო“.

ხოლო ლექსში „მუშები“ ღმერთზე მლოცველ მორწმუნეთა ყანას „ნიავი უმღერს ნანასა“.

ასე „ბაასობს“ სულიწმიდასთან ღვთის რჩეული პოეტი შთაგონების წუთებში.

ასე აკავშირებს აკაკი ვარდს, ბულბულს, ვარსკვლავს, რითაც მიწიერ-ზეციურის გამთლიანებასაც აღწევს თვითონაც ქრისტესავით ორბუნებოვანი პოეტი.

ამით დასტურდება ის უცილო ჭეშმარიტება, რომლის ხაზგასმაც გრ. რობაქიძეს ეკუთვნის, კალისტრატე სალიას თქმით: „ლოგოსი, ცოცხალი თაური ციურისა და მიწიერისა,

¹¹ პეტრე იბერი, „შრომები“, თბ., 1961წ., 25, 61.

¹² მცხეთური ხელნაწერი, 551,8.

¹³ „ჩვენი საუნჯე“, ტ. 1, 1960წ., გვ. 508.

¹⁴ ზ. გამსახურდიას დასახელებული ნაშრომი, გვ. 35-36.

არც ერთ ენაში ისე ღრმად არ ცნაურდება, როგორც ქართულში“.¹⁵

ციურისა და მიწიერის ეს ერთობა აკაკი წერეთლის პოეზიაში ღვთაებრივი ძალის ქართულით ხორციელდება.

„სულიკოს“ ჩანაფიქრს, მისი ძიების ფორმას, შესაძლებელია, რომელიმე კონკრეტული წყარო ჰქონოდა, რადგან ღვთის საკითხი სამყაროსათვის ძველია, მარადიული და აკაკის მრავალ წინამორბედს აწუხებდა იგი.

შემოქმედის, ჭეშმარიტების პრობლემას დასაბამიდანვე უღრმავდებოდნენ ზნეობრივი სრულყოფისკენ მიმსწრაფი ადამიანები.

ნეტარი აგვუსტინე, ცდილობს რა ჩასწვდეს ღვთის საიდუმლოებას, შემოქმედის ყოველ ქმნილებაში ეძებს მას: „მაგრამ რა არის ღმერთი ესე? რას წარმოადგენს იგი? ქვეყანას ვკითხე და მან მომიგო: „მე არა ვარ იგი“. და ყოველმა სულიერმაც, მცხოვრებმა მასზედ, აღიარა იგივე. კვალად ვკითხე ზღვებს, ქვესკნელთ და მათში მცხოვრებ ქვემძრომთ და ერთხმად მომიგეს მათ: „ჩვენ არა ვართ ღმერთი შენი; ჩვენს ზევით ეძიე“.

„აღსარების“ ავტორი ანაქსიმენეს აზრსაც იმოწმებს: „ვკითხე მე ქართა მქროლავსა და მთელმა სივრცემ ჰაერისამ, ყოველი ბინადართურთ თვისით, შემომღაღადა: „შეცთომილია ანაქსიმენე: მე არა ვარ ღმერთი“.

მერე ძიება, ბუნებრივია, ზეცაში გრძელდება: „ვკითხებოდი მე ცასა თუ მზეს, მთვარეს თუ ვარსკვლავებს და ყველანი ერთს მეუბნებოდნენ: „ჩვენ არა ვართ ღმერთი, რომელსაც შენ ეძებ“.

საიდუმლოში ჩაწვდომის დაუცხრომელი სურვილით ანთებული ღვთისმეტყველი ყველაფერს უტრიალებს: „დაბოლოს ვარქვი მე ყოველივეს, რაც კი გარს ერტყმის შემოსავალ კართა ჩემი სხეულისა: „მარქვით მე შესახებ ღმრთისა ჩემისა, – აკი თქვენ არა ხართ იგი, – მითხართ თუნდ რაღაც მის შესახებ“. და მათ ხმითა მადალით

¹⁵ ს. ჭილაიას წერილიდან „მშობელ მიწაში ფესვგადგმული“, „კომუნისტი“, 1989, 21 ოქტომბერი.

შემომდლადღეს მე „შემოქმედი ჩვენი და დამბადებელი ჩვენი, – აი, ვინ არის იგი“.¹⁶

„აღსარებაში“ ისევ და ისევ მეორდება შეკითხვა, ნაფიქრ-ნაგრძობის შემოწმება: „მე ვკითხე მთელს სამყაროს შესახებ ღმრთისა ჩემისა და მანაც ასე მომიგო მე: „მე არა ვარ ღმერთი, შემოქმედი ჩვენი – აი, ვინ არის ღმერთი“.¹⁷

საბოლოოდ კი ღმერთი გაიგივებულია ჭეშმარიტებასთან: „სადაც ჭეშმარიტება ვნახე მე, მუნვე ვნახე ღმერთიცა ჩემი, რომელიც თავად არს ჭეშმარიტება“.¹⁸

ეს ვრცელი ამონაწერი შემთხვევით არ მოგვიტანია. ასე ერთნაირად ცდილობენ ღმერთისა და არსებობის არსში წვდომას ქრონოლოგიურად დაშორებული პიროვნებები, მათი ძიების მიზანი, გზა და ძიების ფორმა მსგავსია, ავგუსტინესი – მასშტაბური, ყოვლისმომცველი, აბსტრაქტული, აკაკისთვის კი შემოქმედი უფრო კონკრეტულ, მიწიერ-ხეცვიერის გამორჩეულ ქმნილებებშია დავანებული.

ავგუსტინეს ღმერთს „ჭეშმარიტება“ ეწოდება, აკაკისას – „საყვარელი“ და „სულიკო“ და იგი სამყაროს რჩეულ საგნებში, ხელშესახებ რეალობაშიცაა გაცხადებული და მაინც ორივესთან ღმერთი „სულია სახიერი“.

პასუხები ოდნავ განსხვავებულია, მაგრამ არის ტიპოლოგიური მსგავსება, თუმცა გაჭირდება „სულიკოს“ გენეტიკური ფესვები ავგუსტინესთან ვიგულვით, რადგან არ ვიცით, იცნობდა თუ არა აკაკი წერწთელი ამ ღვთისმეტყველს, მაგრამ ქართველი პოეტის უსაზღვრობით გატაცებული, ამაღლებული სული მაინც ასე უახლოვდება უცხოელი შორეული ღვთისმეტყველის სწრაფვას.

¹⁶ ნეტარი ავგუსტინე, აღსარება, 1, საქართველოს ეკლესიის კალენდარი, 1985, საქართველოს საპატრიარქო, თარგმანი რუსულიდან ვ. ბურკაძისა, გვ. 306.

¹⁷ იქვე, გვ. 307.

¹⁸ იქვე, გვ. 326.

ვაჟა-ფშაველას „სამეფო სიყვარულისა“

ათეული წლების მანძილზე ხდებოდა ჩვენს მეცნიერებაში ვაჟა-ფშაველას მეტაფორული სახეებისა და მსოფლმხედველობის არასწორი გააზრება, რაც საშუალებას არ იძლეოდა სწორად აღქმულიყო პოეტის რელიგიური თვალსაზრისი. დღეს კი აშკარაა, რომ ფშაველი გენიოსის შემოქმედებაში მართლმადიდებლური ქრისტიანობის პრინციპებია მთავარი. პოეტის წინამძღვარია სამება.

აშკარად ქრისტიანულია ვაჟას ზნეობრივი პოსტულატები, სიბრადულის, სიყვარულის, სიკეთის, მიტევების, სინანულის გაგება და ბოროტის საღვთო მადლით გააკეთილშობილების იდეა.

ვაჟას იდეალი იყო „ტრფობის მთაზე“ შედგომა, „გრძნობის მთამდე“ ამაღლება, „ტრფობის ქვეყნის“ მიგნება.

როგორც უფლის რჩეულს, ვაჟას ესმოდა ანგელოზების ხმა: „ციდამ ხმა მესმის ანგელოზების, ცამ თავისი აზრი გამიზიარა: „ბოლო კარგია! – და ჟრუანტელმა თავით ბოლომდე ჩამომიარა“ (პასუხად N-ს) (1, 219).

ცხოვრების სიძნელეებმა, განსაცდელთა გმირულად გაძლება პოეტი ისე გამობრძმედა, რომ „ცა-ქვეყნის შუა ქედ-მოუდრეკელ სვეტად“ გაბრწყინდა („ცხოვრებამ არ შემიბრაღა“) (2, 2).

სიკეთის შიმშილი, სათნოების წყურვილი და გაუმადლობა აქცია თავის დევიზად: „მშიოდ-მწყუროდეს კეთილი, ვერ გაძღე, მოგაკდე მშიერი“ (ვედრება).

ვაჟას ჰუმანიზმი სახარებით არის ნასაზრდოები.

სახარებაში ქრისტე გვინერგავს: „გიყვარდეთ თქვენი მტრები, დალოცეთ თქვენი მაწყევრები, სიკეთე უყავით თქვენს მოძულეებს და ილოცეთ მათთვის, ვინც თქვენ გავიწროებთ და გღვენიო“ (მათე, 6, 46) (3, 10).

„ვინც რომ მიყვარს, ის ხომ მიყვარს, ისიც მიყვარს, ვინაც რომ მიჰუღს“ – ქრისტიანული მრწამსით იყო შთაგონებული აკაკი წერეთლის ეს სტრიქონები.

ვაჟა-ფშაველა არ შემოიფარგლებოდა მხოლოდ მოყვასის სიყვარულით: „მკლავს ნდობა დაუსაბამო, მოყვასისათვის ვწვალობდე. ვიცი, ტანჯული ამგვარად უნდა ბოლო დროს ეხარობდე. ვინც მიყვარს, გარდა იმისა, მინდა სხვასაცა ვყვარობდე“ (აღარ მწადიან ვიმღერო) (2, 181).

სახარება განარჩევდა სულისა და ხორცის საქმეებს.

„...ხორცის საქმეები აშკარაა: ეს არის სიძვა, უწმიდურება და თავაშეებულობა.

კერპთმსახურება, მისნობა, მტრობა, ჩხუბი, შური, რისხვა, შუღლი, უთანხმოებანი, მწვალებლობა,

სიძულვილი, მკვლელობა, ღოთობა, გაუმაძღრობა და სხვა ასეთი, გეუბნებით წინასწარ, ...რომ ამის ჩამდენნი ღვთის სასუფეველს ვერ დაიმკვიდრებენ (პავლე მოციქული, გალატელთა, 6, 19,20,21) (3, 411).

„ხოლო სულის ნაყოფია: სიყვარული, სიხარული, მშვიდობა, სულგრძელობა, სახიერება, სიკეთე, ერთგულება.

სიმშვიდე, თავშეკავება – ამათ წინააღმდეგ არ არის რჯული.

ხოლო მათ, ვინც ქრისტესნი არიან, ჯვარს აცვეს თავიანთი ხორცი ვნებებთან და გულისთქმასთან ერთად.

თუ სულით ვცოცხლობთ, სულითვე უნდა ვიაროთ.

ნუ ვიქნებით პატივმოყვარენი, ერთმანეთის გამადიზიანებელნი და ერთმანეთის მოშურნენი“ (პავლე მოციქული, გალატელთა, 6, 22,23,24,25,26) (3, 411).

ვაჟა ფშაველა სულის, სულიერების აპოლოგეტი იყო და სახარების კვალობაზე მოიაზრებდა სულისა და ხორცის თვისებებს: „ხორცი, დაჰნელდი, დამჭლევდი, სულო, იხარე, ჰლალობდე, ღმერთმა დამკარგოს, თუ ამას სიტყვის შნოსათვის ვამბობდე. ხორცი რას მიშველს მარტოკა, თუ სულით არა ვგალობდე. სულო, აჰყვავდი, ამადლდი, დაე ლეშითა ვწვალობდე! სულო, აჰყვავდი, ამადლდი, ვარდებით დაიფარია. ცრემლი, ჩემთ თვალთა ნაწური, ზედ ნამად დაიყარია. საჭირგარამო ქვეყნისა გუღს ლახვრად გამიყარია“ (ხორცი დაჰნელდი) (2, 40).

ბუნების, ქვეყნისა და ადამიანთა გულების მესაიდუმლე უკუაგდებდა „წვრილმან, ჩანჩალა აზრებს“, მისი „დიდი წადილი“ სამყაროს იქით, მოკვდავთათვის უცნობ ჰორიზონტებს იკვლევდა, ღმერთთან ხიდის გადებას ცდილობდა: „...უცვლელი ვრჩები მაინცა ჩემის წადილით დიდითა, სამყაროს იქით რომ მიდის, მომაკვდავთ განა იცითა? წვრილმანს, ჩანჩალა აზრებსა ვილადავ აქეთ-იქითა: არ დამიშალონ მიმოსვლა ღმერთთან ამ გრძნობის ხიდიტა“ (მე შენის ტრფობით ვერ გავძედ) (4, 318).

ქრისტიანული მრწამსით ცხოვრობენ ვაჟას პერსონაჟები („საშობაო ამბავი“, „კაცი მართალი“).

მაგრამ პოეტის თანამედროვე ეპოქა ქრისტიანული ეთიკის იგნორირებით გამოირჩა.

ამიტომ წუხდა ილია ჭავჭავაძე „აჩრდილში“ მკურნალი წყაროს დაშრობას, სიცოცხლის ხის გახმობას.

დაკარგული „საყვარლის“ - „სულიკოს“ საფლავს თავდაკლული დაეძებდა აკაკი წერეთელი.

პოეტს „სიცოცხლის ხესთან“ (ღმერთის სიმბოლოა) სიკვდილის ზარი ჩაესმოდა (4, 257-258).

ღმერთის ძიების, პოვნის, საამქვეყნო მდაბალი ფიქრების, შურის და მტრობის ღმერთის სასწაულმოქმედი ძალით დამარცხების სიხარულია ვაჟა-ფშაველას ლექსში „სამეფო სიყვარულისა“.

ბედის ვარსკვლავი, სატრფო, უკვდავების ხე, სიყვარული (ღმერთი) სამოთხის, სამყაროსეული ჰარმონიის დამკვიდრების საწინდარია.

ლექსის დასაწყისი სატრფოს დაკარგვით განცდილ ჭირსა და სევდას აფიქსირებს: „სატრფო დაკარგე, იმას ვეძებდი, შემოვიარე მთელი ქვეყანა. ჭირი და სევდა ზღვა და ხმელეთზე სატრფოს მაძებარს შემხვდა ბევრგანა“ (5, 259).

სატრფო, საყვარელი, სიყვარული ღმერთია.

სოლომონის „ქებათა ქებაში“ ღმერთი არის „სულის შეყვარებული“ (ქებათა ქება, 3,1) (6,16).

„...ეს არის მეტრფე ჩემი, ეს არის საყვარელი ჩემი“... (ქებათა ქება, 5,16) (6,17).

დავით გურამიშვილის „დავითიანის“ მიხედვით, ღმერთი არის „საყვარელი, მკვიდრი საყვარელი, ტრფიალი, მიჯნური“ (7, 428).

„ზუბოკვა“ საღვთო მიჯნურობის თემაზეა შეთხზული (7, 436).

„ვახტანგ VI „სატრფიალონი“, არჩილის „ტურფა ასული“ აღგორიულად ქრისტეს მოიაზრებს, რაც სუფისტური პოეზიის გავლენაზე მიუთითებს (7, 436).

აკაკი წერეთლის „სულიკოში“ ღმერთს ეწოდება „საყვარელი“ და სულიკო (სული).

გალაკტიონის შემოქმედებაში ღმერთი არის „შორეული სატრფო“, სიყვარული, „ზექვენიური სიყვარული“.

ანა კალანდაძის ღმერთი არის „ყოველთა დიდი სიყვარული“, „რჩეული“.

ვაჟა ფშაველას „სატრფოც“ ღმერთია, იგი დაკარგულა, გაუჩინარებულა ურწმუნოთათვის.

ლექსში „სამეფო სიყვარულისა“ ასევე ძიების ორიენტირია „ბედის ვარსკვლავი“: „რამდენჯერ ფიქრი ცეცხლმოდებული გავგზავნე ცაში მადლა ღმერთთანა, მაგრამ მე და იმ ჩემს ბედის ვარსკვლავს არ მოგვიხერხდა შეყრა ერთგანა“ (5, 259).

ვარსკვლავი საღმრთო სახელია. იოანეს აპოკალიფსში ქრისტე არის „ცისკრის კაშკაშა ვარსკვლავი“ (იოანეს გამოცხადება, 22,16) (3, 521).

ლექსის მიხედვით, ხეტიალისას ვაჟა ფშაველა წააწყდება უმშვენირეს, „ტურფა მდელოს“, იმდენად ზეადმტაცს, რომ შეუწყნარებელია ადამიანის მიერ ამ წმინდა ადგილის ფეხით გათელვა.

ეს გამორჩეული ადგილი სამოთხის იდენტური იყო, სადაც ყოველგვარი „სამაქვეწო ფიქრი“ ქარწყლდებოდა...

წმინდა სავანეში „ტრფობის ღმერთების“ მსგავსი ცივი წყაროები რწყავდნენ ყვაილებს: „ცივნი წყარონი ურიცხვო ყვაილთა ანკარა ნამით პირებსა ჰბანდენ. წყარო ხომ თავადაც ღამაზი არის, მაშინ კი ტრფობის ღმერთებსა ჰგვანდენ. უკვდავებისა წყარონი იყვნენ და უკვდავებით მიდამოს რწყავდენ“ (5, 259).

წყარო უფლის მეტაფორული სახელია.

ქრისტე არის „ცოცხალი წყალი“ (იოანე, 4, 10) (3, 183).

ღმერთია „წყლის წყარო, რომელიც საუკუნო სიცოცხლედ იძინებს“ (იოანე 4,14) (3, 183).

იოანეს გამოცხადების მიხედვით, ქრისტე არის „სიცოცხლის წყლის წყარო“ (2, 16) (3,518), „უსასრულო სიცოცხლის წყალი“ (გამოცხადება, 22,17) (3,521), „სიცოცხლის წყლის მდინარე“, რომელიც „...ღვთისა და კრავის ტახტიდან მოედინება“ (გამოცხადება, 1) (3, 519).

ვაჟას მიერ ხილულ სამოთხეში ყვაოდა „უკვდავების ხე“.

„უკვდავების ხე“ იდენტურია იოანეს გამოცხადების „სიცოცხლის ხისა, რომელიც ისხამს თორმეტ ნაყოფს, ყოველ თვეში იძლევა თავის ნაყოფს, ხოლო ხის ფოთლები ხალხთა განსაკურნებელია“ (იოანეს გამოცხადება, 22,2) (3, 520).

მხოლოდ წმიდებს, რომლებიც „რეცხავენ თავიანთ სამოსელს, აქვთ უფლება სიცოცხლის ხეზე“ (22,14) (3, 520).

ვაჟას „სიყვარულის სამეფოში“ არ გვხვდება ევას მაცდუნებელი გველი, ბოროტება დათრგუნული იყო, „სამეფო ტახტზე ყვავილიანზე თვით სიყვარული ზედ ბრძანდებოდა, კაცთა და პირუტყვთ გრძნობა-ვნებაზე იგი მეფობდა და ბრძანებლობდა“ (5, 259).

უფლის სასწაულით, მოთვინიერებულიყვნენ ვეფხენი და ლომნი, ირემთა და შველებთან უწყინრად იყვნენ, ქორ-შეგარდენნი კაკაბთ, გნოლთ ვეღარ ერჩოდნენ.

არწივის ბუნება დამტკბარიიყო სიყვარულის ძალით, მას ხმალი ქარქაშში ჩაეგო და კლანჭებზე სისხლი აღარ ეცხო.

სამკვდრო-სასიცოცხლოდ გადაკიდებულმა მეფეებმა დაივიწყეს შური, მტრობა, ომი, სიყვარულის სამეფოში მათი სულიერი ფერიცვალება მოხდა, იარაღი გადააგდეს და ერთმანეთს ღვიძლი ძმებზევით გადაეხვივნენ. ამ მადლიანი ცისგან და მდელოსგან მათ სულ სხვა რამ ეუწყათ და სიყვარულშემოსილებად იქცნენ: „ერთურთს შესტრვიან თვალდამშეულნი, ვით ცა გადმოსულს მაზედ მთვარესა. მე კი ვიძახდი: სატრფო სადა ხარ? რად არ მაჩვენებ შენსა სახესა?“

ბიბლიაში ღმერთი არის „დიდი და სასწაულმოქმედი“ (ფს. 86, 10) (3, 615).

სასწაულები უფლის ძალით ხდება: „მე უფალი, ვამდაბლებ აღზევებულ ხეს და აღვაზევებ დამდაბლებულ ხეს, ვახმობ

ნედლ ხეს და ვაყვავებ გამხმარ ხეს, მე, უფალმა, ვთქვი და აღვასრულებ“ (ეზეკიელი, 17,24) (6, 208).

სასწაულებია ებრაელებისა და მოსეს ხალხის გასვლა მეწამულ ზღვაში (გამ. 14, 6-39) (8,22).

სასწაულებია ისრაელიანთა დაპურება ზეციური პურით, კლდიდან კვერთხის დაკვრით წყლის გამოდენა, მოწამლული წყლის განწმენდა ძელით (გამ. 15, 22-26, 16, 1-31) (8, 53).

სასწაულია აარონის კვერთხის განედლება 12 კვერთხს შორის (გამ. 15, 22-26, 16, 131, 19, 1-13) (რიცხვნი, 17,23) (8, 53).

სასწაულია მეფე დარიოსის მიერ ლომის ხახაში ჩაგდებული დანიელის უვნებლად გადარჩენა, ხოლო მისი დამბეზღებლის დაგლეჯა მტაცებლებისგან (დანიელი, 6, 17-12) (8, 254).

ქრისტეს მრავალი სასწაულია აღწერილი სახარებებში.

ლექსის ავტორი დაექებს სატრფოს, ამ სასწაულების მიზეზთა მიზეზს და მისი შეკითხვის – „სატრფო სადა ხარ?“ – პასუხში გაცხადდება სატრფო და ტრფობის ქვეყანა შეიცნობა: „მე თვით გახლავარ ის შენი სატრფო! ტრფობის ქვეყანა ერთხმად ჰკიოდა“.

მაგრამ ეს ზექვეყნიური ბედნიერება ეფემერული გამოდგება, რადგან პოეტმა სიზმარში იხილა ყოველივე და ისევ იმედგაცრუების ტკივილი ამგზავრა.

ჩვენი სხვა კლასიკოსებიც სიზმრით უახლოვდებიან იდეალს.

აკაკი წერეთელი გაურბოდა სულის დამაკნინებელ გარემოს და სიზმარში ხედავდა ქვეყნის ხსნისთვის მოვლენილ ნინოს, ქეთევანის, თამარის სამებას, გამოღვიძებულს კი ისევ მწარე რეალობაში, გადაგვარებულ თანამემამულეებს შორის ყოფნა გაუძღისი გულისტკივილით ავსებდა (სიზმარი) (4, 247-248).

ამქვეყნიური უკეთურობებით გულგატეხილი პოეტი სულიერი სიმშვიდის წყაროს ძილში, სიზმრებში პოულობდა: „ძილო! ...ზეციურო სტუმარო,... ქვეყნის ტანჯვა, ფხიზლობა ვეღარ აიტანაო! სიზმრით მაინც დაატკბე! ნანა-ნანი-ნანაო!“ (ზეციური სტუმარი) (4, 254-255).

გალაკტიონს ესიზმრებოდა „რალაც წმინდა, შორი ქვეყანა“ და „ანგელოზთა ნანა“ (მე მესიზმრება) (9, 39).

პოეტების მეფის სულში მკვიდრდებოდა „ოცნება, ნახაზი საგანთა უარით“ (ანგელოზს ეჭირა გრძელი პერგამენტი“) (9, 74) ანუ მწარე სინამდვილეს ოცნებით აღამაზებდა.

იუნგის მიხედვით, არსებობს „კომპენსირებული, პროსპექტული, წინასწარმეტყველური სიზმრები“, რომელიც გვაუწყებს „მომავალი ცნობიერი წარმატების არაცნობიერ ანტიციპაციას“... სიზმარი შეიძლება მოიცავდეს გარდაუვალ ჭეშმარიტებას, ფილოსოფიურ დებულებას, ილუზიებს, ველურ ფანტაზიებს, მოგონებას, გეგმებს, ანტიციპაციას, ტელეპატიურ ხილვებს“ (10, 26,255,293,305).

აკაკი წერეთლის, ვაჟა-ფშაველას და გალაკტიონის სიზმრები „კომპენსირებული სიზმრებია“, გამოხატავს სინამდვილით უკმაყოფილებას და ამჯერად, სიზმარი, ხილვა მიუღწეველის, არყოფილის ასრულების ილუზიას, რეალურში განუხორციელებელის ირეალურ ყოფაში აცხადება.

მითითებულია, რომ „სამეფო სიყვარულისა“ შთაგონებულია იოანე ღვთისმეტყველის გამოცხადებით, რომელშიც ფიგურირებს საყდარი და მასზე მჯდომი“ (11, 97).

ვაჟას სიყვარულის სამეფო არამიწიერი ადგილია, სულიერი ბაღი, სადაც დგას სამეფო ტახტი და მასზე ბრძანდება სიყვარული – ღმერთი (იქვე).

„ღმერთი სიყვარულია“ (იოანე, I, 4,8).

ბაღი კაცური ბუნებაა იპოლიტე რომაელის მიხედვით.

ბაღის აყვავება წყლით ხდება, წყალი კი საღვთო სახელია.

ანუ ადამიანის სულს აღამაზებს, აკეთილშობილებს ღვთის რწმენა.

„საყოველთაო ინიციაციას ასახავს გამოცხადება მეორედ მოსვლის ჟამს და ეს ინიციაცია ქორწინებითაა სიმბოლიზებული (11, 93).

ვაჟასთან „მშვენიერი მდელო“ განასახიერებს სასუფეველს, გამოცხადებაში კი გვხვდება „მაღალი სერი“.

ქრისტეს ცხონებულთა, სერის მკვიდრთა შესვლა სასძლოსთან იდენტურია მდელოს მკვიდრთა დამკვიდრებისა სიყვარულის სამეფოში.

ორივესთან საყოველთაო ინიციაციაა.

ინიციაციას, ღმერთთან მიახლოების არსს ვაჟა წმინდა ქრისტიანული თვალთახედვით აფასებს“ (11, 100).

„გონით და გრძნობით ღვთიანი“ ვაჟა ბოლომდე რჩებოდა „დიადობის რჯულის“ ერთგული, თუმცა კარგად ხედავდა უკეთურების ზემოს: „სად ია-ვარდის ოცნება, სად „ჩოთქარშინის“ წკრიალი? სად ანგელოზი, სად ქაჯის ოინბახური ტრიალი?! ათასი მიეთ-მოეთი, ფერობა, ენის ტრიალი, ათასგან ჩაძრომ-გაძრომა, ცხოვრება ცუნცრუკიანი – ღრეჯის, ფეხების ლოკვისა – უმსგავსი, მუწუკიანი?! ნეტავი ბავშვად მამყოფა (შეცვალა წესი ტიალი) – სრულ თავის უბირობითა, გონით და გრძნობით ღვთიანი, და ისევ ბავშვად ყოფილსა დღე დამიბნელა მზიანი!“ („ჩემს სიყმაწვილეს მივტირი“) (4, 315).

ლიტერატურა:

1. ვაჟა-ფშაველა, თხზულებათა სრული კრებული, 5 ტომად, ტ. I, თბ., 1961.
2. ვაჟა ფშაველა, ტ. 2, თბ., 1961.
3. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, სტოკჰოლმი, 1992.
4. ქართული კლასიკური პოეზიის ანთოლოგია, თბ., 1980.
5. ვაჟა-ფშაველა, თხზულებათა კრებული 10 ტომად, ტ. I, ლექსები, თბ., 2006.
6. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II, თბ., 1990.
7. ტიტე მოსია, „ღავითიანის“ სახისმეტყველება, თბ., 2005.
8. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი I.
9. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ., 1977.
10. კარლ გუსტავ იუნგი, ანალიზური ფსიქოლოგიის საფუძვლები, სიზმრები, თბ., 1995.
11. თამარ შარაბიძე, ქრისტიანული მოტივები ვაჟა-ფშაველას შემოქმედებაში, თბ., 2005.

გალაკტიონ ტაბიძის „ზექვენიური სიყვარული“

გ. ტაბიძის შემოქმედებაში „სიყვარულის ცხოველი ნათელი“ დაჰნათის ყველაფერს. „ზექვენიური სიყვარული“ ასხივოსნებს პოეტის სულს, „ჯერ ყველასაგან მიუკვლეველი აღმოვაჩინე მე სიყვარული“ – აცხადებს პოეტების მეფე და ეს არ არის შემთხვევითი ფრაზა, მეოცე საუკუნის 20-30-იანი წლების კომუნისტურ ხელისუფალთა უმეტესობას სიყვარული კი არა, სიძულვილი და ნგრევა ამოქმედებდა. „ლუციფერის სამშობლოში“, „ცალთვალა მეფისტოფელის“ საუკუნეში ანტიქრისტეს ნაშეიერები თარეშობდნენ და ხალხს სამუდამოდ დააეიწყეს ღმერთი, სიყვარული. იმ ეპოქაში სიყვარული მართლაც ხელახლა აღმოსაჩენი გახდა. გადმოსროლეს რა „მიწასთან დაბრუნების“ ლოზუნგი, პროლეტარულ მწერალთა უსახო ლეგიონებს ალბათ არასდროს მოზმანებიათ ზეცასთან მიახლოების აუცილებლობა, რადგან იმთავითვე დაჰყვათ ამადლებულისადმი დაგმანული მზერა.

გალაკტიონმა სიყვარულის მრავალსახეობას უძღერა. ამასთან, საღმრთო სიყვარული დასახა ყველაზე უძველველ და ჭეშმარიტ გრძნობად. ამოდიოდა რა ზეციდან, მის იერარქიაში ღმერთიდან იწყებოდა ყველაფერი.

საღვთო სიყვარულია გალაკტიონის იდუმალ სამყაროში შესასვლელი კარი. მხოლოდ განსაკუთრებული, რჩეულთათვის დამახასიათებელი „ზექვენიური სიყვარულით“ იწვოდა პოეტი (რაც სრულიადაც არ ნიშნავს გულგრილობას ქვენიერი სპეტაკი გრძნობებისადმი) და ამიტომაც წვედებოდა სხვათათვის უხილავს და მოუხელთებელს.

სიყვარულია ყოველი ამადლებულის, მშვენიერის სათავე, რადგან „ღმერთი სიყვარული არს“ (კათოლიკე ეპისტოლე იონანესი, 4, 439,8).

პლატონის მიხედვით, „მხოლოდ სიყვარულს მიჰყავს კაცი ჭეშმარიტი გზით ამ ცხოვრებაში“ („ნადიმი“, თარგმანი ბაჩანა ბრეგვაძის, თბ., 1964, გვ. 17).

შთაგონება, გენიალობა ეროსთან წილნაყარია.

არსებობს მიწიერი და ციური ეროსი.

პლატონი გამოყოფს ეროტიკულ მისტერიათა საწყის სტადიას, უმაღლეს, ეპოპტიკურ სტადიამდე, რომლისთვისაც ეს საწყისი სტადია მხოლოდ პირველი საფეხურია“ (იქვე, გვ. 61). მის შემდეგ კი იწყება „სულის მშვენების“ უპირატესობის აღიარება „სხეულის მშვენებაზე“, „ეგ სული, მიქცეული მშვენებების უკიდევანო ოკეანის ჭვრეტად, ვიდრე აგრე გაბრძნობილი და არ მიაღებება... ერთადერთ ჭეშმარიტ მოძღვრებას... მოძღვრებას აბსოლუტური მშვენებების შესახებ... ვინც ეროტიკულ მისტერიათა ამ სტადიამდე ამაღლდება, ზიარების ზღვარს მიღწეული, იხილავს გასაოცარ მშვენებებას, მშვენებებას მარადიულს, ხელთუქმნელს და წარმოგვიდგენს მშვენებებას, სახიერს თავის ყველა გამოვლენაში, ყველა დროში, ყველა ასპექტში...“

„ჭეშმარიტი გზა სიყვარულისა – ესაა გზა მშვენებების საგანთან უმაღლეს მშვენებებაზე თანდათანობით გადასვლისა... ესაა მშვენება წმინდა, შეურყვნელი და შეურევნელი კაცის ხორცით, ფერებითა და სხვა ხრწნადი გარსით შებღალული კი არა, ერთსახოვანი ღვთაებრივი მშვენებება“ (იქვე, გვ. 63).

„სულის ნაყოფი სიბრძნეა და ყველა სახის სათნოება და მათ პოეტთა, იმ დემიურგოსთა ნაშიერად თვლიან, რომელთაც ფარულსა და იღუმალში ჩაწვდომის ნიჭი მოჰმადლებიათ“ (იქვე, გვ. 60).

სული ღმერთია: „ხოლო უფალი სულ არს“ (კორინთელთა მიმართ, 3, 4, 521,17).

დიონისე არეოპაგელის მიხედვითაც, „სულიცა უფალ არს“, „ღმერთი სულია სახიერი, ღმერთი სულია ჭეშმარიტებისა, რომელი მამისაგან გამოვალს“ („შრომები“, 1969წ., 15,14).

ახალი აღთქმის მიხედვით, „სიყვარული ღმერთისგან არს“ („კათოლიკე, ეპისტოლე, იოანესი, თავი III, 19).

„ვისაც არ უყვარს, მან ვერ შეიცნო ღმერთი იმიტომ, რომ ღმერთი სიყვარულია“ (კათოლიკე ეპისტოლენი იოანესი, თავი IV, 8).

იაკობ მოციქული იგივეს ქადაგებს: „საყვარელნო, გვიყვარდეს ერთმანეთი, ვინაიდან სიყვარული ღმერთისგან არს და ყველა, ვისაც უყვარს, ღმერთისგან შობილია და იცნობს ღმერთს“ (კათოლიკე ეპისტოლენი იაკობისა, თავი IV, 7).

პავლე მოციქული კი, როგორც „სულიწმიდის ქნარი“, ასეთ სადიდებელს აღუვლენს სიყვარულს: „კაცთა და ანგელოზთა ენებზეც რომ ვმეტყველებდე, სიყვარული თუ არა მაქვს, მხოლოდ რვალი ვარ მოჟღერიალუ, მხოლოდ წკრიალა წინწილი.

წინასწარმეტყველების მაღლი რომ მქონდეს, ვიცოდე ყველა საიდუმლო და მქონდეს მთელი რწმენა ისე, რომ მთების დაძვრაც შემეძლოს, სიყვარული თუ არა მაქვს, არას მარგია.

სიყვარული სულგრძელია და ტკბილი, სიყვარულს არ შურს, სიყვარული არ ქედმადლობს, არა ზვაობს.

არ უკეთურობს, არ ეძებს თავისას, არ მრისხანებს, არ იზრახავს ბოროტს.

არ შეჰხარის უსამართლობას, არამედ ჭეშმარიტებით ხარობს.

ყველაფერს იფარავს, ყველაფერი სწამს, ყველაფრის იმედი აქვს, ყველაფერს ითმენს.

სიყვარული არასოდეს არ გადავა, თუმცადა წინასწარმეტყველებანი განქარდებიან, ენები დადუმდებიან და უქმი გახდება ცოდნა... მთავარია „რწმენა, სასოება და სიყვარული, ხოლო ამათში უმეტესი სიყვარულია“ (პავლე მოციქულის ეპისტოლენი, I კორინთელთა მიმართ, თავი მე-13, 1,2,3,4, 5,6,7,8,13).

პავლე მოციქული აცხადებდა: „ჩუენ ღუთის და არა ამ სოფლის სული მიგვიღებოის“ (I კორ., 2, 12).

თითქოს მის ღირსეულ შეპასუხებად ისმის გალაკტიონის სიტყვები: „მე სული არ მაქვს ამქვეყნიური“... „და ზეკვეყნიურ სიყვარულით მწვავს გამოუთქმელი და მწარე აღი“ („არ მინდა სიტყვა“).

დანტეს იზიდავდა „სიყვარული პირველი, პირველადი სიყვარული, სიყვარული ღვთაებრივი, სიყვარული დაუშრეტელი“.

სულიერ ზეცაში შეიგრძნო დანტემ არამიწიერი სიქველე და იქვე შეიცნო „სიყვარული სხვადასხვაგვარი“.

იტალიელი გენიოსი მოგვიწოდებდა: „თვალი მივაპყროთ ახლა უკვე სიყვარულს პირველს“.

ღვთაებრივი სიყვარულის ძალის შედეგია ყოველი სრულყოფილის გამოვლენა ამქვეყნად: „სადაც კი სიყვარული მართლაც მისნური პირველი ძალით გამოიჩენს ქმედობის ძალას, იქ იბადება სრულყოფილი ანაზღეულად“ („ღვთაებრივი კომედია“, 1941წ., გვ. 328).

დანტე ასკვნის: „სადაც ნათელი ცისიერი არ ბოძებულა, მანდ სუფევს ბნელი დანაზრდილი სხეულთაგანის, იქ სიმრუმეა და ყოველგან შიშინებს შხამი“ (გვ. 352).

„ვეფხისტყაოსნის“ სახისმეტყველებაში“ ზ. გამსახურდია აღნიშნავს, რომ „შუა საუკუნეების ევროპაში, პროვანსსა და იტალიაში არსებობდა მიმდინარეობა „მიჯნურობის მორწმუნენი“, რომელიც წარმოადგენდა საიდუმლო ორგანიზაციას. ამ ორგანიზაციას ჰქონდა საიდუმლო მეტაფორული ენა, რომელიც სიმბოლოებისა და ალეგორიების მეშვეობით გადმოსცემდა სიყვარულის ინიციაციის მისტერიებს... აქ იყო გამეფებული „ერთადერთი ქალის კულტი“ („ქალი“ ამ შემთხვევაში ტრანსცენდენტული ინტელექტის, სიბრძნის, სოფიას სიმბოლო იყო... დანტე იყო წვერი მიჯნურობის მორწმუნეთა ძმობისა“ (გვ. 93).

სუფისტური ასკეტიზმი, ზ. გამსახურდიას აზრით, აღმოცენდა არაბეთის ქრისტიანი ბერების გავლენით (იქვე, გვ. 104).

სუფისტურ სიყვარულს პოულობდნენ „ვეფხისტყაოსანში“ ვახტანგ VI, დავით გურამიშვილი, კ. კეკელიძე (თუმცა კ. კეკელიძე არ იყო ამ საკითხში თანმიმდევრული, 1933წ. იგი სუფისტურ თეორიას ავითარებდა, 1941წ. უარყო ეს აზრი, 1945 წელს კი ისევ სუფიზმს დაუკავშირა).

მიჯნურის სამსახური ღვთის სამსახურის ანარეკლია. მიჯნური განასახიერებს მარადქალურ საწყისს, სოფიას, ღვთისმშობელს. აქედანვე იშვა მიჯნურის მისტური კულტიც“ (ზ. გამსახურდია, „ვეფხისტყაოსნის“ სახისმეტყველება“, გვ. 167).

„სუფიები არიან პოეტები და მიჯნურები ერთდროულად, მათ გზას ეწოდება გზა მიჯნურობისა“ (ზ. გამსახურდია, იქვე, გვ. 106).

სუფისტურ ასპექტში კითხულობს რუსთველურ მიჯნურობას ზ. გამსახურდია „ვეფხისტყაოსნის“ სახისმეტყველებაში“.

სუფისტური სიყვარულია ჯალალ-ედ-დინ რუმის პოეზიის მთავარი თემა: „მე...ერთს ვჭკვრეტ ორსავე სოფელში... იგია პირველყოფილი და უკანასკნელი, იგია ცხადი და დაფარული. და ამ სოფელში ჩვენ ორს გარდა, სხვას არავის ვცნობ. მე სიყვარულმა დამათრო და ცნობისაგან მიხდილი მაქვს ორივე ქვეყანა“ („აღმოსავლური პოეზია“, თ. ჩხენკელის თარგმანი, თბ., 1981, გვ. 17).

სუფისტების მოძღვარი იბნ ელ არაბი წერდა: „მე მივსდევ რელიგიას სიყვარულისას. მე მიწოდებენ ხან ღაზელების (საღვთო სიბრძნის) მწვემსს, ხან ქრისტიან ბერს, ხანაც სპარსელ ბრძენს. ჩემი მიჯნური სამებაა, რომელიც არის მხოლოდ ერთი“.

„წმინდა ვნებას“ უმღეროდა ბოდლერი („მიწვევა სამოგზაუროდ“, „ჩემო გიშერო“, გვ. 13).

საღმრთო სიყვარულის იდეას იზიარებდნენ და „საყვარელს“ – ქრისტეს ეთაყვანებოდნენ დ. გურამიშვილი, ვახტანგ VI, ა. წერეთელი.

ქრისტე აკაკი წერეთლისთვის იყო უმაღლესი სიყვარული, „საყვარელი“ და „სულიკო“ ერთდროულად.

„ციურ დედოფალს“ თაყვანს სცემდა ვლადიმერ სოლოვიოვი: „ჩემი სული... მიეხლება ციურ დედოფალს“ („მარადი დღე“, თბ., 1984, გვ. 102).

„ციურ მეუღლეს, დეოთაებრივ ქალს“ უმღეროდა ბლოკი („მე ბნელ ტაძარში“, იქვე, გვ. 145).

„ზეციური ცოლი“ ეზმანებოდა ბლოკს ლაჟვარდებში: „ლაჟვარდებით გარემოცულს, დრო – დარბაზებს ანათებს, თეთრი, თეთრი ანგელოზი გზებს ვარდებით ადავსებს. ზეციური ჩემი ცოლი ტოვებს ცისფერ კამარას, გადისხნება ოქროს რგოლი, ქათქათა ფრთებს დამალავს“ (იქვე, გვ. 168).

ვფიქრობთ, მეოცე საუკუნის ქართულ პოეზიაში საღმრთო სიყვარულის იდეის თანმიმდევრული ერთგული იყო გ. ტაბიძე.

ნიჭილიზმის, ცინიზმის ბატონობის დროს „მოკვდა“ ღმერთი და გამეფდნენ ანტიქრისტეს მიმდევრები, „ნათელის მგმობი“ ობივატელები, სისხლისღვრის, სულის ჩაკვლის ოსტატები. ამიტომაც არის გალაკტიონის პოეზიაში „წვალება და ვაღალება გრძნობათ დამხობის“.

ასეთ დროს ძნელი იყო უზენაესი საწყისების ერთგულება, მაგრამ ზეციდან მოვლენილი ერთეული პოეტები მაინც ინარჩუნებდნენ ღმერთისაგან ნაბოძებ „ზეცის სხივს“, „საიდუმლო შუქს“ და საიდუმლოების ბურუსში ხვევდნენ მას გასაგები მიზეზების გამო.

კაცთათვის მიუწვდომელი და შეუცნობელი ღმერთის სახე მხოლოდ სიმბოლურ-ალეგორიულ სიტყვათშეხამებაში, ენიგ-მურ ხატებში უნდა გაცნობიერებულიყო და გალაკტიონი არა მარტო იყენებდა ტრადიციას, უსაზღვროდ აფართოებდა მის შესაძლებლობას. პოეტი ამ ასპექტშიც ერთადერთი და განუ-მეორებელია.

სიყვარულის წინააღმდეგ ცეცხლითა და მახვილით ბრძო-ლის ეპოქაში გალაკტიონს ერთი წუთითაც არ გაუწყვეტია კავშირი უზენაეს ნათელთან და მან გაამჟღავნა ისეთი პრობლემების პოეტურ-თეორიული წვდომა, რასაც ერთდრო-ულად სჭირდება „გულისა და გონების ძალა“, დიდი ინტუიცია და მხატვრული ძალისხმევა.

გალაკტიონმა დაამკვიდრა XX საუკუნის ქართულ პოე-ზიაში საღვთო სიბრძნის გამომხატველი ლექსები, რომელიც ცნობილია „გაზელების“ სახელწოდებით.

ამ ტრადიციების სათავე მან აღმოსავლურ ლირიკაში, ჯაღალ-ედ-დინ რუმის, ნიზამის, ომარ ხაიამის, საადის შემოქმედებაში იპოვა და განაცხადა, რომ ისინი „სავსე პეშეუ-ბით ისვრიან აელვარებულ მარგალიტებს გაზელებისას“.

გალაკტიონი სპეციალურ წერილში – „გაზელა“ საუბრობს როგორც გაზელის წარმოშობაზე, ისე მის თავისებურებებზე.

აი, რას წერს იგი: „გაზელა, როგორც ფორმა, ეკუთვნის სპარსეთის პოეზიას და ითვლება მის ერთ დამახასიათებელ ფორმად, მთელი პოეზია სპარსეთისა, განსაკუთრებით მეორე პერიოდი (1106-1203), ერთი განუწყვეტელი დითირამბია უნახესი გრძნობების. მშვენება შირაზის, პოეტი ჰაფეზი (133-181), მსოფლიოში განთქმული ლირიკოსი, რომელიც გავლენას

ახდენდა ევროპის ლიტერატურაზე და რომლის გავლენის ქვეშ დასწერა გოეთემ თავისი „დასავლეთის დივანი“, იყო უდიდესი პატრიოტი გაზელის. გოეთეს შემდეგ მთელს გერმანიას მოეფინა სასიყვარულო ლირიული ლექსები „გაზელების“ სახელწოდებით, რომლებიც ხშირად იწოდებოდნენ „გაზელებად“. მათში დაცული არ იყო ის თავისებურება, რომელიც სპარსულმა პოეზიამ დააკანონა გაზელისათვის.

საქართველოშიც გაზელის მსგავსად დაიწერა ძალიან ბევრი ლექსი (ბესიკის, ალექსანდრე ჭავჭავაძის, საიათნოვას – მაგრამ მხოლოდ მსგავსად). „არც ერთი ლექსი არ მოიპოვება ქართული გაზელა“.

გაზელის თავისებურება ისაა, რომ ერთი და იგივე სიტყვა ან გამოთქმა მეორდება ყოველი მეორე სტრიქონის ბოლოში, რის გამოც იგი დაყრუებულია უნაზესი სენტენციებით. ეს განმეორება სიტყვებისა არის უმთავრესი თვისება გაზელის... მას უნდა ჰქონდეს არანაკლები ხუთის და არაუმეტეს შვიდი ორსტრიქონიანი ტაეპისა“.

ამავე წერილში აღნიშნულია, რომ გაზელას წარმოშობა დაკავშირებული იყო სასანიდების დინასტიის სახელგანთქმული წარმომადგენლის – ბეჰრამგურის სახელთან, რომელიც იყო იდეალი რაინდის, მონადირისა და გულთამხილავის. მან მოიგონა პირველად მეტრიული სიტყვა საყვარელი მონაქალის – დილარამის სტიმულით, რომელიც აღფრთოვანებული სიყვარულით, თავისი ბატონის პოეტურ სიტყვებზე უპასუხებდა ბოლო სიტყვების თანაბარი აღფრთოვანებით: „განა წარმოსადგენია ამაზე უფრო უმშვენიერესი წარმოშობა პირველი ლექსისა და გაზელისა?“ – ასკენის გალაკტიონი (ტ. 12, გვ. 160-161).

„გაზელის მცოდნის“ ადრესატი თვით გალაკტიონი იყო: „მორეულ დღეებს მახლობლად უზის მცოდნე ჰაფიზის, მცოდნე გაზელის, ცივი ოცნება შხეფავს აუზის, ჩვენი დროც ისევ რუსთაველს ელის“ („ჩვენი დრო ისევ რუსთაველს ელის“).

პოეტს ენატრებოდა „ციური აღერსი, ციური სული“, იწვოდა „ხეჭყეყნიური სიყვარულით“, რომელიც ჩვეულებრივი ლექსიკით გამოუთქმელია, ამიტომ უცხადებდა სიტყვას უნდობლობას: „არ მინდა სიტყვა, არ მინდა სიტყვა, როდესაც

სიტყვა დაიბადება, სიმართლის ალი, როგორც ბურუსი, ისე ირღვევა და იფანტება“.

„სიმართლის ალი“ ღმერთია, მასთან „კომუნიკაცია“ მხოლოდ უხმოდ, უსიტყვოდ ხდება.

ზეციური სულის პოეტს უარი უთქვამს ყოველივე ამქვეყნიურზე და „ტრფობის ტარიგად“ ქცეულა: „მე სული არ მაქვს ამქვეყნიური, შენზე ოცნებით დაიწვა იგი, განშორდა სოფელს და თუ კვლავ სცოცხლობს, სცოცხლობს ისე, ვით ტრფობის ტარიგი, და ზექვეყნიურ სიყვარულით მწვავს გამოუთქმელი და მწარე ალი, სადაა სიტყვა, რომ ამოაშროს გულში ნაგრძნობი და ნაფიქრალი?“ („არ მინდა სიტყვა“).

ამაოა ამქვეყნად „ტრფობის წმინდა ყვავილის“ ძიება, რაც ამძაფრებს ტრაგიზმს („ყვავილები“).

„ხელოვნებაში“ გამოვლენილია იმის რწმენა, რომ „ქვეყნად არ არსებობს ის ალერსი, ის ამბორი“.

„იდუმადი, შორეული სატრფო“, „სხივნართ ელვა“, „შორეული ლანდი“ ბრბოში არ ცხადდება, მასთან შეხვედრა მხოლოდ „არასამსოფლო გზით“ შეიძლება („სასიკვდილო მწუხარება“).

„ახლომდგომელი, მარადის დაფარული, მიუწვდომელი“ ზეციური სატრფო შორეული და ახლობელია ერთდროულად („სადღაც მინახავს“), როგორც ნეტარი ავგუსტინე უწოდებდა ღმერთს. პოეტი იტანჯება „სიშორის სიახლოვით“ და „სიახლოვის სიშორით“.

არა ხორციელი, ჩვეულებრივი მიწიერი გრძნობები, არამედ „ციური ალერსი“, „ციური ნანა“ იდეალი: „ფიქალო მკერდზე არ ოცნებობს, არც გულზე... ის მხოლოდ ციურ ალერსზე გვედრის“ („სხვისი სისპეტაკე უფრო აგიუებს“). პოეტს რაინდობისთვის აქვსებს „სერაფიმთა ბაგეზე უნახესი, ფაქიზი“ და ენატრება „შორეულთა ალერსი“ („ვოილეს“).

სულთა საუფლოდან ქვეყნად გადმოყოლილი ციური სიყვარული ერთადერთ ნუგეშად ქცეულა ამ პროზაულ სამყაროში: „მე დამავიწყდა ძველი წვალება და ვალალება გრძნობათ დამსობის და მახსოვს მხოლოდ ცისფერთვალება, იდუმალება შორეულ ტრფობის“ („ის“).

შორეული სატრფო ვარსკვლავია (ვარსკვლავი საღმრთო სახელია), ცის თაღის შუქია, ღვთაებრივი ხმებით სიმღერებს

რომ კარნახობს პოეტს და ის ცის სამსხვერპლოზე აღავლენს სიყვარულის დიდებას. ყველაფერი ქვეყნიური ამ ციური, ღვთაებრივი მშვენიერების ანარეკლად ისახება („ჩემი ვარსკვლავი, სატროფო“).

მხოლოდ უზენაესის სიყვარულია „სრული ტრფობა“ და ამიტომაც სანატრელია იმ სიყვარულის სიმღერა: „როგორ მიყვარდა! მაგრამ ხსოვნა იმ ტრფობის სრულის დარჩა ჩემს გულში წარუშლელი და მოკამკამე, იმას იგონებს მოგონება დადალულ გულის... იმ სიყვარულის მიმღერე რამე!...“

ლექსში „სიცოცხლის დილა“ მარიამია, ყვავილები – ქრისტე, მისი სახის დროებითი გაუჩინარება აწვალბდა პოეტს და ამ „მომავლის ჩრდილის მჭმუნვარებას მაინც გრძნობდა აწმყოში: „ყმაწვილკაცობა, ყვავილები სიცოცხლის დილის ბურუსებს იქით გადიკარგა... როგორ ვეწამე! ახლა თავს მადგას მჭმუნვარება მომავლის ჩრდილის. იმ სიყმაწვილის მიმღერე რამე!“ („მიმღერე რამე!“).

ის სიყვარული სიზმარეულია, აუხდენელი და მომხიბლავი, მაგრამ რწმენა მისი კვლავ მოვლენისა მაინც ალამაზებს არსებობას („ის ჩამომშორდა, როგორც სიზმარი“).

ზეციური იღუმადლი სატროფო, უხილავი ღმერთი გულშია დავანებული: „ჩემს გულში ვეძებ ვარსკვლავებს, მთვარეს, მეგობრებს, სატროფოს ეშხით მღელვარეს“ („ხშირად ვოცნებობ“).

პოეტი მთვრალი იყო საღმრთო სიყვარულით, იგი „სავსე ფიალით“ (ეს მარიამის სიმბოლოა) ეწაფებოდა ოცნებებს, მშვენიერებას („იმედთა ნაცვლად“).

გალაკტიონის სამყაროში ყველაფერი ამაღლებული, ღვთაებრივი და უმწიკვლო იყო, მის გულს ათრთოლებდა სპეტაკი, ჰაეროვანი მშვენება, წმინდა, შორი ქვეყნის ციური ხმები (მე მესიზმრება“).

პოეტების მეფემ თვითვე გაუსვა ხაზი თავისი სიყვარულის განსაკუთრებულობას: „ჯერ ყველასაგან მიუკვლეველი აღმოვაჩინე მე სიყვარული“ („დადგა აგვისტო“).

მართლაც, პოეტის თანამედროვე ეპოქაში ხელახლა აღმოსაჩენი გახდა საღმრთო სიყვარული, „სიყვარულის ხმა არსით ისმოდა“, მხოლოდ „დაცინვა, წყრომა და ირონია“ ეხერხებოდათ ღმერთთან მებრძოლ თაობებს.

ღმერთი სიყვარულია და იგი წარმოიდგინა პოეტმა მთელი სამყაროს მამოძრავებელ ძალად, სიხარულის, სილამაზის, უკვდავების წყაროდ: „უსიყვარულოდ... მზე არ სუფევს ცის კამარაზე, სიო არ დაჰქრის, ტყე არ კრთება სასიხარულოდ... უსიყვარულოდ არ არსებობს არც სილამაზე, არც უკვდავება არ არსებობს უსიყვარულოდ“.

ამ სიყვარულს ღმერთი ეწოდება და დანტეს მიხედვით, იგი სამყაროს, პლანეტებს აბრუნებს: „წადილი, ნებისყოფა ჩემი შეერხა, როგორც ბორბალი, სიყვარულით მძლავრად დაძრული, იმ სიყვარულით, რაც აბრუნებს მზეს და ვარსკვლავებს“ („ღვთაებრივი კომედია“, 1941წ., გვ. 43).

ნეტარი ავეუსტინეს მიხედვით, ღმერთი არის „დიადი სიყვარული“: „ეს სამყარო დიადი სიყვარულით, რომლითაც მოწყალების გამო შენისა, ბრწყინავს და იწვის იგი, ვითარცა მარადიული შუგა დღე“ („აღსარება“, გვ. 390).

გალაკტიონის პოეზიაში საღვთო სიყვარულს გულისხმობს „პირველი სიყვარული“, აგრეთვე „უკანასკნელი სიყვარული“, რომელიც ადამიანური სიყვარულის უმაღლესი საფეხურია.

უზენაესი გრძნობა თავისუფალია მიწიერი, ხორციელი ვნებისაგან და „უხმო აღერსით“ ატკობს სულს, მას ამქვეყნიური „პირველი სიყვარული“ ვერ შეედრება: „მაგრამ სულ სხვაა სიყვარული უკანასკნელი, როგორც ყვავილი შემოდგომის – ხშირად პირველს სჯობს, იგი არ უხმობს ქარიშხლიან, უმიზნო ვნებებს, არც ყმაწვილურ ჟინს, არც ველურ ხმებს იგი არ უხმობს“.

იგი მიმწუხრისას მოდის, შემოდგომის სიცივეში და ვნება კი არა, „სულთა შეხება“, სულთა „უხმო აღერსი“ მოაქვს: „და შემოდგომის სიცივეში ველად გაზრდილი, ის გაზაფხულის ნაზ ყვავილებს სულაც არა ჰგავს... სიოს მაგივრად ქარიშხალი ეაღერსება და ვნების ნაცვლად უხმო აღერსს გარემოუცავს“...

გ. ტაბიძე წუხდა, რომ თანამედროვეთა შორის „მოკვდა ღმერთი, ჭეშმარიტი სიყვარული, რომელიც უკვდავების მომნიჭებელია: „და ჭკნება, ჭკნება სიყვარული უკანასკნელი, ჭკნება მწუხარედ, ნაზად, მაგრამ უსიხარულოდ და არ არსებობს ქვეყანაზე თვით უკვდავება, თვით უკვდავებაც არ არსებობს უსიყვარულოდ!“

პოეტების მეფეს, როგორც უზენაეს სიყვარულთან წილნა-
ყარს, ჭეშმარიტად შეეძლო ეთქვა: „მე სიყვარულით ვიყავი
მთვრალი“.

ამ თრობას უნდა ვუმადლოდეთ მის მარადიულ შედეგებს,
რომელთაც სულიწმიდის წარუხოცველი კვალი ატყვია...

ანა კალანდაძის „ყოველთა დიდი ... სიყვარული“

ანა კალანდაძე რელიგიური მსოფლგანცდის პოეტია და,
ბუნებრივია, მის შემოქმედებაში უპირველესი ადგილი რწმე-
ნას, სიყვარულს, ქრისტიანულ ეთიკას ეთმობა.

ამ სფეროში მისი გზამკვლევეები არიან ქრისტიანი ღვთის-
მეტყველები, სასულიერო პოეზიის წარმომადგენლები.

იოანე მოციქული მოძღვრავდა თაობებს: „საყვარელნო!
გვიყვარდეს ერთმანეთი, რადგან ღვთისგანაა სიყვარული. ხო-
ლო ყოველი, ვისაც უყვარს, ღვთისგან არს შობილი და
იცნობს ღმერთს.

„ვისაც არ უყვარს, მას არ შეუცვნია ღმერთი, ვინაიდან
ღმერთი სიყვარულია“ (იოანე, 4,7,8).

იუდა მოციქულის მოწოდება ასეთია: „თქვენ, საყვარელნო,
აღაშენეთ თქვენი თავი უწმინდეს რწმენაზე, ილოცეთ სული-
წმიდით.

„დაიცავით თქვენი თავი ღვთის სიყვარულში და დაელო-
დეთ ჩვენი უფლისაგან, იესო ქრისტეს წყალობას საუკუნო
სიცოცხლისთვის“ (იუდა, 1, 20,21).

ადარებდა რა ცოდნას და სიყვარულს, პავლე მოციქული
უპირატესობას სიყვარულს ანიჭებდა: „...ცოდნა აამპარტავენებს,
სიყვარული კი აშენებს“ (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, 8,
1).

სულიწმიდის ქნარად წოდებული მოციქულის მიხედვით,
სიყვარული მადლა დგას ცოდნაზე, წინასწარმეტყველებაზე,
ხელგაშლილობაზე, რწმენაზე, იმედზე: „თუ მე ადამიანთა და

ანგელოზთა ენებით ვლაპარაკობ, ხოლო სიყვარული არ გამაჩნია, მაშინ უღარუნა რვალი ვარ ან ჩხარუნა წინწილა.

წინასწარმეტყველებაც რომ მქონდეს, ყოველი საიდუმლო და მთელი ცოდნაც რომ ვუწყოდე, სრული რწმენაც რომ მქონდეს, ისეთი, მთების გადაადგილება რომ შემეძლოს, ხოლო სიყვარული არ გამაჩნდეს, არარაობა ვიქნებოდი.

მთელი ჩემი ქონება რომ დავარიგო და ჩემი სხეული დასაწვავად გავწირო, ხოლო სიყვარული არ გამაჩნდეს, არაფრად ვარგივარ.

სიყვარული სულგრძელია, სიყვარული ქველმოქმედია, არ შურს, არ ყოყოჩობს, არ ამპარტავნობს.

არ სჩადის უწესობას, თავისას არ ეძიებს, არ რისხდება და არ განიზრახავს ბოროტს.

არ ხარობს სიცრუით, არამედ ჭეშმარიტება ახარებს.

ყოველივეს იტანს, ყველაფერი სწამს, ყველაფრის იმედი აქვს და ყოველივეს ითმენს.

სიყვარული არასოდეს მთავრდება, წინასწარმეტყველებანი იყოს, გაუქმდება, ენები იყოს, შეწყდება, ცოდნა იყოს, გაუქმდება.

ვინაიდან ნაწილობრივი ვიცით და ნაწილობრივს ვწინასწარმეტყველებთ...

...ახლა კი რჩება რწმენა, იმედი, სიყვარული – ეს სამი. ხოლო მათგან სიყვარულია უმეტესი“ (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, 13, 1,2,3,4,5,6,7,8,9,13).

„ესწრაფეთ სიყვარულს და ეშურეთ სულიერ ნიჭებს, შეიცანით ქრისტეს სიყვარული, ცოდნას რომ აღემატება, იყავით ფესვგადგმულები და დაფუძნებულები სიყვარულში“, ასეთია პავლე მოციქულის რჩევა (ეფესელთა, 4, 17,19).

წმ. სვიმეონ ღვთისმეტყველი თავის ცნობილ ქადაგებაში სიყვარულის შესახებ წერს: „რაწამს მოვიხსენე მშვენებაი შეურყენელი სიყვარულისა, ჩემს გულში მყისვე აღმოცენდა მისი სინათლე, წარმიტაცა მისმა სიტკობმ და მომეპო ხორციელი რამ ყველა გრძნობა“ („გზა სამეუფო“, 1994, №1, გვ. 23).

დანტეს „ღბთაებრივ კომედიაში“ საუბარია „ღვთაებრივი სიყვარულის აღში ნაწრთობი გონების“ ყოვლისშემძლეობაზე,

„პირველადი სიყვარულის“ სიყვარულზე, „მარადეაშული ტრფიალის ცეცხლზე“, „სხვადასხვაგვარი სიყვარულის“ შეცნობაზე, „უზეშთაეს სიყვარულზე“, „სულიერ ტრფობაზე“, გაღვიძებაზე („ღვთაებრივი კომედია“, თბ., 1941, გვ. 303, 292, 246, 380, 361, 205).

წმინდა სულის კითხვაზე: „წადილი შენი? – „სიყვარული და სიბრძნის ნიჭი“, პასუხობს დანტე.

იტალიელი გენიოსის პოემაში დიდი ადგილი ეთმობა „ციური ჭერეტისათვის“ განკუთვნილ სიყვარულს (იქვე, გვ. 331). უფლის კეთილ ნებას, რომლის ძალით ყოველთვის „კაცში სახიერდება სიყვარული ალაღმართალი“ (იქვე, გვ. 334).

„მისწერი სიყვარულის ქმედების ძალის“ ნაყოფია სრულყოფილის გამოვლენა (გვ. 328). „დაუშრეტელი სიყვარულის კოცონის“ დამნთებია „ნათელი მადლისა“ (გვ. 316).

„ღვთაებრივ კომედიაში“ ღმერთი მოხსენებულია, როგორც სიყვარული: „სიყვარული ღვთაებრივი ანიჭებს ძალას და ამოძრავებს ამ მშვენიერ ციურ ცთომილებს“ (გვ. 5).

სიყვარული, ანუ ღმერთია, დანტეს მიხედვით, სამყაროს მამოძრავებელი ძალა: „...წადილი, ნებისყოფა ჩემი შეირხა, როგორც ბორბალი, სიყვარულით მძლავრად დაძრული, იმ სიყვარულით, რაც აბრუნებს მზეს და ვარსკვლავებს“ (იქვე, გვ. 413).

იოანე პეტრიწის აზრით, სიყვარული ღმერთია, იგივე სამება და მხოლოდ მისდამი მიმსგავსებით არის შესაძლებელი მადლის მიღება, განდმრთობა: „სიყვარულსა სხუას ნურას ჰგონებ, ღმერთი არს, სამებით ერთი, ცნობილი სამებადვე; ხოლო რომელი ძალისაებრ მსგავსებას მისსა მიიღებს, მადლით განდმრთების იგი“ (იოანე პეტრიწი, „სათნობათა კიბე“, გამოსაცემად მოამზადა, გამოკვლევა, შენიშვნები და ლექსიკონი დაურთო ივანე ლოლაშვილმა „საბჭოთა საქართველო“, თბ., 1968წ., გვ. 184).

ჯერ კიდევ პლატონთან ვხვდებით მიწიერი და ციური ეროსის ცნებებს. დიდი ბერძენი ფილოსოფოსის მიხედვით, არსებობის მიზანი ეროტიკულ მისტერიათა საწყის სტადიაზე შეჩერება კი არ არის, არამედ სულის ამაღლება მის

უმაღლეს, „ეპოპტიკურ სტადიამდე“, „სულის მშვენების“ უპირატესობის აღიარება „სხეულის მშვენებაზე“, გაბრძნობა და გამობრძმედა, „აბსოლუტური მშვენიერების“ წვდომა, „მარადიულ „ხელთუქმნელ“ მშვენიერებამდე ამაღლება, რომელიც „სახიერია თავის ყველა გამოვლენაში, ყველა დროში, ყველა ასპექტში, იგი მაღლა დგას ყოველგვარ განძზე, წმინდა მშვენიერება „შეურყვნელი და შეურყვნელია კაცის ხორციით, ხრწნადი გარსით შებღალული კი არა, ერთსახოვანი ღვთაებრივი მშვენიერებაა“ (პლატონი, „ნადიმი“, თარგმანი ბაჩანა ბრეგვაძისა, თბ., 1964, გვ. 17).

„ბჰაგავად-გიტას“ ავტორი ცდილობს მოარიგოს და შეათანხმოს ადამიანური პროგრესის სამი გზა: გონების ანუ ცოდნის გზა, მოქმედების გზა და გზა რწმენისა. უპირატესი ყურადღება რწმენას ეთმობა (ჯავახიშვილი ნერუ, „ბჰაგავად-გიტა“, გვ. 118).

შტაინერი „კაცობრიობის მორალურ მზეს“ უწოდებდა სიყვარულს.

გოეთე წერდა: „ყველა წიგნი, რაც კი ხელში მოგეყოლია, მოგონილი, ნამდვილი თუ ზღაპრული, მარტოოდენ ბაბილონის გოდოლია, თუ არ არის სიყვარულით შეკრული“ (გოეთე, „უწყინარი ქსენიები“, „რჩეული ღირიკა“, გერმანულიდან თარგმანი, შესავალი, წერილი და კომენტარები აკაკი გელოვანისა, თბ., 1972, გვ. 256).

მარკუს ავრელიუსის მრწამსი ასეთი იყო: „გიყვარდეს კაცთა მოღვაძე. მისდევ ღმერთს“ („ფიქრები“, თბ., 1978, გვ. 160).

მერაბ კოსტავა საუბრობდა „სიყვარულის გრადაციაზე“, მოყვასის სიყვარულზე, რაც ღმერთისადმი სიყვარულის საწინდარია, სულიერი სიყვარული კი – „კოსმიურ ჰარმონიასთან, „სფეროთა“ მუსიკასთან“ ზიარების გზა.

„როგორც სიყვარულის სულები – სერაფიმები არიან სულიერ იერარქიათა შორის უპირველესნი, ერთნაირად რომ განმსჭვალავენ დანარჩენ იერარქიებსაც და მთელ კოსმოსსაც, ასევე სიყვარულია ადამიანის უკვდავი სულის ყველა ღირსებათა შორის უპირველესი და დანარჩენ ღირსებათა ამოსავალი წყარო“, წერდა მერაბ კოსტავა („ფიქრები საქართველოს მისიაზე“, გვ. 56-57).

საყოველთაოდ ცნობილია ტოლსტოის „ქრისტიანის დღიური“, მწერლის მიერ მოყვასის სიყვარულის უპირატესობის აღიარება ინტელექტუალურ განვითარებასთან შედარებით.

XX ს. ქართულ პოეზიაში საღვთო სიყვარულის ტრადიცია არსებობდა, რისი დასტურიცაა გალაკტიონის „ხექვეყნიური სიყვარული, უკანასკნელი სიყვარული, ტრფობა სრული, მზიანი სიყვარული“; „მიმღერე რამე“; „უსიყვარულოდ“, „არ ღირს ერთ ცრემლად“, „ის“, „გობელენი“ და სხვა.

ანა კალანდაძის შემოქმედება იმ „პირველი სიყვარული-სადმი“ ერთგულება-მსახურებით არის გამორჩეული.

მისი პოეზიის მასაზრდოებელი წყაროა ბიბლია, ღვთისმეტყველთა ნააზრვეი, სასულიერო პოეზია, ქართველ წინაპართა ნაანდერძევი, რელიგიური მოტივები.

ქართული პოეზიის დედოფალი ამქვეყნად სიყვარულის, სათნოების მოციქულად არის სულიწმიდის მიერ მოვლინებული: „იაღაღებით მობერილ ვარ სიყვარულისად“.

იგი ეძებს სულს, „სულის ვანს“, „ნათლის სახლს“, „სულთ დასამკვიდრებ სადგურს“ და ამით არის წინაპართა უმთავრეს ტრადიციებთან შემოქმედებითად დაკავშირებული, ამასთან, თავის თანამედროვეთაგან უმაღლესი სულიერებით, რწმენით, სიყვარულით გამორჩეული.

პოეტი „მიწის წიაღით და ცათა სიღრმით“ უხმობს „ნათელს იებით ყელამდე სავსეს“ („მირკანის თვეში“).

„წმინდა სავანეს“ მოიხილავს „არ მიწიური კავშირისთვის, არამედ... ცისა!“ („ნაძვების თავზე“).

ღმერთის მადლს იმედად გარდმოვლენილს ხედავს მიწაზე ცის და მიწის შემაერთებელ სიყვარულად: „ცათა მადალთა მადლი შექმნოწკრიალჳე სიმით გარდამოხდება მიწად, გარდამოაფენს იმედს. ითინათინებს იგი შურთა ფარულთა მიღმა, რომ ზეცისა და მიწის კვლავ სიყვარული იხმოს“ („ცათა მადალთა მადლი“).

ღმერთი – სიყვარული სხივისა და ცისკრის სახით ცხადდება, უიმისოდ კი სიბნელეს და ჭაობს მიმსგავსებული ცხოვრება: „ხშირად სხივი და ცისკრის გაღება, ხშირად ჭაობი, მრუმე წყველიაღი!“ („და დაიბანა ხელი პილატემ“).

მხოლოდ წმინდა სულის, წმინდა საქმის მიმდევართ ეკლინებათ ანგელოზები, უზენაესის ნათელი, წინაპართა სული, „უსწორო ღვთიფშარავანდი“.

ღვთაებრივ ჯრუჭულას მთაზე ჯრუჭის ოთხთავზე მიჩერებულ წმინდა მამების სენაკში საოცარი ბრწყინვალეობა დავანებულა და გაურკვეველია ჩვეულებრივი თვალისათვის, ვარსკვლავის ნათელი იღვრება, თუ ზეთი ანთია ტაძარში, სადაც ანგელოზებს დაუსადგურებიათ: „კვალად თანა სდევს შენს კამკამა წყალს მოაქამომდე, შენ ღურჯთა ჩქერთა, სხიფშარავანდი მათი უსწორო, ნათელი სული წინაპართ ჩვენთა...“

ახალი აღთქმის სიბრძნის საფუძველზე პოეტი ასკვნის: „ყოველთა დიდი არს სიყვარული და... არაფერი არ არის მეტი!“ ვარსკვლავი ბრწყინავს ასე საამოდ, თუ წმინდა მამებს უნთიათ ზეთი?“ („ვარსკვლავი ბრწყინავს ასე საამოდ?“).

ასე მძაფრად გრძნობს პოეტი უზენაესი სულის ცხოველ-მყოფელ ნათელს, წინაპარ წმინდანთა ამაღლებულობას, საღვთო სიყვარულს, რომელსაც მიუმადლებია განსაკუთრებული ნიჭი და თავისი „რჩეულის“ გამოცხადების ბედნიერებით აუვისია სული: „გამომეცხადა რჩეული ჩემი, ცათავე ძალით, ცათავე ნებით, გულს დამდო თვისი შავი ბეჭედი ჩემზე უფლებით და ხელმწიფებით“.

„რჩეულისაგან“ ებოძა მარადიული „ცის გვირგვინი“.

ანა კალანდაძეს მრავალგზის დაუფიქსირებია თავის ღეჟსებში უზენაესთან მიახლების განუზომელი სიხარული და ამ „საუფლო შეყრის“ შედეგია მისი საღვთო სიბრძნით გაბრწყინებული პოეტური სიტყვა, რომელთანაც სამუდამო ერთგულების ფიცი აქვს მიღებული: „შეყრა მაღალი, მხოლოდ საუფლო და... არასოდეს გამოთხოვება!“ („უცხოდ მოჩითულ ბაღჩა-ბაღებზე“).

ვაჟა ეგრისელის „სიყვარულის იმპერია“

ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში ერთ-ერთი ცენტრალური პრობლემაა რწმენის, სიყვარულის, ქრისტიანული ეთიკის მსახურება.

სადგომო სიყვარულის იდეით მისი შემოქმედება ენათესავება ქრისტიან ღვთისმეტყველებს, სასულიერო პოეზიას, ბიბლიას, დანტეს, აღმოსავლურ სუფისტურ პოეზიას, მრავალსაუკუნოვან ქართულ ლიტერატურას.

იოანე მოციქული შეგვაგონებს: „საყვარელნო! გვიყვარდეს ერთმანეთი, რადგან ღვთისგანაა სიყვარული. ხოლო ყოველი, ვისაც უყვარს, ღვთისგან არს შობილი და იცნობს ღმერთს.

„ვისაც არ უყვარს, მას არ შეუცვნია ღმერთი, ვინაიდან ღმერთი სიყვარულია“ (იოანე, 4, 7, 8) (1, 320).

იუდა მოციქულის მოწოდებაა: „თქვენ, საყვარელნო, ალაშენეთ თქვენი თავი უწმინდეს რწმენაზე, ილოცეთ სულიწმიდით.

„დაიცავით თქვენი თავი ღვთის სიყვარულში და დაელოდეთ ჩვენი უფლისაგან, იესო ქრისტეს წყალობას საუკუნო სიცოცხლისათვის“ (იუდა, 1, 20, 21) (1, 326).

პავლე მოციქული ცოდნასთან შედარებით უპირატესობას სიყვარულს ანიჭებდა: „...ცოდნა აამპარტავნებს, სიყვარული კი აშენებს“ (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, 8, 1) (1, 367).

სულიწმიდის ქნარად წოდებული პავლე მოციქულის მიხედვით, სიყვარული მადლა დგას ცოდნაზე, წინასწარმეტყველებაზე, ხელგაშლილობაზე, რწმენაზე, იმედზე. „თუ მე ადამიანთა და ანგელოზთა ენებით ვლაპარაკობ, ხოლო სიყვარული არ გამაჩნია, მაშინ უღარუნა რვალი ვარ ან უღარუნა წინწილა.

წინასწარმეტყველებაც რომ მქონდეს, ყოველი საიდუმლო და მთელი ცოდნაც რომ ვუწყოდე, სრული რწმენაც რომ მქონდეს, ისეთი, მთების გადაადგილება რომ შემეძლოს, ხოლო სიყვარული არ გამაჩნდეს, არარაობა ვიქნებოდი.

მთელი ჩემი ქონება რომ დავარიგო და ჩემი სხეული დასაწვავად გაეწირო, ხოლო სიყვარული არ გამაჩნდეს, არაფრად ვარგივარ.

სიყვარული სულგრძელია, სიყვარული ქველმოქმედია, არ შურს, არ ყოყმობს, არ ამპარტავნობს.

არ სჩადის უწყესობას, თავისას არ ეძიებს, არ რისხდება და არ განიზრახავს ბოროტს.

არ ხარობს სიცრუით, არამედ ჭეშმარიტება ახარებს.

ყოველივეს იტანს, ყველაფერი სწამს, ყველაფრის იმედი აქვს და ყოველივეს ითმენს.

სიყვარული არასოდეს მთავრდება, წინასწარმეტყველებანი იყოს, გაუქმდება, ენები იყოს, შეწყდება, ცოდნა იყოს, გაუქმდება.

ვინაიდან ნაწილობრივი ვიცით და ნაწილობრივს ვწინასწარმეტყველებთ...

...ახლა კი რჩება რწმენა, იმედი, სიყვარული – ეს სამი, ხოლო მათგან სიყვარულია უმეტესი“ (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, 13, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 13) (1, 375-376).

„ესწრაფეთ სიყვარულს და ეშურეთ სულიერ ნიჭებს, შეიცანით ქრისტეს სიყვარული, ცოდნას რომ აღემატება, იყავით ფესვგადგმულები და დაფუძნებულები სიყვარულში“ – გვიჩვენებს პავლე მოციქული (ეფესელთა, 4, 17, 19) (1, 417).

ნეტარი აგუსტინეს მიხედვით, ღმერთი არის „ღიადი სიყვარული“: „ეს სამყარო ღიადი სიყვარულით, რომლითაც მოწყალების გამო შენისა, ბრწყინავს და იწვის იგი, ვითარცა მარადიული შუვა დღე“ („აღსარება“) (2, 240).

გიორგი გურჯიყევი ამბობს: „რეალური სიყვარული – ეს არის ქრისტიანული, რელიგიური სიყვარული; ამ სიყვარულით, არავინ იბადება ამ ქვეყნად. თქვენ უნდა იშრომოთ ამ სიყვარულის მისაღწევად. ზოგიერთი ამას ბავშვობიდანვე შეიცნობს, ზოგი მხოლოდ სიცოცხლის ბოლოს, უმრავლესობა კი არასოდეს. თუ არსებობს ვინმე ამ რეალური სიყვარულით, მან იგი შეიძინა თავისი სიცოცხლის მანძილზე, მაგრამ ძა-

ლიან ძნელია ასეთი სიყვარული შეიძნო და შეუძლებელია ასეთი სიყვარული ადამიანებიდან დაიწყო“ (3, 64).

წმიდა სვიმეონ ახალი ღვთისმეტყველი საუბრობს საღვთო სიყვარულზე, ნათელზე, იმ ნეტარებაზე, კეთილცვალებაზე, განწმენდაზე, სიბრძნეზე, რასაც მიჰმადლებს ადამიანს ეს ზეციური გრძნობა: „...რაწამს მოვიხსენე მშვენებანი შეურყვნიელი სიყვარულისა, ჩემს გულში მყისვე აღმოცენდა მისი ნათელი, წარმიტაცა მისმა სიტკბოებამ და მომესპო ხორციელი რამ ყველა გრძნობა, მთელი არსებით გავუცნაურდი ამ ცხოვრებიდან... ჰოი, სიყვარულო ყოველადსაწადელო, ნეტარი არის, ვინც ამბორს გიყო შენ, რადგანაც აღარ ინდომებს იგი ვნებიან ამბორს მიწათშობილი მშვენებისადმი: ნეტარი არის, ვინც ამბორს გიყო შენ, რადგანაც აღარ ინდომებსიგი ვნებიან ამბორს მიწათშობილი მშვენებისადმი; ნეტარი არის, ვინც შენ შეგეწია საღვთო ტრფობით, ნეტარი არის, ვინც ეამბორა შენს სიტურფეებს, ...კეთილცვალებით შეიცვლება ის სულიერად და განიხარებს სამშვინველით, რადგანაც შენ ხარ სიხარული მიუთხრობელი... უფრორე ნეტარია, ვინც თვით იყვარე, თვით ითვისე, ვინც შენ განსწავლე, ვინც დაიმკვიდრა შენს წიაღში, ვინც შენს მიერ მიიღო საზრდო – ქრისტე უკვდავი, ქრისტე ღმერთი ჩვენი“ (4, 266).

ჰოი, საღვთო სიყვარულო, შენ ხარ მოძღვარი წინასწარმეტყველთა, თანამსრბოლი მოციქულთა, ძალი მოწამეთა: შთაბერვა მამათა და მოძღვართა, სრულქმნილება ყველა წმინდანისა, აწ კი – ხელამპყრობელი ამჟამინდელი მსახურებისა“ (4, 268).

ბასილ დიდის მიხედვით, „სიყვარული და სახიერი თავისი არსით ერთია“ (5, 144). ყველას როდი შეუძლია სიყვარულში სრულყოფილებას მიაღწიოს და შეიმეცნოს იგი, ვინც ჭეშმარიტად სიყვარულია... ვისაც ფული უყვარს, ხრწნადი სხეულების სილამაზე აღაგზნებს და აქაურ დიდებას ამჯობინებს, ჭეშმარიტი სიყვარულის ჭვრეტისას დაბრმავდება. კაცთაგან მხოლოდ ცოტას თუ ეწოდა მეგობარი ღმერთთა, როგორც მაგალითად, მოსეს, რომლის შესახებ სწერია, რომ იგი იყო მეგობარი ღმერთისა და იოანესი, რომელზედაც ნათქვამია: „ხოლო მეგობარი სიძისაი რომელ ღვას, სიხარულით უხარის“ (იოანე, 3, 29) ანუ ის არის ღირსი

ქრისტეს მეგობრობისა, ვისაც მისი მტკიცე და ურყევი სიყვარული აქვს. ამიტომაც მოწაფეებს, რომელნიც უკვე სრულყოფილებას იყენენ მიღწეულნი, უფალი ეუბნება: არღარა გეტყვ თქვენ მონად, რამეთუ მონამან არა იციან, რასა იქმს უფალი მისი, არამედ მეგობრად“ (იოანე, 15, 15). ჭეშმარიტი სიყვარულის შეცნობა სრულყოფილს შეუძლია“ (4, 144).

დანტეს „ღვთაებრივ კომედიაში“ სიყვარული-ღმერთი სამყაროს, მზეს და ვარსკვლავებს ამოძრავებს: „წადილი, ნებისყოფა ჩემი შეირხა, როგორც ბორბალი, სიყვარულით მძლავრად დაძრული, იმ სიყვარულით, რაც აბრუნებს მზეს და ვარსკვლავებს“ (3, 43).

სხვაგან დანტე ამბობს: „სიყვარული ღვთაებრივი ანიჭებს ძალას და ამოძრავებს ამ მშვენიერ ციურ ცდომილებს“ (5, 45).

„ღვთაებრივ კომედიაში“ საუბარია „ღვთაებრივი სიყვარულის აღში ნაწრთობი გონების“ ყოვლისშემძლეობაზე, „მარადჟამული ტრფიალის ცეცხლზე“, „პირველადი სიყვარულის სიყვარულზე“, „სხვადასხვაგვარი სიყვარულის“ შეცნობაზე, „უხეშთაეს სიყვარულზე“, „სულიერ ტრფობაზე“ (5, 303, 292, 246, 380, 361, 205).

იტალიელი გენიოსის პოემაში დიდი ადგილი ეთმობა „ციური ჭკრეტისათვის“ განკუთვნილ სიყვარულს (5, 331), უფლის კეთილ ნებას, რომლის ძალით ყოველთვის „კაცში სახიერდება სიყვარული ალაღმართალი“ (3, 334).

დანტეს აზრით, „მისწერი სიყვარულის ქმედების ძალის ნაყოფია სრულყოფილის გამოვლენა“ (5, 328), „დაუშრეტელი სიყვარულის კოცონის დამნთებია ნათელი მადლისა“ (5, 316). წმინდა სულის კითხვაზე: „წადილი შენი?“ – „სიყვარული და სიბრძნის ნიჭი“, პასუხობს დანტე.

იოანე პეტრიწი სიყვარულს ღმერთს, სამებას უწოდებს და დარწმუნებულია, რომ მხოლოდ მისდამი მიმსგავსებით არის შესაძლებელი მადლის მიღება, განდმრთობა: „სიყვარულსა სხვას ნურას ჰგონებ, ღმერთი არს, სამებით ერთი, ცნობილი სამებადვე, ხოლო რომელი ძალისაებრ მსგავსებას მისსა მიიღებს, მადლით განდმრთების იგი“ (6, 184).

ჯერ კიდევ პლატონთან ვხვდებით მიწიერი და ციური ეროსის ცნებებს. დიდი ბერძენი ფილოსოფოსის მიხედვით, არსებობის მიზანი ეროტიკულ მისტერიათა საწყის სტადიაზე

შენერება კი არ არის, არამედ სულის ამაღლება მის უმაღლეს, „ეპოპტიკურ სტადიამდე“, „სულის მშვენიერების“ უპირატესობის აღიარება „სხეულის მშვენიერებაზე“, გაბრძნობა და გამობრძმება, „აბსოლუტური მშვენიერების წვდომა“, „მარადიულ, ...ხელთუქმნელ“ მშვენიერებამდე ამაღლება, რომელიც „სახიერია“ თავის ყველა გამოვლენაში, ყველა დროში, ყველა ასპექტში, იგი მაღლა დგას ყოველგვარ განძზე, წმინდა მშვენიერება შეურყენელი და შეურევნელია კაცის ხორციით, ხრწნადი გარსით შებღალული კი არა, ერთსახოვანი ღვთაებრივი მშვენიერებაა“ (8, 17).

გოეთე წერდა: „ყველა წიგნი, რაც კი ხელში მოგყოლია, მოგონილი, ნამდვილი, თუ ზღაპრული, მარტოოდენ ბაბილონის გოდოლია, თუ არ არის სიყვარულით შეკრული“ („უწყინარი ქსენიები“) (9, 256).

„ეფეზისტყაოსნის“ სახისმეტყველებაში“ ზვიად გამსახურდია აღნიშნავს, რომ „შუა საუკუნეების ევროპაში, პროვანსსა და იტალიაში არსებობდა მიმდინარეობა „მიჯნურობის მორწმუნენი“, რომელიც წარმოადგენდა საიდუმლო ორგანიზაციას. ამ ორგანიზაციას ჰქონდა საიდუმლო მეტაფორული ენა, რომელიც სიმბოლოებისა და ალეგორიების მეშვეობით გადმოსცემდა სიყვარულის ინიციაციის მისტერიებს... აქ იყო გამეფებული ერთადერთი ქალის კულტი („ქალი“ ამ შემთხვევაში ტრანსცენდენტალური ინტელექტის, სიბრძნის, სოფიას სიმბოლო იყო, ... დანტე იყო წვერი მიჯნურობის მორწმუნეთა ამბის“ (8, 10, 93).

სუფისტური ასკეტიზმი აღმოცენდა არაბეთის ქრისტიანი ბერების გავლენით (10, 104).

სუფისტურ სიყვარულს პოულობდნენ „ეფეზისტყაოსანში“ ვახტანგ VI, დავით გურამიშვილი, კორნელი კეკელიძე. თუმცა კორნელი კეკელიძე არ იყო ამ საკითხში თანმიმდევრული, 1933 წელს იგი სუფისტურ თეორიას ავითარებდა, 1941წ. უარყო ეს აზრი, 1945 წელს კი ისევ სუფიზმს დაუკავშირა რუსთაველის პოემა.

„მიჯნურის სიყვარული ღვთის სიყვარულის ანარეკლია. მიჯნური განასახიერებს მარდქალურ საწყისს, სოფიას, ღვთისმშობელს. აქედან იშვა მიჯნურობის მისტიური კულტი“ (10, 167)..

„სუფიები არიან პოეტები და მიჯნურები ერთდროულად. მათ გზას ეწოდება გზა მიჯნურობისა“ (10, 106).

სუფისტურ ასპექტში აქვს გააზრებული რუსთველური მიჯნურობა ზვიად გამსახურდიას (10, 106).

სუფისტური სიყვარულია ჯალალ-ედ-დინ რუმის პოეზიის მთავარი თემა: „მე ...ერთს ვუჭერეც ორსავე სოფელში... იგია პირველყოფილი და უკანასკნელი, იგია ცხადი და დაფარული. და ამ სოფელში ჩვენ ორს გარდა, სხვას არავის ვცნობ. მე სიყვარულმა დამათრო და ცნობისაგან მიხდილი მაქვს ორივე ქვეყანა“ (11, 17).

სუფისტების მოძღვარი იბნ ელ არაბი წერდა: „მე მივსდევ რელიგიას სიყვარულისას. მე მიწოდებენ ხან დაზელების მწყემსს, ხან ქრისტიან ბერს, ხანაც სპარსელ ბრძენს. ჩემი მიჯნური სამებაა, რომელიც არის მხოლოდ ერთი“ (11, 21).

„უსიყვარულოდ ყოველი საქმე უწმინდურია“.

„სიყვარულის აღმსრულებელი ყოველი სჯულის აღმსრულებელია, რამეთუ აღმასრულებელი რჯულისა სიყვარული არს“ (რომ. 13, 10).

“ღვთაებრივი სიყვარული არს თავი ყოველთა სათნოებათა და სიყვარულია მიზეზი ყოველთა კეთილთა, მარილია სათნოებათა და სასრული სჯულისა“ (წმ. ეფრემ ასური) (4, 136-136).

მერაბ კოსტავა საუბრობდა „სიყვარულის გრადაციაზე“, მოყვასის სიყვარულზე, რაც ღმერთისადმი სიყვარულის საწინდარია, სულიერი სიყვარული კი – „კოსმიურ ჰარმონიასთან“, „სფეროთა მუსიკასთან“ ზიარების გზა.

„როგორც სიყვარულის სულები – სერაფიმები არიან სულიერ იერარქიათა შორის უპირველესნი, ერთიანად რომ განმსჭვალავენ დანარჩენ იერარქიებსაც და მთელ კოსმოსსაც, ასევე სიყვარულია ადამიანის უკვდავი სულის ყველა ღირსებათა შორის უპირველესი და დანარჩენ ღირსებათა ამოსავალი წყარო“, წერდა მერაბ კოსტავა (16, 56-57).

„წმინდა ვნებას“ უმღეროდა ბოდლერი („მიწვევა სამოგზაუროდ“) (12, 13).

საღმრთო სიყვარულის იდეას იზიარებდნენ და „საყვარელს“ ქრისტეს ეთაყვანებოდნენ დ. გურამიშვილი, ვახტანგ VI, აკაკი წერეთელი.

ქრისტე აკაკი წერეთლისთვის იყო უმაღლესი სიყვარული, „საყვარელი“ და „სულიკო“ ერთდროულად (13, 244).

ვაჟა-ფშაველას „სიყვარულის სამეფოში“ სატრფო სიყვარულია, ღმერთია, რომელიც გამუდმებული ძიებით იპოვა პოეტმა: „მე თვით გახლავართ ის შენი სატრფო! ტრფობის ქვეყანა ერთხმად კიოდა“ (14, 188).

მეოცე საუკუნის ქართულ პოეზიაში საღმრთო სიყვარულის იდეას ავითარებდა გალაკტიონ ტაბიძე.

მეფისტოფელის, ურწმუნოების ეპოქაში გალაკტიონმა ხელახლა აღმოაჩინა მივიწყებული უზენაესი გრძნობა: „ჯერ ყველასაგან მიუკვლეველი აღმოვაჩინე მე სიყვარული („დადგა აგვისტო“ (17, 265).

საღმრთო სიყვარულის გამომხატველი ტერმინებია გალაკტიონის პოეზიაში: ზექვეყნიური სიყვარული, ტრფობა სრული, მზიანი სიყვარული, პირველი სიყვარული, სიყვარულის სიმღერა, შორეული სატრფო, იდუმალება შორეულ ტრფობის, ვარსკვლავი-სატრფო (18, 100-109).

საღვთო სიყვარულის პრობლემა გვხვდება ანა კალანდაძის პოეზიაში (19, 158-165).

იგი უხმობს „ცის და მიწის სიყვარულს“ – ღმერთს („ცათა მაღალთა მადლი“) (19, 236). ასევე მისი „რჩეულია“ ღმერთი (გამომეცხადა რჩეული ჩემი) (19, 192).

ახალი აღთქმის საფუძველზე ანა კალანდაძე ასკენის: „ყოველთა დიდი არს სიყვარული“ („ვარსკვლავი ბრწყინავს ასე საამოდ?“) (19, 152).

ვაჟა ეგრისელი შემოქმედებითად უდგება ამ პრობლემას. დანამდვილებით შეიძლება ითქვას, რომ იგი, როგორც „ზესკნელ-ქვესკნელის მეუფე“, კიდევ უფრო აღრმავებს საკითხს და მისი წყაროები უფრო შორეულია, ვიდრე საკუთრივ ქართული.

„კოლხური ფსალმუნების“ ავტორი იმპულსს იღებდა დავით წინასწარმეტყველის და სოლომონ ბრძენის ნააზრვეიდან, მისი სურვილი იყო, შეექმნა ღვთის გამორჩეული საგალობელი. ბიბლიიდან პოეტს ესმის „ხმები დავითის და სოლომონის“ (ხმები ისმის ბიბლიიდან) (20, 425).

ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში ცენტრალური ადგილი უჭირავს საღმრთო სიყვარულს – „პირველ სიყვარულს“ (ღმერთს), რომელიც ამ სოფელსაც და იმ სოფელსაც განაგებს: „ცხადია

თუ ფარული – ჩემთვის ორივე ერთია და შუა არ იყოფა პირველი სიყვარული ამ სოფლად და იმ სოფლად“.

ლექსს ეპიგრაფად უძღვის ჯალალ-ედ-დინ რუმის სტრიქონი: „მე ერთს ვჭკვრეტ ორსავ სოფელში“ (პირველი სიყვარული) (20, 368).

ეს ეპიგრაფი ლექსის წყაროზეც მიუთითებს.

ასევე, ქართველი პოეტის შთამბავებელია ახალი აღთქმა: „შენ მიატოვე შენი პირველი სიყვარული“ (იოანე ღვთისმეტყველის გამოცხადება, 2, 4 (1, 492) – ამ სიტყვებით ქრისტემ უსაყვედურა ღმერთის დამეიწყებელ ეფესელთა ეკლესიას.

დანტეს, რომელმაც სულიერ ზეცაში შეიცნო „სიყვარული სხვადასხვაგვარი“, განსაკუთრებით იზიდავდა „სიყვარული პირველი, პირველადი სიყვარული, სიყვარული ღვთაებრივი, სიყვარული დაუშრეტელი“.

იტალიელი გენიოსი მოგვიწოდებდა: „თვალი მივაპყროთ ახლა უკვე სიყვარულს პირველს“ (5, 328).

დანტესებური ძალისხმევით ეძებს და ღოცვით უახლოვდება ეგრისელი სიყვარულს – ღმერთს: „ღოცვის ბილიკს მივეყვები, მარად მისი ერთგული, ირგვლივ არის ქაოსი, გზა არის უტევანი და სადღაც იქ მეგულების სიყვარულის მტევანი“ („სიყვარულის მტევანი“). (19, 411).

სიყვარულის მტევანი საღვთო სახელია.

კოლხურ-ქართული მზის კვალზე შესდგომია პოეტი ღმერთის შორეულ გზას და „სიყვარულის კვირიონების“ ფრთების ფათქუნით აღწევს ცას: „წყვდიადიდან ამოსული – მზე კოლხური და ქართული, გზას შორეულს გიიოლებს. ცად აყავხარ ფრთის ფათქუნით სიყვარულის კვირიონებს“ („სიყვარულის კვირიონებს“) (20, 367).

კვირიონი – კვირიონი სულხან-საბა ორბელიანის მიხედვით, ფრინველია (20, 402).

ეს სიყვარული პოეტს მშობლიური მხარის ადგილის დედამ უსაგზლა, „მიხმობს, მეძახის ჩემი კოლხეთი, ფაზისს და პონტოს სიყვარულის ადევს არილი“ („მიხმობს, მეძახის“) (19, 302).

სიყვარულის კლდეზე დაბმული პოეტი ეთაყვანება ცას მარადიულს, ცეცხლს ღვთაებრივს: „...და სიყვარულის კლდეზე დავები, მერე ვილოცე და ვეთაყვანე – ცას მარადიულს... და

ცეცხლს ღვთაებრივს“ („აყვავებული ღამის სიზმრები“) (19, 596).

სულიერ კლდეში კი ქრისტე იგულისხმება: „...სუმიდეს“ ივინი სულიერისა მისგან კლდისა ... ხოლო კლდე იგი იყო ქრისტე“ (პავლე მოციქული, I კორინთელთა, 10, 4) (1, 370).

„სიყვარული“ ქრისტე ღმერთია, „ცა მარადიული“ არის „ცათა ცა, სულიერი, გონიერი ცა, ცა – ღმერთების სავანე.

მიწა და ზეცა შექმნილია, „ცანი ცათანი“ კი, რომელიც თავდაპირველად შეიქმნა ღმერთის მიერ, „სულიერ სამყაროს წარმოადგენს“, ის არის ჩვენი ხილული ზეცის მალღად, „ცანი ცათანი გონიერი ზეცაა, სადაც გონებას ყველაფრის ერთბაშად შეცნობა ეძლევა და არა ნაწილობრივ, მთელი თავისი სისრულით, გამოცხადებით (2, 382, 383, 386, 388).

ცეცხლიც საღმრთო სახელია (22, 99).

„სიყვარულის კლდეზე“ მიჯაჭვული პოეტი არის დედა-ძის თავდადებული მოთაყვანე, საღვთო ცეცხლით და თოვლის სისპეტაკით შემოსილი სიყვარულის მეხოტბეა პოეტი: „ჩემი სპეტაკი სიყვარულია ის თოვლი, რომ შეჭფენია კავკასიონს, ოპაიოს და ინდიანას“ („ჩემი სპეტაკი სიყვარული“) (20, 184).

მიწიერი პოეტი ცაში ეძებს იდეალს – ცეცხლის მზეს და ცეცხლის დისკოს – სიყვარულს: „მიწის ხელებით მძერწა უფალმა, მაგრამ ცაზე კი ფიქრი მაინც ვერ მოვიშორე – სადაც სიყვარულს ცეცხლის დისკოდ ჰკიდებს ცეცხლის მზე“ („მიწის ხელებით მძერწა უფალმა“) (23, 303).

მარადისობა, სიყვარული, მზე, სინათლე, ცის ყვავილები, საღმრთო სიმბოლოებია – პოეტის ლტოლვის უმაღლესი მიზანი: „მარადისობა მარად მე მინდა და სიყვარულის ჩუმი მეფობა, რადგან მთველმარე ღამეებიდან – მესმის ძახილი მზის და სინათლის, რადგან სიშორის კენწეროებზე მარად ჰყვავიან ცის ყვავილები“ („ცის ყვავილები“) (23, 543).

სიყვარულის მაღალი ცის მოწყალე ღიმილად აღიქმება თოვლის სისპეტაკე: „სიყვარულის მაღალი ციდან შენი ღიმილი ჩემთან ჩამოდის სისპეტაკედ პირველი თოვლის“ („იასამნების ღურჯი გალობა“) (23, 527).

სიყვარულის მაღალი ცის წყალობაა „იასამნების ღურჯი გალობა“, მთვარეულ გზებით მოვლენილი, მნათობების ყიჟინა: „იასამნების ღურჯი გალობა მთვარეულ გზებით მიედინება...

და სიყვარულის მაღალი ციდან შენი დუმილი ჩემთან ჩამოდის მნათობების ფერმკრთალ ყიჟინად“ („შენი დუმილი“) (24, 205).

დედამიწასთან გატოლებული გულის ლტოლვა უზენაესი სიყვარულის მზისკენ ასეა გამოხატული: „დღისა და ღამის ყავარჯნიანი – დედამიწა ვარ მე და მივსდევ მნათობს. ჩემი სიყვარულია – მზე, ასე რომ გათბობთ“ („დედამიწა ვარ მე“) (23, 525).

„კოლხური ფსალმუნების“ ავტორს არ ავიწყდება კოლხეთში ქრისტეს სიყვარულის მოძღვარნი – ანდრია მოციქული და სვიმონ კანანელი: „ჩემს კოლხთა სულიერ მოძღვართ და ნათესავთ – ანდრია მოციქულს და სვიმონ კანანელს რომ ქრისტეს სიყვარულს კოლხეთში თესავდნენ, ურჯულოებმა ვერ მოანანიეს“ (ანდრია მოციქულს და სვიმონ კანანელს“ (19, 465).

ღმერთის შეწევნით რუბიკონის გადამლახველი, შურისა და მტრობის ქარიშხალთან მორკინალი, სიყვარულის ზარებით აღვიძებს ახლობელ თუ შორეულ გარემოს: „შიგ კაკალ გულში მხვდება ისარი, მაგრამ რუბიკონს გადასული, ვით კეისარი, შურის და მტრობის ვხვდები ქარიშხლებს, ორიათასის ბჭესთან მისული. კვლავ სიყვარულის ზარებს ვარისხებ: მტკვრით და რიონით, მისისიპით, განგით, მისურით“ („შიგ კაკალ გულში მხვდება ისარი“) (10, 188).

ღმერთს ევედრება შთაგონების მოვლინებას, რათა სიყვარულით აღჭურვილი ცის და მიწის სათავეს მისწვდეს: „ძეო ღვთისავ! მზევ – ცისა! ოქროს ტახტზე მჯდომარევ, შთაგონების მთიები ისევ ამითავთავევ. რომ მე, ვითარც მარდუქმა, სიყვარულით ხელთ ვიპყრო ცის და მიწის სადავე“ („ვით მარდუქმა“) (19, 219).

სიყვარულის საწყაულია სიყვარულით ხელდასხმულის წარმატებების სტიმული: „ნათლითმოსილმა პოლიჰიმნიამ სამარადისოდ რადგან მიშვილა და საწყაული სიყვარულით რადგან მევსება, ლექსებით ვხვდები ავად ხშირ-ხშირად და ვიკურნები ისევ ლექსებით“ („პოლიჰიმნია“) (23, 183).

სიმაღლის სიყვარულიც უზენაესის მაღლია, რომელსაც ასე ევედრება: „ლაჟვარდ სიმაღლის სიყვარულში მოდი, დამინდე და შუბლშეჭმუხვინილ წყნარი ზეციდან ჩემი ჩამქრალი

ვარსკვლავები ისევ ამინთე“ („აჰა, ოცნება ცისკარით ისევ ამოდლდა“) (23, 232).

სიყვარულის ფრთას დაეძებს ნიადაგ: „უღალატოს და მარად უტყუარს, მივაყურადლოთ უნდა გულის ხმას... ფრთა, ფრთა აკლია ჩვენს სიყვარულს, სხვა არაფერი“ („უღალატოს და მარად უტყუარს“) (23, 251).

სიყვარულის ჩამქრალ კოცონს შური ენაცვლება: „ტრფობის კოცონი რომ ჩაგვიქრია, დიახ, ამიტომ შური გვიდრღნის ჩანგსა და ებანს“ („ჰე, პოეტებო“ (23, 529).

პოეტის გული მთელი დედამიწის სიყვარულის დამტვევია, მნათესავით სიყვარულს თესავს და სანთელივით იწვის: „ვით აპოლონი და ვით ჰერმესი, მსურს რომ სიყვარულს ვთესდე და ვმკიდდე და სანთელივით ასე დავიწვა. მოსხენით მზე და მზის მაგიერ ჩემს გულს დავიკიდებ და მწამს გაათბობს მთელ დედამიწას“ („ვით აპოლონი და ვით ჰერმესი“) (23, 573).

პოეტის სიყვარულია ზღვა, ქარიშხალი: „ზღვათა ბინადარ ქარს და ქარიშხალს შორით ვეტრფოდი როგორც საყვარელს და მათთან ყოფნა ბევრჯერ ვინატრე. ბოლოს მძინარე ზღვები აყვარე და ჩემს წიგნებში დავაბინადრე“ (23, 248).

პოეტის სიყვარულია ზღვა, თავისუფლების, დემოკრატიის, მრავალფეროვნების, ცხოვრების სახე და სიმბოლო: „...ზღვაო... მე შენი ძმობა მეამაყება და შენს სიყვარულს თან გადავყვები“ („ქარების სურვილს როცა აჰყვები“).

მამულის სიყვარული კი „მუდმივი სასჯელია“ (23, 839).

„სიყვარულით შემოღობილი „წიგნის კარ-მიდამოა პოეტის საცხოვრისი: „ესაა წიგნი! სიყვარულით შემოღობილი... მინთია აზრი, ფიქრის კვამლი ადის ფათქუნით და მე აქ ვცხოვრობ... კარ-მიდამო ჩემი აქ არის“ („ჩემი კარ-მიდამო“) (23, 17).

„სიყვარულის წმინდა ძაფით“ არის დაგვირისტებული ფიქრები აზრის პერგამენტებზე: „...და ფიქრი აზრის პერგამენტებზე სიყვარულის წმინდა ძაფით დავაგვირისტე“ („სამ-შობლო იყო ჩემი ოცნება“) (23, 252).

დავით წინასწარმეტყველის ფსალმუნებთან შესმიანებულ კოლხურ ფსალმუნებში ფეთქავს ციური გული, სიყვარული, იღუმალი ფიქრი და წმინდა ლოცვები: „აჰა, ეს წიგნი – ჩემი ფსალმუნი: ფურცლებს კი არა, ცით აკინძულ ჩემს გულს გადაშლი. სიყვარულით და იღუმალი ფიქრით მოცული. და

მეც მუხლმოყრით შენზე ვლოცულობ მზით განათებულ პოეზიის წმინდა ტაძარში“ („ფსალმუნი“) (20, 17).

ჯადოსნურ კვერთხადქცეული კალმით იქმნებოდა სიყვარულით მოლოქროვილი აზრი და დღეები: „სადაც დაგკრავდი, ამოჩქეფდა აზრი ანკარა. კალამი არა, კვერთხი მეყვრა მე ჯადოსნური. და ლამაზ დღეებს სიყვარულის ოქროს ვავლებდი“ („სადაც დაგკრავდი“) (24, 102).

ლექსი „სინათლის მიღმა“ გვაუწყებს, რომ ქართული სიტყვის მისიად ისახება სიყვარულის მსახურება: „...სურს სიყვარულად წიგნში ჩაკრიფოს ქართული სიტყვის საოცრებანი“ („სინათლის მიღმა“) (24, 175).

უსიყვარულო არსებობა სიკვდილის ტოლფასია: „თუ არავინ აღარ გიყვარს და სიყვარულს არ დებ ხიდად, ადე! შუბლში ტყვია იკარ! – წუხელ ფიქრი ამიხირდა“ („თუ არავინ აღარ გიყვარს“) (23, 890).

ცხოვრება სიძულვილისა და სიყვარულის ჭიდილია და ამ ორი გაკვეთილიდან რომელს გავითავისებთ, ეს ჩვენს სულზე, ძალისხმევაზეა დამოკიდებული: „ცხოვრება ჩემი მასწავლებელია, ყოველდღე მიტარებს ორ გაკვეთილს – სიძულვილის და სიყვარულის. ძნელია, მაგრამ ვჯახირობ, ვწვავლობ. პირველს ვერა და... მუდამ ფარულად – მეორეს ვსწავლობ“ („ორი გაკვეთილი“) (23, 649).

მხოლოდ სიყვარულით შეიძლება მდინარის ორი ნაპირის გაერთიანება: „ჩვენ ვართ მდინარის ორი ნაპირი – და სიყვარული გავდოთ ხიდებად, არ მივაკაროთ სიძულვილის და მტრობის ნადმი, რადგან ამ ქვეყნის ავლა-დიდება პოეტის ერთ კარგ სიმღერად არ ღირს“ („ჩვენ ვართ მდინარის ორი ნაპირი“) (23, 818).

სიყვარულის ფასი მით უფრო იზრდება, რაც უფრო დიდა უბედურება: „ქვეყნად, ყოველთვის მიტომ მოდის უბედურება, რომ სიცოცხლის და სიყვარულის აუქციონზე, რაც შეიძლება, ბედნიერების გაზარდოს ფასი“ (23, 400).

ცხოვრებაში დარდის პარალელურად, მაინც ზეიმობს სიყვარული: „... და მაინც სადღაც, სიყვარულის ისმის გალობა დარდით გაფოთლილ ღამის ჭალაში“ („დღისით და ღამით“) (23, 50).

ეროსია (იგივე ამური) პოეზიის ტადრისკენ მთავარი წინამძღვარი: „ის პოეზიის ტადარში მივიდა ღამენათევი, ამურის ისარნაკრავი, და დაკლა თავის საკლავი, დაანთო თავის სანთელი“ (23, 75).

პლატონი ამბობს, რომ არსებობს მიწიერი და ციური ეროსი („ნადიმი“).

ზემოხსენებული ლექსის ამური უსათუოდ ციურია.

აი, რა მიგნებულად არის გამოხატული საღვთო სიყვარულის ტყვეობა: „სიყვარულს ჰყავხარ ატაცებული ცისფერ ხელებში, როგორც ბიგელებს, სათნო, კეთილი და ცათა სწორი. და მიკვირს ზოგნი რომ ვერ იგებენ, სიძულვილისთვის აღარა ღირს დაკარგვა დროის“ („სიყვარულს ჰყავხარ ატაცებული“ (23, 855).

ლექსში „სიბერე“ სიყვარულის თაყვანისცემა ასეა გამოხატული: „ფიქრის და დაფნის გვირგვინს ვუწნავდი, ოცნების კიბით ცაძღე ამყავდა ...სიყვარული („სიბერე“) (23, 491).

სამშობლოს სიყვარული ასე ორიგინალურად ვლინდება ლექსში „ნოსტალგია“: „...ჩემს სიყვარულში და ალერსში გახვეული ფიქრის აკვანში მიწევს, მაგრამ ვეღარ ვაძინებ და ყოველ ღამე „იავნანას“ ვუმღერი საქართველოს“ (23, 67).

ქვეყნად სიყვარულის მისიით მოსვლის მაგალითებად დიდი წინაპარი კლასიკოსების ცხოვრება ესახება: „...და ვით აკაკი, ვაჟა, ილია, სიყვარულისთვის ქვეყნად მოხვედი“ („იმედი“) (24, 387).

რეზიუმესავით აღიქმება განაცხადი: „შემოიჭირე სიყვარულის აპეურები, შენც საქართველოს უღელი გადგას, როგორც ტიცციანს, როგორც პაოლოს“ („შენ საქართველოს გადგას უღელი“) (24, 580).

მამულის ტრფობის უღელის ტკბილი ტკივილი სხვაგან ასეა გადმოცემული: „ეჰ, საქართველოვ! შენი ტრფობის უღელში შებმულს, დე, მარად მტკიოდეს ქედი ნაუღლარი“ (დე, მარად მტკიოდეს (...709)

ეს სტრიქონები არის შეპასუხება ტიცციან ტაბიძის ფრაზისა: „დავბადებულვარ, რომ ვიყო მონა და საქართველოს მედგას უღელი“ („მაშ, გამარჯვება...“) (24, 155).

ვაჟა ეგრისელის საყვარელი ფრაზებია: ციური ქვა, სიბრძნის ქვა, სიყვარულის ქვა, რაც ქრისტეს სიმბოლოა და

მისი პოეზიის ქრისტიანულ ხასიათს უსვამს ხაზს, როცა ამბობს, რომ სიტყვა სიყვარულის ქვაზე აღესა: „ჟამთა ქარქაშში ჩაგებული სიტყვა ქართული, რუსთაველივით სიყვარულის ქვაზე ავლესე და ახლა დილის მზისებრ ელვარებს... ჩემი სიმღერა მიუაღერსებს ზღვათა სიდრმეებს... და ცად აწვდილ მთათა მწვერვალებს“ (ჟამთა ქარქაშში ჩაგებული სიტყვა ქართული) (23, 302).

ვაჟა ეგრისელი ეძებს მარადისობას, სიყვარულს, მზეს, ცის ყვავილებს (საღვთო სახელებია): „მარადისობა მარად მე მინდა და სიყვარულის ჩუმი მეფობა, რადგან მთვლემარე ღამეებიდან – მესმის ძახილი მზის და სინათლის, რადგან სიშორის კენწეროებზე, მარად ჰყვავიან ცის ყვავილები“ (ცის ყვავილები) (25, 543).

პოეტისათვის მარადისობა (ღმერთი) არის „შუბი“, სიყვარული – „მახვილი“... ზეციური ხმა მოუწოდებს, საწუთროს ქარებზე კი ნუ დაამყარებს იმედებს, სიყვარულის მახვილი შეიბას და მხოლოდ ეს გადაარჩენს დავიწყებას: „ფიქრები ღამით უფრო ღრმავდება, კივის სიშორე: – სიყვარულის „შეიბ მახვილი! და დავიწყების შმაგ ქარებთან ქროლვას მოეშვი. გათენების ჟამს, ვით სინათლის შორი ძახილი, შენ გამოკრთები ჩემს მოწყენილ სიმარტოვეში“ (ფიქრები ღამე უფრო ღრმავდება) (26, 202).

სიყვარული „ოქროს ქამარი“ და „სატევარია“ საღვთო იდეალებისთვის, რწმენის, გამარჯვებისთვის მთავარი იარაღია: „ჩვენ, ვითარცა ყარაჩოხელს, სიყვარული ოქროს ქამრად და სატევრად უნდა გვერტყას, სანამ ჟამი ყოფნის ხიდან კაკალივით ჩამოგებერტყავს“ (ჩვენ, ვითარცა ყარაჩოხელს) (20, 901)

სხვაგან არის „სიყვარულის ოქროს პალო“: „ისევ შენა ხარ ჩემი მსაჯული, რადგანაც შენი სიყვარულის ოქროს პალოზე ვარ მიჯაჭვული“ (ისევ შენა ხარ) (25, 596).

„სიყვარულის და სითბოს მთესავი სული“... ვარსკვლავებთან და მთვარესთან, პატარა კუნძულზე სახლობს (სიყვარულის და სითბოს მთესავი) (20, 219).

პოეტი ევედრება ღმერთს: „ძეო ღვთისავ! მზევ – ცისა! შთაგონების მთიები ისევ ამითავთავე, რომ მე, ვითარც მარდუქმა, სიყვარულით ხელთ ვიპყრო ცის და მიწის სადავე“ („ვით მარდუქმა“) (20, 219).

მარდუქი იყო ბაბილონელთა უზენაესი ბრძენი ღმერთი, რომელმაც სძლია ქაოსს, დაამარცხა ბოროტი ღმერთი ტიამატი, მისგან შობილი ურჩხული და შექმნა სამყარო. აღიარეს უზენაეს ღვთაებად (ძვ.წ. 2600წ.). ის იყო ჭკუა-ქუხილის მეუფე, ელვით გარემოსილი, გვირგვინოსანი, მან მოაწყო მიწიერი ცხოვრება, დაამყარა წესრიგი, ადამიანთ ღმერთის მსახურება ასწავლა. ის იყო შუქის მომცემი, მკურნალი, ბრძენი, მოსამართლე. იგი, ერთი ვერსიით, სიკვდილით დასაჯეს, მაგრამ აღსდგა. ამ თქმულების შემადგენელია სულიერი სიყვარული (27, 291-292).

პოეტი ყოველთვის სიყვარულისთვის ევედრება ღმერთს: „სიყვარულით ამაღლებას, ევედრები ქვეყნის გამჩენს“ (20, 588).

სიყვარული, პოეზია სულის ნიჭია, ღმერთის მადლი, რაც გამორჩეულობის გარანტია: „ყველა ერთად ავისრულე, თუ მქონია რამ სურვილი, რადგან შემწვედ კვლავ მყავს ქრისტე, სიყვარულით დაისრული სტრიქონს ელვით ვაგვირისტებ“ (24, 84).

სიცოცხლის და ცნობადის ხე ღმერთის სახელებაა და ქრისტეს, მის ორბუნებოვნებას გამოხატავს (აკაკი ბაქრაძე, „ქართული სასულიერო პოეზიის სახეები“) (28, 38).

ვაჟა ეგრისელის ლექსში „სიყვარულის ხე არის მარადმწვანე, სიძულვილის ფოთლები სცვივა“ (24, 137).

სიყვარული და სიძულვილი ანტიპოდებია. ეს აზრი ბიბლიური ნოეს ხმას დაუკავშირა პოეტმა: „სად გაგონილა, ხეს სიძულვილის, რომ სიყვარულის ნაყოფი მოესხას“ („ნოეს ხმა“) (24, 218).

სიყვარული პოეტის ყავარჯენია, გამარჯვების საწინდარი: „მიყვარდეს ყველა! – დამბადებელმა გამომიტანა, ვით განაჩენი და მტერზე შუღამ მან გამიმარჯვა. მადლობელი ვარ ჩემი გამჩენის, სიყვარული რომ შემაჩენა ხელში ყავარჯნად“ („მიყვარდეს ყველა“) (24, 771).

ეს არის პერიფრაზირება ქრისტეს სიტყვებისა სახარებიდან: „ხოლო თქვენ გიყვარდეთ თქვენი მტრები, სიკეთე უყავით და ასესხეთ და ნუდარაფერს მოელით და დიდი იქნება თქვენი საზღაური: იქნებით უზენაესის ძენი, ვინაიდან იგი კეთილია უმაღურთა და ბოროტთა მიმართაც“ (ლუკა, 6, 38) (1, 124).

სიყვარულის კლდეს, სიყვარულის მტევანს, სიყვარულის კვირიონებს, სიყვარულის ზარებს, სიყვარულის კიბეს, სიყვარულის ხიდს, სიყვარულის ძაფს, სიყვარულის სასთუმალს, სიყვარულის ოქროს, სიყვარულის ქვას, სიყვარულის სადავეს, სიყვარულის ყავარჯენს, სიყვარულის აპეურებს ემატება სიყვარულის გალობა.

სიყვარულის ცით ავსებული ოცნებებით იქმნება გრიგალივით დაუმარცხებელი სიმღერები, რომელთა ადგილი ლოცვის საკურთხეველთან არის: „სიყვარულის ცით ავსებული ჩემი ოცნება, რომელიც დაჰქრის სიმღერებად და დაგრიგალობს, მოვა შენ წმინდა, ლოცვით დაღლილ საკურთხეველთან და სიკვდილამდე შენთვის იგალობს“ („ჩემი ოცნება“) (23, 613).

გალაკტიონის ლექსში „მარმარილო“ „ცა სიყვარულის და სიცოცხლის ძვირფასი თასია“ (17, 75).

სიყვარულის გორგალი, სიყვარულის ტაძარი, სიყვარულის მეფობა, მოკლული სიყვარული, სიყვარულის ოქროს პალო, სიყვარულის სხივი, სიყვარულის ხე, სიყვარულის ვარდები, ტრფობის უღელი, ტრფობის მუგუზალი, გადავიწყების აკვანში მწოლი ძველი სიყვარული, პირველი სიყვარული, სიყვარულის ცისფერი ხელები, სიყვარულით მკვდარი დღეები, მამულის ტრფობის კაკასიონი, სიყვარული მშობელი მიწის, ამურის სიყვარული, დედამიწის სიყვარული, გარდასული სიყვარულის ქორონიკონები, ლაჟვარდ სიმაღლის სიყვარული, სიყვარულის თავსასთუმალი, სიყვარულით გარდაცვლილი წუთები, სიყვარულის ცრემლი, სიყვარულის დროშა, სიყვარულის ნაღმი, სიყვარულით სიკვდილმისჯილი, სიყვარულის ლურჯი სანთური, სიყვარულის ვარდები, სიყვარულის ზღაპარი, სიყვარულის ნიაგი, სიყვარულის ოქროს ქამარი, სიყვარულის სატევარი, სიყვარულის იმპერია, სიყვარულის გორგალი, სიყვარულის ფრთა, სიყვარულის ძეგლი, სიყვარულის უღელი, სიყვარულის მახვილი, სიყვარულის ცა, სიყვარულით თრობა, პირველი სიყვარულის მაღალი კოცონი, სიყვარულით ამადლეება, სიყვარულით ანთება, სიყვარულის ხარაჯა, აი, რამდენად სხვადასხვაგვარ სიტყვათშეთანხმებას ამშვენებს სიყვარული ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში.

სიყვარულის ცასთან სიახლოვე ასე გამოხატა: „და სიყვარულის მაღალი ციდან შენი დუმილი ჩემთან ჩამოდის მნათობების ფერმკრთალ ყიჟინად“ („შენი დუმილი“) (23, 205).

მამადმერთს ასე მიმართავს: „მე შენს მიუვალ ციხე-ციტადელს მაინც მივადგი სიყვარულის მაღალი კიბე“ (23, 754).

სიყვარული ღმერთია, კიბე კი მარიამის სიმბოლური სახელია ბიბლიაში, სასულიერო პოეზიაში, დავით გურამიშვილის „დავითიანში“ (21, 124).

ასე რომ, ვაჟა ეგრისელის ლექსში ერთდროულად ფიგურირებს მამადმერთი, ძე, მარიამი.

პოეტის შემოქმედებაში უზენაესის პრიმატი ასეა გამოხატული: „და სიყვარული – მგალობელი პატარა ჩიტი ჩემი სიმღერის მაღალ ტოტზე იშენებს ბუდეს“ (23, 117).

ერთგან „სიყვარულის ქუჩა“ იქცევეს ყურადღებას: „მე სიცოცხლეს მივღივინებ სიყვარულის ფართო ქუჩას“ („მკერდგახსნილ ცას“)(...750,).

სიცოცხლე საღვთო სახელია: „უთხრა იესომ: „მე ვარ გზა, ჭეშმარიტება და სიცოცხლე“ (იოანე, 14, 6) (1, 211).

საღვთო სიყვარულს სიმბოლურად გამოხატავს ფრაზა: „წვიმა... სიყვარული ცისა და მიწის“ („ჩამოდის წვიმა“) (23, 866).

წვიმა ღმერთის პარადიგმაა (22, 122).

ერთგან სიყვარული „წუხილის რაშზე ამხედრებული“ ეცხადება: „...ვიცი, მოდიხარ, სიყვარულო, მთარღვევ სივრცეს, წუხილის რაშზე ამხედრებული“ („სიყვარულო“) (23, 507).

ლექსში „ო, ღმერთო ჩემო“ – „სიყვარულის ლავა“ წვავს სულს: „ო, ღმერთო ჩემო! სიყვარულის ისევ მწვავს ლავა, სულს ისევ მიხნავ, ფიქრის გუთანო“ (23, 526).

სიყვარულია ვაჟა ეგრისელის პოეზიის ანი და ჰოე: „დასაბამიდან დასასრულამდე მსურს სიყვარულის ნერგებს რომ ვრგავდე და სიხარულმა მიძმოს და მიყმოს“ („სიყვარულმა მიძმოს და მიყმოს) (23, 397).

სიხარული საღმრთო სახელია. ქრისტე არის „სიხარული ყოვლისა ერისა“ (ლუკა, 2, 10) (1, 113).

ლექსში გაიგივებულია სიყვარული და სიხარული, რადგან ორივე ღმერთზე მიანიშნებს.

სიყვარულის გარეშე არ არსებობს ამაღლება, ამიტომაც აღავლენს უზენაესისადმი ღოცვას: „სიყვარულით ამაღლებას, ვევედრები ქვეყნის გამჩენს“ („სიყვარულით ამაღლებას“) (24, 588).

სიყვარულით მარცხდება ყოველგვარი გასაჭირი, მაგრამ იგი იშვიათი და უცხო სტუმარია, მხოლოდ რჩეულთ, წმინდათ ეცხადება: „იშვიათი და უცხო სტუმარი შენ სიყვარული შემოგეკედლა, უსიხარულო დღეებს მიტომ ადებ ყადაღას“ („იშვიათი და უცხო სტუმარი“) (24, 592).

თავისი სიყვარულის განსაკუთრებულობის შემცნობი პოეტი ამბობს: „...მე და ჩემს სიყვარულს – ქვეყნად ერთად შობილს, კვლავ არა გეყავს ცალი“ („შენ და შენი გრძნობა“) (23, 801).

ვაჟა ეგრისელს აინტერესებს წარუვალი სიყვარული, მისი შეცნობა კი მხოლოდ ცაში ბინადართა, „ცისკენ ჩანგისმტყორცნელთა“ ხვედრია: „ანგელოზების მესმის გალობა, მე ვარსკვლავებში დავიდე ბინა, იქიდან ვუჭვრეტ სიყვარულის წარუვალობას“ („ანგელოზების მესმის გალობა“) (23, 652).

„კოლხური ფსალმუნების“ ავტორის ღვთიური ძალმოსილებით შექმნილ პოეზიას მართლაც შეიძლება ეწოდოს „სიყვარულის იმპერია“ (19, 527), სადაც ღვთაებრივი ჰარმონია, წესრიგი და სამართლიანობაა გამეფებული.

სამშობლო ღმერთივით უპირველესია და მასთან შედარებით უფასურდება ყოველგვარი სიმდიდრე, ჭეშმარიტი პატრიოტი ქვეყნის ინტერესებში იფერფლება და პირადულს ივიწყებს: „მხოლოდ სამშობლო, სხვა არაფერი, არც ოქრო-ვერცხლი და არც ღაღები. ო, სულ უბრალო საფლავებში წვანან ნაღები, მე ერთი ვიცი დანამდვილებით, ჩემი მამულის სიყვარულში რომ ჩავბადლდები“ („მე ერთი ვიცი დანამდვილებით“) (23, 112).

მამულის და ღვთის სიყვარული ერთგვარი ძალით ვლინდება ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში, რადგან მისთვის „მამული ღმერთია“: „...მე კი, მამულო! სიყვარულის ცათამწვდენ კოშკში გყავარ და წამით არ მიშვებ გარეთ“ („წარსულის ღანდი“) (23, 41).

მისი მშობლიური კოლხეთიც სიყვარულის, აღტაცების, მოკრძალების საუფლოა: „პონტოს ნაპირას – ლეგენდების

მზიან ბუდეში ჩემი კოლხეთი ზის ისე, ვით უცხო ფრინველი და ჩეკს სიყვარულს... აღტაცებას და მოკრძალებას“ (23, 49).

იობის მოთმინება და გაძლება ჭირდება სამშობლოს ჭირვარამის ტვირთის ზიდვას: „ისევ შენა ხარ ჩემი მსაჯული, რადგანაც შენი სიყვარულის ოქროს პალოზე – ვარ მიჯაჭვული. და იობივით კიდევ დიდხანს ავიტან ტანჯვას. ო, არა უშავს, თუმცა... მოთმინების ჯაჭვს ლოკავს ჟამი, ვითარცა ყურშა“ (23, 596).

სამშობლოს ჭეშმარიტი სიყვარულის სამსხვერპლო ზვარაკს მოითხოვს: „მე ვარ ბატკანი შენდა ზვარაკად შენი სიყვარულის ხეზე მიბმული. როდესაც გიჭირს, მადევს მგლისფერი. სხვა არაფერი... შენით ვდიდგულობ, სამშობლო ჩემო! შენი მიწის და ფეხის მტვერი“ (24, 362).

მაგრამ მამულის ტრფობის დამეიწყებელთ ბაზრის ყაყანისთვის მიუპყრიათ ყური. გახუნებულა ქვეყნის სიყვარული, თვით მამულის ცნებასაც დაუკარგავს აზრი და წუხილით გვამცნობს პოეტი: „ადრე სხვა იყო... დღეს არვინ ისმენს მამულის ცისქვეშ წუხარ თუ მღერი. შთანთქა ყოველი ყაყანმა ბაზრის და გაუხუნდა სიყვარულს ფერი. სიტყვა – სამშობლომ დაკარგა აზრი“ (24, 974).

სამშობლოს მარადიული ერთგულებით აღვსილი „კოლხური ფსალმუნების“ ავტორი ზეციურ ძალებს ევედრება, დაიფაროს მისი მამული: „მამულო ჩემო! მუდამ გფარავდეს ჯვარი ღაშარის, ხატი – ხახულის და გორგასალის ფარ-მუზარადი. მე სიყვარული შენახული მაქვს... და მექნება შენთვის მარადის“ („მამულო ჩემო“) (24, 94).

ასეთი გულმხურვალე ლოცვა ისმის მამულის მისამართით ღექსში „სიყვარულით გართულს“: „ენგურ-არაგვივით, სიყვარულით გართულს, ზღვიდან ზღვამდე ევლოს კოლხეთსა და ქართუს, ლოგოსსა და მელოსს“.

რეზიუმედ შეიძლება აღვიქვათ განაცხადი: „მე ვუფროთხილდები სინდისს და ნამუსს, ვით ქამარ-ხანჯადს – დანატოვარს მამა-პაპათა. ჩემი სამშობლოს სიყვარულის მიდვია ნადმი ბაღისნის ნაცვლად თავსასთუმალთან“ („ასეა ხვედრი“) (23, 402).

შურით, მტრობით, სიძულვილით გაბზარულ ჩვენს გულებზე, საამაყო ძეგლებზე, ციხე-კოშკების ბზარზე ჰგოდებს პოეტი და სიყვარულის, გამოფხიზლების ზარებს რეკავს:

„შურმა და მტრობამ და სიძულვილმა ჭირი შეჰყარა ხახულს და ზარზმას, გულებს და მალალ ციხე-კოშკებს გაუჩნდათ ბზარი. კმარა, სამშობლოს იქუსოს აზრმა და სიყვარულის შემოკვრათ ზარი“ (23, 879).

ეს ურწმუნობით დადაღული ეპოქის მსჯავრია.

სამშობლოს სიყვარულის გარეშე არ არსებობს მომავალი, პოეტური უკვდავება: „ვერ წააქცევენ ჩემს ხვალის დღეს და პოეზიას, რადგან სამშობლოს სიყვარული უღევს საძირკველად“ („ფესვები“) (21, 21).

მართლისმოქმედი მორწმუნე მამულიშვილი ვერ ურიგდება ქართველების უძველეს სენს – ძმათა სიძულვილს და გულისტკივილით ამხელს ამ საყოველთაო უბედურებას: „...სიძულვილის ღვინო, ძმათა ზიარ ქვევრებიდან – ვერ იქნა, ვერ ამოხაპა, ვერც ვახტანგმა, ვერც დავითმა, თამარმა და მისმა პაპამ“ („ქართველების სიყვარული“) (19, 296).

იდუმალი, წმინდა, სიყვარულის ემბაზში განბანილი პოეტის სახელი კი ცაში იწერება, მარადიულად ანთებული ვარსკვლავია, რომლის სინათლე გვიან, მაგრამ მაინც მოაღწევს მიწამდე, ასე სჯერა „კოლხური ფსალმუნების“ ავტორს: „იდუმალების სხივით მოსილი და სიყვარულით გადანასკვავი, შენი სახელი შვიდ მნათობთა გვერდით სწერია, რადგან ის გვიან ანთებული არის ვარსკვლავი, რომლის სინათლეს მიწად ჯერ ვერ მოუღწევია“ („იდუმალების სხივით მოსილი“) (19, 762).

გალაკტიონი აცხადებდა: „ზეცაზე სწერია ჩემი გზა“ („ეფემერა“) (26, 116).

ვაჟა ეგრისელის ლექსის ექვსი მნათობი თვით გალაკტიონის მიერ შეგულებული ქართული პოეზიის მარადიული ვარსკვლავებია: შოთა, დ. გურამიშვილი, ნ. ბარათაშვილი, ილია, აკაკი, ვაჟა, გალაკტიონი. ამ სახელების გვერდით დანამდვილებით დაიმკვიდრა ადგილი კოლხეთიდან მოვლენილმა „ქრისტეს მხედარმა“.

მის მიერ დათესილი სიყვარული სივრცეებში განიფინება ჰაერივით. ჟამი კოლხი ორფეოსის გიგანტურ ტომებს მარადიულად იახლებს პოეტის სიცოცხლეში თუ სიკვდილის შემდეგ: „გადაშლის ჟამი სიკვდილ-სიცოცხლის სქელ ყდაში ჩასმულ ვეება წიგნს ჩვენი სიცოცხლის და ასო „ე-ზე ჩაკეცს აღფავიტს. თავს წაუქცევენ ღვინის ჭიქები, მერე ჩიტები დასხ-

დებიან ლოდზე საფლავის და ყოველ დილით ჩემს სიყვარულს იტიკტიკებენ“ („ჩემს სიყვარულს იტიკტიკებენ“) (19, 26).

დიდი მასშტაბებისთვის არის გამიზნული მის მიერ შემოკრული სიყვარულის ზარი: „...კვლავ სიყვარულის ზარებს ვარისხებ: მტკვრით და რიონით, მისისიპით, განგით, მისურით“ („შიგ კაკალ გულში მხედება ისარი“) (19, 188).

ქართველ პოეტთაგან ძალიან ცოტა ვინმეს შეუქმნია იმდენი და ისეთი ამადლებული პატრიოტული საგალობლები, როგორც ვაჟა ეგრისელს.

ერთ შემთხვევაში იგი წარსულიდან ცოტნე დადიანს გამოიხმობს, როგორც სამშობლოსთვის ზნეობრივი თავგანწირვის იდეალს: „...მეც კოლხი ვარ და ...მეც ცოტნესავით ჩემი სამშობლოს სიყვარულში ვარ ჩაკირული“ (სამშობლოსთვის თავდადებულთა) (...737, D).

ცოტნეს სახე სხვაგან ახალი ფერებით არის აელვარებული: „მეც ცოტნესავით, სანამ ცოცხალ ვარ, მამულო ჩემო, შენს სიყვარულს მივეფიცები“ (შენით ვიწვები) (...34, იქ)

ხან წარსულის რელიქვიას იხსენებს სამი ათას ხუთასწლოვანი ოქროს თასის სახით და ჯერ არსმენილი ჰანგით უმღერის სამშობლოს სიყვარულს: „მზის და ოჯალეშისფერი ჩემი ცის და ჩემი მიწის სიყვარული ისევ მასვით – სამიათას ხუთასი წლის თრიალეთის ოქროს თასით“ (ოქროს თასი) (23, 195).

მამულის სიყვარულის უმაღლესობა და უზენაესობა დახასიათებულია „ტრფობის კავკასიონის“ განუმეორებელი სახით: „ჰე, მამულო, შენი ტრფობის კავკასიონს – ვიყო ასე მიჯაჭვული“ (ჰე, მამულო) (23, 347).

სხვაგან ნადირობის ქაღალმერთის დაღის ნაშიერია მისი პოეზიის ლირიკული პერსონაჟი, სულკალმახის გაზრდილი და ცამცუმის ციხე-კოშკია მისი სამშობლო: „ლევგენდებში მშობა დალიმ, ზღაპრად მზრდიდა სულკალმახი და სამშობლო მქონდა მუდამ ციხე-კოშკად ცამცუმისი და რაც ღმერთმა მიკარნახა, ოქროა თუ უზალთუნი, არა რაა ჩემო სხვისი, სულ ჩემია, სულ ქართული“.

არც სიკვდილის შემდეგ დატოვებს პოეტის სული თბილისს: „ადრე თუ გვიან... მკვდრეთით აღვდგები და სიყვარულით ჩემი

თბილისის ხმაურიან ქუჩებს დავივლი, სიმყუდროვიდან გამოპარული“ (ადრე თუ გვიან) (...70).

პოეტის მამულიშვილური სიყვარულის ისტორია მართლაც უნიკალურია და ცად და მიწად ვრცელდება: „რომ გაიგოს ცამ და მიწამ, საქართველოვ! – ჩემო დედავ! ჩვენი სიყვარულის ამბავს: არწივს ფრთაზე გამოვაბამ, ცხენს – ნალისქვეშ ჩაუჭკედავ“ (რომ გაიგოს ცამ და მიწამ) (...981, D).

„ჩემი სამშობლოს სიყვარულის დამადგით ძეგლი!“ (დიდი პაემანი) (...85, იქ) – ივედრება „კოლხური ფსალმუნების“ ავტორი.

ამ დიდი, მასულდგმულელებელი სიყვარულის დედად, თვით ამურად წარმოიდგინება მამული ლექსში „მამულო“: „ნათლით მოსილი, ბროლის ფრთოსანი, მშვილდმოზიდიული შენ ხარ ამური, გვეტორცნი სიყვარულს და ვარსკვლავებს ოქროს გირჩებად და... შენი ტრფობა – შიგ გულში მჭრის, ჩემო მამულო, არ ვიცი, როგორ გადაგიჩები“ (მამულო) 925, 224).

სხვაგან ასე გამოიხატება სამშობლოს სიყვარულის მარადიული გრძნობა:

„მე კი, მამულო! სიყვარულის ცათამწვდენ კოშკში გყავარ და... წამით არ მიშვებ გარეთ“ (წარსულის ლანდი) (25, 41).

საქართველოს სიყვარულის უღელში შებმული ესახება შვილები (ჩემს ყვეარ ბიჭებს) (31, 124).

„სიყვარულით მსურს ავანთო, რაც ჩამქრალი კერებია“ (25, 395), ასეა გამოხატული ქვეყნის აღორძინების იდეა.

ჭეშმარიტებაა დასკვნა: „...ვერ წააქცევენ ჩემს ხვალის დღეს და პოეზიას, რადგან სამშობლოს სიყვარული უღვეს საძირკვლად“ (ფესვები) (23, 21).

სამშობლოსთან მიჯაჭვეულობა უფრო სხვაგვარად ვლერს ლექსში „იდუმალების შორეული რეკენ ზარები“: „მე ვარსკვლავთა ოქროს ჯაჭვებით საქართველოს ცას ვარ მიჯაჭვეული“ (207, იქ)

ხან მამულის „სიყვარულის ქვაზე“ ღესავს სულს, რომ ბოლოს სამშობლოს ზეცის ბინადარი გახდეს: „ჩემი მამულის“ სიყვარულის ქვაზე რომ ვლესე სული, ო, იმ სულს გავაყოლებ როდესაც მერცხალს და თუ ვიხილავ ლაუვარდოვან სამშობლოს ზეცას, მშვიდი ძილისთვის მეყოფა ესეც“ (მეყოფა ესეც) (25, 448, იქ)

ლექსში „სამშობლოვ ჩემო“ „რწმენის და სიყვარულის მაღალი დროში“ დგას მამულის გვერდით (23, 304).

სამშობლოს „სიყვარულის ნაღმი“ ლექსში „ასეა ხვედრი: „ჩემი სამშობლოს სიყვარულის მიღვია ნაღმი ბაღისის ნაცვლად თავსასთუმალთან“ (25, 402).

ვაჟა ეგრისელის პოეტური იმპერიის მბრძანებელია სიყვარული. აქ „სიყვარული მშობელ მიწის ახატიათ გულზე ფოთლებს: „მზეც და მთვარეც ერთმანეთის ტრფობით იწვის“ (სიყვარული) (8, 473).

მისი პოეზიის ლირიკული გმირი გაიგივებულია დედამიწასთან და იწვის მზის სიყვარულით: „დღისა და ღამის ყავარჯნიანი დედამიწა ვარ მე და მივსდევ მნათობს. ჩემი სიყვარულის – მზე, ასე რომ გათბობთ“ (დედამიწა ვარ მე) (23, 458).

ეს სიყვარული უსასრულო და დაუტევარია: „ხუთი მილიარდი – გული გიცემს მკერდში – სამყაროვ! – მე და შენ გვიყვარს ერთმანეთი“... (სამყარო) (591).

სიყვარული რგობია წილად პატარა ბელურას: „ჩემი სიყვარულია პატარა ბელურა“ (გთხოვ) (25, 802).

„სიყვარულის იმპერიას“ სძინავს ვაჟა ეგრისელის სამყაროში, „სიყვარულის ნიავი“ უბერავს“ (წარსულ დღეთა) (25, 634).

ამ სიყვარულის ძიებაა ჭეშმარიტი პოეზია: „...მიწით ნაშობი, ცათა მიერი, სად არის იგი სიყვარული პირველყოფილი?“ (სად არის იგი) (23, 240).

„სიყვარულის წმინდა ტაძარში“ ამურს და სხვა ღმერთებს ესაუბრება (სიყვარულის წმინდა ტაძარში).

სიყვარულს, სიკეთესა და მადლს შორის გამუდმებული დავაა: „ისევ ციმციმებს ღურჯი სანთური – სიკეთის, მადლის და სიყვარულის და სიძულვილის, ისევ გრძელდება საწუთრის და ბედის ტრიალი“ (23, 61).

მაგრამ ისევ და ისევ ხდება სიყვარულის ხის აყვავება: „იყუნე გულო... სიყვარულის ხეს ისევ ნახავ თეთრად შემოსილს. ისრებს კაპარკში აწყობს ეროსი... და სიცილი ისმის ამურის“ (დარდს და სიხარულს ცა აქვთ საერთო) (20, 261).

გამუდმებით სიყვარულის ორბიტაზე უნდა ტრიალებდეს სული სიკვდილამდე: „გაწყვეტაზე მიღუეულ ძაფის – ჩემი

სიცოცხლის, კვლავ სიყვარულის გორგალზე ვართავ“ (კვლავ სიყვარულის გორგალზე ვართავ) (23, 392).

მამულის სიყვარული ერთი დიდი და, ჯერჯერობით, ბოლომდე შეუსწავლელი თემაა ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში. იგი ამ ასპექტშიც სავსებით ორიგინალური რჩება.

მივმართოთ რამდენიმე მაგალითს: „ნათლით მოსილი, ბროლის ფრთოსანი, მშვილდმოზიდული შენ ხარ ამური, გვტყორცნი სიყვარულს და ვარსკვლავებს ოქროს გირჩებად... და შენი ტრფობა – შიგ გულში მჭირს, ჩემო მამულო! არ ვიცი, როგორ გადაგიჩეხები“ (მამულო) (26, 224).

პოეტს ძალიან უყვარს ციური ქვა, სიბრძნის ქვა, სიყვარულის ქვა (ღმერთის სიმბოლოა): „ჩემი მამულის სიყვარულის ქვაზე რომ ვლესე, სული, ო, იმ სულს გავაყოლებ როდესაც მერცხალს და თუ ვიხილავ ლაჟვარდოვან სამშობლოს ზეცას, მშვიდი ძილისთვის მეყოფა ესეც“ (ჩემი მამულის სიყვარულის ქვაზე რომ ვლესე) (26, 448).

ხალხისაგან აკრეფილი „სიყვარულის ხარაჯა“ გვიზიდავს ლექსში „ფიქრი“ (20, 57).

„მუდმივ სასჯელში“ მამულის სიყვარული ასეა გამოხატული: „მამულო ჩემო! მსაჯულებმა – ჩემმა დღეებმა, ძველმა დღეებმა, თანაც ახლებმა, დახვრეტა და არც გადასახლება, შენი მუდმივი სიყვარული – მე მომისაჯეს“ (26, 839).

სამშობლოს სიყვარულის უღელი და ტკივილი განცდილია ბედნიერებად: „ეჰ, საქართველოვ, შენი ტრფობის უღელში შებმულს, დე, მარად მტკიოდეს ქედი ნაუღლარი“ (25, 709).

უსასრულოდ შეიძლება ასეთი მაგალითების დამოწმება: „ჩემი თბილისი მთებს სიყვარულის დიდ ალყაში ჰყავთ მომწვედეული“ (მთები) (25, 627).

სიცოცხლის სიყვარულის ყოველისშემძლეობა ასეა გამოხატული: „სიყვარულით მსურს ავანთო, რაც ჩამქრალი კერებია“ (25, 395).

სამყაროს ყოველისმომცველი სიყვარულია ლექსში „სამყარო“ (25, 591): „ხუთი მილიარდი – გული გიცემს მკერდში – სამყაროვ – მე და შენ გვიყვარს ერთმანეთი“.

პოეტი „მიჯაჭულია“ მსაჯულის (ღმერთის) სიყვარულის ოქროს პალოზე: „ისევ შენა ხარ ჩემი მსაჯული, რადგანაც

შენი სიყვარულის ოქროს პალოზე ვარ მიჯაჭვული“ (ისევ შენა ხარ ჩემი მსაჯული) (25, 596).

„სიყვარულის და სიბოლს მოესაგვი“ პერსონაჟი ლექსისა „ვარსკვლავებთან და მოვარესთან ახლო... სულ მარტოდმარტო პატარა კუნძულზე“ სახლობს“ (სიყვარულის და სიბოლს მოესაგვი) (25, 840).

„სიყვარულით ამაღლება“ ცხოვრების მიზანი (23, 588).

ასეთი პოეზია სივრცეებში მარადიულად ივლის ფიქრად და სიყვარულად: „გაზრდილს კოლხური მზით და ლეგენდით, ვერას დამაკლებს დღეთა მარულა, რადგან პოეზია – მეტი არი. შენ ივლი ფიქრად და სიყვარულად, არ მოგწყინდება სივრცეებს შორის ხეტიალი“ (გაზრდილს კოლხური მზით და ლეგენდით) (23, 304).

პოეტი თავის საღვთო სიყვარულს ბედნიერებად სახავს, რადგან ამ წრფელი გრძნობის პასუხს მისგან ბოძებულ მადლში ხედავს ყოველ საქმეში: „ვუყვარდი და... მიტომ ღმერთი თავის სიყვარულში მცდიდა, რადგან, ვითარც ვახტანგ მეფე, სულ ვისმენდი ვარსკვლავების რეკვას – საქართველოს ციდან“ (ვუყვარდი და) (20, 358).

ზოგჯერ სიყვარულით სავსე პინი სიძულვილით ივსება (20, 613), „ზვირთთა ყორნები სიყვარულით სავსე გულს ძიბნიან“ (20, 723), მაგრამ პოეტი არ დალატობს ღვთიურ მცნებას და მისი ლექსების სიყვარულის ხმები საუკუნეებს მისწვდება: „ვით კრიმანჭულად გურული, სიცოცხლესა და სიყვარულს, ათასწლეულებს – გასძახებს, მოვართო გადახურული, შენი სიტყვის სასახლე“ (20, 502).

სიყვარული მისთვის მახვილია: „კივის სიშორე: – სიყვარულის „შეიბ მახვილი!“ (ფიქრები) (26, 202).

პოეტისთვის მარადისობა „შუბია“, მზე და სიყვარული – „იარაღი“, სიყვარული – „მახვილი“.

პავლე მოციქული საუბრობს „ღვთის საჭურველზე, სიმართლის ჯავშანზე, რწმენის ფარზე, ხსნის ჩაჩქანზე და სულის მახვილზე (წერილი ეფესელთა მიმართ, თ. 6, 11, 14, 16, 17) და განმარტავს: „ჩვენი საბრძოლო იარაღი ხორციელი კი არ არის, არამედ არის ღვთიური ძლიერება სიმაგრეთა დასანგრევად“ (II კორინთელთა, თ. 10, 4).

ვაჟა ეგრისელის შუბი, ფარი და მახვილი ქრისტიანული ღმერთის სიყვარულია, რამაც განაპირობა მისი ასეთი გასაოცარი გამარჯვება.

უნდა ითქვას, რომ სიყვარული ასეთ მრავალგვარ და სულიერ ჭრილში არცერთ ქართველ პოეტს არ მოუაზრებია და არც ასეთი შეუდარებელი მეტაფორები შეუქმნია ამ საღვთო მნიშვნელობის სახელის გამოყენებით...

სამართლიან განაცხადია: „მე და ჩემს სიყვარულს... კვლავ არა გვყავს ცალი“ („შენ და შენი გრძნობა“) (23, 801).

პოეტმა სიყვარულის მრავალსახეობას უმღერა და თან უპირველესი ადგილი მიაკუთვნა საღვთო სიყვარულს.

მისი სამყარო მართლაც „სიყვარულის იმპერიაა“, უზენაესისგან ხელდასხმული, ღვთის მიერ შექმნილი სიყვარულით მადლცხებული მრავალფეროვანი იმპერია მიწით, ზეცით, მნათობებით, პლანეტებით, ხილულით თუ უხილავით, სულიერით თუ მიღმურით.

ლიტერატურა

1. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, სტოკჰოლმი, 1992.
2. ნეტარი ავგუსტინე, „აღსარება“, თარგმანი ვ. ბურკაძის, საქართველოს ეკლესიის კალენდარი, თბ., 1985.
3. გიორგი გურჯიევი, ჭეშმარიტების სამყაროში, თარგმანი ლაშა დადიანის, თბ., 1991.
4. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი II, თბ., 1991.
5. დანტე, „ღვთაებრივი კომედია“, თარგმანი კ. გამსახურდიასი, თბ., 1941.
6. იოანე პეტრიწი, სათნობათა კიბე, ივ. ლოლაშვილის რედაქციით, თბ., 1968.
7. სიტყვა მართლისა სარწმუნოებისა, წიგნი I, თბ., 1991.
8. პლატონი, „ნადიმი“, თარგმანი ბაჩანა ბრეგვაძის, თბ., 1964.
9. გოეთე, რჩეული ღირიკა, გერმანულიდან თარგმანი, შესავალი წერილი და კომენტარები აკაკი გელოვანისა, თბ., 1972.
10. ზვიად გამსახურდია, „ვეფხისტყაოსნის“ სახისმეტყველება, თბ., 1991.

11. აღმოსავლური პოეზია, თამაზ ჩხენკელის თარგმანი, თბ., 1981.
12. ბოდღერი, „ჩემო გიშერო“, თარგმანი დ. აკრიანის, თბ., 1991.
13. ლუარა სორდია, აკაკი წერეთლის „სულიკო“, სკოლა და ცხოვრება, 1991, №4.
14. ვაჟა ფშაველა, თხზ. 10 ტომად, ტ. I, თბ., 1961.
15. მარადი დღე, თბ., 1984.
16. მერაბ კოსტავა, ფიქრები საქართველოს მისიაზე, თბ., 1991.
17. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ., 1977.
18. ლუარა სორდია, საღმრთო სიყვარულის იდეა გ. ტაბიძის პოეზიაში – წიგნში – გალაკტიონ ტაბიძის ფილოსოფიური ლირიკა, თბ., 1996.
19. ლუარა სორდია, ანა კალანდაძის პოეზია (ბიბლიურ-ქრისტიანული ასპექტები), თბ., 2005.
20. ვაჟა ეგრისელი, კოლხური ფსალმუნები ხუთ ტომად, ტ. III, თბ., 2006.
21. სულხან-საბა ორბელიანი, ლექსიკონი ქართული, ილია აბულაძის რედაქციით, I, თბ., 1991.
22. ტიტე მოსია, საღვთო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1995.
23. ვაჟა ეგრისელი, კოლხური ფსალმუნები, ტ. I, 2001.
24. ტიცვიან ტაბიძე, ლექსები, პოემები, პროზა, წერილები, თბ., 1985.
25. ვაჟა ეგრისელი, იქმენ ნათელი, თბ., 1993.
26. ვაჟა ეგრისელი, კოლხური ფსალმუნები, ტ. 3, 2007.
27. აკაკი გელოვანი, მითოლოგიური ლექსიკონი, თბ., 1983.
28. კრებული „პოეზია“, თბ., 1981.

თავი IV. „ხექვეყნიური, უკვდავი ხმები“ გალაკტიონის პოეზიაში

„ათასის აქვს მხედველობა, იერი, ათასის მზე, სმენა ასი ათასის“ – ეს ჰიპერბოლა, უპირველესად, ამ სტრიქონების ავტორს გვახსენებს, რომელზედაც უხვად გადმოსულა სულიწმიდის მადლი.

მკითხველის ყურადღებას იპყრობს გალაკტიონის „სიმღერათ სიმღერა“, სამოთხის ჰანგები, სიყვარულის სიმღერა, სიმღერა მოულოდნელი, ლოდინის სიმღერა, გადარჩენის ჰიმნი, შორი მუსიკა, ბროლის რიტმი, მუსიკა, ლოცვის მხურვალეობა, ლოცვა-ვედრება, გალობა ახალი, ღმერთზე ლოცვებით აღმონაცენი სული, ხმათა განახლება, უტყეხელი ხმები, ხმათა აიაზმის ნელი პკურება, საგანთიადო ხმები, ყრუ ძახილი უკვდავებისა, სიცოცხლის ხმა, საუკუნის ხმა.

პოეტის გამორჩეულ მუსიკალობას შეწყვილებია განსაკუთრებული ღრმა აზროვნება, მარადიული სიბრძნე: ციური ნანა, ციური გალობა, ციური დაირა, ბაიის ბგერა, თვალების ნოქტიურნი, ფიქრების ვალსი, გაზაფხულის გამმა, ტალღების გამმა, სონეტების ნაზი ფერები, სახე მელოდიების,...

„მყუდრო ღამეში მოხეტიალე ბედუინია“ გალაკტიონი. იგი გვარწმუნებს „მუდმივი, დაუჭკნობელი სინარნარისა და სილამაზის მხარის“ არსებობაში, ქვეყნიდან შორს, „უცხო საზღვრის“ იქით „იდუმალ-მარადიულზე“ მოსაუბრე ვარსკვლავთა ხმების მოსმენაში („ცად აზიდულა, ვით მარმარილო“).

ჩვეულებრივ მოკვდავთათვის განუჭვრეტელ „წმინდა ქვეყანას“ ხედავს, მხოლოდ ნათელმსმენთათვის მოსახელთებელ უხორცოთა ხმებს აყურადებს პოეტი: „მე მესიზმრება რაღაც წმინდა, შორი ქვეყანა, სადღაც, ოდესღაც ზმანებუელი, ერთხელ ნახული, მე მესიზმრება ანგელოზთა ციური ნანა, ღამის დუმილში ჩაქსოვილი და ჩასახული“... („მე მესიზმრება“).

პოეტს სწყურია „პირველი სხივის“ მოულოდნელი სიმღერა და უზენაესს ევედრება: „ასე ნუგეშო, ჩემს მშფოთვარ ყოფნას შენ მოუვლინე სხივი პირველი, როგორც სიმღერა მოულოდნელი, როგორც პეპელა გასაკვირველი“ („ხანდახან მშფოთვარ ქალაქის ხმაში“).

გალაკტიონი გვაჯერებს, რომ მისი განსაკუთრებულობის საწინდარია შორი მუსიკის, ზექვეყნიური ხმების გათავისება: „არის წმინდა პოეზია და მუსიკა არი შორი“, მაგრამ იმასაც ხაზს უსვამს, რომ იმ სფეროში გაღწევა საღვთო ბილიკებით მავალთათვის არის მხოლოდ შესაძლებელი: „არის საღვთო ბილიკები იმ სივრცისკენ მიმავალი“ („ხელოვნება“).

ხეციურ მუსიკაზე, სულის ხმებზე განსაკუთრებულ ყურადღებას ამახვილებენ იოგები, ნათელმსილველები და ნათელმსმენები.

ელენე რერიხი ირწმუნება, რომ ასტრალურ სამყაროში სულს ესმის თოთხმეტი ხმა, ხოლო მიწაზე – ცხრა.

რჩეულებს ესმით შორეული ხმა არნახულ ეპოქაზე. სულის ხმა მოიტანს ცნობებს სამყაროს ევოლუციაზე.

ადამიანამდე ხშირად აღწევს უცნობი ხმები, რომელიც აფართოებს შემეცნებას.

სფეროების, შორეული სამყაროს მუსიკის გაგონება მიწაზეც შეიძლება, მაგრამ ამისთვის საჭიროა მუსიკალური ყური.

სფეროების მუსიკა შედგება არა მელოდიისგან, არამედ რიტმისგან.

კოსმოსში ცხოვრობს ის გონიერი ძალა, რომელსაც ეწოდება კოსმიური რიტმი და ყველა ადამიანის სიცოცხლე დამოკიდებულია რიტმის წრისგან.

მარადისობის ხმას მიყვავართ სიკეთისა და სინათლისკენ.

ადამიანს შეუძლია მოისმინოს სხვებისათვის მოუსმენელი ხმა რადიოს გარეშე.

გულსაც აქვს ხმა, სიმღერა.

მსრობოლნი და ეგზომ ნეტარ ჰარმონიას ვერვინ მოისმენს, ვინც მარადუამულს არ ეწვევა უფლის საბრძანისს“ (იქვე, გვ. 318).

ზეციურ ჰანგებს ამქვეყნიურს ადარებს დანტე და გამოაქვს დასკვნა: „ამქვეყნიური უტკბილესი მელოდიები, რომელნიც სმენას ჰარმონიით აჯადოებენ, გეჩვენებოდათ, როგორც მეხის მძიმე გრუსხუნი, თუ ამ ზეციურ ღირათ უღერას შეადარებდით... ამ გალობათა, ამ ჰიმნების ერთხელ გამგონეთ ჩვენი მუხების, სირენების სიმღერა მკრთალად გეჩვენებოდათ, ვით არილი შუქის წინაშე“ (იქვე, გვ. 322).

სადვთო მუსიკა გოეთეს მიერ სახელდებულია, როგორც „სფეროთა ცეკვა, ჰარმონია, ციური ჰანგი: „პოლუსებს შორის განახლება სიმღერა მარად, სფეროთა ცეკვა, ჰარმონია, ციური ჰანგი“ („მსოფლიო ლიტერატურა“, გოეთე, „რჩეული ლირიკა“, თარგმანი ვახტანგ ბეწუკელის, თბ., 1972წ., გვ. 232).

ზვიად გამსახურდია წერს: „ტარიელთან შესახვედრად მეორედ წასვლისას ავთანდილი ავლენს მიდრეკილებას ასტროსოფიისკენ (მნათობთა ჰიმნი), სადვთო მუსიკისა და პოეზიისკენ (სიმღერა), მასში იღვიძებს ნათელხილვა, რომლითაც იგი ჭერეტს სულიერ მზეს, სულიერი „დაბრუნების“ ანუ „შემობრუნების“ შედეგად. ეს შემობრუნება პლატონური ფილოსოფიიდან იღებს სათავეს“ (ზ. გამსახურდია, „ვეფხისტყაოსნის“ სახისმეტყველება“, გვ. 284).

ნიკოლოზ ბარათაშვილისთვის მახლობელი იყო „ციურთა დასთა გალობის ზარი“ („ეპოვე ტადარი“).

დავით გურამიშვილს „ხმა ესმა ძილსა შინაო“ („დავითიანი“).

ილია ჭავჭავაძემ გაიგონა „საქართველოს თანამდევი უკვდავი სულის“ ხმა უსიტყვოდ („აჩრდილი“).

ილიასთვის პოეტი იყო „ზესკნელისა და ქვესკნელის უცნაურ ხმათა მსმენელი“ („პოეზიის ახალგაზრდა მოყვარულთ“).

„ციდან ხმა მესმის ანგელოზების“, ამბობდა ვაჟა-ფშაველა, „მგონია ციდან მეძახის ვიღაც“, გვიმხელდა ტერენტი გრანელი.

ხალხური ლექსის მიხედვით, ვახტანგ მეფეს „ციდან ჩამოესმა რეკა“.

ზეციური ხმების მიუწვდომლობაზე ჩიოდა გიორგი ლეონიძე: „მე ოქროს ქნარის სიმების უღერა ჰაერში მესმის გაურ-

კვეველი, მაგრამ ვერ მივწვდი, ვერა და ვერა, ვერ გავხდი მისი მიმაკვლეველი“ („ოქროს ფრინველი“).

ნათელმხილველ ვანგას ესმოდა „ციური ზარის ხმა“, ესაუბრებოდა „წარმოგზავნილებს“...

ათანას ფეტს ესმოდა უხილავის ძახილი, ხმები დაფარული, უწმინდესი ბგერები, ხმა ზეციური („სიმღერა მარადიულ ფრინველთა“, „მარადი დღე“, გვ. 27, 49).

გლადიმერ სოლოვიოვმა გაიგონა „წმინდა ხმა, გამოძახილი მისნური, უხილავის უხმო ძახილი“ (იქვე, გვ. 102).

ალექსანდრე ბლოკი აყურადებდა „უფლის გასაოცარ მუსიკას, ზეციურ ხმებს“ (იქვე, გვ. 169).

გალაკტიონმა უარყო ძველი ჰანგი: „ხმათა სისწრაფეს და სიძლიერეს ნუ მომაგონებ ძველი რიცხვებით“...

პოეტების მეფემ მიზნად დაისახა „ხმათა განახლება“, „ხმათა აღორძინება“, „აღდგომის კვალის“ ძიება...

„ამ ხმების“ მოსმენა მოასწავებდა ოცნების გაღვიძლებას, აშკარა განახლებას: „გრძნობა ღებება უხილავად უტყხელი იმა ხმებით, გაღვიძებულ ოცნებითა და აშკარა განახლებით“.

როგორც ღვთის რჩეულს, ესმოდა ზეციური ხმები, უმაღლესის ძახილი: „ციდან ძახილი მესმოდა წყნარი“.

პოეტის სმენამდე აღწევდა „ციური გალობა“: „და ისმის ციური გალობა ნარნარი: სადამო სიცოცხლის, სადამო დამტკბარი“ („სადამო“).

ზეციურ სიბრძნესთან წილნაყარს, საღვთო ჰანგები ესმოდა, ცის კარი და მიწის გული, ქვეყნის კარი და სიბრძნის კარი ეხსნებოდა: „გაოცებით მწყემსი წყნარი ისმენს ციურ დაირასა, ვინა სთქვა, რომ ზეცის კარი სამუდამოდ დაირაზა?“ ვინა სთქვა, რომ სიბრძნის კარი სამუდამოდ დაირაზა“.

„ლექსში „ო, ქვეყნიურო სამოთხე!“ – ყველა ხე ლექსებს შრიალებს“.

„ყველა ხე“ გრიგოლ ნოსელის მიხედვით არის ღმერთი.

გალაკტიონის განსაკუთრებულობას განაპირობებს მისი ღვთისნიერება: „ვით გშვენის პატიოსნება, ეს დიდი, ეს საამო დღე! ო, მშვენიერო ოცნება! ო, ქვეყნიურო სამოთხე!“

„დიდი დღე“ და მისი ვარიაცია „საამო დღე“ არის მამაღმერთის სიმბოლო, რომელიც მომდინარეობს დანიელის წინასწარმეტყველებიდან, ხოლო სამოთხე არის მარიამის სიმბო-

ლო (იხ. ტ. მოსია, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1996წ., გვ. 57).

სამოთხემდე ამაღლებული დანტე ექებდა ამ უჩვეულო საზღაურის მიზეზს და ასკვნიდა: „ნააზრევმა ფილოსოფოსთა და ხმამან ციდან ჩვენს მიწაზე ჩამოღწეულმან, მათ ამოტვიფრეს სიყვარული იგი ჩემს გულში“ („ღვთაებრივი კომედია“, თბ., 1941, გვ. 381).

გალაკტიონი ხსნის გზად სახაგდა „რწმენას“, „სიყვარულის სიმღერას“: „გულში ჟღერს რა ხანია სიყვარულის სიმღერა, როგორც ერთადერთი ხსნა, ერთადერთი იმედი“ („ილიას მოტივი“).

ბიბლიაში გვხვდება „საღალბო სიმღერა“ (ეზეკიელი, 33, 32) და „სიყვარულის სიმღერა“ (ესაია, 5, 7).

სიყვარული ღმერთია: „ვისაც არ უყვარს, მას არ შეუცვნია ღმერთი, ვინაიდან ღმერთი სიყვარულია“ (იოანე მოციქულის I წერილი, 4, 8).

უფლის სიმღერა იქცევეს ყურადღებას დავით წინასწარმეტყველის ფსალმუნში: „ჩემი ძალა და სიმღერაა უფალი და ის იქნება ჩემი მშველელი“ (ფს. 117/118, 14).

უფალს მიემართებოდა ესაია წინასწარმეტყველის სულის მთელი ძალისხმევა: „უფალია ჩემი სიმღერა“ (ესაია, 12, 2).

„გუმღერებ ჩემს შეყვარებულს სიყვარულის სიმღერას მის ვენახზე“ (ესაია, 5, 7).

„აჰა, ღმერთია ჩემი ხსნა, ჩემი ძალა და სიმღერა“ (ესაია, 12, 2).

ესაიას „შეყვარებული“ ღმერთია, ვენახი – ებრაელი ხალხი.

გალაკტიონის ლექსებში საღმრთო სიყვარულის გამომხატველი ცნებებია: „სხვა სიყვარული, ზექვეყნიური სიყვარული, ტრფობა სრული, ძველი სიყვარული, პირველი სიყვარული, უკანასკნელი სიყვარული“.

იოანე ღვთისმეტყველის გამოცხადებაში ქრისტემ ეფესელთა ეკლესიას მიმართა: „შენს საწინააღმდეგოდ ისა მაქვს, რომ მიატოვე შენი პირველი სიყვარული“ (იოანეს გამოცხადება, თ. 2, 4).

„პირველი სიყვარულის“, „ძველი სიყვარულის“, უზენაესი სიყვარულის დავიწყების ფაქტი დაფიქსირებულია გალაკტიონის შემოქმედებაში: „აქ ოდესმე მხიარული გზით უყვარდათ სიარული, აწ გზა მიტოვებულია, როგორც ძველი სიყვარული.“

(აქ ოდესმე). „არსად ჩანს ტკბილი ნათელი შუქმფრქვეველ სიყვარულისა („ღამე“), „სიყვარულის გამჭრალა სხივი“ („ღლის ხეები მშვიდღისარს ხრიან“), „სიყვარულის არ მესმის ნანა“ („უღაბნო“), წუხდა პოეტი.

მის ლექსებს განსაკუთრებული ტკივილით ავსებდა ის, რომ „სიყვარულის ხმა არსად ისმოდა“. კომუნისტურ საზოგადოებას დაავიწყდა „სიყვარულის ნანა“, რაც პოეტის სასოწარკვეთილ შეკითხვას იწვევს: „რად ჩაქრა სიმღერათ სიმღერა მჩქეფარე?“ („ტრიოლეტები“).

მაგრამ გალაკტიონის სულში გამუდმებით ქდერდა ციური სიმფონია, „სიხარულის უვერტიურა“, რაც ლოცვასავით ამადლებული და დიადია.

პოეტის შემოქმედების ორიენტირები გარკვეულია მისსავე „სერენადაში“: „რად მინდა იგი, ჩემო პირიმზე, ჩემის ჩანგით თუ ვერ დაგაღონებ? რად მინდა ქნარი, თუ იმის ხმაში სამოთხის ჰანგებს ვერ გაგაგონებ? გული სავსეა წყნარი სიმღერით, სულში ვარსკვლავი ბედის გაბრწყინდა. ვმღერი, ვით არვის არ უმღერია, წყურვილსაც მოკვლავ, მაგრამ რად მინდა?“

ლექსის „სამოთხე“ მარიაშია, „ბედის ვარსკვლავი“ – ქრისტე. სევდიან ინტონაციებს განაპირობებდა ის, რომ ათეისტურ ეპოქას არ სჭირდებოდა ეს სახეები.

გალაკტიონი წუხდა, რომ ის უმთავრესი ხმა დაკარგა ქართველმა: „ჩვენ დაგვიკარგავს ჩვენი გულის ხმა შორეული, ათასი ხმიდან მხოლოდ ერთხელ ჩამორეული“ („ო, გადავეშვათ უფიქრებლად“).

სიტყვის ჯადოქარმა სწორედ ის იდუმალი ხმები მოასმენინა ხალხს, დაკარგული ინტონაციები გააქდერა: „ის მღერის, როგორც დარის დარება, იმისი გული ხალხის გულია, მასში მოისმის იდუმალთა ხმათ მწუხარება, გრძნობა, რომელიც დაკარგულია“ („გრძნობა, რომელიც დაკარგულია“).

გალაკტიონის პოეზიის საიდუმლოა არა პრიმიტივთა „საიდუმლო მყვირალა ფრაზებისა“, არამედ „ხმათა სიმადლემდე ატანა“ („საიდუმლო მყვირალა ფრაზებისა“).

„ო, უბრალო ხმებისთვის არასდროს არ მეცალა“, ამბობს პოეტი და ცდილობს ტაძრის გზით წაიყვანოს გზაგამრუდებულები, რწმენას აზიაროს ღმერთისგან გაუცხოებულები. იგი ქმნის „ლოღინის სიმღერას“, „გადარჩენის ჰიმნს“.

გალაკტიონის ლექსებიდან შეიძლება მოვისმინოთ „სიხარულის ხმა, ხმა სიმართლის და სინათლის მთესთ, ხმა იდუმალი, სიცოცხლის ხმა, სულის ხმა, სიყვარულის ხმა, მსურვალე ღოცვით აალებული სულის ხმა, სულის ხმოვანება ღოცვის სიმსურვალეში“...

სიხარული, სინათლე, იდუმალი, სიცოცხლე, სული, სიყვარული – საღმრთო სახელებია.

პოეტის სული ღმერთებზე ღოცვებით აღმონაცენია და ამდენად მარადიული, უძლეველი: „არ მჯერა სული რომ გაიფანტოს შენზე ღოცვებით აღმონაცენი“ („შემდეგაც მაინც“).

„ზექვეყნიური, უკვდავების ხმები“ ენატრებოდა პოეტს და არა პრიმიტივთა „დაცინვა, წყრომა და ირონია“.

გალაკტიონის ლექსების უმთავრესი მახასიათებელია ღოცვა, გალობა, ვედრება. მისი ქნარი მარადიული ცეცხლის (ღმერთის) მარადიული საგალობელია: „დიდება იგი ძლიერი არი, ამაოება დროის მგმობელი, მარადის იგი ხმოვანებს ქნარი, მარადის ცეცხლის საგალობელი“.

საღვთო ჰანგების ძლევა მოსილებას მიანიშნებს სტრიქონი: „და იდუმალ სიმღერაზე სულის ცეცხლად გადაქცევა“ („პოეტს“).

სამყაროს ამშვენებურებს „სიცოცხლის ხმა“ (ღმერთი), რწმენა: „რა ფერადებით ჩანდა ქვეყანა, რარიგ გვეძახდნენ სიცოცხლის ხმები“ („გაუმარჯოს მებრძოლ თაობას“).

მზის აღუბლების, სიცოცხლის, სიყვარულის სახეებში ნაგულისხმევი ღმერთი მტევნებთან (მარიამი) ერთად თავისუფლებას და სიხარულს ანიჭებს რწმენის სასიამოვნო უღელში შებმულს: „მტევნები, სავსე მზის აღუბლებით, გულში რეკავენ სიცოცხლის ქარად. მახარებს ჩემი თავისუფლება და სიყვარული მახარებს მარად“ („გადავიარეთ მრისხანე ზღვები“).

გალაკტიონმა დაამკვიდრა არა მუხამბაზები, აღმოსავლური ბაიათები ან რომანსეროები, არამედ დარდის, სიკვდილის დამმარცხებელი საღვთო ჰანგები, სამოთხის ხმები, ცხოვრების ზღვაზე გადამყვანი ფრთებიანი სიმღერები: „გევედრები, გამაგონე, ის სიმღერა, მე რომ მიყვარს, ლაუვარდოვან ფრთების მქონე, შუა ზღვად რომ გადამიყვანს“ („ოდეს მიძიმე რამე დარდი“).

ზღვა ცოდვილი ცხოვრების სიმბოლოდ განიმარტება ღვთისმეტყველებაში, ბიბლიაში (ნეტარი ავეუსტინე, ესაია წინასწარმეტყველი)

ზღვაზე გადამყვანი სიმღერა რწმენასთან, რელიგიასთან წილნაყარი პოეზიაა.

გალაკტიონის პოეზიის მარადიულობის საიდუმლოს კიდევ და კიდევ გვიმჟღავნებს მისი განუმეორებელი მეტაფორული სახეები: „სიცოცხლის ჩანგებს მივაშუროთ ისევ თასებით, მრავალ წყურვილთა გახელებით, გაათასებით, ვთქვათ ამომსკდარი მიწებიდან ზღვა დარხეული, თასი დღის ხმათა და კვლავ თასი ზამბახეული“... („მივაშუროთ“).

ამ ურთულეს ფრაზაში მრავლისმეტყველი აზრია. სიცოცხლე, სიცოცხლის ჩანგი არის ქრისტეს სიმბოლო, ისევე, როგორც დღე, დღის ხმა; თასი – მარიამისა, ამჯერად ახლებური ნიუანსით – ზამბახეულით – გამრავალფეროვნებული, მიწა ცხოვრებაა, მისგან ამონთხეული ზღვა – ცოდვები. პოეტს თავის მისიად დაუსახავს მიწიერებას, ცოდვის ტყვეობას დაუპირისპიროს ქრისტიანული რწმენა, მაღალი სულიერება.

„ჯერ ყველასაგან მიუკვლეველი სიყვარულის“ – საღვთო სიყვარულის აღმომჩენია გალაკტიონი (ურწმუნო მე-20 საუკუნეში ღვთის სიყვარული ისევ გასახსენებელი და აღმოსაჩენი გახდა), რომელიც დიდებისკენ შემოდგომის ყვავილებით მიემართება და მარად ახსოვს ძველი მოტივები, „ერთი შორი ოცნება“, ანუ რწმენის, ღმერთის ერთგულების ჰანგები: „შემოდგომის ყვავილებს დიდებასთან მივიტან, ერთი შორი ოცნება მახსოვს ძველ მოტივიდან“ („გულო, რა გემართება?“)

გალაკტიონის შემოქმედებაში ისმის „საგანთიადო ხმები“, „მომავლის ხმები“, „მშვიდობის ხმა“, „არაქაური სუნთქვა“ („ჩვენი დღის ამბებს“).

ეხეიკელ წინასწარმეტყველივით, გალაკტიონს „ბროლის ლაჟვარდი“ ეხსენებოდა, „ბროლის ზმანება“ ეკლინებოდა, ესმოდა „ბროლის რიტმი, მუსიკა“ („დაბმული ჭინკა“).

გალაკტიონი შეიგრძნობდა ქრისტეს ჯვარცმისას შემწყდარ სუნთქვას, თვალებით უსმენდა „სერაფიმთა ხმას“ (სინესთეზია), ესმოდა ქრისტესთან მარიამის გამომშვიდობების ხმები (მარიამი წარმოესახებოდა, როგორც „მგლოვიარეთა ქნარი“),

ცერერას (რომაული მოსავლიანობის ღმერთი) უჩინარი ტირილი („მას გახელილი დარჩა თვალები“).

მერე თვითვე აოცებდა ასეთი უნიკალური სმენა და კითხულობდა: „საიდან, როგორ ხმები ასეთი?“

მისი სიტყვა იყო „სიმღერათ სიმღერა“, „მუსიკა ზღვა მუსიკათა...“

და რაკი ქვესკნელ-ზესკნელის ყველა ხმა მოისმინა, უფლება ჰქონდა სამყაროს ხმებზე დირიჟორობის. პოეტი თაობებს აოცებს უბრალოებით, სიდიადით, ეროვნულობით, გამბედაობით, მშვენიერებით, ახლობელის იღუზიით, სინამდვილეში კი ძალზე შორეული და მოუხელთებელია, მაგრამ გენიალური დირიჟორისთვის ძალზე ორგანულია იმ სასწაულმოქმედი ხმების მოსმენა: „იყო უბრალო, მაგრამ მართალი მისი სიმღერა და სიარული და სამუდამოდ იყო ქართული მისი ჰიმნები გენიალური. ის ახლობელი იყო სულ შორი, გამბედაობით სავეს, ძლიერი, უნდა გენახათ ის დირიჟორი, უდარებელი და მშვენიერი“ („ის დირიჟორი“).

დანტეს ესმოდა „სიყვარულის ხმა“; „წმინდა ნათელის“ საუბარი; „სინათლისგან ხმაი მეტყველი“ („ღვთაებრივი კომედია“, გვ. 374).

გალაკტიონის ხმა იყო „სიმათლის და სინათლის მთესი“.

გვაოცებს პოეტის „ბაიის ბგერა“, „ხმათ აიაზმის ნელი პკურება“, „თვალების ნოქტიურნი“, „ფიქრების ვალსი“...

„მესმის ბილიკთა სიხარულით გადანახაფრი უვერტიურა“, აცხადებს გალაკტიონი, რაც ისევ და ისევ ქრისტიანულ ღმერთთან შეხმიანებაზე მიგვანიშნებს, რადგან ქრისტე არის „სიხარული ყოვლისა ერისა“ (ღუკა, 2, 10).

ცნობილია, რომ გრიგოლ ხანძთელს ესმოდა „სიხარულის ხმა“, ემოსა არა „შემწველი“, არამედ „განმანათლებელი“ ცეცხლი.

გალაკტიონი იყო სიხარულშემოსილი, ზეგარდმონათლით მოსილი, მზითშემოსილი. სიხარული, ნათელი, მზე საღმრთო სახელებია.

მის ღელქსებში „მთვარის შუქთაგან შეკრებილი სიმღერებიც“ გვხიბლავს, მთვარე კი მარიამის სიმბოლურ სახელად გაიზარება (ტ. მოსია „სადღეთისმშობლო სახისმეტყველება“, ზუგდიდი, 1996წ., გვ. 124).

პოეტმა მიადწია ზეციურ ჰარმონიას, ახლობელ-შორეულის შეთავსებას, რაც ერთეულთა ხვედრია: „ხდება ერთად შეთავსება უცხოდ გრძნობამორეულის, რაღაც საერთო და დიდი ხმის ახლობელ-შორეულის“...

კოსმიურ გენიალურ ჰარმონიას ნაზიარები გალაკტიონი აცხადებდა: „არცა მაქვს და არც მქონია გრძნობა უფრო მეტი, რასაც ეწოდება ჰარმონია“.

მის შემოქმედებაში „მსოფლიოს ყველა ხმათა ხვეული იძროდა მარად, ერთ მთლიან ჰიმნად გადაქცეული, ერთ მთლიან ქნარად“. პოეტს ესმოდა „მსოფლიო ბაგეთ“ გოდება.

ამქვეყნად მზიდან მოვლენილი პოეტი ჩასწვდა საღვთო მუსიკის, ციური გალობის საიდუმლოებას, მოისმინა „ქარივით ლაღი შორეული მუსიკის ქროღვა“ („ღიაა ქალაქის ქალა“), „საღვთო ბილიკებით“ მავალმა შეიგრძნო სიხარულის ღმერთის ხმა („სიშორით შენით“), უფლის სიშორე სიახლოვედ განიცადა, რადგან თვითონაც მისი სულიერი ორეული იყო, პოეტის სახით მოსული დედამიწის გადასხვაფერებლად.

„შენ გაზაფხულის გფარავდა გამა“ – ასეთი განუმეორებელი მეტაფორით გამოხატავს პოეტი თავის ერთადერთობას. გაზაფხული (ძველი ქართულით ზაფხული) საღმრთო სახეულია. ფრაზაში ხაზი ესმება რელიგიური რწმენის მუსიკალურობასთან სინთეზირებას, რაც ქმნის ეკლესიური საგალობლების ტოლფარდ ეფექტს.

პოეტების მეფე, ერთი მხრივ, ზეციურ ხმებს ისმენს და მას აუკვდავებს, ამასთან, მისი ხმა „შუადღის ბრწყინვალეობას“ ირეკლავს, ღვთაებრივ ცეცხლს ითავსებს, უსაზღვრო ქვეყანაში იკაფავს გზას, უსაზღვრობის სიდრმე-წყლულს წვდება და „ცის ჯურღმულებში“ რეკავს.

„მიძინებულ ქვეყნის გულში“ მოვლენილი ზეცის „ჰანგთ კამარა“ გაუთავისებია პოეტს, მის მიერ მოსმენილი ახალი ხმა მთვარის შეუქთან, ქარბუქთან, სურნელთან არის ასოცირებული: „ახალი ხმა შემოიჭრა, ვით ღრუბლიდან მთვარის შეუქი და ჰანგებად დაიღვარა, ვით სურნელი, ვით ქარბუქი“.

ეს ცის ხმები „ღურჯი ორთქლივით“ აცოცხლებდა არემარეს: „თითქო ორთქლად ევრქვეოდა არემარეს ეს ცის ხმები და სცურავდნენ ამ ღურჯ ორთქლში ვარსკვლავები, ყვავილები“.

შეცვლილი ჰანგი კი სტიქიური გრგვინვის ხმას ჰგავდა, რომელთაც წამოშალეს „ჯურღმულები და ხეხები, იმედის და რწმენის ზღვაზე მოცურავე ნამსხვრევები“.

საშინელი, იდუმალი ხმის ფონზე ელვა გამოჩნდა და ლაჟვარდოვან ტბაში ვერცხლის ნაგის სრიალი გაისმა. ტბაზე კი შავი ნისლის გიშერი თმა-ნაწნავი გაიშალა.

შემდეგ ჰანგთა ტალღა ისევ მომხიბლავი, ოცნებიანი, ფიქრით სავსე გახდა და მოხიბლა ზღვის ქალწულები.

უეცარი მუსიკა „შუადღის ბრწყინვალეობას“, საღვთო ცეცხლს ითავსებდა და ცისკენ მიისწრაფოდა („მუსიკა უეცარი“).

გალაკტიონის სიტყვა აცოცხლებს ჩამკვდარ რწმენას, შეგვაგრძნობინებს იმედის, რწმენის მსხვრევის ტრაგედიას და „შუადღის ბრწყინვალეობასავით“ გამოოვლებელია.

„არა ვაგნერი, არც მოცარტი და ადარც გრიგი, ო, კოსმიურო, ერთადერთო მძლავრო მუსიკა! ო, უსხეულო, ახლა სხეულამონაგები ამ ქაოსიდან მოვევლინა ახალი მუზა ყველაფერს, რაც კი ახსნილია და გასაგები!“ – ასე მოსაგს პოეტი ზეციურ სიბრძნეს და სილამაზეს „ფიქრთა სამოსით“ (თანაც ესმის „ფიქრთა სამოსის“ შრიალი), რათა ახსნილი, გასაგები, მისაწვდომი გახადოს უზენაესი სამყაროს მისტერია.

„მესაუბრება წინაგრძნობა დაჟინებულები“ („კოშკი“), აცხადებს პოეტი და მის შემოქმედებაში გამოვლენილი ანტიციპაციის უნარის კვლევა კიდევ ერთი და ცალკე საკითხია ისევე, როგორც დემონთა ჭიანურები, ალოცება სატანის თუ ბოროტებამოძალეულები მიწიერი სამყაროს ათასნაირი გნიასი“...

ერთი ზეცის, ერთი ღმერთის ერთგულება იყო გალაკტიონის წარმატების საწინდარი, სხვაგვარად საშინელება და ჯოჯოხეთი იქნებოდა გამზადებული: „არ გაპატივა, შენს გულში ერთი გახმაურდება ზეცა და ღმერთი, როს დაგშორდება – ვარ მე ზედმეტი, საშინელება და ჯოჯოხეთი“ („არ გაპატივა“).

მაგრამ დაუსჯელად არც ღმერთის სიყვარული შეიძლება ურწმუნოთა ტირანის ეპოქაში.

მოდოდა „ახალი ერესი“, ელაგდა „შემოღამების ცელი“, მაგრამ პოეტის ლოცვის ხმები ახშობდა სატანურს, უზენაესის „ლოდინის სიმღერას აღავლენდა და „ლოცვად მუხლმოყრილი“ გრავლს ედრებოდა, ქარში ვარდების გადარჩენას ცდილობდა.

გალაკტიონის პოეზიაში ისმის „ლოცვა, ვედრება, გალობა ახალი“.

გამოცხადების მიხედვით, მექნარეთა ხმის, ახალი საგალობლის შესწავლა მხოლოდ წაუბილწავთ, დმერთისგან გამოსყიდულთ ხელეწიფებათ.

გალაკტიონი იყო „კრავის“ გამოსყიდული.

„არ მჯერა, სული რომ გაიფანტოს, შენზე ლოცვებით აღმონაცენი“ – მიმართავს პოეტი უზენაესს.

ლოცვის დანიშნულებაა სულის გასპეტაკება-განმწინდა.

„განწმენდის ხმა“ გვესმის ქართველი ორფეოსის ლექსებიდან. „ხმათ აიაზმის ნელი პკურების“ უწმინდესი მისია უტვირთავს მის პოეზიას.

ანა კალანდაძის „ზენარსის მაცნე“

ანა კალანდაძის პოეზიის მკვლევარები ხაზგასმით მიუთითებენ მისი ლექსების მუსიკალურობასა და ქართულ კლასიკურ საგალობლებთან ნათესაობაზე.

„პოეტის ლექსებს ლოცვისა და საეკლესიო საგალობლების ექსტაზი ახლავს თან“, წერს ავთანდილ ნიკოლეიშვილი (1, 516).

შუქია აფრიდონიძის აზრით, „ანას მიზიდულობის მთავარი საიდუმლო ბუნებრიობასა და არაჩვეულებრივად მსუბუქ, მოცარტისებურად გამჭვირვალე მუსიკასთან ერთად, მშობლიურის განცდაა, რომელიც თავიდანვე შინაგანი წონასწარობის, ჰარმონიულობისა და სულიერი კომფორტის განწყობილებას ქმნის“ (2, 143).

მართლაც, საოცარია ანას ფრაზა, მეტრი და რიტმი.

პოეტი წერს: „აღბათ, პლანეტის იდუმალი მოძრაობაც კი... მართლაც და ფარული მუსიკის ჰანგებზეა გაანგარიშებული“.

„ახლა საგალობლები? რამდენჯერ ვმდგარვარ საათობით ჩვენს ტაძრებში მათ მოსასმენად, იმათ მსმენელს ხომ ნამდვილად „მავიწყდების საწუთროება?!“

„მაგონდება ერთი ახალგაზრდა ამერიკელი ქართველოლოგის გულდაწყვეტით ნათქვამი: როგორი დასანანია, რომ ასეთი ჰიმნებისა და საგალობლების შემქმნელი ერი ასე ცოტანო ხართ, თითქმის ჩიკაგოს მოსახლეობის ნახევარი“.

„მართლაც და, რა ეშველება დედამიწას, ქართულმა მუსიკამაც რომ მიატოვოს იგი?!“, – კითხულობს პოეტი, რომელსაც ეამაყება ქართული მუსიკის საერთაშორისო რეზონანსი და, ამავე დროს, ეტკივილება ამ გენიალური ნიჭის მქონე ერის მცირერიცხოვნება.

პოეტს ერთდროულად ესმის ცის და მიწის ძლიერი მუსიკა: „რამდენი ხმებია, რამდენი მუსიკა, რა უცნაური, გაგზუმდეთ, გაგზუმდეთ და ფეხქვეშ შეწყდება ფოთლების ხმაური და ყური დაუგდოთ ამ ძლიერ მუსიკას ცისა და მიწის, ქვეყანას რომ თავზე ევლება“ („ზედახნის ტყეებზე“).

პოლ ვალერი წერდა: „ჩემი შთაგონება არ არის სიტყვები. ის სიტყვებით კი არ ყალიბდება, არამედ მუსიკალური ფორმებით“.

„საგნები თავისთავად გველაპარაკებიან, ხანდახან მღერიან კიდევ“ (3, 382).

ანა კალანდაძე მთელი სამყაროს მორევთა ბრუნვას ხედავს, მთელი პლანეტის ხმებს უსმენს: „წაიღებს ქარი ჭმუნვას და ურვას, მიწას ჩქერები გადასდის გულზე... ვუმზერ ქაფიან მორევთა ბრუნვას, აგუგუნებულ სამყაროს ვუსმენ“ („წაიღებს ქარი ჭმუნვას და ურვას“).

პოეტი მადლს მიაგებს უზენაესს, რომ ზეციური ხმის მოსმენის უნარი უბოძა: „ვიდრე დავშრტები სავსე ყელამდე (დავიშრიტები უალოდ მყისვე!) ხმასა ზეციურს მაღლობით ვისმენ, შენთვის ჩამოქნილს ვანთებ კელაპტარს“ („ვიდრე დავშრტები“).

პოეტის „საოცარ მუსიკალურობაზე“ მიუთითებს გ. ბენაშვილი („ო, არის რაღაც უსაზომოდ დამაფიქრებელი“) (4, 137).

„ანას ლექსები მცირე ფორმის მუსიკალურ ნაწარმოებებს გვაგონებს. მის პოეზიაში ხან ნოქტიურნის ელეგიური ხმები გვესმის, ხან მაზურკისა და სკერცოს მფეთქავი რიტმები, ხან შუასაუკუნოვან საგალობელთა მომნუსხველი ხმა“, წერს შუქია აფრიდონიძე (2, 145).

ანას ამაღლებულ პოეზიაში ვერ მოვისმენთ „სოფლის მიეთმოეთისა და ჟივილ-ხივილის ხმებს“ (4, 146).

პოეტი თამამად გრძნობს თავს ერთიანი, მრავალსაუკუნოვანი ქართულის წიაღში და მუსიკად აქცევს მშობლიურ

ვენომენს: „ანასთან, იქნება ეს არქაული, თანამედროვე თუ ნეოლოგისტური სიტყვები, გვაქვს სიტყვის მუსიკალური აზრის წინ წამოწევა“ (5, 68).

ჭეშმარიტი პოეტები შთაგონებას განიცდიან, როგორც ცასთან „კომუნიკაციას“.

ვაჟა-ფშაველა გვიმხელდა: „ციდან ხმა მესმის ანგელოზების, ცამ თვისი აზრი გამიზიარა: „ბოლო კარგია“ და ჟრუანტელმა თავით ბოლომდე ჩამომიარა“ (7, 150).

აკაკი წერეთელი აცხადებდა: „გული სარკედ მაქვს ქცეული, ენა საყვირად ზეცისა, შეუპოვარი სიმართლე ნაბრძანები მაქვს მე ცისა („მესტვირული“) (8, 137).

პოეტის ზეციური დანიშნულების, მისი საღვთო მისიის იდეას ავითარებდა ილია ჭავჭავაძე: „...არა მარტო ტკბილ ხმებისთვის გამომგზავნა ქვეყნად ცამა. მე ცა მნიშნავს და ერი მზრდის, მიწიერი ზეციერსა; დმერთთან მისთვის ვლაპარაკობ, რომ წარუძღვე წინა ერსა“ („პოეტი“) (9, 200).

„ზეცაზე სწერია ჩემი გზა“ – ამტკიცებდა გალაკტიონი „ეფემერაში“ (10, 139), მას „ციდან ძახილი ესმოდა წყნარი“ (11, 489).

დანტეს ესმოდა „ნათლის ხმა“, „სინათლისგან ხმაი მეტყველი“.

ვლ. სოლოვიოვს ესმოდა „წმინდა ხმა“, უხილავის უხმო ძახილი (12, 102).

ათანას ფეტმა გაიგონა „ხმები ღვთიური, ხმა ზეციური“ (12, 27, 49).

ბლოკი აყურადებდა უფლის გასაოცარ მუსიკას, ზეციურ ხმებს (12, 169).

ე. რერიხმა თვით გაიგონა უზენაესის ხმა **შამბალაზე** და ჩაიწერა მისი სიტყვები.

ანა კალანდაძის მიხედვით, ჭეშმარიტი პოეტის უზენაესი მისიაა, ზეცისგან ნამცნობის, მინიშნებულის, ნაუწყების გაცხადება განუმეორებელი მხატვრული სიტყვით.

ამ უძნელესი მიზნის აღსრულებას განსაკუთრებული ნიჭით მომადლებული რჩეული სჭირდება, რომელსაც სულის და გულის გამუდმებული სიფხიზლე, დაფარული სიგნალების მოსმენა-შეცნობის, უჩვეულო ხილვების გახსნის უნარი

მისცემს საშუალებას, გაარჩიოს მღვრიე და წმინდა, საზოგადო და სათავისო: „- ჯვარს აცვით ეგე! და... მღვრიე წყალში... ყველა თავისას ეძებს საკბილოს... იფიზღე, სულო, გულო, იფიზღე – იერიქონის გამცნებს საყვირი...“ („- ჯვარს აცვით ეგე!“).

პოეტი უსმენს და მისდევს უფლის იდუმალის მიმოხრობ, „ცათაფრენად“ მხმობ ხმას, მზადაა ამ უმაღლესი ბედნიერებისთვის საჭირო მსხვერპლიც გაიდოს“ („მე მივსდევ შენს ხმას“).

მიწიერი გნიასის, პრიმიტივთა მიეთ-მოეთის უარყოფელი, „ნათლის სახლში“ მკვიდრდება დანტესივით და ღვთის სიტყვის მაცნეს ელოდება: „მე უდიდესი სიხარულისთვის შენის სიტყვისას მოველი მაცნეს“ („მოგეახლები კვლავ სახლსა წმინდას“).

უბიწო წყაროს, (ძე ღმერთის) „კარღია მტილისა“ და „მაყვალთა ჩეროს“ გულწრფელ მოთაყვანეს „ზენაარსის მაცნე“ ევლინება: „აჰა, კვლავ ჩემს წინ წყარო უბიწო, მტილი კარღია, მაყვალთა ჩერო... ჰა, იგი მაცნე ზენაარსისა, განცხადებულნი საუნჯე ჩემი!“ („აჰა, კვლავ ჩემს წინ წყარო უბიწო“).

წყარო ძე ღმერთის სიმბოლოა (7, 122).

მტილი, მაყვალთა ჩერო – მარიაამისა (8, 124).

ნათელმსმენის და ნათელმხილველის მუდმივი „კეთილმხლე-ბელია“ „ზემადლთა ძალის“ მომნიჭებელი მარადიულის მაცნე, „ცისკარი“, რომელიც „გულით ბრმათვის“ „უჩინოა“; „ჰა, სასო ჩემი მარადიული, კეთილმხლებელი ძილთა, ღვიძილთა, აჰა, ცისკარი ჩემი (უჩინო გულით ბრმათათვის) აღმომბრწყინდა და მამცნო კვალად მე მეუფება, ძალი ზემადლთა მიმოფენისა... მეც განკურნება დარდთა ჩემთაგან და სიხარული გზისა ჩემისა!“ („ჰა, სასო ჩემი მარადიული“).

„ზენაარის სახლში“ დაბრუნებულს უზენაესის ბრწყინვა-ლება ახვევია და მისი „გულის ძახილი“ ესმის: „დავბრუნდი სახლსა ზენაარისისა და გაკვირვებით წარვთქვი დიდითა – სად არის იგი, სად არის იგი, ვინაც გვირგვინი ჩემი იტვირთა, მომცა ყვაილი ჩემი თმებისთვის და დამამკვიდრა კრონოსის ახლოს? ვინ ბრწყინვალება თავისი მამცნო და მაზიარა თვის გულის ძახილს?“ („დავბრუნდი სახლსა ზენაარისისა“).

წმინდა ჭერქვეშ, მაღალ ღრუბლებთან, მაღალ ქარებთან დამკვიდრებული, აღსავლის კარებთან მდგარი ელის იდუმალის მოსვლას, ლოცულობს მასთან „თანშერწყმისათვის“ და ესმის მისი ხმა: „...მეძახის იგი: მასთან თანშერწყმა წმიდათაწმინდა არს ჩემი ლოცვა!“ („მე მიხმობს იგი თვის წმინდა ჭერქვეშ“).

უფერული დღეების ტანჯვას ენაცვლება ცის იმედი და სასოების იდუმალი ხმა: „მტანჯველ ფიქრთაგან დამძიმებული და უფერული დღე ესე ყოველ, ვიდრე არ მოსცა ცამან იმედი და მრქვა სასომან: – აჰა, მე მოველ!“ („მტანჯველ ფიქრთაგან დამძიმებული“).

ცა მარიამზე მიგვანიშნებს (10, 124), იმედი – ქრისტეზე (ფს., 68, 18) (8, 619).

უხენაეს მშვენიერებას ეზიარება იდუმალის ხილვით, მისგან ზეციური საიდუმლოებების გაცხადებით, სულიერი გასხივოსნებით: „თავს დამეღვარა მე სიხარული და დამანახა მთიების ბრწყინვა... ცისა და მიწის მშვენიერებას აღმოუცნობი უძღოდა წინა... ერქვა გვირგვინი მას სხივოსანი – ხელშეუხები, წმიდათაწმინდა... იდუმალი ხმით მაუწყა ისევ: – კვლავ გავხსნი ციერს, თუ შენ ეს გინდა!“ („თავს დამეღვარა მე სიხარული“).

ქრისტე არის „სიხარული ყოვლისა ერისა“ (ლუკა, 2, 10) (9, 119).

პოეტი კავშირს ამყარებს „მაღალ დამესთან“, „სიხარულთან, სასოების შუქთან, უმაღლეს საიდუმლოსთან, მისთვის მთავარია ზენართა ნების უწყება: „ამ მაღალ დამით... სიხარული ზეიმობს ჩემი. გამოჩანს შუქი სასოების, გამოჩანს მერთალად და მე უმაღლეს საიდუმლოს მივერთვი კვალად – წყნარად და მშვიდად მეუწყება ზენართა ნება და მაღალი მზის ამოსდომა კვლავ მეუწყება“ („ამ მაღალ დამით“).

მზე საღვთო სახელია, „მზე და ფარია უფალი ღმერთი“ (ფს. 84, 112) (9, 614).

პოეტი სამადლობელს ადავლენს, სანთელს ანთებს, რომ გახდა ზეციური ხმის მოსმენის ღირსი: „ვიდრე დავმრტები ყელამდე სავესე (დავიშრიტები უალოდ მყისვე!) ხმასა ზეციურს მაღლობით ვისმენ, შენთვის ჩამოქნილს ვანთებ კელაპტარს!“ („ვიდრე დავმრტები“).

„ამაოების ფარად“ ქცეულა „გრძნეული სხივები, რომელსაც პოეტი იებს უფენს“ („ვიპოვე ჩემი წმინდა სავსება“).

„დიდებული და ციაგი ვარსკვლავის სხივი“ ამწიდეებს, რადგან „აუწყებს“, რომ „არსებობს სულთა კავშირი მარადიული და დიდებული“... („ამ დიდებული და ციაგი ვარსკვლავის სხივი“).

უკეთურების დამარცხება, სინათლის გაძლიერება „ცხოველი მზის“ (დმერთის) პრეროგატივაა და ანას პოეზიის ლირიკული გმირი გამუდმებით მისი მოთაყვანეა: „გულს დამფენია მზეი ცხოველი, უკეთურებით კკლად ხსნისათვის, სინათლის ჩემის გაძლიერებად, მიწვივ, უკუნით უკუნისამდე!“ („გულს დამფენია მზეი ცხოველი“).

„უხილავი“ არის ყველაზე დიდი მშვენიერება, რომელიც წყვილადს ამარცხებს, ღირსეულს „საუნჯეს“ მიაგებს, თავისი მარადიული ბრწყინვალეობით ასპეტაკებს ადამიანს, ხოლო პოეტი საპასუხოდ თავისი სულის საუნჯით (შედევრებს) პასუხობს მას: „აჰა, მომაგო ესე საუნჯე მე უხილავმან საუნჯეთ მატა... ბრწყინავდა იგი უზადო ბრწყინვით, მშვენიერების დიდებულ ხატად... წამოდგა ჩემს წინ წყვილადთა გვემად, უკუდგა ბნელი, მიხილა მზემან... ო, მან მომაგო ესე საუნჯე – იგივე მიაგო მას... სულმან ჩემმან“ („აჰა, მომაგო ესე საუნჯე“).

უფლის ღვთაებრივ ცეცხლს ნაზიარები, რწმენის მაღალ ტახტზე დამკვიდრებული ამარცხებს შიშს და ძლიერდება: „მოილო ცეცხლი მან ღვთაებრივი, გადამაფარა ციური მაღლი... მომართვა თვისი მაღალი ტახტი, დამარქვა თუღი თვისი მეფური... განმძლიერა მე შიშსა ზედა“ („ო, მარსს არ ვკადრე მე საყვედური“).

დაუვიწყარი სიხარულისა და აღმაფრენის მომნიჭებელ ხმას გამუდმებით იხსენებს პოეტი: „...მრქვა, ჰა, საყდარი ჩემი მაღალი, დამკვიდრებული ზე ნათლის სვეტი... აღვედ, იყავი ზეთ თანაზიარ! მიუუგე, ვინც შენ გიხილოს, ნეტარ!“ („დამიწვიდა ენა სიხარულისა“).

„ზენაარსის სახლში“ დაბრუნებული, კრონოსის ახლოს დამკვიდრებული ეზიარება გამოუთქმელ ბრყინვალეობას, უზენაესის გულის ძახილს: „დავბრუნდი სახლსა ზენაარსისა და გააკვირვებით წარვთქვი დიდითა – სად არის იგი, სად არის

იგი, ვინაც გვირგვინი ჩემი იტვირთა, მომცა ყვაილი ჩემი თმებისთვის და დამამკვიდრა კრონოსის ახლოს? ვინ ბრწყინვალეობა თავისი მამცნო და მაზიარა თვის გულის ძახილს?“ („დავბრუნდი სახლსა ზენაარისა“).

გამოუთქმელი ბრწყინვალეობა მოსავს „ახალ საუნჯეს“, შროშანს (მარიამის სახელია), ცისკარს, სიხარულს (საღვთო სახელებია) ეზიარება: „ბრწყინავს საუნჯე ჩემი ახალი, როგორც შროშანი შენი უბრალო, ბრწყინავს ცისკარი აღზევებული და სიხარულთა ჩემთა უფალი“ („ბრწყინავს საუნჯე ჩემი ახალი“).

ეს „კომუნიკაცია“, უზენაესის უწყება, ცის იმედი აბსოლუტურად ცვლის უფერულ დღეებს („მტანჯველ ფიქრთაგან დამძიმებული“).

უფლის სასწაულმოქმედი სხივი აქარწყლებს მწუხარებას და სიხარულს აბატონებს: „და ჩამჩურჩულებს სვე დაფარული: მოდის, ისწრაფვის სხივი მისი შენს სახილველად, მწუხარე წამი მოგექცევა სასიხარულოდ“ („ვეძებ სასანთლეს“).

სხივი ძე ღმერთის სახელია: „ხალხები მოვლენ შენს ნათელზე და შენი სხივის ელვარებაზე“ (ესაია 603) (10, 171).

უზენაესთან თანაზიარობა ავსებს მის სიცოცხლეს, შემოქმედებას: „გამიხსნა გული უგრძნეულებსა, – ჰა, სიხარულო, ციმციმი შენი!“

„სიხარულის ვარსკვლავი“ მარადიულად ციმციმებს ბნელის დასათლგუნავად („ვარსკვლავი იგი სიხარულისა“).

„სასოების შუქი“ უმაღლეს საიდუმლოს ამცნობს, „ზენართა ნება“, „მაღალი მზის ამოხდომა“ ეუწყება („ამ მაღალ დამით სიხარული ზეიმობს ჩემი“).

უწყებას, მინიშნებას თვით სიხარულის გამოცხადება მოსდევს: „უცხო ტაბლაზე, აჰა, პურნი შესაწირავნი და, აჰა, ზეთი... დგანან ირგვლივ ჩემი ლანდები... და... უცებ... ვარდის კრეტსაბმელის ჩუმი შრიალი და... ჩემს წინაშე... სიხარულის გამოცხადება“ („უცხო ტაბლაზე“).

უცხო ტაბლა მარიამის სიმბოლოა (7, 124), პური, მაცხოვარი, სიხარული ქრისტეზე მიგვანიშნებს (15, 122).

ეს განუმეორებელი წუთები მრავალგზის მეორდება და თავის ცხოველ კვალს ტოვებს სულში: „გამომეცხადა რჩეული

ჩემი ციურის ძალით, ცათავე ნებით, გულის დამდო თვისი შავი ბეჭედი ჩემზე უფლებით და ხელმწიფებით“ („გამომეცხადა რჩეული ჩემი“).

ანგელოზის ფრთების შრიალი ესმოდა ტ. გრანელს: „მე შენ გელოდი, ვგრძნობდი კაეშანს, როს ანგელოსის ფრთები დაეშვა“.

უფლის ნებით მარცხდება ბნელი, ზეიმობს მარადიული მზე და სულში საუნჯე ბრწყინავს („აჰა, მიმაგო ესე საუნჯე“).

ცის კარის გახსნის უამს თვით დიდებული სახე ცხადდება, „სიხარულის ფრთების შრიალი ისმის“: „უხილავისა გაიღო კარი – მუნით დიდებულს ვხედავდი სახეს, ვგრძნობდი სულ ახლოს მე ფრთათა შრიალს, თვით... სიხარული იდგა ჩემს ახლოს!“ (თვალმარგალიტის ელვარე სხივთა“).

„ცის უხილავი სხივები“ (ღმერთი) ავსებს არსებობას („ბრწყინავს კარიბჭე შუადამისა“).

„ცათუმაღლეს ტაძარში“ ხედავს უსხეულოს განსხეულებას: „აჰა, ტაძარი ცათუმაღლესი სულთა თანხმობის და გრძნეულებათ... აქა ვიხილე ხატი უბიწო, მის უსხეულოს – განსხეულება... აჰა, ტაძარი ცათუმაღლესი“ („აჰა, ტაძარი ცათუმაღლესი“).

ამ გამოცხადებით იზრდება პოეტის სული, მწიფდება მარადიული სათქმელი და მდიდრდება ცნობიერება: „და რეკავს, რეკავს შეუცნობელი, ეს ხმა იცანი!“ – ამბობს პოეტი და ეშმაკის ხმას, მაცდურის გრძნეულებას ყოველთვის არჩევს უზენაესის სასწაულმოქმედი ძალისგან.

შემოქმედების ბუნებასთან გვაახლოებს განაცხადი: „დროზე წერტილის დასმას, სათქმელის დროზე დამთავრებასაც თითქოს „ვიდაცა“ გკარნახობთ (ისევე, როგორც თემატიკას, როგორც... ყველაფერს!) (ანა კალანდაძე, ტ. 2, გვ. 24).

მდაბიურისა და ამაღლებულის თანაფარდობასაც „ჩინებულად აწესრიგებს“ „ის, რაც შთაგონებით გეწყალობს... სათქმელი ხშირად... თვითონ „გიკარნახებთ“ რა ფორმით „სურს“ განსხეულება“, წერს პოეტი (11, 63).

„ვიცანი, ღმერთო, სამყარო“ – აღმოხდა ვაჟას.

„ვიცან ძოწისა მე გრძნეულება, „ბოროტების ყოველი ვცანი“ – ასე ეხმიანება თავის დიდ წინაპარს პოეზიის დედოფალი.

ანას ლირიკაში აქცენტირებულია უზენაესთან ორმხრივი მიმართების გამომხატველი ლექსიკა: დამიფარე, მომმადლე, მამცნო, მრქვა, მაუწყა, მიხმობს, მეძახის, აღვედ, იყავი, მოგელი, მომიცავს, შემიპყრობს, განახვენ, მიახლოვება, მოდიხარ, გაეხსნი, გამოჩანს, მივერთვი, უხილავთა მოახლოება, ძალი ზემადლთა მიმოფენისა, მოილო, განმადლიერა, მომართვა, ზეიმობს, მოვედ, მხმობს, მეუფებს, შემმოსონ, მამშვიდებს, მაუწყებს, რეკავს, იკრებენ სხივებს, მოდის, ისწრაფვის, მიახლოვდება, ვმადლდები, ვივსები, მეღვრება, გადგას, ციმციმებს, მომიცავს, შემიპყრობს, ვარ, ვივსები, ციმციმებს, მრქვა, დამანახა, მივერთვი (საიდუმლოს), შემომეხვევა, ვცანი, გამოჩანს (შუქი), მოილო, განმადლიერა, მომართვა, შეგიცნო, მოვიხილე, ფრთა დამაფარე, გარდამოვიდა, ზეიმობს, მომეგო, ვივსები (ცეცხლით), მოვიხილე, მეღვრება (ნათელი), მივეცემი (ლხინს), მომეგო (ძალი), მომაგო (საუნჯე).

ლიტერატურა

1. ავთანდილ ნიკოლეიშვილი, მეოცე საუკუნის ქართული მწერლობა, ქუთაისი, 2002.
2. შუქია აფრიდონიძე, „ცათა მადალთა მადლი“, „მნათობი“, 1985, №5.
3. პოლ ვალერი, რჩეული პროზა, თბ., 1983.
4. „მნათობი“, 1985, №5.
5. ნოდარ ჩხეიძე, „კრიტიკული წერილები“, თბ., 1977.
6. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II.
7. ვაჟა-ფშაველა, თხზულებათა ხუთტომეული, ტ. I, თბ., 1961.
8. აკაკი წერეთელი, თხზულებათა სრული კრებული, 15 ტომად, ტ. 1, თბ., 1950.
9. ქართული კლასიკური პოეზიის ანთოლოგია, თბ., 1980.
10. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ., 1982.
11. დანტე, „ღვთაებრივი კომედია“, თბ., 1941.
12. მარადი დღე, თბ., 1984.
13. ტიტე მოსია, „სადეთო სახისმეტყველება“, ზუგდიდი, 1995.
14. ტიტე მოსია, „სადეთისმშობლო სახისმეტყველება“, ზუგდიდი, 1996.
15. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, სტოკჰოლმი, 1992.

ვაჟა ეგრისელის „ხმის ძღვევამოსილი იმპერია“

„კოლხური ფსალმუნების“ ავტორი ნათელმხილველი და ნათელმსმენია. პოეტის სმენას არ გამოჰპარვია საუკუნების წინ დაცვენილი ფოთოლთა ჩქამი, რამზესის ეტლის გრიალი, არეოპაგელის, გრიგოლ ნოსელის თუ ფსალმუნთმეტყველის ხმები და ასევე მრავალგზის მოლანდებია შემაკრთობელი მზერა ნერონის თუ მოციქულების...

ზესკნელ-ქვესკნელ-შუასკნელის მომხილველს, კოსმიურში, ტრანსცენდენტურ სამყაროში გაჭრილს, „მეტაფიზიკური“ ლექსების ავტორს, მიღმური, პლანეტებს იქით გაღწეული ხმა მოუსმენია, „ცანი ცათანი“ უფლის მზერა უხილავს უფლის წოდებულს და კოსმიური რიტმი, სულის ხმა, ნათლის ხმა, საღვთო მუსიკა გაუგონია.

ამჯერად ჩვენ გვაინტერესებს ამ მაშრიყიდან მადრიბით განფენილ „ხმის ძღვევამოსილ იმპერიაში“ (პოეტის ტერმინია), განსაკუთრებულად გამორჩეული სასწაულებრივი ხმა ზეციურისა, რომელთა მოსმენა მხოლოდ ერთეულთა, ღვთისგან ხელდასხმულთა ხვედრია.

ვაჟა ეგრისელის ლექსებში ისმის წარსულიდან გამოღწეული, აწმყოში მოხელთებული ყველა ხმა, თუ მომავლის ქარების მოტანილი, აწ მოსახდენელი მოვლენების მაუწყებელი წინასწარმეტყველური სიტყვა.

შემთხვევითი როდია ეს განაცხადი: „გარდასულ საუკუნეთა მთვარეზე ვშლიდი იალქნებს და მზეზე მედგა კარავი. ის ხმები, რაც მე მსმენია, ჯერ არ სმენია არავის“ (1, 479).

ჭეშმარიტი პოეზია იქ თავდება, სადაც ფეტვის მარცვლივით ყრია ძველ საბძელში სხვათა გაღეწილი ხმები: „ისტორიის ძველ საბძელში გაღეწილი სხვათა ხმები, ვით მარცვალი ყრია ფეტვის“ (კოლხო) (3, 18).

ღვთისგან ხელდასხმულნი კი სხვათაგან უსმენელს ისმენენ, სხვათაგან უხილავს ეძებენ და ათასწლეულთა მიღმიდან ესმით საოცარი ხმები: „საოცარია თვისება მგოსნის: მუდამ სხვათაგან უსმენელს ისმენს, მუდამ სხვებისთვის უხილავს ელტვის... და აი, ახლაც თითქოს დიდმიდან ათასწლეულთა ესმის მიღმიდან, ბორბლების ჩქამი რამხესის ეტლის“ (საოცარია თვისება მგოსნის) (1, 725).

სწორედ სხვანაირი გალობით, დროის სხვა ენაზე, სხვა მეტყველებით იწყება მარადისობასთან შესემიანება: „სულ სხვანაირი ისმის გალობა, ფიქრი თუ კვირტი მზისებერ ჰყვავის სულ სხვა ენაზე... სულ სხვანაირი ხმა მოისმის დროის გელაზის“ (ჩემი მხარე) (1, 290).

რამხესის საომარი ეტლიდან ნატყორცნი ღოდების ხმის მოსმენასთან ერთად, მხერას აიეტის თუ გუბაზ მეფის აჩრდილები ელანდება: „ვითარც რამხესის საომარი შავი ეტლიდან, მესმა ტყორცნის ხმა დიდი ღოდების, ციხესთან შხეფის. აჩრდილიც გაკრთა მოულოდნელად აიეტის თუ ...გუბაზ მეფის?“ (ვითარც რამხესის საომარი შავი ეტლიდან) (1, 528).

პოეტს ესმის სინათლის რეკვა, ვარსკვლავთა ღოცვა (ჰორიზონტს იქით) (2, 533), ათასი წლის წინ ჩამოცვენილ ფოთოლთა ჩქამი (ნიავეს რომ მოაქვს) (2, 478).

ფიქრმიუწვდენელ ზესკენიდან წინაპრების თუ მნათობების ძახილი (ფიქრმიუწვდენელ ზესკენიდან) (2, 422). მთვარის აკვნის რწევა (1, 347), არყოფნისას ანგელოზების გალობა (ჩემი არყოფნის მწუხარე ხმაში) (3, 190), სხივთა ეიფეი (ცთომილება) (2, 221), მნათობთა სალამურების შორეული ჰანგი (გადავიწყებულ, ცივ და შორეულ ჰანგზე) (2, 268), დაისის ბნელი ძახილი (და მზეს ჩამავალს) (2, 86), ვარსკვლავების უმძიმესი ჯაჭვის ზრიალი (ზაფხული ბაღში) (9, 105). ღოცვის ქარი, ვარსკვლავების ქნარის დაკვრა (შელამებისას) (2, 284). მზეშებმული აღსავლის კარის ჭრიალი (ზღვა ხელში როგორ შემომეპარა) (1, 292), ქარიშხლის ენა (მეხი ძახილზე) (2, 310), განთიადის ხმა (მეც გავიგონე) (2, 311).

სინესთეზიის ნიმუშია მუსიკის ხედვა (ბეთჰოვენი) (2, 305).

მნათობების რეკვას ენაცვლება „გამების ნაკადულები“ (ვარსკვლავები) (2, 202), მნათობთა სალამურები (2, 268),

ასწლეულთა მძიმე კარების ჭრიალი (ყოველ საღამოს) (3, 229), შრიალებენ დღეთა ფოთლები (ჩემი მოთმენა) (2, 477), „მამა-პაპათა აჩრდილები... გვიყვიან საიქიოდან“ (აჩრდილები) (3, 473), „ცის ლურჯ ბუღეში“... დღეების ჟიჟივი ისმის (მზის დასასრული) (2, 602).

ისმის მნათთა ლაპარაკი (იმედებით შებუმბლული) (2, 389), მთვარის ხმა (2, 591, D), ვარსკვლავების აკუნის რწევა (4, 454).

ციდან ძახილი ესმოდათ დ. გურამიშვილს, აკაკის, ილიას, ვაჟას, გალაკტიონს, ტ. გრანელს, საერთოდ ყველა ჭეშმარიტ პოეტს. იღუმალი ხმის მოსმენა დაჰბედებია ვაჟა ეგრისელს: „როდესაც ვუმზერ შორეულ ლაყვარდს, ციდან მომესმის ხმა იღუმალი: ვაჟა! ვაჟა! ვაჟა!“ (2, 724).

პოეტს წყალობს „ნათლით მოსილი პოლიჰიმნია“ (2, 183).

დანტეს ესმოდა „სინათლისგან ხმაი მეტყველი“, ნათლის ხმა (3, 382).

გალაკტიონს უყვარდა „ხმა სინათლის მთესი“.

ვაჟა ეგრისელს ესმის სინათლის, „მზიანი ღამის“ ხმა: „მთვარის კოშკიდან მღერის სინათლე და ბანს აძლევს ღამე მზიანი. ხმები ჩვენამდე ადრე მოდის, ხან იგვიანებს. რადგან ვარსკვლავთა სიმებისანი ცა – ჩანგია მრავალხმიანი“ (2, 825).

„მზიანი ღამე“ ღმერთია (5, 122).

მთვარე მარიამ ღვთისმშობლის სახელია (6, 124).

გალაკტიონს ესმოდა „რადაც მღვრიე, რადაც არაქაური“ (7, 142).

ვაჟა ეგრისელს „მზის ტოტებიდან“ ოქროს ჩიტების არაამქვეყნიური გალობა ესმის: „ოქროს ჩიტები სხედან მზის ტოტებზე და არაამქვეყნიურს გალობენ“ (ზღაპარ იყო) (8, 519).

პოეტს უყვარს „ციური ქვა“, „სიყვარულის ქვა“ (ქვა, ლოდი ქრისტე ღმერთის სიმბოლოა), მის პოეზიაში შეკრებილია „ციურ აზრთა ნადავლი“, „კლდე“ (ქრისტე) და „ღვთის კიბე“ (მარიამი) ჩააგონებს ციურ არიას: „მთიები სიშორეს გალობენ და ისმის ციური არია, – როს უმზერ კლდესა და ღვთის კიბეს“, ბარძიმობაზე შუქმფინარ მარიამს“ (3, 274).

ლექსში „აგე, ოცი საუკუნე“ (8, 21) ჩაესმის „ციით ძახილი: „მამის სიტყვა არის ქრისტე“.

თვით ზეცა „იწვევს“ თავის საუფლოში, ნეტართა სამკვიდრებელში, „ცანი ცათანის“ სახილველად: „ნეტართა სამკვიდ-

რებელი, მიწა კი არა, ცა უფრო მეძახდა შიშით ატანილს: ვწვეოდი უფლის საუფლოს, მეხილა ცანი ცათანი“ (ნეტართა სამკვიდრებელი) (8, 420).

განგების, ღმერთის ჩრდილშია მაღალი სულის თავშესაფარი, ზეციური ჰანგების შექმნის სტიმული: „ციდან ამაყად გამოშორალი, ყოვლის მეუფე არის განგება, მის ჩრდილში ვექებ მე თავ-მისაფარს და ზეციური ესე ჰანგები – მე შემიქმნია არაფრისაგან“ (8, 626).

სიწმინდემ, პოეტურმა ყოვლისშემძლეობამ მიაახლოვა ვაჟა-ფშაველა ღმერთთან და ზეციური ვარდებისა და ზეციური მანანის (ქრისტეს სიმბოლოა) სიტყვაში გაცხადების მაღლით გაბრძნობილმა მაღლი აღუგვლინა მშობელს:

„ზღვად ვცურავ ნეტარებისა, წვერი ხელთა მაქვს კალთისა უფლის და მისთა მსახურთა ლოცვა-კურთხევა მამდისა, კალთაში ვარდი მეშლება, თავზე მანანა დამდისა, მადლობელი ვარ მშობლისა, ჩემის გაჩენის, გაზრდისა“ (როს ვუკვირდები თავის თავს) (9, 61-62).

„ციური მანანა“, ზეციური პური, რწმენით სავსე ზეციური ჰანგები გამოარჩევს მთვარის კითაროსანს, ფშაველი გენიოსის სეხნიას: „გაპყრია მთვარის კითარა და ღამის იქით იურგი: ნებით უფლის და განგების, ვითა მანანა ციური, გცვივა – მზიური ჰანგები“ (8, 648).

პოეტს ესმის ჰაერის მცველთა შიშის, „სიავის ღვარცოფის“ შემკაველებელი, უზენაესის ხმა, ვარკველავის, მზის სახით რომ გვეცხადება: „ეს მისი ხმა არის, „ჰაერის მცველთა“ შიშში რომ ისმის და რომ აკავენს სიავის ღვარცოფს. ის ვარსკვლავია ისნის, მზის ამოსვლა რომ გვამცნო“ (8, 377).

რწმენისათვის ხატებთან ღამენათევი, ლოცვის ძალით ხედავს განთიადის ნათელს, ესმის „გვრიტის“ ხმა: „ხატებთან მრევლის ჩურჩული უძილო, ღამენათევი, ზეცისკენ ლოცვად ილტვის და განთიადის ნათელი ხმად მონარნარობს გვრიტის“ (გვრიტი) (8, 455).

გვრიტი საღვთო სახელია: „ყვავილები დაჩნდნენ მიწის პირზე, ჟამი ვაღლობისა მოიწია და ხმა გვრიტისა ისმის ჩვენს მხარეში“ (ქებათა ქება სოლომონისა, 2, 12) (10, 15).

ცაში არწივივით მონავარდე სული უცნობი ხმისგან მოწოდებულია ცამდე აწვილილი ტაძარი ააშენოს საღ კლდე-

ზე, ანუ სიტყვის ტაძარი აუგოს ღმერთს და ღვთისმშობელს: „ნიადაგ მაღლა გეწევა, ვითარცა განიმედს არწივი და ხმა უცნობი გაავალეხს, რომ აღუშენო ტაძარი საღ კლდეზე ცამდე აწვდილი“ (8, 457).

სულიერი კლდე არის ქრისტე: „და ყველანი სვამდნენ ერთსა და იმავე სულიერ სასმელს, ვინაიდან სვამდნენ სულიერი კლდიდან, რომელიც თან დაჰყვებოდა მათ, ხოლო ის კლდე იყო ქრისტე“ (1 კორინთელთა, 10, 4) (11,370).

ტაძარი მარიამის სიმბოლოა (6, 121).

„მხეცის“ საუფლოს განარიდებს „უღამო ღამე“ (ღმერთი), სამოთხეთა სამოთხე (მარიამი) მეცხრე – ღმერთების სამეფო ცა: „სანამდე სულს ამომხდის, მაკრობს ხილვა მე მხეცის“: „მიხმობს ღამე უღამო, სამოთხეთა სამოთხე, მერვე არა, მეცხრე ცის“ (სამოთხე) (8, 383).

უღამო ღამე იგივე მზიანი ღამეა, ღმერთი (5, 121).

სამოთხე მარიამის ალეგორიული სახელია (6, 124).

ღვთის ხატებაა მთვარე, მზე და მისი ძახილი მხოლოდ რჩეულთ ესმით: „ღვთის ხატება ჩამოდის დაბლა – მთვარის დუმილად, მზის ძახილად“ (ქარმა მწყემსივით ელვის შოლტებით) (8, 962).

ღმერთთან სიახლოვეს აფიქსირებს როგორც ხედვა, ისე სმენა: „ქანცგაცლილი ბედთან ბრძოლით, ძილ-ბურანში ხშირად გხედავ: „მოხუცებულს, სპეტაკ ზეწრით“. ის ცად გიხმობს ქრისტეს მხედარს, გვირგვინით და ვაზის ღერწით“ (8, 50).

„მოხუცებული სპეტაკი ზეწრით“ მამაღმერთია, ვაზის ღერწი – ქრისტე, გვირგვინი – მარიამი.

უკვდავების წყაროს ხმის და სიცოცხლის ხის შრიალის მოსმენა ასევე ღვთისგან ხელდასხმულთა ხვედრია: „სადღაც ახლოს მოისმის (აღბათ აქვე, შინ არი) უკვდავების წყაროს ხმა, სიცოცხლის ხის შრიალი“ (ელვის წკეპლამ იელვა) (8, 225).

წყარო, უკვდავების წყარო ქრისტე ღმერთის სიმბოლური სახელია (5, 124).

სამოთხეში დანერგილი სიცოცხლის ხე მამაღმერთზე მიმანიშნებელი სახეა (5, 121).

ახარებს „სიბრძნით და ათორმეტთა ნაყოფით დახუნძლული“, „სიყვარულით მოსილი ყოფნის ხის“ შრიალის მოსმენა: „მარადიულ შიშით და სიყვარულით მოსილი შრიალებს ხე – აქ ყოფნის, დახუნძლული სიბრძნით და – ათორმეტთა ნაყოფით“ (მარადიულ შიშით და) (8, 340).

სიბრძნით და ათორმეტთა ნაყოფით დახუნძლული, „ყოფნის ხე“ ქრისტე ღმერთია თორმეტი მოციქულის თანხლებით...

ცის ხმა გამუდმებით შთააგონებს მამისა და ძის განუყრელობას: „მაინც ისმის ცით ძახილი: მამის სიტყვა არის ქრისტე“ (აგე, ოცი საუკუნე) (214).

მამა, ძე, სულიწმინდა და ღვთისმშობელი ერთად ფიგურირებს ერთგან: „სულიწმინდა და უფლის ნათელი ამოდირდა ღრუბლის ხაროდან: მზის ხმა ისმოდა მთვარის კონცხიდან. ვიღაცა იდგა და უხაროდა, არყოფნა ყოფნის გულს რომ კოცნიდა“ (სულიწმინდა და უფლის ნათელი) (8, 154).

უფალი მამადმერთია, მზე – ქრისტე, ღრუბელი და მთვარე მარიამის სიმბოლოებია (5, 124) (6, 121).

სიტყვისთვის, ქრისტესთვის ჯვარცმულს, უშორესი გოლგოთიდან ქრისტეს კვნესა და სამჭკვალთა წკარუნი ესმოდა: „ჯვარცმის შიში უშიშარს, მუდამ მდევდა ფარული, შენსკენ მაინც მოვქროდი... ქრისტეს კვნესა მესმოდა და სამჭკვალთა წკარუნი სიშორიდან გოლგოთის“ (ჯვარცმის შიში) (8, 174).

ლოცვით იხსნება ცის კარი, სადაც „უხილაგი“ და ზესთა კრებული დავანებულა, რაც ნათლის ფრთების შეხებით და ზეარსებულის განცხადებით სრულდება: „მწუხრში ზრიალით განიხვნება ცათა კარები, ლოცვების ბურუსს მიმოფანტავს ზესთა კრებული. დარეკავს წამი – უხილაგის მოსახილველი. განმიცხადება მგოსანს არსი ზეარსებულის და ფრთე ნათლისა გადამივლის სახით – ფრინველის“ (ილორი) (2, 595).

უშორესის და უზენაესის ძახილის მოსმენის უნარით გაბრძნობილი, მადლობას აღუვლენს უფალს: „...მადლობა უფალს! მესმის ძახილი უშორესი და უზენაესი“ (მადლობა უფალს) (1, 340).

ცა სავსეა უფლისადმი აღვლენილი ვარკვლავთა და მიწის ლერწმების საგალობლებით და დავით წინასწარმეტყველივით ევედრება პოეტი სამყაროს შემოქმედს მისდამი მიმსგავსებით

აცხოვროს: „ცას, ვითარცა ვარკველავები, დაბლა მიწის ეს ლერწმები, უფლის გალობებით ავსებს: ...მეც, ვით დავით გეხვეწები: „ხატსა თვისსა მიმამსგავსე“ (ლერწამები) (8, 885).

ვაჟა ეგრისელის პოეზიის ლირიკული გმირი ხედავს მწუხრის გამფანტავ ზეციურ ნათელს, მთვარის სასწაულქმედებას, ესმის სერაფიმების ფრთების შრიალი და ვარსკვლავების უხმო რეკვა: „ცის საუფლოდან გადმოვლენილი ნათელი – მწუხრის სერს ევინება. მოშვებულია მთვარის ონკანი. ფრთების შრიალში – სერაფიმების ცად ვარსკვლავები უხმოდ რეკავენ“ (ცის საუფლოდან გადმოვლენილი) (8, 969).

ნათელი, ვარსკვლავები ღმერთის სახელია, მთვარე – ღვთისმშობლის (6, 424), სერაფიმები – სიყვარულის სულები არიან.

უფლის საყანედან გამოდწეული ხმა ჩააგონებს, რომ „საყვარლის“ ხილვა მხოლოდ სულისთვის ხორცის გამღებთა ხვედრია: „ვარსკვლავებით ნათესი – ცაა უფლის საყანე. ხმა კრთის მთვარის-მნათესი. ვინც ხორცს დასწავს სულისთვის, ის იხილავს „საყვარელს“ (8, 439).

„საყვარელი“ ქრისტეს სახელია („ეს არის მეტრფე ჩემი, ეს არის საყვარელი ჩემი“ (ქებათა ქება) (9, 17).

დავით გურამიშვილისთვის ქრისტე იყო „მკვიდრი მიჯნური“, საყვარელი (12, 182), ვახტანგ VI-სთვის – სატრფო (12, 183), აკაკი წერეთლისთვის – საყვარელი და სულიკო („სულიკო“), გალაკტიონისთვის – „შორეული სატრფო“ (სასიკვდილო მწუხარება), ანა კალანდაძისთვის ღმერთი – გულის „რჩეულია“ (გამომეცხადა რჩეული ჩემი).

სულის პრიმატით, სულიერების სამსახურით, ღოცვით ცდილობს ვაჟა ეგრისელი „საყვარელთან“, ქრისტესთან მიახლებას.

ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში გვხვდება საღვთო, „ჰიერატიული“ ქორწინების იდეა.

ლექსში „გადუფრენს ათასწლეულებს“ (8, 394) ეურადღებას იქცევს მზის და მთვარის ქორწილი, ცის ელვა-სულიწმინდა, რომლის პერსონიფიკაციაა ნიავი: „გადუფრენს ათასწლეულებს ვით ცელებებს და იავას ხმა, მზის და მთვარის ქორწილის. სამყაროს უფლის ნიავად, ელვა, ცით გადმოტყორცნილი“ (8, 434).

მზე ქრისტეს, მთვარე ღვთისმშობლის სიმბოლოებია.

ლექსში „ვინ მოთვლის“ (2, 129) „ცის ეკლესია მზისა და მთვარის მგალობელ ზარით“ პოეტის თვალშია: „...ჩემს თვალებში დგას ქართული ცის ეკლესია, მზისა და მთვარის მგალობელ ზარით“.

„ცის ეკლესია ქართულია“.

სხვაგან „განთიადზე აღმოსავლეთით რეკავს სინათლეს მეწამული მზის ეკლესია“ (მზის ეკლესია) (2, 315).

პოეტს ესმის ცის კარების გახსნის ხმა, ხედავს ებრაელი ხალხის წინამძღოლ მოსეს ცხვრებით, ქორიბის მთაზე ღმერთი რომ გამოეცხადა და ამ მოლანდებას მერე მშობლიური მახათას მთა ენაცვლება, რათა იხილოს მომავლის მაუწყებელი ცეცხლწაკიდებული მაყვალი (ცეცხლი ქრისტეს, მაყვალი მარიამის სიმბოლოდ დაისახა) და ეს ასოციაცია შემთხვევითი როდია, ლექსის ავტორს ქართველი ერი ბიბლიური ქალდეველების შთამომავლებად მიაჩნია, როგორც მრავალ მეცნიერს: „მე ვიხილე: მახათასთან – ადიოდა მაყვლის კვამლი და წიოდნენ ცის კარები. და ჩემს თვალწინ გაკრთა წამით მოსე... ცხვრები... მთა ქორიბის“ (მე ვიხილე) (8, 403).

დანტეს ესმოდა სინათლისაგან „ხმაი მეტყველი“.

ვაჟა ეგრისელთან ძალზე ხშირად ხვდება სინათლის ხმა, სინათლის ძახილი: „...და მოკამკამე მთვარის ჭის იქით, განთიადამდე სინათლის ხმით ვიღაც იძახის“ (ცის მაღალ ტოტზე) (2, 538).

„ღამის გაღმიდან კვლავ სინათლის ისმის ძახილი“ (იავარქმნილა) (2, 634).

ზესკნელიდან, ვარსკვლავებისა და მთვარის მიღმიდან გამოღწეული ხმის მოსმენა დაჰბედა: „და ყოველ ღამე ვიღაც კივის, სადღაც, ზესკნელში, ვარსკვლავებს მიღმა და მთვარის იქით“ (სიცვივს ცივა) (2, 544).

ღმერთის განწესებულ ღამისა და დღის მონაცვლეობას ხედავს სამყაროში: „...ღამის მიღმიდან ისევ ისმის დღეთა ყივილი“ (ამოწვდილი ცეცხლის მახვილით) (2, 467).

„შრიალებენ დღეთა ფოთლები“ (ჩემი მოთმენა) (2, 477).

მზის გზა, მთვარის ბილიკები, ლოცვით ცისკენ, ღვთისკენ სავალის გაკვლევაა უმაღლესი მიზანი: „გზას დღისით მზისა

და ღამით – მივსდევ მთვარის ბილიკებს და ზე-ცისაკენ ვიურვი... უფალთან გზას მიგვიკვლევს ლოცვა მარადიული“ (გზას დღისით) (8, 815).

მზის გზა ღმერთის გზაა, მთვარის ბილიკები – ღვთის-მშობლის.

სინანულის ცრემლით, სტიქსეს წყლით განბანილი, მირონით განწმენდილი სული ცის აკვანში დავანებულა და სასწაულმოქმედი ძალა მინიჭებია: „ცოდვის მონანიებად, ნაწერს ცრემლთა ანბანით, ცის აკვანში ვარწევდი – სულს, სტიქსეში განბანილს და მირონით განწმენდილს“ (8, 432).

გალობა, ლოცვა, ტროპარი და კონდაკია პოეტის მართალი სიტყვისთვის ორგანული და არა სონეტ-ტერცინა-ტრიოლეტები: „სიყვარულის ცით ავსებული ჩემი ოცნება, რომელიც დაჰქრის სიმღერებად და დაგრიგალობს, მოვა შენ წმინდა, ლოცვით დაღლილ საკურთხეველთან და სიკვდილამდე შენთვის იგალობს“ (ჩემი ოცნება) (2, 613).

გალობა უფლის მადლია: „ჩამაცვა გალობის ანაფარა და პოეზიის უდაბნოში უფალმა აღმკვეცა ბერად“ (ჩამაცვა გალობის ანაფორა) (2, 769).

ღმერთის სახედ და ხატად ქცეული სული „ნათლის სვეტის“, მზის (სადღვთო სახელებია) ძალას იკრებს და სამყაროში სინათლედ ცხადდება: „ვით ჩაუმქრალი სვეტი ნათლისა, გარდმოვლენილი მზის საუფლოდან – ჩემი ხმა არის სამყაროს რომ სინათლედ უვლის ტერფიდან – თხემით“ (რუსთაველი) (1, 463).

ბიბლიურ სამუელს, როგორც წმინდას, ესმოდა უფლის კაკუნი.

„კოლხური ფსალმუნების“ ავტორს ესმის „ცისკრის“ კაკუნი, ცისკარი კი საღმრთო სახელია (5, 121): „...გავადე გული, როცა ცისკრის მესმა კაკუნი“ (გამოვეთხოვე ღამის წამებას) (2, 622).

ერთგან „მთვარე უკაკუნებს ნისკარტს „მიუაჩრდილებელ ცისკარს“ (8, 427).

მთვარე მარიამის, ცისკარი ქრისტეს სახელია.

სითბოს, სინათლეს ასხივებს, ორფეოსივით მღერის მზე (ღმერთი), მთვარე კი – ღვთისმშობლის ხატი – საღამურის ხმით აბრუებს პოეტს: „სითბოს, სინათლეს ორფეოსივით მღე-

რის შენი მზე, შენი მთვარე კვლავ სალამურობს“ (გავთენდი) (2, 906).

ციდან ესმის მზის და სინათლის (ღმერთი) ძახილი, ცათა ცაში ეძებს „ცის ყვავილებს“ (ღმერთს): „მოველმარე ღამეებიდან მესმის ძახილი მზის და სინათლის, რადგან სიშორის კენწეროებზე მარად ყვავიან ცის ყვავილები“ (ცის ყვავილები) (2, 543).

ცის ყვავილი ქრისტე ღმერთია.

„ცაში ყვავილს ეძებდნენ“ ჰიმნოგრაფები – იოანე მინჩხი და იოანე მტბევარი...

„და მე მომესმა სიმარტოვის ღია ფანჯრებთან ფრთების ფათქუნი შენი სიშორის“ (და მე მომესმა) (2, 570), პოეტისათვის ასე ახლობელია ზესკნელის სიშორეში დავანებული...

პოეზიისთვის ჯვარცმული, „უფალივით ნალუსკუმარი“ „ნათლის სვეტის“ ძახილზე მოელის მკვდრეთით აღდგომას: „...თავს დამადგება სვეტი ნათლისა, ვით შორეული ჭირის-უფალი და მის ძახილზე... ნალუსკუმარი, როგორც უფალი, მკვდრეთით აღდგები და ავმადლდები“ (ტერენტი გრანელს) (2, 532).

„იდუმალების შორეული ზარები“ ახსენებენ უზენაესს და უღვიძებენ მივიწყებულ ჭრილობებს: „იდუმალების რეკენ ზარები და მიღვიძებენ მძინარ ჭრილობებს“ (1, 2076).

ზესკნელის, სიშორის ზარების მოსმენა დაჰბედებია იმთავითვე: „დაბადებიდან მიხმობს ზესკნელი... რეკენ სიშორის ცივი ზარები“ (ვარსკვლავეთი) (2, 114).

„ჭრიალებს მზეშებმული აღსაველის კარი“ (ზღვა ხელში როგორ შემომეცრიცა) (2, 292).

„ჩემში უფალი ზის და მკარნახობს ცხოვრების წიგნს“ (ჩემში უფალი ზის) (1, 87) – ასეა გამოხატული შთაგონების მომნიჭებელი ღმერთის წყალობა.

პოეტს ესმის „მძინარ ენის სუნთქვა“ „ქარიშხლის სუნთქვა“, „ქარიშხლის ენა“, „განთიადის ხმა“: „განთიადის ხმა მეც გავიგონე აქ, ჩემს არაგვთან, იქ, შორს ნილოსზე. და დავდექ ღამის უდაბნოში, ვით მედავითნე, ბრძოლით დადღილმა მე ჩუმად ვილოცე და შენი რწმენა სანთლად ავინთე“ (მეც გავიგონე) (2, 311).

ვინც ღვთის სახლად აქცია თავისი არსება, მხოლოდ მას ხელეწიფება მილიარდების სიყვარული დაიტიოს: „ჩემი თვალები ღვთის სახლია, ხელის გული – სამყაროს რუკა. მერიდიანები – სულის სიმებია და მილიარდების სიყვარულს განედების სიმებით ვუკრაჲ“ (ჩემი თვალები ღვთის სახლია) (8, 480).

იქ ღმერთი ელვის, მამადმერთი, მზის, სულიწმინდა ქარიშხლის სახით ეცხადება უდაბნოს გასაადამიანებლად, უღრანში სულიერების შესატანად: „ელვის მხურვალ ხელს მიწვიდის, შორიდან ვცნობ ღიმილს ძის, მზე რომ ახლავს სხვა ნიშნის. უდაბნოსკენ მიმიძღვის – ცხელი სუნთქვით ქარიშხლის“ (ელვის მხურვალ ხელს მიწვიდის) (8, 493).

ზეცის ლურჯი ტაძარი ზარს არისხებს, ღამის წყვილიაღს მნათობებით ამზიანებს: „ზეცის ლურჯი ტაძარი – სიშორის ზარს არისხებს. სურს წყვილიაღი მოისრას. ძირს მოჭრილი ღამის ხე მნათობებს კვლავ მოისხამს“ (ზეცის ლურჯი ტაძარი) (8, 463).

პოეტი ელის სიყვარულის ქუხილს, უსხეულოს, უსახოს და უხილავს: „...და მოელი სიყვარულის ქუხილით მას, ვინაც ჩვენ არს, ყველგან ყოფნით ამშვიდებს: უსხეულოს, უსახოს და უხილავს“ (და მოელი სიყვარულს ქუხილით) (8, 464).

სიყვარული, ქუხილი ქრისტეს სახელებია.

უსხეულო, უსახო და უხილავი მამადმერთია (წმ. იოანე დამასკელი, მართლმადიდებლური სარწმუნოების ზედმიწევნითი გადმოცემა, თბ., 2000, გვ. 322).

დანტეს და გალაკტიონს ესმოდათ ცეცხლის ხმა, სინათლის ხმა.

ვაჟა ეგრისელის ლექსში ცეცხლის და სინათლის ხმას მზე (ღმერთი) გამოხცემს: „სადაც ცეცხლის და სინათლის ხმა ისმის, ალბათ, მზე არი, რომ მიჰყავს აღმოსავლეთით ღამე – ზათქით და ზრიალით“ (მნათობთა შუა“ (2, 279).

მიწიერი ღოცვებში ციერთა ფრთის რხევას ისმენს და გულში უზენაესს უგალობს: „როცა ჩამესმება ფრთისრხევა ციერთა, სულგაღადებული მიწიერ ღოცვებით... მიყვარს სასწაულად მე შენზე ოცნება, მგალობელ ჩიტივით გულში დამწყვედეული“ (მგალობელ ჩიტივით) (2, 433).

ქარიშხლის, ზღვის ენის ამომცნობს, ვარსკვლავთა ენით ესაუბრება ცა: „...არ მესმის, მაგრამ ვიცი შორიდან, ვარსკვლავთა ენით ცა რაღაცას მესაუბრება“ (დიდხანს იდევს) (2, 876).

ზეცასთან „კომუნიკაციის“ უნარი უფლის კარებს უხსნის და უზენაესი ნათლის ხმას, ლაზარეს - ქართული ენისა და ქართველი ერის მკვდრეთით აღდგომის უწყებას ასმენინებს: „წარსულიდან რომ ყივის ქართველი, ის ხმები მოაქვთ მომავლის ქარებს: ზეცა განიხვნა – იქმენ ნათელი“, დროა, „ლაზარე გა მოვედ გარეთ“ (ლაზარე, გამოვედ გარეთ) (2, 409).

„ხუთზე მეტი ათასეულ“ წელთ იქიდან გიდგას ფესვი, საიდანაც შენი ენის, მძინარ ენის სუნთქვა მესმის“, მიმართავს კოლხ წინაპარს (კოლხ წინაპარს) (2, 143).

„მომავლის ჯეჯილის შრიალს“ აქედანვე შეიმეცნებს ნათელმსმენი პოეტი: „სადღაც მომავლის ხარობს ჯეჯილი და გესმის მისი ჩუმი შრიალი“ (1, 967).

„და დღედაღამ ღმერთი ტირის უღმერთობას“ (ღმერთი) (56, 1), ასე გვაგარძნობინებს უღმერთო ეპოქის ტრაგედიას.

ალიონის სინათლეზე შეუკვდრებია ზესთა მეუფისთვის, მოსესთვის „სჯულის ფიცარის“ მბოძებლისთვის, თავისი ტიტანური „იქმენ ნათელი!“, „...და როს სინათლე წაცდა იალონს, მაშინ შევძახე ზესთა მეუფეს: „იქმენ ნათელი, რომ ჩემი მწუხარი ვაგანთიადო!“ (იქმენ ნათელი) (2, 446).

ვაჟა-ფშაველას ესმოდა „უცხო ფრინველის“ ხმა: „მოფრინდა უცხო ფრინველი და დამტრიალებს თავზედა. არც არწივია, არც ქორი, თუმც ორივეს ჰგავს ხმაზედა. აბია შიბი ოქროსი, ოქროთ დაფერილს ბჯღალზედა, მასზედ მიბმული ბარათი აღს მომიკიდებს აღზედა“.

ოქროს ფრინველი ჩვენი დიდი წინაპრებისგან „უფლის საბჭოში“ დადგენილს ამცნობს პოეტს (მოფრინდა უცხო ფრინველი) (9, 54).

გიორგი ლეონიძე წუხდა, რომ სმენა ბოლომდე ვერ წვდებოდა იდუმალს: „ოქროს ჩანგების სიმების უღერა ჰაერში მესმის გაურკვეველი, მაგრამ ვერ მივწვდი, ვერა და ვერა, ვერ გაგხდი მისი მიმაკვლეველი“ (11, 183).

ვაჟა ეგრისელს ესმის ოქროს არფების წკრიალი: „გად-
მოდგებიან ცის აივნიდან ვარსკვლავები და ხმობენ მესედ.
წკრიალი ისმის ოქროს არფების. და სიყვარულის ღურჯ-
ფრთიანი ჩემი პეგასი იქით, ო, იქით მიისწრაფება“
(გადმოდგებიან ცის აივნიდან) (8, 953).

პოეტი ხარობს, რომ „ოქროს ჩიტები მზის ტოტებიდან
გალობენ არამქვეყნიურს“ (ზღაპარ იყო) (3, 519).

უცხო ფრინველის ღვთიური ფრთები უცხო ხმას
გამოსცემენ ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში: „მოისმის უცხო
ფრინველის უცხო ხმა, უცხო ყივილი. ღვთიური ფრთების
ფათქუნი. გრძნობს პოეზია ქართული „მშობიარობის“ ტკი-
ვილებს“ (მოისმის უცხო ფრინველის) (1, 341).

პოეტის გული საღამურივით სავსეა „ოქრონარეგ მზით და
გალობით“ (მოხუცი მწვემისის საღამურივით) (3, 602).

„კოლხური ფსალმუნების“ ავტორს ესმის ანგელოზთა უხმო
ხმა, ხედავს ლუკას და მარკოზ მოციქულებს: „ვუსმენ ჩურ-
ჩულს ანგელოზთა, ღვთისმშობელზე ღოცვით დაღლილს,
ღმერთზე ფიქრით დამენათევს ვხედავ: სანთლით უფლის
წიგნში: ლუკას, მარკოზსა და მნათეს“ (ვუსმენ ჩურჩულს
ანგელოზთა) (8, 89).

ლექსში „ისევ შემოუსხდნენ მთვარეს ვარსკვლავები“ (8,
161) „ცა წუხს სილაჟვარდეს – ელვით დაისრული... ჩუმი
ფრთათარხევა ისმის სერაფიმთა, იღუმადლება აპოკალიფ-
სური“.

ანგელოზებს გალობით აჰყავთ მაცხოვრისთვის შეწირული
სული ცაში: „გალობენ ანგელოზები და შენი სული ქართული,
ვითარცა მსხვერპლი – მაცხოვრის, ცად აყავთ ფრთების
ფათქუნით“ (არ ჩანან ჰაერთა მცველთან) (8,440).

ნათელსმენს განუწყვეტლივ ესმის ანგელოზების ციური
გალობა ცათა საუფლოდან: „ვუსმენ დღე და ღამ შენს
საუფლოდან – ანგელოზების ციურ გალობას“ (შენს საუფ-
ლოდან) (1, 335).

„ღვთაებრივ კომედიაში“ დანტემ აღწერა უფლისადმი
აღვლენილი წმინდა სულების გალობა, რომელიც ისეთი
ზეადმტაცი იყო, რომ მიწიერი „უნაზესი მელოდები“ მათთან
შედარებით მეხის გრუხუნს ემსავსებოდა.

ვაჟა ეგრისელის ლექსში „უფალს უგალობს დასი სერაფიმთა, გალობით საესეა ცის ლურჯი დარბაზი“ (ზევისი და სემელე) (8, 82).

ანგელოზთა ხმის მოსმენის უნარის მწყალობელ ღმერთს მადლს მიაგებს პოეტი: „ველარ ეტყვი ღმერთს სამღურავს, რადგან ციდან ხშირად ისმენ ანგელოზთა ხმას და ტკარცაღს“ (ციური ცვარი) (2, 552).

სამწუხაროდ, მიტოვებულ საყდარზე ღამურებს დაუბუნიათ და აღარ ისმის ანგელოზების ფრთათა შრიალი: „აქ აღრე, წირვის და სანთლების რიჟრაჟზე, ისმოდა ფრთათა მწუხარე შრიალი ანგელოზების... და ღამურების... ახლა მიტოვებულ საყდარზე ჰკილია შავ-შავი ზარები ღამურების“ (აქ აღრე) (2, 762).

ისო ზირაქივით, „მზისთვალემა ღმერთის მზერის“ მხილველ პოეტს მლოცველების წერილების კითხვისას ღმერთის ჩახველება ესმის და მის დაეჭვებულ სახეს ხედავს: „ანგელოზებს კვლავ უკითხავს ღმერთი ლოცვებით ნაწერ მლოცველთა წერილს და ჩახველებს ხან დაეჭვებით“ (ღმერთი) (1, 740).

ცის დიდ ტაძარში ლოცვად ისმის წვიმა, ისმის ანგელოზების გალობა: „ცის დიდ ტაძარში ლოცულობს წვიმა... ანგელოზების მესმის გალობა“ (ვარსკვლავებში დავიდე ბინა) (2, 652).

პოეტის ოცნებაა „თავისი გალობა ზესთა დასს შეუხმიანოს“ (ჩემი გალობა) (1, 281).

სიჩუმეში ციდან ანგელოზების ფრთების რხევა და ღმერთის ფეხის ხმა ესმის: „...და სიჩუმეში მოისმის ციდან: ანგელოზების ფრთების რხევა და ფეხის ხმა... ღმერთის“ (სიჩუმე) (2, 217).

საკუთარი „სულის და ძვალის ხმა“ ესმის ცისგან წოდებულს: „მეძახის შენი ცა და სინათლე, რა სანატრელი, რა საამო ჟამი მოვიდა, მტვრევის ხმა მესმის საკუთარი სულის და ძვალის“ (მეძახის) (2, 19).

ფრთოსნების უხმო სერობაში ქერუბიმთა წუხილი ისმის: „უხმო სერობა მეფობს ფრთოსნების, წუხს მწუხარების საუფლოში ხმა ქერუბიმთა“ (უხმო სერობა) (2, 82).

„ჰანგთა ლოთი“ კოლხი ქრისტეს მხედრის ჯადოსნური ხმებით დატყვევებული არიან ცის ანგელოზები: „ციდან ანგელოზები ისევ ისე ხედავენ, რომ გღვეს ხმა – ჯადოსნური. შენ ხარ ქრისტეს მხედარი, ძველი არა, უძველეს – კოლხეთიდან მოსული“ (ქრისტეს მხედარი) (8, 256).

ზეცა და სამშობლოს გზები ეძახიან (გვირილა) (2, 277).

სირინოზები მენავეთ და მოგზაურთ უსაფრდებიან, რათა მოაჯადოვონ, გზას ააცილონ ისინი (1, 183).

მაგრამ პოეტის ქართული სიტყვის ხმებმა იქით დაატყვევეს სირინოზები: „ჩემს ქართულ სიტყვას ვაელვარებ ხელში ხმალივით, თვით სირინოზებს დაატყვევებს ხმა ჯადოსნური“ (ჩემს ქართულ სიტყვას) (2, 236).

სირინოზების დამარცხების, სქილასა და ქარიბდასგან თავის დაღწევის ძალა იყო დიდი, შეუცვლელი რწმენა უზენაესისა: „ჩემი დიდი საესავი-რწმენა არ გაღარიბდა, დავადწიე კიდევ თავი ზღვაში მღერალ სირინოზებს, სქილასა და ქარიბდას“ (ჩემი დიდი საურავი) (8, 549).

„კოლხური ფსალმუნების“ ავტორის ლექსები იერიქონის საყვირად ქცეულა ჩვენი მამულის მოშურნეთათვის: „სულთამობრძავი ეს საუკუნე ხელში მიჭირავს, ვით სალამური და ჩემი ლექსის ყველა სტრიქონი, მოშურნეთათვის ჩემი მამულის არის საყვირი იერიქონის“ (სულთამობრძავი ეს საუკუნე) (1, 26).

ლექსში „მამლები ყივილის ჯოხებით“ (8, 156) „ცისკრის ვარსკვლავი – საყვირია, სულიწმინდის ნათელში შეხვეული“.

აკაკი წერეთელი იყო „გარემოების საყვირი“ (პოეტი) (13, 236) გალაკტიონის სული – სამრეკლო (სამრეკლო უდაბნოში).

„კოლხური ფსალმუნების“ ავტორს სულთა მარადისობაში არწმუნებს ზესთა სამყარო, სულიწმინდის „ცისფერი ქარები“ მახვილად უპყრია და სიტყვას ღესავს, რათა ესმოდეს ორფეოსის, არეოპაგელის, გრიგოლ ნოსელის ბრძნული ნააზრვეი: „სულთა მარადისობას დრტვინავს ზესთა სამყარო და ცისფერი ქარები ჰგვანან მახვილს აღესიღს მთვარის შესამოსელით. ორფეოსის ხმა მესმის, ზარი არეოპაგელის და „პასუხი ექსუთა“ წმინდა გრიგოლ ნოსელის“ (სულთა მარადისობას დრტვინავს ზესთა სამყარო) (2, 894).

ასევე ესმის ფსალმუნების ავტორის ხმა: „როცა ღამემ აღესა, მთვარე ხეს ჩააფრინდა, ვითა წალდი-მეტყვეის: ტყის შრიალში ხმა მესმა, – დავით ფსალმუნთმეტყველის“ (მთვარე ხეს ჩააფრინდა) (2, 340).

პოეტის გალობებს სივრცეებში განფენს მშობლიური ზეცა, სულიერების, რწმენის ტაძრები: „და ჩემს გალობებს სივრცეებში ისედაც აანთებს: სვეტიცხოველი, ჯვარი, ვარძია და საქართველოს ზეცის თავანი“ (ითვლის მძვინვარე ათასწლეულებო) (8, 94).

ვაჟას, გალაკტიონის, ვაჟა ეგრისელის ზეცით ნაკურთხი ქართული მიწიდან შობილი გალობა ზესკნელში იელვარებს მნათობად, ასეთია „კოლხური ფსალმუნების“ ავტორის რწმენა: „ენა ვაჟას და გალაკტიონის (გარდაუვალის გარდუვალობა) ვეღარ წალეკეს ბაიათებმა. ქართულ მიწიდან აღმომსკდარი შენი გალობა, გამოესხმება ზესკნელს მნათობად“ (ენა ვაჟას და გალაკტიონის) (8, 950).

უფლის ნებით პოეტის სიტყვა ციურ მანანად, ზეციურ პურად, რწმენის განსამტკიცებელ მარადიულ სიტყვად ქცეულა (გიპყრია მთვარის კითარა) (8, 648).

პლანეტის იქით დაელოდებიან და მოუხმობენ ჭეშმარიტ სიტყვას, ასეთია მტკიცე რწმენა პოეტისა: „მე ვხედავ ცხადად, მე ვისმენ ნათლად, ვილაც მიხმობს და მელოდება პლანეტის იქით“ (ღვთის საუფლოში) (3, 293).

ზეციური ხმების მსმენელი, ვარსკვლავთა საუფლოდან უჭკვრეტს მარადიულ, წარუვალ სიყვარულს: „ანგელოზების მესმის გალობა, მე. ვარსკვლავებში დავიდე ბინა, იქიდან ვუჭკვრეტ სიყვარულის წარუვალობას!“ (ანგელოზების მესმის გალობა) (3, 652).

ასე დაჰბედებიან სიტყვის რჩეულებს ღვთის უხმო ხმის, ანგელოზების გალობის მოსმენა.

მოსეს, დავით წინასწარმეტყველს ესმოდათ უფლის ხმა.

„უფლის ხმა რადაა?“ – კითხულობს ბასილ დიდი და ასე პასუხობს: „...ძილში ხომ შერხევის გარეშე ვიმახსოვრებთ ზოგიერთ სიტყვას და ხმას, რომელნიც სმენით კი არ მივიღეთ, არამედ გულში აღგვებუჭდა. მსგავსად ამისა, უნდა მოვიახროთ ის ხმაც, რომელიც წინასწარმეტყველებს ღმრთისაგან ესმით“ (15, 83).

„ხმა უფლისა უძღურს და დარღვეულ სულში როდია, არამედ მასში, ვინც თავდადებით და მტკიცედ იღწვის სიკეთის ქმნისთვის“ (15, 85).

...მაშინ იქნება მასში ხმა უფლისა, რაჟამს სული არ დაემონება ხორციელ განსჯას... ვისაც ღმერთზე კეთილშობილური წარმოდგენები აქვს და ამადლებული აზრით იკვლევს ქმნილებათა კანონებს, ვისაც შეუძლია... რამდენადმე მაინც ჩასწვდეს ღმერთის განგების (გონებითს) სიკეთეს. სწორედ მათში მკვიდრდება ხმაი უფლისა, ვინც ...არად აგდებს ყოველივეს, რაც ხორციელია და აღიარებს, რომ მათ არავითარი ღირებულება არა აქვთ უხილავთან შედარებით“ (15, 85).

„ღვთის ტაძარში“ იმკვიდრებს ადგილს ვაჟა ეგრისელის გალობა (ო, ჭეშმარიტად) (2, 769).

„კოლხური ფსალმუნების“ ავტორის სიტყვაში ქუხილის ხმა ისმის: „ქუხილი ჩემი ძახილია (მინდა გარგო) (2, 241).

ქუხილი ძე ღმერთის სახელია (5, 121).

„...და მაინც მოიწევს მაშრიყიდან მალრიბით ჩემი ხმის ძლევაძოსილი იმპერია...“ აცხადებს პოეტი.

ჩვენი დაკვირვება ამ ხმის ძლევაძოსილი იმპერიის მხოლოდ ერთ ასპექტს შეეხო.

მომავალი მკვლევარები გაცილებით მეტს ნახავენ ამ ჭრილში...

ლიტერატურა:

1. ვაჟა ეგრისელი, იქმენ ნათელი, თბ., 1993.
2. ვაჟა ეგრისელი, კოლხური ფსალმუნები, ხუთ ტომად, ტ. I, თბ., 2002.
3. ვაჟა ეგრისელი, კოლხური ფსალმუნები, ტ. 2, თბ., 2005.
4. ვაჟა ეგრისელი, კოლხური ფსალმუნები, ტ. 3, 2007.
5. ტიტე მოსია, საღვთო სახისმეტყველება, ზუგდიდი, 1995.
6. ტიტე მოსია, საღვთისმშობლო სახისმეტყველება. ზუგდიდი, 1996.
7. გალაკტიონ ტაბიძე, რჩეული, თბ., 1977.
8. ვაჟა ეგრისელი, კოლხური ფსალმუნები, ტ. 4, თბ., 2008.
9. ვაჟა ფშაველა, თხზულებანი, თბ., 1986.

10. ბიბლია ორ წიგნად, წიგნი II.
11. ახალი აღთქმა და ფსალმუნები, სტოკჰოლმი, 1992.
12. ტიტე მოსია, „დავითიანის“ სახისმეტყველება, თბ., 2008.
13. გიორგი ლეონიძე, რჩეული, 1961.
14. ქართული კლასიკური პოეზიის ანთოლოგია, თბ., 1980.
15. ბასილი დიდი, თხზულებანი, ფსალმუნთა განმარტებანი. ჰომილიები ექვსი დღისათვის. ძველი ბერძნულიდან თარგმნა და წინასიტყვაობა დაურთო გვანცა კოპლატაძემ, თბ., 2002.